

UNIVERSITATEA COOPERATIST-COMERCIALĂ DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris

C.Z.U: 336.64:334.73(043.3)

SANDUȚA Tatiana

**PERFECTIONAREA MECANISMULUI FINANCIAR ÎN
ÎNTRERINDERILE DIN SISTEMUL COOPERĂȚIEI
DE CONSUM DIN REPUBLICA MOLDOVA**

Specialitatea: 522.01. *Finanțe*

Teză de doctor în științe economice

Conducător științific:

**GANEA Victoria,
doctor habilitat,
profesor universitar**

Autor:

SANDUȚA Tatiana

CHIȘINĂU, 2016

© SANDUȚA Tatiana, 2016

CUPRINS:

ADNOTARE (în română, engleză, rusă)	6
INTRODUCERE	9
1. REPERE TEORETICO-CONCEPTUALE PRIVIND MECANISMUL FINANCIAR AL ÎNTREPRINDERII	15
1.1. Abordări teoretico-metodologice cu privire la mecanismul financiar al întreprinderii	15
1.2. Mecanismul financiar în entitățile din cadrul sistemului cooperației de consum din Republica Moldova	32
1.3. Concluzii la capitolul 1	45
2. ESTIMAREA ACTIVITĂȚII ECONOMICO-FINANCIARE A ÎNTREPRINDERILOR COOPERAȚIEI DE CONSUM DIN REPUBLICA MOLDOVA	47
2.1. Analiza specificului activității economico-financiare a întreprinderilor și organizațiilor din sistemul cooperației de consum a Republicii Moldova	47
2.2. Determinarea și evaluarea rezultatelor financiare a entităților economice din cadrul sistemului cooperației de consum	56
2.3. Concluzii la capitolul 2	67
3. PERFEȚIONAREA MECANISMULUI FINANCIAR ÎN CADRUL ÎNTREPRINDERILOR SISTEMULUI COOPERATIST DIN REPUBLICA MOLDOVA	69
3.1. Mecanismul bugetării și planificării financiare - implicație eficientă în cadrul întreprinderilor cooperației de consum din Republica Moldova	69
3.2. Prognozarea activității economico-financiare a entităților sistemului cooperației de consum din Republica Moldova prin aplicarea mecanismului financiar de modelare	85
3.3. Prioritățile dezvoltării instituțiilor financiare în structura sistemului cooperației de consum	102
3.4. Concluzii la capitolul 3	110

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	112
BIBLIOGRAFIE	116
ANEXE	126
1. Bilanțul sistematizat al sistemului cooperației de consum pentru anii 2008 - 2014	127
2. Raportul privind rezultatele financiare sistemului cooperatist pentru anii 2008 - 2014	133
3. Indicatorii financiari ai activității sistemului cooperației de consum pe anii 2008 – 2014	134
4. Dinamica fondului de rulment în cadrul sistemului cooperației de consum pentru anii 2008 – 2014	135
5. Dinamica gradului de îndatorare, a stabilității și autonomiei financiare în cadrul sistemului cooperației de consum pentru anii 2008 – 2014	136
6. Coeficienții lichidității în cadrul sistemului cooperației de consum pentru anii 2008 – 2014	137
7. Bilanțul sistematizat al UniversalCOOP or. Anenii Noi pentru anii 2008 - 2014	139
8. Raportul privind rezultatele financiare al UniversalCOOP or. Anenii Noi pentru anii 2008 - 2014	142
9. Indicatorii financiari ai activității UniversalCOOP or. Anenii Noi pe anii 2008 – 2014	143
10. Dinamica fondului de rulment în cadrul UniversalCOOP or. Anenii Noi pentru anii 2008 – 2014	144
11. Dinamica gradului de îndatorare, a stabilității și autonomiei financiare în cadrul UniversalCOOP or. Anenii Noi pentru anii 2008 – 2014	145
12. Coeficienții lichidității în cadrul UniversalCOOP or. Anenii Noi pentru anii 2008 – 2014	146
13. Bilanțul sistematizat al UCOOP or. Florești pentru anii 2008 - 2014	147
14. Raportul privind rezultatele financiare al UCOOP or. Florești pentru anii 2008 – 2014	151
15. Indicatorii financiari ai activității UCOOP or. Florești pe anii 2008 – 2014	152
16. Dinamica fondului de rulment în cadrul UCOOP or. Florești pentru anii 2008 – 2014	153

17.	Dinamica gradului de îndatorare, a stabilității și autonomiei financiare în cadrul UCOOP or. Florești pentru anii 2008 – 2014	154
18.	Coeficienții lichidității în cadrul UCOOP or. Florești pentru anii 2008 – 2014	155
19.	Bilanțul sistematizat al URECOOP or. Strășeni pentru anii 2008 - 2014	156
20.	Raportul privind rezultatele financiare al URECOOP or. Strășeni pentru anii 2008 - 2014	160
21.	Indicatorii financiari ai activității URECOOP or. Strășeni pe anii 2008 – 2014	161
22.	Dinamica fondului de rulment în cadrul URECOOP or. Strășeni pentru anii 2008 – 2014	162
23.	Dinamica gradului de îndatorare, a stabilității și autonomiei financiare în cadrul URECOOP or. Strășeni pentru anii 2008 – 2014	163
24.	Coeficienții lichidității în cadrul URECOOP or. Strășeni pentru anii 2008 – 2014	164
25.	Factorii exogeni aplicați în modelul econometric	165
26.	Factorii endogeni indicatorii rentabilității determinați prin modelul econometric	166
27.	Factorii endogeni indicatorii fondului de rulment determinați prin modelul econometric	171
28.	Factorii endogeni indicatorii de îndatorare și stabilitate financiară determinați prin modelul econometric	174
29.	Factorii endogeni indicatorii lichidității determinați prin modelul econometric	176
30.	Certificat de implementare a rezultatelor științifice în cadrul URECOOP Strășeni	178
31.	Certificat de implementare a rezultatelor științifice în cadrul CONSUMCOOP Peresecina	179
32.	Certificat de implementare a rezultatelor științifice în cadrul SC PARTENER COM SERVICE SRL	180
33.	Certificat de implementare a rezultatelor științifice în cadrul SC ORTRALEX VM SRL	181
	DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII	182
	CURRICULUM VITAE	183

ADNOTARE

**la teza pentru obținerea gradului științific de doctor în științe economice
"Perfecționarea mecanismului financiar în întreprinderile din sistemul cooperăției
de consum din Republica Moldova", SANDUȚA Tatiana,
Chișinău, 2016, specialitatea: 522.01. Finanțe**

Structura tezei de doctorat: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 169 de titluri, figuri, tabele, formule și anexe, 126 de pagini text de bază. Cercetările efectuate sunt redate în peste 20 publicații științifice.

Cuvinte-cheie: mecanism financiar, evaluare financiară, cooperăția de consum, mecanism de gestiune, bugetare, sistem de control financiar, cooperăția de credit.

Domeniul de studiu: mecanismul financiar la nivelul sistemului cooperăției de consum.

Scopul lucrării constă în dezvoltarea fundamentelor teoretico-metodologice și aplicative a mecanismului financiar, utilitatea lui pentru întreprinderile din sistemul cooperăției de consum prin optimizarea situației economico-financiare a entităților respective din Republica Moldova.

Obiectivele tezei: stabilirea metodelor de analiză, instrumentelor și pîrghiilor mecanismului financiar utilizate pentru organizarea activității profitabile și gestiunea întreprinderilor; identificarea factorilor, obstacolelor și perspectivelor de extindere a activității economico-financiare a unităților din sistemul cooperăției de consum prin utilizarea diagnosticului financiar; evaluarea oportunităților de aplicare a bugetării activității entităților cooperăției de consum ca instrument al mecanismului financiar; formularea direcțiilor de perfecționare și căilor de sporire a eficienței mecanismului financiar din sistemul cooperăției de consum, etc.

Noutatea și originalitatea științifică a lucrării cuprinde următoarele elemente: stabilirea dependenței dintre eficiența utilizării metodelor financiare ca parte componentă a mecanismului financiar și rezultatele financiare înregistrate de întreprinderea cooperatistă; argumentarea aplicării mecanismului bugetării în cadrul sistemului cooperatist prin intermediul bugetelor și strategiilor de planificare; elaborarea și implementarea modelului econometric privind prognozarea rezultatelor activității economico financiare la nivelul sistemului cooperăției de consum sub influența factorilor exogeni determinați la nivelul micro și macroeconomic; elucidarea și argumentarea modelului algoritmic de analiză a strategiilor investiționale ce poate fi implementat în cadrul sistemului cooperăției de consum, etc.

Problema științifică importantă soluționată în teză, constă în perfecționarea mecanismului financiar în întreprinderile din sistemul cooperăției de consum bazat pe aplicarea modelului algoritmic de analiză a strategiilor investiționale, bugetare și dezvoltarea cooperativelor de credit ca posibilitate de optimizarea a mecanismului financiar.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a tezei rezidă în identificarea posibilităților optime de perfecționare a mecanismului financiar în cadrul întreprinderilor din sistemul cooperăției de consum la etapa actuală; implementarea metodelor de planificare strategică și bugetarea activității în cadrul entităților cooperăției de consum; utilizarea modelului econometric pentru evaluarea eficienței și prognozei activității entităților în cadrul sistemului cooperăției de consum; aplicarea sistemului de control bugetar la toate nivelurile sistemului cooperatist, în toate domeniile de activitate, pe toate segmentele apariției costurilor și cheltuielilor, etc.

Implementarea rezultatelor. Rezultatele cercetărilor efectuate, concluziile și recomandările specificate în lucrare au fost recepționate și implementate de către Uniunea Raională a Cooperativelor de Consum Urecoop din or. Strășeni, Cooperativa de Consum din Peresecina, SC ORTRALEX VM SRL și SC PARTENER COM SERVICE SRL, etc. precum și în activitatea științifico-didactică din cadrul Universității Cooperatist-Comerciale din Moldova, fiind confirmate prin acte de implementare.

ANNOTATION

**to the thesis for obtain the scientific degree of doctor in economic sciences
„Improving the financial mechanism in the cooperatives and consumer enterprises from
Moldova" SANDUȚA Tatiana, Chisinau, 2016, specialty 522.01. Finance**

Thesis structure: introduction, three chapters, conclusions and recommendations, bibliography of 169 titles, figures, tables, formulas and annexes, 126 pages of the main text. Conducted research are reflected in more than 20 scientific publications.

Keywords: financial mechanism, financial evaluation, consumer cooperation, facility management, budgeting, financial control system, credit cooperatives.

Field of study: **The Financial Mechanism at the system level of the consumer cooperatives.**

The purpose consists of developing theoretical and methodological foundation and applicative of financial mechanism, its usefulness for enterprises in the system of consumer cooperatives by optimizing the economic and financial situation from Republic of Moldova of those entities.

Thesis objectives: of the instruments and levers of the financial mechanism, used to organize the profitable activities and the management of companies; identifying factors, obstacles and prospects for expansion of economic and financial activity of the units in the system of consumer cooperatives through the use of financial diagnosis; evaluating opportunities for the application of budgeting activities of the consumer cooperatives entities, as a tool of the financial mechanism; formulating directions of improvement and ways to increase the effectiveness of the financial mechanism from the system of consumer cooperatives, etc.

Scientific novelty and originality of the work include: establishing methods of financial efficiency of use as part of the financial mechanism and financial results registered by the cooperative enterprises; argumentation application of the budgeting mechanism within the cooperatives, through budgets and planning strategies; development and implementation of the econometric model concerning forecasting results of the economic and financial activity, at the level of consumption cooperation system under the influence of exogenous factors determined at the micro and macroeconomic level; elucidation and argumentation of the model of algorithmic analysis of the investment strategies that can be implemented within the system of consumer cooperatives, etc.

The important scientific resolved problem in the thesis, consists in improving the financial mechanism in enterprises of consumer cooperatives system based on the application of algorithmic model of the analysis of investment strategies, budgetary and development of credit cooperatives as a possibility of optimizing the financial mechanism.

The theoretic and practical signification of the thesis resides in identification of optimal opportunities of financial mechanism perfecting within companies in consumer cooperatives system at the actual stage; implementation of methods of strategic planning and budgeting activities within entities of the consumer cooperatives; the use of econometric model for evaluating the effectiveness and forecasting the activity of entities within the system of consumer cooperatives; application of the system of budgetary control at all levels of the cooperative system in all fields of the activity, across all segments appearance of costs and expenses, etc.

The implementation of the scientific results. The results of research, conclusions and recommendations specified in the paper were received and implemented by The District Union of Consumer Cooperatives Urecoop from the town. Straseni, Consumer Cooperative from Peresecina, SC ORTRALEX VM SRL and SC PARTENER COM SERVICE SRL, etc., as well as in the teaching activities at the Cooperative Commercial University of Moldova being confirmed by implementing acts.

АННОТАЦИЯ

к докторской диссертации на тему: «Усовершенствование финансового механизма на предприятиях системы потребительской кооперации Республики Молдова», Сандуца Татьяна, Кишинэу, 2016 г., специальность: 522.01. Финансы

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 169 наименований источников, рисунки, таблицы, формулы и приложения, 126 страниц основного текста. Проведенные исследования отражены в более чем 20-ти научных публикациях.

Ключевые понятия: финансовый механизм, финансовая оценка, потребительская кооперация, управленческий механизм, формирование бюджета, система финансового контроля, кредитная кооперация.

Область исследования: финансовый механизм на уровне системы потребительской кооперации.

Целью данного исследования является развитие теоретико-методологических и прикладных основ финансового механизма, его целесообразность для предприятий системы потребительской кооперации путем оптимизации финансово-хозяйственной деятельности соответствующих хозяйствующих субъектов в Республике Молдова.

Задачи диссертационной работы: исследование и определение методов анализа, инструментов и рычагов финансовых механизмов, применяющихся для организации эффективной деятельности и управления предприятием; выявление факторов, препятствий и перспектив расширения финансово-хозяйственной деятельности хозяйствующих субъектов потребительской кооперации посредством финансовой диагностики; оценка возможностей применения бюджетирования деятельности хозяйствующих субъектов потребительской кооперации в качестве инструмента финансового механизма; формулирование направлений повышения эффективности финансовых механизмов в системе потребкооперации и др.

Научная новизна и оригинальность диссертации определяются следующими элементами: выявление зависимости между эффективностью применения финансовых методов как составляющей части финансовых механизмов и финансовых результатов; обоснование применения механизма бюджетирования в системе потребкооперации посредством бюджетов и стратегий планирования; разработка и внедрение эконометрической модели прогнозирования результатов финансово-хозяйственной деятельности хозяйствующих субъектов, на микро и макроэкономическом уровне под влиянием внешних факторов, и др.

Разрешенная важная научная задача в диссертационной работе, заключается в усовершенствовании финансовых механизмов, действующих на предприятиях системы потребительской кооперации, на основе применения алгоритмической модели анализа инвестиционных стратегий, формирования бюджета и развития кредитных кооперативов, как одной из возможностей оптимизации финансового механизма.

Теоретическая значимость и практическая ценность диссертации заключаются в выявлении оптимальных возможностей усовершенствования финансовых механизмов, действующих на предприятиях системы потребительской кооперации на современном этапе; применении методов стратегического планирования и формирования бюджета деятельности хозяйствующих субъектов потребительской кооперации; использовании эконометрической модели оценки и прогнозирования результатов финансово-хозяйственной деятельности хозяйствующих субъектов потребительской кооперации; использовании системы бюджетного контроля на всех уровнях системы потребкооперации, во всех отраслях деятельности, на всех сегментах возникновения стоимости и расходов.

Внедрение результатов исследования. Результаты проведенных исследований, выводы и рекомендации, заявленные в диссертационной работе, были переданы и внедрены в деятельность Районного Союза Потребительских кооперативов Utescoop г. Стрэшень, потребительского кооператива с. Пересечина, SC ORTRALEX VM SRL и SC PARTENER COM SERVICES RL и др., а также в преподавательской деятельности Кооперативно-Торгового Университета Молдовы, что подтверждается документами о внедрении.

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța problemei abordate. Prin intermediul mecanismului financiar se constituie, repartizează și utilizează cu eficiență fondurile bănești în conformitate cu obiectivele economice ale agentului economic. În același timp el este chemat să asigure desfășurarea normală a reproducției, repartiției, circulației și utilizării profitului. Acesta cuprinde toate fluxurile financiare, monetare și de credit, ce se formează la nivel de întreprindere, precum și repartizarea și legăturile de corespondență dintre diferite categorii de fonduri, astfel încât să se asigure echilibrul financiar. Prin acest mecanism se execută un control sistematic asupra întregii activități economice, financiare, monetare și de credit, asupra constituirii și utilizării eficiente a resurselor la nivelul întreprinderilor și organizațiilor cooperației de consum. Caracterul definitoriu al cooperației rezidă în capacitatea de a efectua un anumit lucru în comun datorită faptului că pentru un individ este mai avantajos a acționa în acest mod decât folosind numai mijloace proprii.

Încă de la începuturile lor cooperativele au reprezentat o alternativă viabilă pentru promovarea intereselor legitime ale segmentelor dezavantajate ale populației. În întreaga lume cooperația a fost generată de cauze istorice, economice și sociale, doctrina cooperatistă reprezentând un ansamblu de idei, principii, valori și soluții prin care se interpretează, apreciază și orientează realitatea economică și socială într-un mod specific.

Cooperativele sunt asociații economice private de persoane, cu drepturi și datorii egale, indiferent de aportul lor social, unite pe baza liberului consimțământ și a inițiativei particulare, în vederea satisfacerii anumitor nevoi (de producție, de valorificare a produselor muncii, de credit, de consum etc.) în condiții mult mai bune decât ar putea o face în mod izolat. Cooperativele aplica o metoda speciala de distribuire a produsului social: fiecăruia în raport cu participarea la obținerea lui, ceea ce are menirea să realizeze o cât mai echilibrată repartiție a veniturilor, profitul obținut se întoarce la cei de unde provine, fiindu-le restituit, atât producătorului, cât și consumatorului, în proporția în care aceștia au colaborat la realizarea lui, în funcție de tipul cooperativei, dividendul repartizat luând forma primei de consum, producție sau de muncă.

Cooperația de consum din Republica Moldova reprezintă unul din cele mai numeroase sisteme organizate din țară. Pe parcursul existenței sale de aproape un secol și jumătate acest sistem s-a afirmat drept unul din cele mai stabile segmente în domeniul cooperativelor, cu impact nu doar economic, dar și social. În acest sens necesită de menționat, că spre deosebire de alte forme de activitate cooperatistă, economia cooperației de consum are un pronunțat caracter social. Cooperația de consum și-a extins încontinuu domeniile sale de activitate, devenind multisectorială și permanent și-a dezvoltat propria infrastructură.

Pornind de la servicii comerciale de asigurare a membrilor săi cu mărfuri, preponderent de prima necesitate, cooperația de consum din Moldova a ajuns să presteze activități de comerț cu amănuntul și angro; de achiziționare a produselor agricole, de origine animalieră și de altă natură de la populație; de condiționare și de procesare a produselor agricole; de transport; de prestări servicii, inclusiv de piață, de alimentație publică, educaționale s.a.

Implementarea și dezvoltarea relațiilor pieței libere în Moldova a favorizat apariția și dezvoltarea concurenței, căreia organizațiile cooperatiste nu i-au putut face față la prima etapă, iar aceasta a avut drept consecință reducerea dimensiunilor sectorului cooperatist, descreșterea bruscă a indicatorilor activității economice. Situația existentă în domeniul cooperației de consum, tendințele de dezvoltare a acesteia în ultimii ani, în condițiile pieței concurențiale, confirmă faptul că cooperația de consum încă nu a devenit un sistem stabil, durabil și este ușor influențat de factori atât externi, cât și interni.

Din aceste motive, considerăm necesară elaborarea și implementarea unor forme și metode de gestiune și organizare a activității prin perfecționarea mecanismului financiar în cadrul întreprinderilor cooperației de consum, care va asigura o creștere economică a entităților economice și întregului sistem cooperatist și ar satisface necesitățile membrilor cooperatori și pe cele ale populației rurale.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificare a problemelor de cercetare. Luând în considerație complexitatea temei de cercetare, la realizarea tezei de doctor în științe economice au fost utilizate lucrările diferitor savanți autohtoni și din străinătate. Sub acest aspect, au fost studiate rezultatele cercetărilor, aferente mecanismului financiar al întreprinderii, analizei și evaluării a activității acesteia. Astfel, au fost analizate lucrările diversilor savanți din străinătate, precum ar fi: Black F., Sholes M., Markowitz H., Sharp W., Williamson O., Friedman M., Savage L., Halpern P., Weston F., Brigham E., Breily R., Mayers S., Vintilă G., Brezeanu P., Stancu I., Kovaliov V. și alții. De asemenea, un interes deosebit îl constituie conceptele și ideile expuse în lucrările economiștilor autohtoni: Șavga L., Botnari N., Cobzari L., Băncilă N., Fuior E., Maxim I., Ganea V., Ulian G., Secieru A., Enicov I., Doga-Mîrzac M., Bușmachiuc E., Cușnir C., Zugrav I., Mîrzac V.etc.

Scopul lucrării constă în dezvoltarea fundamentelor teoretico-metodologice și aplicative a mecanismului financiar, utilitatea lui pentru întreprinderile din sistemul cooperației de consum prin optimizarea situației economico-financiare a entităților respective din Republica Moldova.

Pentru realizarea acestui scop, vom urmări îndeplinirea următoarelor **obiective**:

- investigarea fundamentelor teoretico-metodologice a funcționării mecanismului financiar în cadrul sistemului cooperației de consum;

- stabilirea metodelor de analiză, instrumentelor și pîrghiilor mecanismului financiar utilizate pentru organizarea activității profitabile și gestiunea întreprinderilor;
- identificarea factorilor, obstacolelor și perspectivelor de extindere a activității economico-financiare a unităților din sistemul cooperației de consum prin utilizarea diagnosticului financiar;
- evaluarea oportunităților de aplicare a bugetării activității entităților cooperației de consum ca instrument al mecanismului financiar;
- realizarea studiului comparativ al practicilor internaționale privind funcționarea cooperativelor de credit ca posibilitate de optimizarea a mecanismului financiar;
- formularea direcțiilor de perfecționare și căilor de sporire a eficienței mecanismului financiar din sistemul cooperației de consum.

Obiectul cercetării este reprezentat prin sistemul cooperației de consum din Republica Moldova, întreprinderile și organizațiile cooperatiste, Uniunea Cooperativelor de Consum din or. Srășeni, Universalcoop din Anenii Noi, Ucoop din or. Florești.

Noutatea și originalitatea științifică a tezei cuprinde următoarele elemente:

- ✓ sinteza și aprofundarea științifică a abordărilor teoretice privind conceptul de mecanism financiar aferent întreprinderilor din sistemul cooperației de consum;
- ✓ stabilirea dependenței dintre eficiența utilizării metodelor financiare ca parte componentă a mecanismului financiar și rezultatele financiare înregistrate de întreprinderea cooperatistă;
- ✓ argumentarea aplicării mecanismului bugetării în cadrul sistemului cooperatist prin intermediul bugetelor și strategiilor de planificare;
- ✓ elaborarea și implementarea modelului econometric privind prognozarea rezultatelor activității economico financiare la nivelul sistemului cooperației de consum sub influența factorilor exogeni determinați la nivelul micro și macroeconomic;
- ✓ elucidarea și argumentarea modelului algoritmic de analiză a strategiilor investiționale ce poate fi implementat în cadrul sistemului cooperației de consum.

Problema științifică importantă soluționată în teză constă în perfecționarea mecanismului financiar în întreprinderile din sistemul cooperației de consum bazat pe aplicarea modelului algoritmic de analiză a strategiilor investiționale, bugetare și dezvoltarea cooperativelor de credit ca posibilitate de optimizarea a mecanismului financiar.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a tezei rezidă în

- ✓ identificarea posibilităților optime de perfecționare a mecanismului financiar în cadrul întreprinderilor din sistemul cooperăției de consum la etapa actuală;
- ✓ implementarea metodelor de planificare strategică și bugetarea activității în cadrul entităților cooperăției de consum;
- ✓ utilizarea modelului econometric pentru evaluarea eficienței și prognozării activității entităților în cadrul sistemului cooperăției de consum;
- ✓ determinarea direcțiilor principale de funcționare a cooperativelor de credit și stabilirea formei organizatorice de activitate în concordanță cu legislația în vigoare;
- ✓ aplicarea sistemului de control bugetar la toate nivelurile sistemului cooperatist, în toate domeniile de activitate, pe toate segmentele apariției costurilor și cheltuielilor.

Aprobarea rezultatelor științifice: ideile principale și rezultatele de bază ale tezei au fost prezentate și raportate la diverse conferințe științifico-practice, seminariile și forumurile internaționale: Simpozionul științific internațional. Realizări și tendințe în implementarea mecanismelor economiei concurențiale. Chișinău, UCCM, 2000; Conferința Științifică Internațională "Tehnologii moderne. Calitate. Restructurare", Chișinău, UTM, 2001; Conferința Științifică Internațională. Racordarea sistemului financiar la exigențele integrării europene, Chișinău, ASEM, 2004; Conferința științifică internațională România – exigențe în procesul dezvoltării, din perspectiva integrării în anul 2007, Sibiu, 2004; Международная Научно-практическая Конференция. Економічна теорія: сучасна парадигма та її еволюція на порозі ХХІ століття. Київ, 2000; Международная научная конференция. Место и роль кооперативного движения в свете новых социально-экономических тенденций Караганда, 2001; Международная научная конференция. Кооперация России: приоритеты развития. Москва, 2009; Международная научно-практическая конференция Экономический рост Республики Беларусь: глобализация, инновационность, устойчивость. Минск, 2010; Международная научная конференция. Проблемы обеспечения экономической безопасности. Энгельс, 2010; Международная научно-практическая конференция «Современное состояние и тенденции развития финансово-кредитных систем в условиях глобализации экономики», Гомель, 2012. Rezultatele cercetării au fost raportate la 10 Conferințe Internaționale practico-științifice. La tematica studiului de disertație sunt publicate peste 20 lucrări științifice cu volum total de circa 11 c.a.

Implementarea rezultatelor. Rezultatele cercetărilor efectuate, concluziile și recomandările specificate în lucrare au fost recepționate și implementate de către Uniunea Raională a Cooperativelor de Consum Urecoop din or. Strășeni, Cooperativa de Consum din Persecina, SC ORTRALEX VM SRL și SC PARTENER COM SERVICE SRL., etc., precum și

în activitatea didactică din cadrul Universității Cooperatist-Comerciale din Moldova, fiind confirmate prin acte de implementare.

Structura și conținutul lucrării. Conform scopului și obiectivelor stabilite în teza de doctorat, aceasta este concepută cu următoarea structură: adnotare, introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie, anexe, declarația privind asumarea răspunderii, curriculum vitae.

În **Introducere**, sunt argumentate actualitatea, importanța, necesitatea și gradul de studiere ale temei de cercetare. Este formulat scopul cercetării și sunt stabilite obiectivele acesteia, este determinat suportul teoretico-metodologic, suportul informațional. Sunt expuse elementele care formează noutatea științifică, semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, este prezentat conținutul succint al lucrării, aprobarea și implementarea rezultatelor cercetării, gradul de studiere a temei de cercetare, cuvinte-cheie.

În Capitolul unu cu titlul ***Repere teoretico-conceptuale privind mecanismul financiar al întreprinderii*** conține abordări teoretico-conceptuale privind noțiunea de mecanism financiar la nivelul agenților economici, principiile de funcționare, rolul, conținutul, structura. Este reflectată esența și structura mecanismului financiar în entitățile din cadrul sistemului cooperației de consum din Republica Moldova, modul de organizarea a activității entităților sistemului cooperatist. Sunt redată metodele principale de gestiune a resurselor financiare, de metode de analiză și planificare. Se atrage atenția asupra studierii mecanismului bugetării în cadrul întreprinderilor, structura bugetelor, misiunea, etapele bugetării.

Capitolul doi cu titlul ***Estimarea activității economico-financiare a întreprinderilor cooperației de consum din Republica Moldova*** conține studierea și analiza activității sistemului cooperației de consum din Republica Moldova, ca obiect de modelare, cu evidențierea principalelor direcții de activitate, principiilor de funcționare și rolul în cadrul economiei naționale. În baza informației din rapoartele financiare pe anii 2008 – 2014, a fost efectuată analiza activității economico-financiare a entităților cooperației de consum în baza datelor Uniunii Cooperativelor de Consum din or. Sărășeni, Universalcoop din Anenii Noi, Ucoop din or. Florești, este prezentată dinamica principalelor indicatori ce caracterizează activitatea întreprinderilor și organizațiilor și a întregului sistem cooperatist.

Capitolul trei cu denumirea ***Perfecționarea mecanismului financiar în cadrul întreprinderilor sistemului cooperatist din Republica Moldova***, conține aspectele referitoare la elaborarea strategii cu privire la direcțiile de dezvoltare a întreprinderilor sistemului cooperației de consum, aplicarea modelului econometric de prognozare a activității sistemului cooperației de consum din Republica Moldova, argumentarea necesității aplicării mecanismului bugetării și

planificării financiare în cadrul întreprinderilor cooperației de consum din Republica Moldova, prioritățile dezvoltării cooperației de credit pe plan național. Sunt redate principiile elaborării bugetelor la nivelul sistemului cooperatist, mecanismul și etapele de realizare.

În compartimentul **Concluzii generale și recomandări**, este înglobată sinteza rezultatelor cercetărilor efectuate care, în opinia autorului, vor contribui la fundamentarea științifică a direcțiilor de perfecționare a mecanismului financiar în întreprinderile sistemului cooperației de consum prin bugetarea și planificarea strategică a activității. Totodată sunt menționate și argumentate prioritățile inițierii activității cooperative de credit în cadrul sistemului cooperatist sub formă de asociații de economii și împrumut.

Suportul metodologic și teoretico-științific al cercetării îl constituie conceptele de bază ale teoriei financiare și economice, actele legislative ale Republicii Moldova și actele normative elaborate și adoptate de organele de conducere ale cooperației de consum, Programului național de dezvoltare a cooperației de consum pentru anii 2013-2015, Strategia de dezvoltare a întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020, Strategia de dezvoltare a comerțului interior în Republica Moldova pentru anii 2014-2020, prioritățile de dezvoltare social-economică a Republicii Moldova stabilite în strategii și programe naționale, Programul Național „Satul Moldovenesc”, Programul Național de Dezvoltare, Planul de acțiuni Republica Moldova – UE.

Ca **suport informațional**, au fost folosite datele statistice oferite de Departamentul Statistică și Sociologie al Republicii Moldova, materialele statistice și rapoartele financiare prezentate la MOLDCOOP de către întreprinderile și organizațiile cooperației de consum și documentele financiar-contabile ale entităților analizate.

Metodologia aplicată în lucrare. Scopul și sarcinile formulate au determinat utilizarea diverselor metode, precum procedeele și instrumentele de cunoaștere științifică a proceselor economice, precum: analiza logică și comparativă, metoda grupării, elementele statisticii matematice, modelarea economico-matematică, metodele grafico-analitice pentru prezentarea rezultatelor cercetării.

Cuvintele-cheie: mecanism financiar, evaluarea financiară, cooperația de consum, diagnostic financiar, organizația cooperatistă, membru cooperatist, mecanism de gestiune, planificarea strategică, mecanismul bugetării, sistemul de control, cooperația de credit, asociația de economii și împrumut.

1. REPERE TEORETICO-CONCEPTUALE PRIVIND MECANISMUL FINANCIAR AL ÎNTREPRINDERII

1.1. Abordări teoretico-metodologice cu privire la mecanismul financiar al întreprinderii

Potențialul economic al unei țări, posibilitățile acesteia de a satisface cerințele economico – sociale, locul pe care îl ocupă în economia mondială și măsura participării la diviziunea internațională a muncii, asigurarea unor condiții de viață decentă a populației, ca și independența țării depind de modul cum resursele materiale, financiare și umane sunt atrase și folosite în circuitul economic, de organizarea și conducerea activității economico-sociale, de mecanismul financiar de funcționare a economiei naționale.

Mecanismul financiar este determinat de natura economică a relațiilor de producție, de complexitatea acestor relații, de nivelul de dezvoltare al forțelor de producție, de instrumentele financiare și bancare, de condițiile în care se desfășoară procesul reproducerii sociale, precum și de factorii morali-publici care acționează în societatea noastră. Mecanismul financiar reprezintă un sistem complex și dinamic de conducere, organizare și utilizare eficientă a resurselor materiale, de muncă și bănești ale întregii societăți. El are o sferă de aplicare largă, cuprinzând practic întregul sistem de conducere a agenților economici, a instituțiilor publice și a autorităților administrativ-teritoriale, toate măsurile, instrumentele și normele economico-financiare.

Mecanismul financiar este un angrenaj complex, constituit din ansamblul conexiunilor și legăturilor, din totalitatea formelor, metodelor, principiilor, instrumentelor financiare și bancare, a verigilor și celulelor independente de organizare, previziune, gestiune și conducere a activității financiare, de înfăptuire a gestiunii economico-financiare. [16, p. 98]

Conform opiniei a lui Brezeanu P. competența principală a mecanismului financiar o constituie sistemul complex al conducerii activității economico-financiare, care are următoarele elemente principale:

1. Principiile fundamentale de conducere a economiei naționale;
2. Modul de organizare a economiei, formele legăturilor dintre celulele economiei naționale și ale acesteia cu economia mondială;
3. Relațiile de piață și planificarea activității;
4. Criterii de eficiență în diferite sfere și niveluri ale economiei naționale;
5. Instrumentele economice și metodele administrative utilizate în conducere;
6. Mecanisme speciale pentru intensificarea, slăbirea sau oprirea anumitor procese;
7. Sistemul informațional;

8. Procedee referitoare la adoptarea deciziilor, control, analiza, evaluarea rezultatelor, alocarea rațională a resurselor aflate la dispoziția agenților economici, în vederea creșterii productivității muncii, obținerii unui profit sau a unei eficiențe economico-sociale ridicate, legarea mai strânsă a veniturilor agenților economici și a fiecărui salariat de rezultatele obținute.

Funcționarea optimă a mecanismului financiar în profil de ramură economică și teritorial, la nivel macro și microeconomic are la bază câteva principii și anume:

- ❖ conducerea și orientarea dezvoltării economice și sociale a țării de către stat;
- ❖ așezarea întregii activități pe baze economice profitabile;
- ❖ realizarea gestiunii economico-financiare a autofinanțării;
- ❖ participarea agenților economici într-o măsură crescândă la constituirea fondurilor de resurse sociale ale statului;
- ❖ perfecționarea stimulării materiale și întărirea răspunderii;
- ❖ organizarea activității economico-financiare pe baza de bugeturi de venituri și cheltuieli;
- ❖ perfecționarea autocontrolului și a controlului financiar-bancar;
- ❖ optimizarea relațiilor de plată.

Conform opiniei Giurgiu I. crearea și aplicarea mecanismului financiar presupune existența unei concepții clare privitoare la organizarea și conducerea economiei, finanțelor, circulației banilor și creditelor, la modalitățile adunării mecanismului financiar la noile condiții interne și externe. [39, p. 57]

Întrucât este constituit ca un sistem de forme de existență a economiei naționale, de metode și mijloace de organizare și conducere a activității economico-sociale și financiar-bancare la nivelul macro și microeconomic, după Onofrei M. mecanismul financiar cuprinde unitatea organică a următoarelor mecanisme: [72, p. 36]

- organizarea și conducerea economiei naționale;
- sistemul și aparatul financiar-bancar;
- formarea prețurilor și tarifelor;
- stimularea și răspunderea materială, celelalte instrumente economice, financiare și bancare;
- cadrul instituțional format din instituții și organe cu atribuții în domeniul financiar-bancar, normele juridice, metodologice cu caracter normativ în domeniul financiar, metodele de conducere în sfera finanțelor, etc.

După opinia savantului Arthur Thomson mecanismul financiar este determinat de natura economică a relațiilor de producție, de complexitatea acestor relații, nivelul de dezvoltare a

factorilor de producție, instrumentele economice, financiare și bancare, condițiile în care se desfășoară procesul reproducției sociale. [93, p. 65]

În viziunea a lui Boumen K. mecanismul financiar reprezintă un sistem complex și dinamic de gestionare, organizare și utilizare eficientă a resurselor materiale, de muncă și monetare și are o largă sferă de aplicare fiindcă cuprinde sistem de gestionare a întreprinderii, toate măsurile, instrumentele și normele economice, financiare și bancare. [112, p. 54]

Mecanismul financiar reprezintă sistemul de gestiune al finanțelor agentului economic, contribuit pentru organizarea relațiilor financiare reciproce și fondurilor bănești cu scopul influenței eficiente asupra rezultatelor financiare ale producerii, care este stabilit de stat în corespundere cu cerințele legilor economice. [97, p. 88]

Potențialul economic al întreprinderii, locul ei în economia națională, asigurarea cu resurse materiale, financiare ce sunt folosite în circuitul economic de organizare și gestionare a activității economice constituie mecanismul financiar. [98, p. 49]

Fiecare întreprindere are structuri proprii, forme adecvate de organizare, reglementări de orientare și control, aplică metode și principii de conducere corespunzătoare; folosește modalități și criterii diferite de estimare a eforturilor, de măsurare a efectelor și de apreciere a eficienței; utilizează diferite instrumente economice și financiare de stimulare sau limitare a unor activități.

După opinia economistului Bir S. mecanismul financiar reprezintă un sistem de organizare, planificare, control și evaluare a *relațiilor și resurselor financiare*, care se stabilește din momentul fondării întreprinderii. [109, p. 38]

Mecanismul financiar poate fi prezentat prin cinci elemente legate reciproc: metodele financiare, pârghiile financiare, asigurarea cu baza legislativă, normativă și informațională.

Metodele financiare funcționează în două direcții: gestiunea cu circulația resurselor financiare și relațiile comerciale de piață, legate cu raportul dintre cheltuielile și rezultatele, cu stimularea materială și responsabilitatea pentru utilizarea eficientă a resurselor bănești. Funcționarea metodelor financiare pe dreapta relațiilor comerciale este condiționată de funcțiile finanțelor în sfera de producere și circulație care sunt legate cu calculul comercial.

Calculul comercial reprezintă metoda de organizare a activității prin compararea cheltuielilor sub formă bănească cu rezultatele activității economice. Scopul folosirii calculului comercial constă în obținerea, în condițiile concurenței, veniturilor maxime și profitului cu cheltuielile minime de capital. Funcționarea metodelor financiare este reflectată în formarea și folosirea fondurilor bănești.

La rândul lor, *pârghiile financiare* reprezintă instrumente de natură economică sau financiară cu ajutorul cărora întreprinderea acționează asupra realizării relațiilor financiare.

Pârghiile financiare sunt venitul, costul, profitul, decontările de amortisment, sancțiunile financiare, prețurile, plata de arendă, dividendele, procentul la profit, formele de decontări, tipurile de credit etc. Pârghiile financiare reflectă forma de funcționare a metodelor financiare.

Asigurarea cu acte de drept și normative, care presupune existența unui cadru reglementativ cu privire la organizarea și efectuarea operațiilor economice. Reglementările de acest fel au ca scop asigurarea unui cadru unitar de ordin tehnic, normativ și legal obligatoriu pentru toți participanții implicați în derularea afacerii. Cadrul juridic include: 1) legile organice și ordinare; 2) decretele prezidențiale; 3) hotărârile Guvernului; 4) dispozițiile și ordinele ministerelor; 5) statutele persoanelor juridice.

Astfel, cadrul instituțional, care reprezintă componenta mediului financiar implicată în modul cel mai direct în activitatea financiară a întreprinderii, îndeplinind atribuții de verificare și control extern al operațiilor economice desfășurate în cadrul afacerii, începând și încheind cu controlul executării acestora. Deci, el cuprinde totalitatea instituțiilor care au drept de control, verificare, audit etc. asupra activității întreprinderii: Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Inspectoratul Fiscal de Stat, Fondul Social etc., care urmăresc și verifică modul de fundamentare și plată la timp a impozitelor, taxelor și altor obligații, respectarea normelor de întocmire a rapoartelor financiare și verificarea de fond a activității economico-financiare.

Întreprinderea își determină nevoile informaționale pornind de la relațiile conceptuale care apar în momentul săvârșirii fenomenului financiar și din relațiile cu mediul intern și extern al viitoarei afaceri. Aceste informații cu caracter tehnic, economic, financiar sunt accesate din diferite surse informaționale – anuare statistice, buletine trimestriale, informații bancare, documentație tehnică și tehnologică, rapoarte financiare etc. Sistemul informațional financiar al întreprinderii cuprinde totalitatea informațiilor care reflectă repartizarea și utilizarea resurselor financiare.

Informația generalizată și formatată în tablouri financiare este prezentată într-o formă documentată, care se numește *plan financiar și bugete de realizare a acestui plan*. Planul financiar prevede indicatori cantitativi și valorici care reflectă totalitatea fenomenelor, proceselor și relațiilor ce vor avea loc în viitoarea afacere, cum ar fi:

- structura și valoarea resurselor financiare;
- valoarea și structura vânzărilor;
- valoarea și structura costurilor de producere și de vânzare;
- tipurile de impozite și valorile lor;
- valoarea profiturilor generate la diferite etape ale activității întreprinderii;

- valoarea fluxurilor de intrare și de ieșire;
- valoarea bunurilor patrimoniale și a capitalurilor.

Procesul de planificare argumentează exploatarea eficientă și maximă a resurselor disponibile, ținând cont de cadrul normativ și legislativ în vigoare ce reglementează procesul de desfășurare a activității.

Planul financiar este o parte componentă a planului de afaceri al întreprinderii, reprezentând cuantificarea financiară a planurilor de marketing și de producție, a planurilor investiționale prevăzute de întreprindere spre implementare în scopul de a-și realiza obiectivele și performanțele trasate pe termen lung și pe termen scurt.

Planul financiar este un instrument care disciplinează afacerea și asigură un management eficient de diminuare a riscurilor de exploatare, de îndatorare, de insolvabilitate și a riscului variabilelor de reglare (rata dobânzii, cursul de schimb, cotațiile bursiere).

Prin executarea calitativă a planului financiar întreprinderile pot:

- îmbunătăți fluxul de numerar – intrările și ieșirile de numerar;
- optimiza portofoliul de produse;
- minimiza restanțele privind salarizarea personalului;
- spori nivelul de utilizare a capacităților de producție;
- elimina întreruperile în procesul de producere;
- stabiliza nivelul de îndatorare;
- determina cu precizie necesitățile reale de finanțare.

Planul financiar trebuie prezentat în defalcări lunare pentru primul an de activitate, trimestrial pentru anul doi și anual pentru următorii ani. Planul financiar integrează în sine următoarele proforme centralizatoare previzionate:

- contul de profit și pierderi;
- fluxurile de numerar pe activitățile desfășurate de întreprindere (activitatea operațională, activitatea investițională, activitatea financiară);
- bilanțul contabil.

Previziunea contului de profit și pierderi. Proiecțiunile contului de profit și pierderi reflectă situația resurselor consumate și a rezultatelor obținute, sintetizează fluxurile economice, respectiv veniturile și cheltuielile perioadei previzionate ce vor rezulta din activitatea operațională, investițională și financiară a întreprinderii.

Contul de profit și pierderi măsoară performanțele întreprinderii, făcând o sinteză a fluxurilor economice – venituri și cheltuieli – ce vor fi generate de activitățile viitoare ale întreprinderii. Cheltuielile operaționale includ cheltuielile generale și administrative, precum și

cheltuielile comerciale. Consolidarea datelor în raportul contului de profit și pierderi ilustrează nivelul previzionat al profitabilității la diferite etape de exploatare.

Previziunea fluxurilor de numerar, care constituie unul dintre cele mai importante aspecte ale ciclului de exploatare a întreprinderii. Fără mijloace bănești întreprinderea nu își poate începe activitatea. Previziunea fluxurilor de numerar reprezintă o proiecție a încasărilor și plăților de mijloace bănești pentru o perioadă de timp viitoare. Situația fluxurilor de numerar sintetizează toate fluxurile de lichidități ce rezultă în urma operațiilor planificate și reflectă ciclurile financiare ale activității de producție, exploatare, investiții etc.

Obiectivele previziunii fluxurilor de numerar constau în:

- prezentarea soldurilor finale de mijloace bănești ce vor fi reflectate ca sold rămas în contul bancar al întreprinderii;
- prezentarea situației mijloacelor bănești pentru fiecare lună a anului, astfel încât să poată fi anticipate perioadele cu deficit sau excedent de numerar.

Raportul previzionat al fluxurilor de numerar sintetizează rezultatele monetare ale operațiilor planificate din toate componentele bugetului general al activității. De regulă, el include următoarele intrări și ieșiri tipice: intrări– vânzări în numerar; credite și împrumuturi; intrări de creanțe de la debitori; vânzări de mijloace fixe neutilizate; încasări de dobânzi sau dividende; emisii de acțiuni; alte onorarii, redevențe sau venituri; ieșiri– procurări în numerar; plăți către creditori; plăți de salarii și prime; procurări de mijloace fixe; rambursări de credite și împrumuturi; plăți de dividende, dobânzii și taxe; alte plăți și ieșiri. Diferența dintre încasări și plăți prezintă creșterea sau descreșterea mijloacelor bănești, numită flux de numerar net din activitatea corespunzătoare. Soldul inițial de disponibilități înregistrat, împreună cu fluxul net de numerar, permite determinarea soldului final de disponibilități. Interpretarea situației fluxurilor mijloacelor bănești începe cu o examinare a fluxurilor din activitățile curente de exploatare, pentru a se determina dacă ele sunt pozitive și pentru a stabili diferența dintre profitul net și fluxurile nete de exploatare.

Previziunea situației financiare a întreprinderii reflectă starea patrimoniului la sfârșitul perioadei planificate. Bilanțul contabil este definit ca un tablou al situației patrimoniului la o anumită dată. Situația patrimonială a întreprinderii reprezintă în unități monetare mărimea valorică a bunurilor economice în corelație cu sursele de finanțare a acestora, precum și cu rezultatul obținut. În procesul de previzionare a situației financiare și de întocmire a bilanțului contabil sunt utilizate toate datele și informația generată de bugetele operaționale.

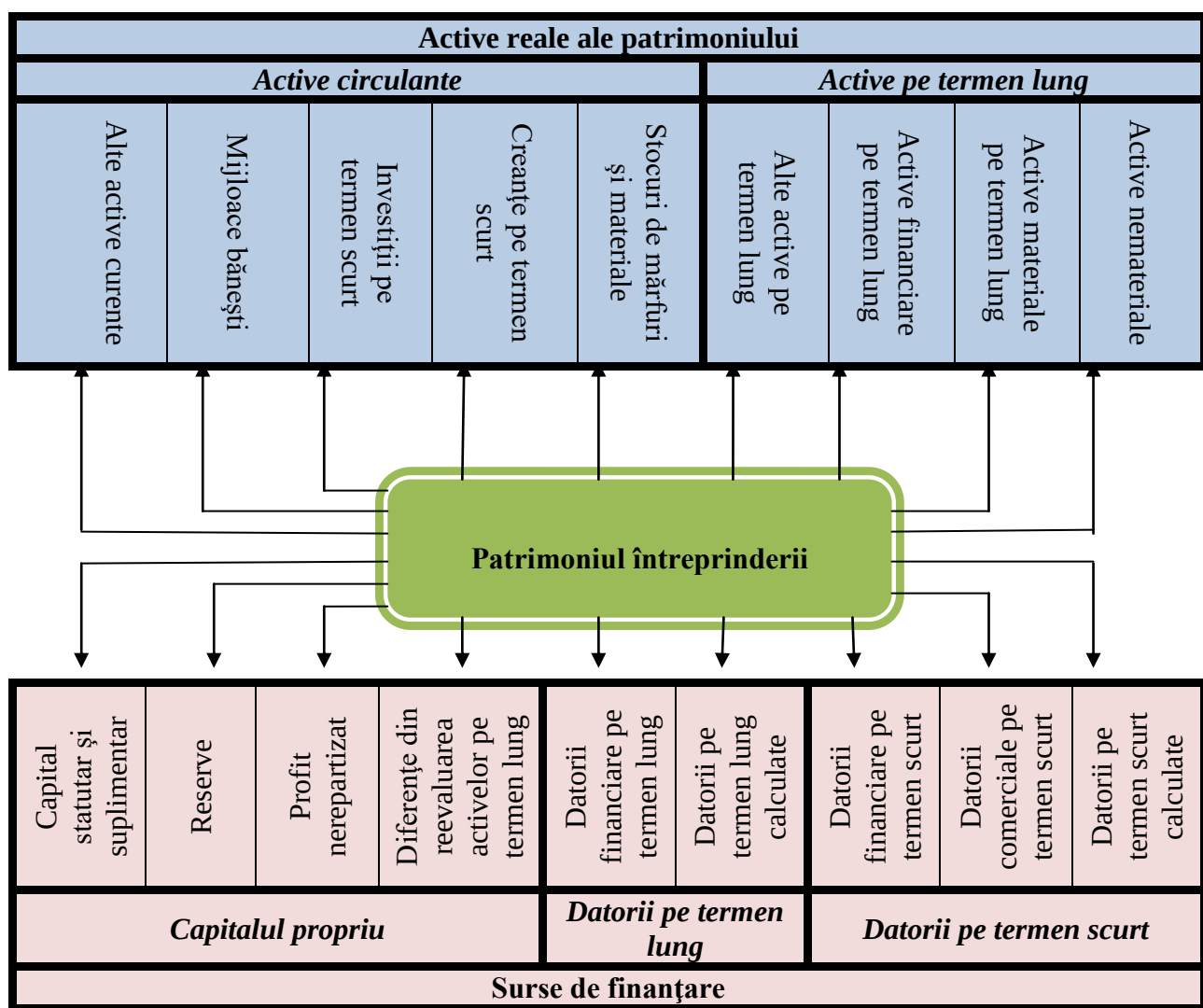

Fig. 1.1. Modelul de principiu al bilanțului contabil

Sursa: *elaborat de autor*

La categoria factorilor principali, care influențează asupra valorii patrimoniului se referă lichiditatea, deoarece piața e gata să procure active care pot fi ușor transferate în surse monetare cu un risc minimal și fără pierderea unei părți din valoarea. Astfel, procesul de evaluare a businessului presupune abordarea din punct de vedere a veniturilor, cheltuielilor și comparării. Fiecare dintre acestea caracterizează o particularitate a obiectului. Așa evaluarea din punct de vedere a veniturilor are ca factor principal venitul care determină mărimea valorii obiectului. La această apreciere o însemnătate foarte mare îi revine duratei perioadei obținerii veniturilor, nivelul și tipurile de risc, care sunt aferente acestui proces. În același timp e necesar de a efectua evaluarea și din punct de vedere a cheltuielilor sau comparării. Ultimul este cel mai eficient atunci, când există o totalitate de obiecte similare. Este evident, că rezultatele deciziilor adoptate

de către manageri, întotdeauna sunt reflectate prin eficiența funcționării firmei. Nemijlocit aprecierea eficacității cuprinde analiza globală atât a efectului financiar, cât și a celui economic și estimarea ei prin intermediul indicilor comparativi.

La etapa actuală, pentru evaluarea activității, sunt elaborate multiple de metode de analiză, inclusiv și utilizarea diferitor coeficienți financiari. În același timp, e necesar de a ține cont, care e scopul analizei. Din acest punct de vedere se cere de a stabili, care vor fi utilizatorii analizei, scopurile ei, obiectele.

În general, indicii, ce se folosesc pentru evaluarea eficienței activității agentului economic, se manifestă ca coeficienți, care cuprind informația necesară pentru aprecierea scopului analizei. Acești indici pot fi divizați în două categorii: indicii evaluării eficienței și estimării profitabilității activității de producere; indicii eficienței folosirii resurselor. În același timp, trebuie să avem în vedere, că coeficienții nu pot servi după criteriul absolut. De regulă, ei se folosesc pentru evidențierea schimbărilor stării financiare, rezultatelor activității, reflectă într-o măsură oarecare caracterul schimbărilor date, etc.

În baza informației cuprinse în rapoartele statistice și informației operative analizăm următoarele direcții de eficiență: rentabilitatea activității de producere și prețul de cost al producției; cheltuielile de producție; contribuțiile marginale; rotația activelor; randamentul; distribuirea profitului, etc.

În cadrul analizei rentabilității activității de producere și a prețului de cost se calculează coeficientul ce caracterizează raportul dintre prețul de cost al producției vândute față de încasări. Anume acest coeficient compară mărimea cheltuielilor cu încasările ce poate fi determinat prin intermediul coeficientului cheltuielilor de exploatare, adică raportul dintre prețul de cost al producției vândute și cifra de afaceri sau coeficientul rentabilității activității de producere (profit – încasări). Ambele variante de calcul arată profitul brut obținut din activitatea de producere și reflectă raportul dintre preț, volum și cheltuieli.

Situația financiară reprezintă resursele economice (bunurile, mijloacele) deținute de o întreprindere și drepturile asupra acestora la un moment dat. Indiferent de abordarea și metodele aplicate în proiecțiunile elaborate ale bugetului general, managerul unei afaceri mici trebuie să monitorizeze permanent mai multe aspecte de ansamblu privind poziția economico-financiară a întreprinderii, printre care:

- lichiditățile;
- profitabilitatea;
- performanța operațională;
- solvabilitatea pe termen lung.

Oamenii efectuează planificarea, oamenii desfășoară activitățile de producere și tot oamenii evaluează sau sunt evaluați. Evaluarea eficienței performanței managerului depinde atât de factorul uman, cât și de politicile ce vor fi promovate de întreprindere privind activitatea și managementul resurselor financiare.

În activitatea financiară se elaborează un sistem integrat de bugete periodice care, la nivel de întreprindere, se regăsesc sub forma a patru bugete centralizatoare: bugetul de venituri și cheltuieli, bugetul de investiții, bugetul de numerar și bilanțul financiar [140, p. 87]:

Bugetul de venituri și cheltuieli va fi fundamentat ținându-se cont de profitul planificat și stabilit ca obiectiv anual; în felul acesta se va determina un nivel minim al vânzărilor și un nivel maxim admis pentru cheltuieli, care trebuie să susțină totalitatea activităților firmei.

Bugetul de investiții va conține informații legate de tipul și destinația investițiilor, necesarul de finanțare, sursele de finanțare și costul acestora.

Bugetul de numerar va evidenția proiecția încasărilor și plăților generate de activitatea de exploatare, de investiții și de finanțare. Cu ajutorul acestui tip de buget se pot anticipa riscurile de lipsă a lichidităților și se poate interveni din timp pentru depășirea acestei situații.

Bilanțul financiar scoate în evidență situația previzionată a patrimoniului întreprinderii.

Un prim obiectiv urmărit prin elaborarea unui buget se referă la previziunea operațiilor financiare și nefinanciare viitoare. [126, p. 254]

Bugetele pot avea forme și conținuturi diferite. Structura acestora depinde de activitatea bugetară, de dimensiunile organizației, de gradul în care procesul bugetar este integrat în structura financiară a întreprinderii și de pregătirea și experiența profesională a persoanei care îl întocmește. Spre deosebire de contul de rezultate și bilanțul contabil, bugetul nu are un formular standard. Formatul efectiv al unui buget este stabilit de persoana care îl elaborează. O companie poate avea propriile formulare pentru bugetele utilizate în mod curent. Însă, dacă este nevoie de informații bugetare pentru un nou produs sau serviciu, acestea nu trebuie neapărat să respecte structura sau forma celorlalte bugete deja existente.

Al doilea obiectiv al unui buget se referă la faptul că informațiile trebuie să fie pe cât posibil exacte și relevante pentru utilizatori. Pentru a atinge acest obiectiv, bugetul trebuie să prezinte informațiile într-o ordine logică. Prea multe informații ar putea afecta sensul și exactitatea datelor. Prea puține informații ar putea avea drept rezultat efectuarea unor cheltuieli prea mici sau prea mari, din cauză că utilizatorul nu a perceput limitele sugerate de document. Bugetul nu trebuie să conțină atât venituri, cât și cheltuieli și nu este obligatoriu să fie echilibrat. Un buget de achiziții/consumuri de materii prime, de exemplu, conține numai cheltuielile

proiectate privind materiile prime. De asemenea, un buget poate fi format în totalitate din date nefinanciare, cum ar fi numărul de ore sau de servicii.

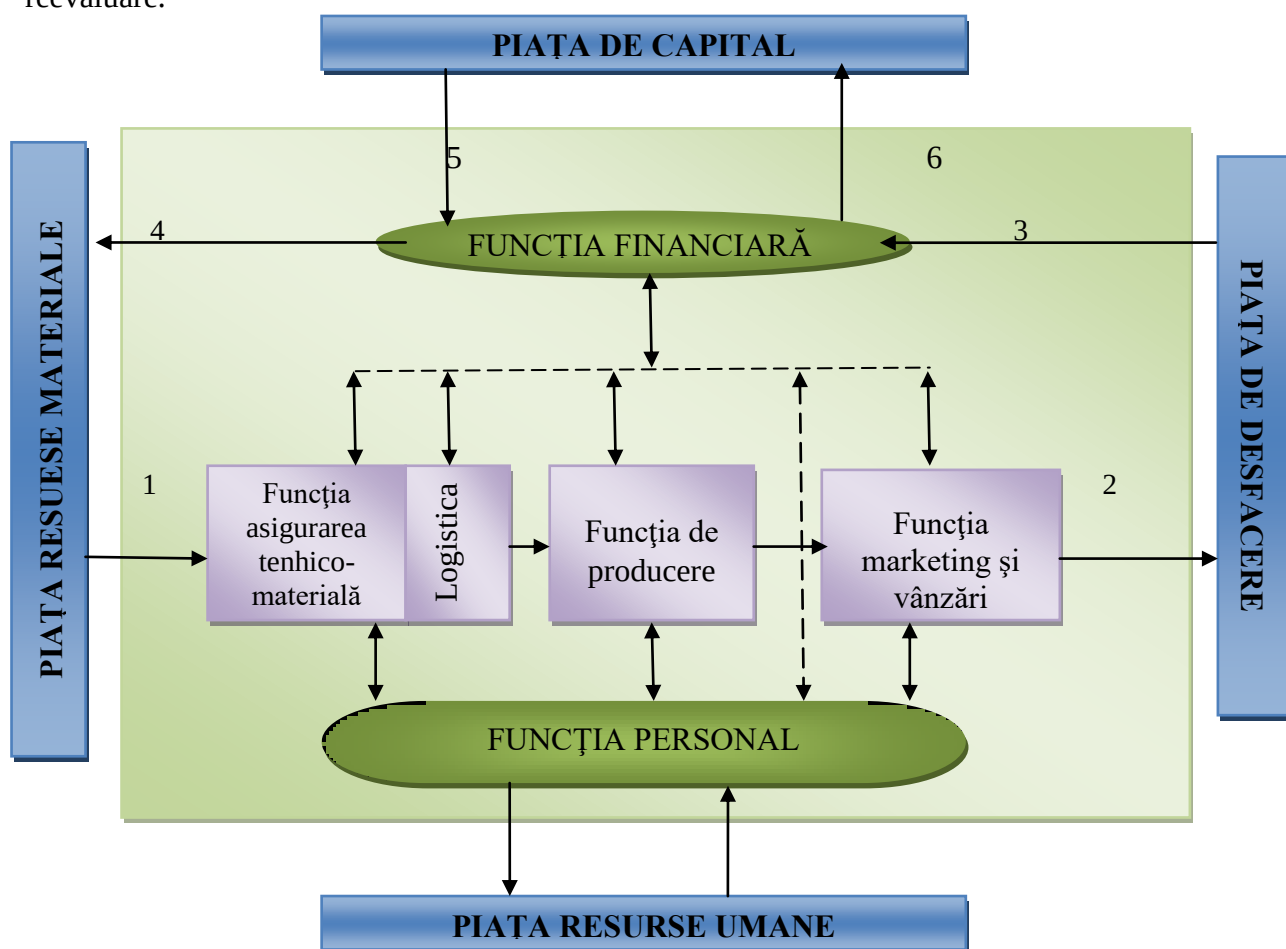
O parte componentă principală a mecanismului de gestiune a activității financiare a întreprinderii și ca element decisiv al mecanismului financiar de bugetare o constituie sistemele și metodele analizei acesteia. Analiza financiară reprezintă procesul de studiere a stării financiare și rezultatelor activității financiare a întreprinderii cu scopul determinării rezervelor de sporire a costului de piață a acestuia și asigurarea dezvoltării eficiente. Formele analizei financiare în cadrul întreprinderii sunt [152, p. 301]:

1. În dependență de forma de organizare a efectuării:
 - analiza financiară internă
 - analiza financiară externă
2. În dependență de volumul cercetărilor analitice:
 - analiza financiară complexă
 - analiza financiară tematică
3. În dependență de obiectul analizei financiare:
 - analiza stării financiare a întreprinderii
 - analiza stării financiare a unor departamente ale întreprinderii
 - analiza a unor operațiuni ale întreprinderii
4. În dependență de perioada efectuării analizei financiare:
 - analiza financiară preventivă
 - analiza financiară curentă (operativă)
 - analiza financiară retrospectivă

Evaluarea și diagnosticul activității economico-financiare presupune un șir de direcții de studiu așa ca: evaluarea imobilului, activelor nemateriale, proprietății intelectuale, mijloacelor fixe, restructurării întreprinderilor și altele. Stabilirea valorii proprietății reprezintă un proces de apreciere în expresie valorică a costului obiectului ținând cont de veniturile potențiale și reale, care pot fi obținute la un moment dat în condițiile unei piețe determinate.

Aceasta presupune că procedura de evaluare nu se limitează numai cu evidențierea cheltuielilor ce țin de crearea sau procurarea obiectului, dar în mod obligatoriu ține cont de o totalitate de factori, caracteristice economiei de piață, așa ca: factorul timp, factorul de risc, conjunctura pieței, nivelul și modelul concurenței, particularitățile economice a obiectului analizat etc. Din această totalitate de factori în cea mai mare măsură se evidențiază factorii de timp și risc. Timpul, pe parcursul căruia trebuie să fie achitate sau obținute surse monetare are o

însemnătate primordială, ceea ce impune efectuarea unui proces permanent de evaluare și reevaluare.

- 1 – Mijloace de producere
- 2 – Produse, servicii
- 3 – Intrări de numerar

- 4 – Ieșiri de numerar
- 5 – Resurse financiare atrase
- 6 – Plata pentru resurse financiare atrase

Fig.1.2. Mediul financiar al întreprinderii

Sursa: *elaborat de autor*

În sistemul financiar al întreprinderii funcția financiară are un rol operațional, un rol funcțional și unul politic:

- *Rolul operațional* implică luarea deciziilor cu privire la colectarea capitalurilor, cuprinzând încasarea creanțelor și plata furnizorilor, gestiunea mijloacelor bănești și negocierea creditelor bancare.
- *Rolul funcțional* constă în procesarea informațiilor necesare managementului și acordarea de asistență celorlalte activități funcționale ale întreprinderii.
- *Rolul politic* constă în integrarea constrângerilor și a restricțiilor externe care influențează activitatea întreprinderii.

Funcția financiară, fiind integrată în cea de conducere generală, vizează activități privind planificarea, repartizarea, evidența, controlul și modul de gestionare a resurselor întreprinderii, presupune tratarea informațiilor, informarea corectă și sistematică privind potențialul de producție și desfacere al întreprinderii și resursele financiare mobilizate, acordarea de asistență celorlalte activități funcționale.

Studierea sistemică a relațiilor dintre subsistemele întreprinderii permite identificarea fluxurilor financiare și informaționale ale acesteia. De exemplu, pentru a stabili programul de producere, este necesară informația privind vânzările așteptate. Iar pentru a determina volumul vânzărilor preconizate, este necesară informația privind politica de gestiune a stocurilor de producție finită.

Asigurarea legitimă de funcționare a mecanismului financiar include actele legislative, hotărârile, ordinele și alte documente legislative a organelor de conducere.

Deci, mecanismul financiar este un complex constituit din ansamblul conexiunilor și legăturilor, din totalitatea formelor, metodelor, principiilor, instrumentelor financiare, verigilor și celulelor interdependente de organizare, previziune, gestiune și conducere a activității financiare.

La modul cel mai general, prin mecanisme financiare ale întreprinderii înțelegem metode, pârgii, instrumente și proceduri de formare, colectare și gestionare a capitalurilor. Aceste mecanisme au o importanță deosebită în organizarea și conducerea activității financiare și se pun în mișcare prin tehnici specifice, particulare, ce se utilizează în procesele de naștere și derulare a fluxurilor și ciclurilor financiare, capitalurilor, în constituirea și utilizarea surplusului monetar, în formarea și acoperirea necesarului global de finanțare a agentului economi etc. Mecanismele financiare sunt foarte diversificate și numeroase, între care: mecanismele privind autofinanțarea, creditarea și finanțarea bugetară; mecanismul amortizării activelor fixe; mecanismele ciclurilor de investiții și de exploatare; mecanismele circuitului capitalului; mecanismele de desfășurare a fluxurilor financiare; mecanismul formării și utilizării surplusului monetar etc. [21; p. 125]

În opinia autorului, asemenea mecanisme necesită a fi organizate și utilizate astfel, încât să impulsioneze desfășurarea unor activități raționale prin asigurarea rentabilității, eficienței, lichidității și înlăturării riscurilor, precum și satisfacerea necesităților de consum productiv și neproductiv, întreținerii unui sistem normal de interese și stimulente. De aceea, în cadrul gestiunii financiare trebuie să fie acordată o atenție majoră, nu doar formării sau colectării de capitaluri, ci și deciziilor cu impact, precum și stabilirii unei politici de echilibru, de rezultate și creștere economică.

Totodată el cuprinde modalitățile de determinare, comensurare și impulsione a dezvoltării economice, cu ajutorul cărora se constituie și se gestionează fondurile întreprinderii.

În opinia autorului *mecanismul financiar la nivelul sistemului cooperației de consum* întrunește totalitatea proceselor de reglare a activității financiare și constituie un sistem complex care include următoarele componente:

- modalitatea de constituire a capitalului statutar, care este format din cote părți achitate de coasociații, membrii cooperatori;
- principiile de gestiune a entităților, modul de organizare, avînd în vedere structura complexă a sistemului cooperației de consum;
- formele legăturilor dintre subdiviziunile sistemului cooperatist;
- relațiile de piață și planul în baza căruia se estimează alocarea de resurse de echilibrare a balanțelor materiale;
- instrumentele economice, financiare și metodele de administrare;
- sistemul informațional, procedeele privind adoptarea deciziilor, controlul, analiza, evaluarea rezultatelor, corectarea evoluției potrivit noilor condiții, efectuate în baza rapoartelor financiare;
- modalitățile adaptării mecanismului economic și financiar la noile condiții interne și externe, prin aplicarea noilor instrumente ale mecanismului financiar, ținînd cont de influența indicatorilor macroeconomici.

Avînd în vedere că mecanismul financiar este format ca un sistem de forme de existență, metode și mijloace de organizare a activității întreprinderii, acesta cuprinde unitatea organică a mecanismelor: planificarea economică, gestiunea economico-financiară, autofinanțarea etc.

Funcționarea optimă a mecanismului financiar are la bază câteva principii și anume: realizarea gestiunii economico-financiare și a autofinanțării; creșterea activității economice; participarea într-o măsură crescîndă la constituirea fondurilor de resurse financiare; organizarea activității economico-financiare pe baza elaborării strategiilor financiare și a bugetului etc.

Mecanismul financiar, ca mijloc de gestiune a activității economice, reclamă valorificarea sub aspect calitativ a resurselor materiale, financiare și umane. Prin intermediul lui se constituie, repartizează și utilizează cu eficiență fondurile bănești în conformitate cu obiectivele economice. În același timp el este chemat să asigure desfășurarea normală a reproducției, repartiției, circulației și utilizării profitului. Acest mecanism are drept obiectiv să contribuie la realizarea eficiență a tuturor obiectivelor programului de dezvoltare economică.

Mecanismul financiar cuprinde toate fluxurile financiar-monetare și de credit ce se formează în cadrul entității economice, de asemenea, repartizarea și conexiunea cu diferite

categorii de fonduri, astfel încât să se asigure echilibrul financiar. Prin acest mecanism se execută un control sistematic asupra întregii activități economice, financiare, monetare și de credit, asupra constituirii și utilizării eficiente a resurselor.

În opinia economistului român I. Văcărel, mecanismul financiar este o structură complexă, care cuprinde: sistemul financiar; pârghiile financiare realizate de stat pentru influența activității economice; metodele administrative de conducere folosite în domeniul finanțelor; cadrul instituțional constituit din instituții și organizații cu atribuții în domeniul finanțelor; cadrul juridic format din legi, regulamente, hotărâri și alte reglementări cu caracter normativ în domeniul finanțelor. [102, p.78].

Conform opiniei autorului V. Mârzac, mecanismul financiar poate fi definit ca o totalitate de elemente, metode, procedee și instrumente antrenate într-un sistem, care asigură sistematic punerea la dispoziția unei instituții, organizații sau întreprinderi a unor fonduri necesare pentru realizarea unor obiective economice prin intermediul relațiilor financiare ce au loc între subiecții economici [63, p.28].

Prin mecanism financiar la nivel de întreprindere se înțelege un sistem de conducere a finanțelor, destinat organizării corelației dintre relațiile ale întreprinderilor, fluxurilor financiare prin utilizarea categoriilor financiare și instrumentelor, sancțiunilor și facilităților în baza actelor normative emise de stat [27, p.17].

Mecanismul financiar se manifestă printr-o totalitate de metode și instrumente, care constituie expresia valorică generalizată a unor relații economice prin intermediul cărora are loc repartizarea și utilizarea eficientă a profitului. Instrumentele financiare reprezintă categorii valorice folosite pentru gestionarea, stimularea, impulsionarea și controlul asupra activității economico-financiare în vederea obținerii unor rezultate superioare. Printre aceste instrumente se află profitul, toată gama de impozite și taxe, împrumuturile, primele de asigurare, contribuțiile pentru asigurările sociale ș.a. Acțiunea și funcțiile acestor instrumente sunt nemijlocit legate de îndeplinirea programului economic, dimensionarea judicioasă a fondurilor și folosirea cu eficiență a resurselor. Aceste instrumente contribuie la stimularea intereselor și răspunderii agenților economici, la intensificarea vitezei de rotație a fondurilor de producție, dezvoltarea echilibrată a întreprinderii. [41, p. 74]

Toate instrumentele financiare sunt orientate și acționează pentru realizarea unei totalități de obiective și se intercondiționează, acestea sunt strâns corelate între ele și au menirea să orienteze eforturile întreprinderii spre realizarea obiectivelor stabilite, să stimuleze dezvoltarea producției și desfacerii, a prestărilor de servicii, exportului, creșterea competitivității produselor pe piața externă, folosirea cu rezultate înalte a resurselor, accelerarea vitezei de rotație a

fondurilor, obținerea de randamente cât mai înalte cu consumuri cât mai reduse și pe această bază să asigure creșterea veniturilor.

Prin intermediul acestor instrumente se exercită controlul financiar asupra gestionării eficiente a resurselor și îndeplinesc următoarele funcții: mijloc de dimensionare a necesarului de resurse financiare ce urmează a fi constituite și utilizate pentru efectuarea activității, mijloc de semnalare, control și reglare, mijloc de stimulare de sancționare a întreprinderii, mijloc de cuantificare a eficienței cu care trebuie să fie folosite resursele.

Astfel, putem concluziona că mecanismul financiar este determinat și bazat pe funcționarea a două subsisteme:

- primul subsistem presupune asigurarea activității entității economice cu resurse financiare prin diferite metode de finanțare.
- al doilea subsistem presupune reglementarea căilor de redistribuire a surselor.

Mecanismul de finanțare, ca parte componentă a mecanismului financiar, diferă în cadrul întreprinderilor și este determinat de forma organizatorico-juridică a agentului economic, gradul de asociere cu alte întreprinderi, nivelul de centralizare a gestiunii resurselor financiare.

Mecanismul de finanțare, în opinia economistului I. Maxim, este definit ca totalitatea elementelor, metodelor și instrumentelor antrenate într-un sistem menit să asigure punerea la dispoziția unei instituții, organizații sau întreprinderi a unor fonduri necesare pentru realizarea unor obiective economice [59, p. 74].

Or, organizarea finanțelor în cadrul unei întreprinderi presupune câteva principii de bază:

1. Independența întreprinderii în domeniul activității financiare.
2. Capacitatea de autofinanțare.
3. Atingerea unor rezultate și responsabilitatea pentru atingerea lor.
4. Controlul asupra activității.

Nu există decizie la întreprindere care să nu aibă implicații financiare și de aceea se poate de afirmat că gestiunea financiară trebuie să țină cont de toate domeniile de activitate ale firmei și să fie orientată spre maximizarea valorii firmei.

Deși între gestiunea financiară și activitatea financiară nu există o deosebire esențială și deseori aceste noțiuni se confundă, considerăm totuși că gestiunea financiară cuprinde o activitate mai amplă fiind privită sub două aspecte:

1. *Departamentul care se ocupă de gestionarea resurselor financiare.* Activitatea financiară în cadrul întreprinderii este reprezentată de ansamblul de personal, servicii și totalitatea relațiilor ierarhice și comunicaționale ce îi leagă, care adoptând și implementând decizii financiare realizează funcția financiară în cadrul întreprinderii.

G. Nordmann a identificat trei parametri care influențează mărimea și complexitatea departamentului financiar la întreprindere:

- volumul activității întreprinderii, care permite sau nu de a crea secții independente de exemplu independente de exemplu planificare strategică, controlul, informatica;
- structura întreprinderii, care poate fi centralizată sau decentralizată. Dar chiar și în cadrul unei structuri decentralizate gestiunea cu finanțele trebuie să rămână centralizată, deoarece este necesar de avut în cadrul întreprinderii o politică financiară unică referitoare la circulația fluxurilor financiare;
- ramura de activitate. Un director financiar ar trebui să fie orientat în planul competențelor și mijloacelor de care are nevoie.

În același timp, e necesar de a ține cont, că în cadrul întreprinderilor mici o activitate financiară ca atare nici nu există, problemele financiare apărute se discută de director cu contabil sau se apelează la un expert extern.

În întreprinderile mici și mijlocii, la care se referă, conform legislației, și întreprinderile din sistemul cooperăției de consum, activitatea financiară curentă este concentrată în interiorul altor departamente: de exemplu în departamentul contabil, administrativ, economic, deciziile financiare (investire, finanțare, distribuirea beneficiilor) luându-se de către consiliul superior de administrație (Moldcoop).

În întreprinderile mari activitatea financiară este diferențiată clar între:

- organele informaționale: contabilitate, departamentul juridic, fiscal;
- organele financiare: gestiunea cu fluxurile de numerar și cu portofoliul active;
- organele de audit: revizia interioară și auditul.

Astfel, constatăm că evoluția activității economico-financiară a dus la divizarea ei în două părți fiecare din ele presupunând:

- activități monetar-financiare care include relațiile cu băncile, gestiunea cu fluxurile de numerar, prognozele și cercetările financiare, problemele juridice și fiscale, problemele de asigurare și relații cu filialele;
- activități de control: evidența financiară, managerială, lucrul operativ cu clienții, planul și bugetul, auditul intern, informatica etc.

2. *Gestionarea nemijlocită a finanțelor.* Deoarece importanța gestiunii financiare este legată în primul rând de dirijarea cu procesele financiare în cadrul întreprinderii este important de determinat care este locul gestiunii financiare în întreprindere și care din funcțiile clasice ale

managementului se referă nemijlocit la domeniul financiar: planificare, organizare, motivare, control și domeniile de legătură: comunicarea și procesul decizional.

Mediul de activitate are o influență hotărâtoare asupra procesului decizional. Veridicitatea, oportunitatea informației este o condiție importantă a unei decizii financiare optime. Informațiile utile procesului decizional pot fi interne și externe.

Principalii factori externi și interni analizați în procesul adoptării deciziilor de finanțare la nivel de întreprindere sunt:

1. Baza legislativă ce legalizează activitatea agenților economici în domeniul antreprenoriatului, creditului, capitalului statutar, fondării și lichidării acestora etc. Nu există decizie în cadrul întreprinderii să nu aibă implicații financiare și de aceea pentru o întreprindere e important de analizat implicațiile oricărui act normativ asupra activității întreprinderii și în particular asupra fluxurilor financiare.

2. Informațiile pieței financiar-bancare sunt importante în primul rând pentru că întreprinderea poate afla evoluția ratelor dobânzilor la împrumuturi, tipurile creditelor, starea piețe hârtiilor de valoare, etc. Este important de a efectua arbitraj a diferitor tipuri de împrumuturi în vederea depistării celor mai convenabile.

3. Ea trebuie să mențină relații bune cu furnizorii de fonduri financiare: proprietarii și creditorii. Este importantă evaluarea modului în care ei estimează riscul de a investi și disponibilitatea lor de a mai pune la dispoziție alte resurse, etc.

4. Informațiile privind evoluția ramurii de activitate pot influența deciziile de finanțare, deoarece nimeni nu va dori să finanțeze domenii ce sunt în declin, și din contra fondurile vor curge în ramuri în ascensiune. În ramuri cu concurență dezvoltată, rentabilitatea este mai mică și implicit și finanțările sunt mai reduse.

5. Atitudinile clienților și furnizorilor au o influență asupra posibilităților și necesităților de finanțare, deoarece când clienții nu plătesc imediat avem o creșterea a necesarului de finanțare, iar în cazul achitării materialelor și serviciilor prestate peste o perioadă oarecare de timp atunci vom putea reduce necesitățile de finanțare.

6. Performanța activității economico-financiare, posibilitățile de obținere a profitului, obiectivele dorite și nivelul acestora, mobilizarea rezervelor interne, nivelul competitivității.

Ca obiectiv final, în cadrul factorilor interni putem evidenția: echipa managerială, strategia întreprinderii, structura activelor și pasivelor, profitabilitatea, decizia de finanțare optimă și eficiența gestiunii financiare.

1.2. Mecanismul financiar în entitățile din cadrul sistemului cooperației de consum din Republica Moldova

Cooperația de consum reprezintă un element important în sistemul economic, cu un caracter social și cu o mare diversitate de activități. Cooperația de consum reprezintă un sistem de organizații cooperatiste de consum și de întreprinderi cooperatiste, menit să satisfacă necesitățile membrilor acestor organizații, precum și ale celorlalte categorii de consumatori. Prima societate de consum „Sberejenie” a apărut în anul 1868 în or. Chișinău. În anul 1908 a fost înființată prima cooperativă din raionul Anenii Noi – cea din satul Mereni.

Conform Legii Cooperației de Consum, nr. 1252 din 28.09.2000, organizația cooperatistă de consum este o organizație neguvernamentală și necomercială care desfășoară activitate economică pentru satisfacerea necesităților și intereselor membrilor săi în conformitate cu lege și cu propriul statut. Organizațiile cooperatiste de consum și întreprinderile cooperatiste sînt asimilate subiecților sectorului întreprinderilor mici și mijlocii și au la bază principiile internaționale cooperatiste.

Cooperația de consum își desfășoară activitatea în mod independent, conform unor programe proprii de dezvoltare economică și socială. Activitatea cooperației de consum din Republica Moldova conform legislației se bazează pe așa principii ca: [50]

✓ *Libera asociere.* Persoanele fizice se pot asocia în cooperative de consum și retrage din ele în mod benevol. Organizațiile cooperatiste de consum se pot asocia în uniune teritorială și/sau în uniune centrală și retrage din ele în bază de hotărîre a organului lor suprem de conducere. Organizațiile cooperatiste de consum sînt deschise tuturor persoanelor capabile să utilizeze servicii în cadrul cooperației de consum și să-și asume responsabilitatea de membru cooperador sau de organizație cooperatistă asociată.

✓ *Colegialitatea.* Raporturile dintre membrii cooperadori și dintre organizațiile cooperatiste de consum se bazează pe principiul colegialității și al colaborării. În organizația cooperatistă de consum, deciziile se iau în mod colegial (prin vot).

✓ *Democratismul.* Organizația cooperației de consum este o organizație democratică, controlată de membrii săi care participă activ la determinarea strategiei de dezvoltare și la luarea de decizii. Întru realizarea principiului democratismului, este indispensabilă respectarea riguroasă a următoarelor reguli:

a) fiecare membru cooperador deține dreptul unui singur vot în adunarea generală a membrilor cooperadori, indiferent de numărul părților sociale subscrise;

b) fiecare reprezentant al organizației cooperatiste asociate deține dreptul unui singur vot în organul suprem de conducere al uniunii;

c) organele de conducere și de control ale organizației cooperatiste de consum prezintă dări de seamă organului suprem de conducere;

d) membrii cooperatori și reprezentanții organizațiilor cooperatiste asociate participă în mod liber la alegerea organelor de conducere și de control ale organizației cooperatiste de consum.

Membrii cooperatori exercită controlul asupra mijloacelor organizației pe principii democratice și egale.

✓ *Egalitatea.* Membrii cooperatori sînt egali în drepturi, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau origine socială. Membrii cooperatori au drepturi egale în a fi promovați în organele de conducere și de control ale organizațiilor cooperatiste de consum.

✓ *Publicitatea.* Activitatea organizației cooperatiste de consum este transparentă. În caz de examinare a problemelor ce constituie secret ocrotit de lege, organul de conducere al organizației cooperatiste de consum poate hotărî ca unele ședințe să fie închise și unele decizii să nu fie date publicității. Membrii cooperatori și organizațiile cooperatiste asociate au acces liber la informația deținută de organele de conducere și de control.

✓ *Mutualitatea.* Membrii cooperatori și organizațiile cooperatiste asociate se susțin reciproc și beneficiază de facilitățile stabilite de prezenta lege și de statutele organizațiilor cooperatiste de consum din care fac parte. Organizațiile cooperatiste de consum își deservesc membrii și susțin mișcarea cooperatistă prin conlucrarea structurilor la nivel local, național și internațional.

✓ *Contributivitatea.* Membrii cooperatori și organizațiile cooperatiste asociate participă pe bază de egalitate, la activitatea organizațiilor cooperatiste de consum, la formarea de capital și la controlul activității, operațiunilor și tranzacțiilor efectuate de aceste organizații. Membrii cooperatori și organizațiile cooperatiste asociate contribuie la dezvoltarea organizațiilor cooperatiste de consum, la acumularea de rezerve, la susținerea altor activități aprobate de organele de conducere.

✓ *Raporturile dintre membrii cooperatori și organizațiile cooperatiste de consum.* Membrii cooperatori și organizațiile cooperatiste asociate sînt obligați să respecte prevederile statutare și să execute deciziile organelor de conducere. Organizațiile cooperatiste de consum participă la instruirea și pregătirea profesională a membrilor cooperatori și a angajaților.

✓ *Colaborarea și dezvoltarea.* Organizațiile cooperatiste de consum colaborează între ele, precum și cu parteneri economici din țară și din străinătate, promovînd o politică de

extensiune economică internă și externă. Organizațiile cooperatiste de consum tind spre dezvoltare continuă.

Deci, bazându-ne pe cele cercetate și conform legislației actuale, menționăm că sarcinile principale ale organizației cooperatiste de consum, pot fi divizate în:

- a) satisfacerea intereselor și necesităților membrilor cooperatori;
- b) crearea și dezvoltarea infrastructurii, extinderea cooperăției de consum;
- c) protecția consumatorului;
- d) exercitarea de influență asupra politicii de consum; etc.

Cooperația de consum, atât în practica mondială cât și în Republica Moldova, se manifestă în modul și forma de asociere a oamenilor. În anumite condiții economice și sociale, ea are ca scop satisfacerea cerințelor lor materiale și spirituale. Cooperația reprezintă astăzi un element definitoriu al societății contemporane, exercitând un rol important în dezvoltarea economică, socială și culturală, în special prin crearea unui cadru corespunzător pentru facilitarea mobilizării umane, financiare și de altă natură.

Având rădăcini în istoria umanității, la început, aceasta este prezentă, cu caracter izolat, în anumite grupuri de indivizi, teritorii ori popoare, iar mai târziu apare generalizată la scară națională și chiar mondială. Rădăcinile cooperăției de consum se pierd în secolele de civilizație umană la multe din popoare. În același timp, menționăm că, în sens modern, cooperația de consum a apărut în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, în zona apuseană a Europei, cuprinzând treptat state de pe toate continentele.

Activitatea întreprinderilor din sistemul cooperăției de consum este condiționată de intensificarea impactului unei totalități de factori, printre care un rol primordial revine modificărilor permanente din legislație, concurenței, transformărilor tehnologice, prelucrării computerizate a informației, fluctuației ratei dobânzii și cursului valutar, pe fundalul menținerii continue a inflației. În condițiile în care aceasta a pierdut monopolul deținut în mediul rural, în domeniul comerțului și al altor direcții de activitate, printre care un loc aparte îl dețin achizițiile, managerii se confruntă cu o serie de probleme referitoare la strategia și tactica funcționării; organizarea oportună a activității și eficiența gestiunii resurselor.

Formele de organizare juridică a organizațiilor cooperatiste de consum sînt:

- a) cooperativa de consum;
- b) uniunea teritorială a cooperativelor de consum;
- c) uniunea centrală a cooperativelor de consum.

În cadrul organizațiilor cooperatiste de consum funcționează și întreprinderi cooperatiste.

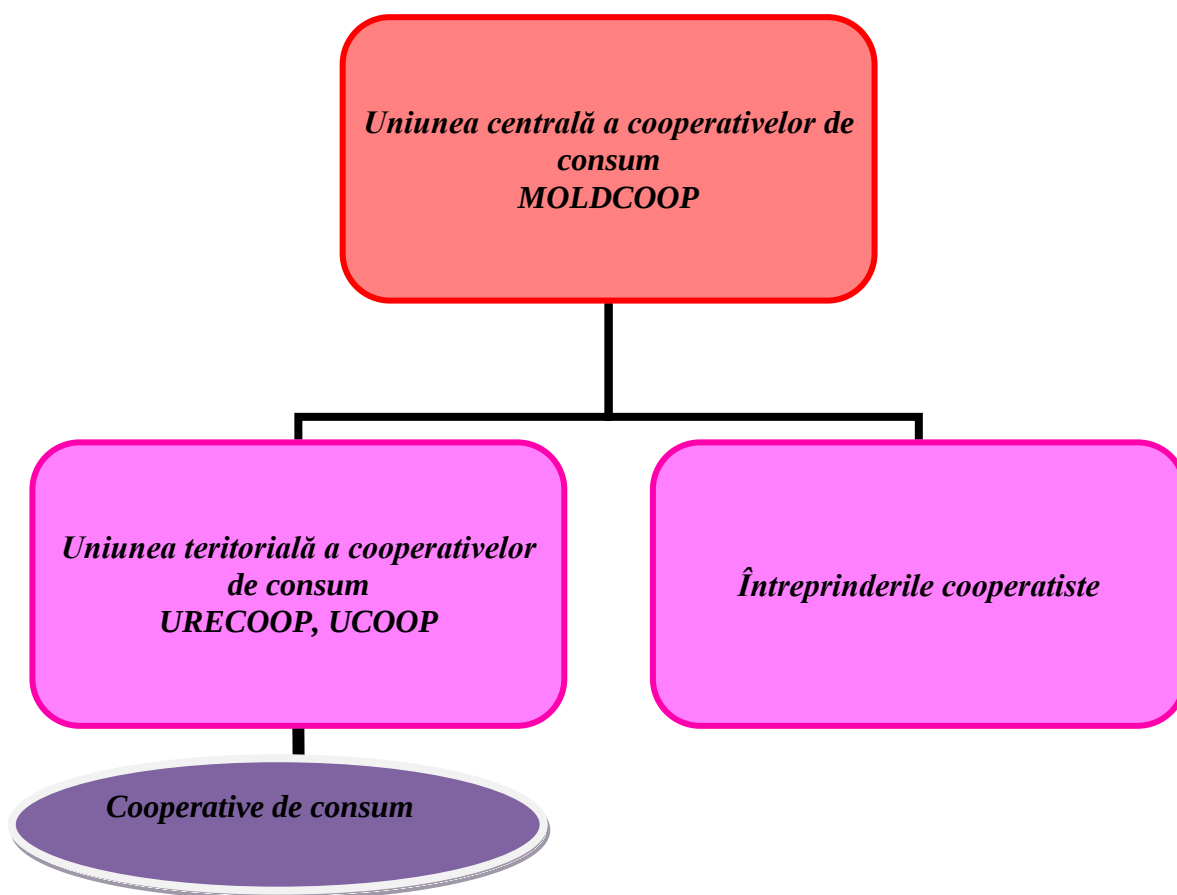

Fig. 1.3. Structura organizatorică a sistemului cooperației de consum

Sursa: Elaborată de autor

Caracterul definitoriu al cooperației rezidă în capacitatea de a efectua un anumit lucru în comun datorită faptului că pentru un individ este mai avantajos a acționa în acest mod decât folosind numai mijloace proprii.

Reieșind din analiza mecanismului financiar în sistemul cooperatist, putem menționa, că la etapa actuală întreprinderile cooperației de consum, analizând cheltuielile de producere, se ciocnesc de foarte multe probleme. În primul rând, problemele inflației, care influențează atât asupra prețurilor de achiziționare, cât și a celor de vânzare. Totodată, ea nu permite de a aprecia corect dinamica schimbării cheltuielilor de producere și a încasărilor. Toate acestea nu permit de a prognoza corect eficiența activității în viitor. [89]

În al doilea rând, evidența cheltuielilor de producere nu se face separat pentru intrări și ieșiri, mai mult ca atât, ar fi necesar de a duce evidența separată a cheltuielilor pentru fiecare direcție de activitate.

Studierea raportului dintre profitul net și încasări permite de a aprecia capacitățile firmei de a-și compensa cheltuielile și totodată de a vedea, dacă a rămas profit, care ar compensa riscul investiției capitalului.

Este evident, că creșterea profitului este influențată de nivelul de cheltuieli. Acest nivel poate fi calculat ca raportul dintre diverse elemente de cheltuieli față de încasări. Totodată, e foarte important de a efectua o analiză amplă a profitului obținut din realizarea producției, în cadrul căreia se evidențiază așa poziții ca: volumul și prețul de vânzare, structura livrărilor, prețul de aprovizionare și costul surselor energetice și de transportare, nivelul cheltuielilor materiale și umane.

La analiza profitului e foarte important de a diviza influența factorilor externi de cei interni. Condiția principală de obținere a profitului este determinată de nivelul corespunzător de producere, care asigură depășirea încasărilor asupra cheltuielilor. Optimizarea profitului în cazul dat trebuie să se bazeze pe organizarea evidenței cheltuielilor pe sistemul costului direct. Sistemul dat are o evidență izolată a cheltuielilor în dependență de locul apariției și tipul producției, prevede aprecierea abaterilor față de normele stabilite și determinarea rezultatelor livrării tipurilor de producție.

Toate acestea cer divizarea cheltuielilor în convențional-constante și variabile și analiza lor din punct de vedere a contribuției marginale.

Paralel cu acesta o mare importanță are analiza contribuției marginale. Ea reprezintă raportul dintre cheltuielile condițional-constante față de încasări. Într-o măsură oarecare ea permite de a caracteriza riscul activității agentului economic, evidențiază mărimea așa numitor “rezerve”, pe care o are întreprinderea la stabilirea prețurilor, precum și limita posibilităților în ceea ce privește controlul cheltuielilor, care sunt aferente condițiilor economice.

Eficiența activității agentului economic se apreciază și prin aceea, cum se folosesc activele. Analiza bilanțului permite de a estima mărimea activelor, de a aprecia cota lor. Prin urmare, nivelul folosirii activelor se determină prin stabilirea rotației lor. Indicele dat stabilește mărimea activelor necesare pentru menținerea unui nivel stabilit de încasări. Totodată, agenții economici ai cooperăției de consum, de regulă, au o gamă largă de activități și corespunzător au în componența lor diferite tipuri de active acumulate în diferite perioade. Aceste active, de regulă, sunt evaluate la diferite prețuri, care nu pot fi comparate. Pentru a evita influența diferitor factori, mai ales la nivelul inflației, activele trebuie să fie evaluate pe baza valorii de piață argumentate.

Paralel cu aceasta, e necesar de a calcula separat rotația activelor pentru fiecare direcție de activitate. Aceasta cere divizarea datelor financiare în conformitate cu direcțiile de activitate.

În componența activelor o mare atenție trebuie să fie acordată stocurilor de materiale și datoriilor debitoriale. Anume ele permit de a exprima eficiența relativă a gestionării lor. La modul general eficiența caracterizează randamentul, care se apreciază ca raportul dintre profitul

net față de active. În cazul dat se apreciază cota randamentului activelor (profitul net / total active sau profitul net / active net etc.).

Problema evaluării activității agentului economic constă în aprecierea valorică a activelor. Aceasta este determinată, în mare măsură, de diferiți factori: inflație, furnizori, etc. Pentru a atinge comparabilitatea valorii activelor ele trebuie să fie estimate în valoarea lor curentă. Pentru aprecierea profitabilității investițiilor se stabilește coeficientul rentabilității capitalului propriu și coeficientul rentabilității capitalului acționar. Având în vedere că întreprinderile cooperației de consum sunt formate pe baza proprietății private, ele pot folosi primul coeficient.

Ca rezultat pozitiv al activității oricărei întreprinderi poate fi considerat obținerea de profit la sfârșitul perioadei de gestiune. Rolul acestuia este privit cel puțin în două sensuri deoarece pe de o parte el depinde în mare măsură de calitatea muncii depuse, formează o cointeresare economică privind folosirea resurselor economice în modul cel mai efectiv iar pe de altă parte reprezintă izvorul principal al formării bugetului de stat. Schimbarea mărimii profitului la întreprinderile din sistemul cooperatist are loc la influența diferitor factori atât interni cât și externi. Indiferent dacă se realizează ca urmare a deciziei de diagnosticare a situației întreprinderii la un moment dat sau ca acțiune internă permanentă la nivel de întreprindere, activitatea practică de analiză economico-financiară presupune parcurgerea unor etape, adaptate la condițiile concrete ale firmei și la cerințele managementului.

O primă etapă constă în elaborarea planului de analiză, prin care se stabilesc obiectivele, perioada de timp analizată, locul de desfășurare, nivelul la care se face analiza și termenul de realizare a analizei. Ca exemplu, planul de analiză a costurilor în cadrul unei întreprinderi poate avea ca obiective:

- identificarea cauzelor care determină o evoluție nefavorabilă a costurilor de producție;
- stabilirea structurii reale a costurilor și identificarea cauzelor care determină modificări structurale ale acestora;
- determinarea și analiza abaterilor costurilor efective față de nivelul planificat (normat);
- analiza, prin metode adecvate, a costurilor variabile de producție, dacă ponderea acestora în costul complet al produselor este semnificativă;
- analiza posibilităților de punere în practică a unor metode de repartizare mai fină a cheltuielilor indirecte de producție.

Perioada de timp analizată poate fi de o lună, un trimestru, un exercițiu financiar sau o perioadă mai mare de un an.

În ceea ce privește locul de desfășurare a analizei, acesta se face, cu precădere, în cadrul serviciilor de analiză ale întreprinderii, dar și în cadrul altor compartimente interne și chiar de către organisme externe.

Perioada de realizare trebuie să fie optimă din punct de vedere al necesităților managementului întreprinderii. Adesea, analize economico-financiare foarte bune, cu concluzii fiabile și propuneri bine fundamentate, pot rămâne fără aplicabilitate dacă finalizarea lor nu se încadrează în termenele de luare a deciziilor manageriale.

A doua etapă este cea necesară documentării în vederea aplicării planului de analiză. În funcție de obiectivele analizei se impune elaborarea unui dosar cu informațiile necesare cercetării realității. La nivelul întreprinderilor, sistemul de informații necesare analizei este format din două mari surse, și anume: surse interne și surse externe.

Sursele interne reflectă activitățile particulare sau cele de ansamblu ale întreprinderilor și sunt asigurate, în principal, de evidențele obligatorii sau facultative interne (documente de evidență contabilă primară, documente financiare de sinteză, programe de activitate, tablouri de bord, etc.). Sursele externe provin din afara întreprinderii și sunt necesare orientării activității întreprinderii, în contextul real al mediului economic.

Din punct de vedere al delimitării categoriilor de informații, criteriile pot fi numeroase, reținând însă, măcar două dintre acestea:

a) după natura lor, informațiile pot fi:

- economice și financiare: informațiile oferite de evidențele contabilității financiare, de evidențele contabilității de gestiune internă, de planurile (bugetele) de venituri și cheltuieli, de documentele financiare de sinteză, de tabloul de bord (dacă acesta se întocmește), de planul de finanțare și de investiții, etc.;
- comerciale și de marketing: informațiile regăsite în cataloagele de vânzare, în statisticile de vânzare, în planul condițiilor de vânzare, în documente publicitare și promoționale, în statistici sectoriale anuale realizate;
- tehnice și tehnologice: informații obținute în urma consultării programelor de producție, a fișelor tehnologice, a documentației tehnice, etc.;
- juridice: informații oferite de documentele juridice relative la întreprindere, precum: statutul societății și anexa modificărilor statutare, dările de seamă ale Consiliului de administrație, procesele verbale ale Adunării Generale a Acționarilor, etc.;
- politice: informații extrase din hotărârile de guvern și alte evenimente politice;

- sociale și sociologice: informații obținute în urma anchetelor sociale sau din examinarea documentației existente cu privire la aspectele sociologice.

b) după gradul de accesibilitate, informațiile pot fi:

- deschise – legale (sunt puse la dispoziție prin mijloacele de informare în masă, reviste, lucrări de specialitate, brevete, invenții, bănci de date, etc.);
- închise – nelegale (reprezintă în mare parte informații interne ce pot fi obținute prin vizite, întâlniri, relații directe cu partenerii sociali și care, în mod normal, nu trebuie să ajungă în exteriorul întreprinderii).

A treia etapă importantă o reprezintă prelucrarea informațiilor prin aplicarea metodologiei de analiză. În cadrul aceste etape foarte importantă este alegerea metodelor adecvate. Pentru studierea realității globale, analiza oferă o gamă largă de metode și modele proprii sau împrumutate din alte discipline. Se pot distinge mai multe tipuri de metode/modele utilizate în activitatea de analiză:

- modele ale analizei calitative: modele imitative, modele analogice, modele simbolice;
- modele ale analizei cantitative: modele de tip determinist, modele de tip stochastic, modele de tip fuzzy;
- metode ale analizei statistice: indici ai dinamicii, indicii de coordonare, indici de structură, indici de intensitate, indicatorii tendinței centrale și ai variației, comparația, gruparea, reprezentările grafice, etc.;
- metode și tehnici ale analizei structurale: metoda ABC, coeficientul mediu de sortiment, coeficientul mediu de structură, metoda balanțieră, etc.;
- modele de analiză factorială;
- modele de analiză strategică: analiza SWOT, modelul B.C.G. modelul A.D.L., modelul GENESE, modelul PIMS, modelul Mc Kinsey, modelul Ansoff, etc.;
- alte metode de analiză: metoda ratelor, metoda fluxurilor, metoda calculului marginal, benchmarking-ul, metoda scorurilor, metoda grilelor de evaluare, tehnica profilelor.

A patra etapă, în care se concretizează munca de analiză, este elaborarea raportului final. Raportul final de analiză constituie sinteza diferitelor aspecte evocate anterior și trebuie să evidențieze cel puțin următoarele aspecte importante:

- scopul (rațiunea) realizării analizei și obiectivele urmărite;
- indicarea responsabililor implicați, a metodelor utilizate, a documentelor folosite, a procedeelelor de tratare a informațiilor;

- aprecierea situației existente: prezentarea aspectelor pozitive și negative ale întreprinderii.

Ultima etapă o reprezintă predarea și discutarea raportului de analiză întocmit cu managerii întreprinderii sau cu beneficiarii activității de analiză. Aceasta este etapa în care analistul/grupul de analiști poate veni cu recomandări pentru ameliorarea situației (în cazul în care analiza s-a făcut cu scopul de redresare a activității) sau pentru menținerea situației favorabile, perceperea practicilor sănătoase și reproducerea lor (în cazul analizării activităților performante).

Scopurile gestiunii financiare ale întreprinderii derivă din scopurile generale (supraviețuirea, profitul și creșterea economică) și se axează pe următoarele domenii: asigurarea echilibrului financiar, rentabilitatea, creșterea economică, etc.

Echilibrul financiar poate fi privit sub două aspecte: primul reflectă cerințele juridice și doleanțele creditorilor, și presupune că întreprinderea trebuie să fie capabilă să acopere în termenele stabilite datoriile cu activele sale. Cel de-al doilea aspect prevede menținerea unui echilibru funcțional dintre sursele de finanțare și utilizarea lor, luând în considerație stabilitatea primelor și destinația utilizării lor. Aspectele date condiționează existența a două tipuri de bază privind analiza echilibrului financiar a întreprinderii cu ajutorul bilanțului contabil: analiza lichidității și recuperabilității, pe de o parte, și analiza funcțională, pe de altă parte.

Sarcinile întreprinderii de a lucra rentabil sunt puse deseori pe primul plan, însă o activitate rentabilă poate fi realizată doar prin luarea în considerație a tuturor factorilor ce influențează procesul de producție. Analiza rentabilității permite de a aprecia, care au fost rezultatele obținute comparativ cu eforturile depuse, pentru a putea înțelege mai bine aportul fiecărui activ și a fiecărui leu investit la obținerea de profituri. Rentabilitatea poate fi apreciată și prin intermediul levierului financiar. Acesta arată care ar fi raportul dintre sursele de finanțare proprii și cele atrase, iar importanța indicatorului dat decurge din posibilitățile întreprinderii de a se îndatora și reflectă care ar fi capacitatea maximă de îndatorare.

Flexibilitatea ar trebui să impună financiarului un mod de gândire care ar permite să utilizeze resursele financiare disponibile în mod cel mai eficient. Indicatorii principali ce caracterizează flexibilitatea financiară sunt: rata îndatorării, capacitatea de autofinanțare, mărimea activelor neutilizate, structura cheltuielilor etc.

Analiza și evaluarea financiară constituie un instrument managerial, care contribuie la cunoașterea situației activității financiare a întreprinderii, a factorilor și cauzelor care au adus la aceasta. Totodată, în baza trecutului și prezentului, ea permite fundamentarea obiectivelor

strategice de menținere și dezvoltare a întreprinderii în mediul concurențial, stabilind punctele forte și slabe ale gestiunii.

Încă de la începuturile lor cooperativele au reprezentat o alternativă viabilă pentru promovarea intereselor legitime ale segmentelor dezavantajate ale populației. Populația rurală, refugiații, imigranții, șomerii, persoanele în vârstă și persoanele cu handicap au găsit în cooperative mijloacele necesare pentru a-și îmbunătăți propria situație. În cadrul sistemului cooperăției de consum din Republica Moldova activează 101 organizații cooperatiste în cadrul cărora sunt 28 cooperative de consum și 35 întreprinderi cooperatiste.

În întreaga lume cooperăția a fost generată de cauze istorice, economice și sociale, doctrina cooperatistă reprezentând un ansamblu de idei, principii, valori și soluții prin care se interpretează, apreciază și orientează realitatea economică și socială într-un mod specific.

Europa reprezintă leagănul cooperativismului. În multe state membre ale UE cooperativele dețin o cotă de piață importantă în ramurile economice de bază, îndeosebi în sectoarele primare și terțiare.

Cota de piață a cooperăției în agricultură este de 83% în Norvegia, 79% în Finlanda, 55% în Italia. În sectorul forestier cooperativele dețin 60% din piața în Suedia și 31% în Finlanda. În sistemul terțiar cooperativele au peste 50% din piața bancară din Franța, 35% în Finlanda, 31% în Austria și 21% în Germania. Din vânzările cu amănuntul cooperativele de consum dețin o cotă de piață de 35,5% în Finlanda și 20% în Suedia. În domeniul sănătății și al distribuției medicamentelor cooperativele dețin 21% din piața din Spania și 18% din Belgia.

Legislația cooperatistă existentă în țările UE constituie o modalitate specifică de transpunere în viață a valorilor și principiilor ce guvernează acest sistem economico-social. Multitudinea și complexitatea acestui tip de activitate a determinat și reglementările diverse din diferite state, în funcție de tradiția cooperatistă și de problemele cu care se confruntă.

Aceleași considerente au dus la ideea creării unei organizații unitare a mișcării cooperative mondiale. Astfel, reunind peste 230 organizații centrale, din mai mult de o sută de țări, Alianța Cooperatistă Internațională (ACI) reprezintă gigantul nr.1 al lumii, care are un caracter neguvernamental, apolitic, nereligios și neracial, înființată în anul 1895 este, ca vechime, după Crucea Roșie Internațională, a doua organizație neguvernamentală din lume.

Ca organizație specializată a ACI – Comitetul Internațional al Cooperativelor de Producție și de Servicii Industriale și Artizanale (CICOPA) grupează 77 de organizații cooperatiste centrale din 51 de țări însumând aproape 100 milioane de oameni.

CICOPA cuprinde cooperative de producție din cele mai diferite domenii: construcții, producție industrială, servicii generale, transport, activități de concepție, activități artisanale etc.

Rezoluția Parlamentului European din 9 iulie 1987 a recunoscut necesitatea de a apropia mai mult diferitele legislații naționale asupra cooperativelor care să constituie punctul de referință comun și universal. În acest sens a elaborat un „Cod european al Cooperativelor”.

În aprilie 1992 a fost promovat un Proiect de Regulament (CEE) asupra Statutului Societății Cooperative Europene (SCE) care a fost înaintat Consiliului European spre aprobare. În 1993 acest proiect a fost aprobat de Parlamentul European prin el fiind definite cooperativele ca societăți sociale și economice cu numeroase sectoare specifice.

Câteva exemple de structuri cooperatiste existente în țări membre UE:

Germania: organizații naționale : 4 - Uniunea Națională de cooperative agricole; Uniunea Națională a băncilor populare; Organizația Centrală a cooperativelor comerciale și alte servicii neagricole; Uniunea cooperativelor de producție. Principalele sectoare de activitate: bănci cooperative; cooperative de consum; cooperative de comercianți artizani și profesioniști; cooperative de transport pe distanțe lungi; cooperative de construcție și exploatare locativă; cooperative de producție; cooperative agricole de vânzare-cumpărare.

Belgia: organizații naționale: 4 - Federația Națională a Cooperativelor Crestine; Federația Belgiană a cooperativelor; Federația Națională a Uniunilor Profesionale Agricole; Oficiul Farmaciilor cooperatiste din Belgia. Principalele sectoare de activitate: bănci cooperative; cooperative de consum; cooperative de producție; cooperative agricole; cooperative farmacii.

Spania: organizații naționale: 7 - Uniunea națională a cooperativelor de consum; Federația cooperativelor din Andaluzia; Confederația cooperativelor din Catalonia; Consiliul superior al cooperativelor din Țara Bascilor; Confederația cooperativelor agricole; Uniunea națională a cooperativelor de credit; Fundația Espiru. Principalele sectoare de activitate: cooperative de consum; cooperative de producție, artizanat, servicii; cooperative agricole; cooperative de credit; cooperative de turism; cooperative de construcție și exploatare locuințe; cooperative de asistență medicală; cooperative de asigurări; învățământ cooperatist.

Anglia: organizații naționale: 5 - Uniunea cooperatistă; Societatea de desfacere en-gros; Societatea cooperatistă de asigurări; Societatea cooperatistă bancară; Fundația Plunkett de studii cooperatiste. Principalele sectoare de activitate: cooperative de consum; cooperative de credit și bancare; cooperative de producție; cooperative de construcții și exploatare locuințe; cooperative de asigurări; învățământ cooperatist; cooperative agricole.

Principiile cooperatiste care stabilesc cadru de acțiune al sistemului cooperatist sunt inspirate din principiile enunțate de Alianța Internațională a Cooperativelor (1995). Acestea sunt:

- *principiul asocierii voluntare și deschise*, potrivit căruia societățile cooperative sunt organizații voluntare care se constituie pe baza liberului consimțământ și sunt deschise tuturor persoanelor capabile să utilizeze serviciile lor și care sunt de acord să își asume responsabilitățile calității de membru cooperativ, fără discriminare pe criterii de naționalitate, origine etnică, religie, apartenență politică, origine socială sau sex;
- *principiul controlului democratic al membrilor cooperativi*, potrivit căruia societățile cooperative sunt organizații democratice care sunt controlate de către membrii cooperativi care participă la stabilirea politicilor și adoptarea deciziilor. Persoanele care activează ca reprezentanți aleși sunt răspunzătoare în fața membrilor cooperativi. În societățile cooperative de gradul 1, membrii au drepturi egale de vot, fiecare având un singur vot, indiferent de numărul partilor sociale deținute;
- *principiul participării economice a membrilor cooperativi*, conform căruia membrii contribuie în mod echitabil la constituirea proprietății societății cooperative, exercitând asupra acesteia un control democratic. Cel puțin o parte a acestei proprietăți este indivizibilă. Membrii cooperativi primesc, de regulă, o compensație limitată în bani sau în natură, din profitul stabilit pe baza situației financiare anuale și a contului de profit și pierdere, proporțional cu cota de participare la capitalul social. Membrii cooperativi alocă din profitul net al societății cooperative sumele necesare realizării următoarelor scopuri: *dezvoltarea societății cooperative, recompensarea membrilor cooperativi în raport cu participarea la activitatea societății cooperative sau sprijinirea altor activități aprobate de către membrii cooperativi*;
- *principiul autonomiei și independenței societăților cooperative*, potrivit căruia societățile cooperative sunt organizații autonome bazate pe autoajutoare și sunt controlate de către membrii lor. Intrarea în raporturi juridice cu alte persoane fizice sau juridice, inclusiv cu Guvernul, ori atragerea de finanțare din surse externe se face cu asigurarea controlului democratic al membrilor cooperativi și cu menținerea autonomiei societăților cooperative;
- *principiul educării, instruirii și informării membrilor cooperativi*, conform căruia societățile cooperative asigură educarea și instruirea membrilor lor, reprezentanților, directorilor executivi sau angajaților, astfel încât aceștia să poată contribui la dezvoltarea societăților cooperatiste din care fac parte. Societățile date informează publicul, în mod special tineretul și liderii de opinie, privind natura și avantajele cooperăției;

- *principiul cooperării între societățile cooperative*, potrivit căruia cooperativele servesc membrii proprii și consolidează mișcarea cooperatistă. Societățile cooperatiste lucrează împreună în cadrul structurilor locale, naționale, regionale și internaționale;
- *principiul preocupării pentru comunitate*, conform căruia societățile cooperative acționează pentru dezvoltarea durabilă a comunităților din care fac parte, prin politici aprobate de membrii lor.

În concluzie, constatăm că sistemul cooperăției de consum are un mecanism financiar deosebit, or, cooperativele sunt asociații economice private, de persoane, cu drepturi și datorii egale, indiferent de aportul lor social, unite pe baza liberului consimțământ și a inițiativei particulare, în vederea satisfacerii anumitor nevoi (de producție, de valorificare a produselor muncii, de credit, de consum etc.) în condiții mult mai bune decât ar putea o face în mod izolat.

Astfel, cooperativele de consum aplică o modalitate specifică a mecanismului financiar de distribuire a produsului social: fiecăruia în raport cu participarea la obținerea lui, ceea ce are menirea să realizeze o cât mai echilibrată repartitie a veniturilor, profitul obținut se întoarce la cei de unde provine, fiindu-le restituit, atât producătorului, cât și consumatorului, în proporția în care aceștia au colaborat la realizarea lui, în funcție de tipul cooperativei, dividendul repartizat luând forma primei de consum, producție sau de muncă.

Deci, în baza literaturii științifice analizate, ne propunem drept *scop* al tezei de doctorat, dezvoltarea fundamentelor teoretico-metodologice și aplicative a mecanismului financiar, utilitatea lui pentru întreprinderile din sistemul cooperăției de consum prin optimizarea situației economico-financiare a entităților respective din Republica Moldova.

Scopul propus spre realizare scoate în evidență și o *problemă științifică importantă* care urmează, ca prin cercetarea de față să fie soluționat prin scoaterea în prim plan a modalităților reale de perfecționare a mecanismului financiar în întreprinderile din sistemul cooperăției de consum bazat pe aplicarea modelului algoritmic de analiză a strategiilor investiționale, bugetare și dezvoltarea cooperativelor de credit ca posibilitate de optimizarea a mecanismului financiar.

Pentru realizarea acestui vast obiectiv, ne vom trasa un set de *sarcini*, care urmează a fi realizate pe tot parcursul cercetării și care reziliază în: stabilirea metodelor de analiză, instrumentelor și pîrghiilor mecanismului financiar utilizate pentru organizarea activității profitabile și gestiunea întreprinderilor; identificarea factorilor, obstacolelor și perspectivelor de extindere a activității economico-financiare a unităților din sistemul cooperăției de consum prin utilizarea diagnosticului financiar; evaluarea oportunităților de aplicare a bugetării activității entităților cooperăției de consum ca instrument al mecanismului financiar; formularea direcțiilor

de perfecționare și căilor de sporire a eficienței mecanismului financiar din sistemul cooperăției de consum, etc.

Soluționării problemelor date și rezolvării obiective stabilite vor fi consacrate investigațiile efectuate în teza respectivă.

1.3. Concluzii la capitolul 1

Analizând esența, conținutul și caracteristicile principale ale mecanismului financiar, putem constata, că mecanismul dat se manifestă printr-o totalitate de metode și instrumente, care constituie expresia valorică generalizată a unor relații economice prin intermediul cărora are loc repartizarea și utilizarea eficientă a profitului. La rândul său, instrumentele financiare reprezintă categorii valorice folosite pentru gestionarea, stimularea, impulsionearea și controlul asupra activității economico-financiare în vederea obținerii unor rezultate superioare. Printre aceste instrumente se află profitul, totalitatea de impozite și taxe, împrumuturile, primele de asigurare, contribuțiile pentru asigurările sociale ș.a.

Toate instrumentele financiare sunt orientate și acționează pentru realizarea unei totalități de obiective, acestea sunt strâns corelate între ele și au menirea să orienteze eforturile întreprinderii spre realizarea obiectivelor stabilite, să stimuleze dezvoltarea producției și desfacerii, a prestărilor de servicii, exportului, creșterea competitivității produselor pe piața externă, folosirea cu rezultate înalte a resurselor, accelerarea vitezei de rotație a fondurilor, obținerea de randamente cât mai înalte cu consumuri cât mai reduse și pe această bază să asigure creșterea veniturilor.

Din cele menționate și ținând cont de structura sistemului cooperăției de consum și caracterul definitoriu al cooperăției, care rezidă în capacitatea de a efectua un anumit lucru în comun, putem afirma că mecanismul financiar la nivelul sistemului cooperăției de consum întrunește totalitatea de procese de reglare a activității financiare și constituie un sistem complex care include elemente principale: principiile de gestiune a entităților, modul de organizare; formele legăturilor dintre subdiviziunile sistemului cooperatist; relațiile de piață și planul în baza căruia se estimează alocarea de resurse de echilibrare a balanțelor materiale; instrumentele economice, financiare și metodele de administrare; mecanismele speciale pentru intensificarea anumitor procese; sistemul informațional, procedeele privind adoptarea deciziilor, controlul, analiza, evaluarea rezultatelor, corectarea evoluției potrivit noilor condiții; modalitățile adaptării mecanismului economic și financiar la noile condiții interne și externe.

Această abordare a mecanismului financiar se bazează și pe principii cooperatiste care stabilesc cadru de acțiune al sistemului cooperației de consum și anume: principiul asocierii voluntare și deschise, principiul controlului democratic al membrilor cooperatori, participării economice a membrilor cooperatori, autonomiei și independenței societăților cooperative, educării, instruirii și informării membrilor cooperatori, cooperării între societățile cooperatiste, preocupării pentru comunitate.

Reieșind din investigațiile efectuate și analizând sistemul cooperației de consum la etapa actuală, ținând cont de scopul și obiectivele propuse spre soluționare, putem conchide, că mecanismul financiar al cooperației de consum are o structură complexă și specifică și este structurat în dependență de modalitatea de constituire a fondurilor, modul de distribuire a profitului, finanțarea activității, gestiunea, analiza și planificarea activității economico-financiare, principiile funcționării activității în concordanță cu principiile stabilite pe plan mondial. Astfel putem menționa, că mecanismul financiar prin metodele și instrumentele sale are un impact semnificativ asupra performanțelor activității structurilor antreprenoriale din sistemul cooperației de consum.

Prin prisma influenței respective, considerăm că este necesar de a perfectă instrumentul mecanismului financiar de planificare a activității entităților și a sistemului cooperatist în întregime. Având în vedere structura sistemul cooperației de consum ar fi binevenită aplicarea metodologiei de bugetare a activității în baza analizei performanțelor activității și prognozarea datelor ținând cont de factori externi și interni. Totodată, pentru finanțarea suplimentară agenților economici din sistemul cooperatist prin resurse atrase, cointeresarea coasociaților și membrilor cooperației de consum, susținerea producătorilor agricoli, creditarea activității lor și constituirea fondurilor de economii, ar fi binevenită crearea instituției financiare nebancare în cadrul sistemului cooperației de consum.

2. ESTIMAREA ACTIVITĂȚII ECONOMICO-FINANCIARE A ÎNȚEPRINDERILOR COOPERĂȚIEI DE CONSUM DIN REPUBLICA MOLDOVA

2.1 Analiza specificului activității economico-financiare a întreprinderilor și organizațiilor din sistemul cooperăției de consum a Republicii Moldova

În prezent, există o gamă foarte largă de metode și tehnici de realizare a analizei financiare. Selectarea acestora este influențată de menirea analizei și urmează să facă față scopurilor și obiectivelor pe care le urmărește întreprinderea. Reieșind din aceasta, poate fi executată o grupare a metodelor existente în funcție de tipurile acestora și laturile fundamentale ale cunoașterii – latura calitativă și latura cantitativă.

În practica analitică pot fi propuse pentru utilizare un șir de modele, în baza cărora poate fi efectuată evaluarea agenților economici. Unul dintre acestea a fost elaborat de către profesorul Vladimir Balanuța și este predestinat analizei expres și estimării potențialului economico-financiar al întreprinderii. [3; p. 57]

Urmărirea în dinamică a evoluției patrimoniului și studiul stării financiare a cooperăției de consum, cât și al unităților din sistem, pe perioada 2008-2014 este efectuată în baza bilanțului consolidat și în baza informației financiare a Uniunii Centrale a Cooperativelor de Consum din Republica Moldova „MOLDCOOP” și uniunilor teritoriale UniversalCOOP din or. Anenii Noi, UCOOP din or. Florești, URECOOP din or. Strășeni.

Esențial este ca eficiența utilizării capitalului să fie suficient de înaltă, astfel încât, din profitul rămas după acoperirea costului capitalului, să se asigure dezvoltarea întreprinderii.

Uniunea Centrală a Cooperativelor de Consum din Republica Moldova (Moldcoop) colaborează cu următoarele organizații din UE (EUROCOOP) – Federația Națională a Cooperativelor de Consum și Asociațiilor de Comerț din Ungaria, Asociația Cooperativelor din Republica Cehă, Centrocoop și Ucecom din România, din CSI – Centrosoiuz (Federația Rusă), Belcoopsoiuz, Ucrspilka, Azerittifak, Kazpotrebsoiuz, Tekavșiri (Georgia), Tadjikmatlubot, Potrebsoiuz din Armenia, CNFA, Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova, MIEPO etc. Reprezentanții cooperăției de consum au participat la Adunarea Ligii uniunilor organizațiilor cooperăției de consum din cadrul CSI.

Evaluarea obiectivă a rezultatelor activității atât în sistemul cooperăției de consum, cât și a întreprinderilor ca parte componentă a acestuia, impune necesitatea determinării unui spectru de indicatori ai activității economice, prin intermediul cărora se apreciază stabilitatea financiară în diferite etape ale ciclului de viață.

În prezent, activitatea cooperăției de consum din Republica Moldova se desfășoară în conformitate cu Legea cooperăției de consum nr. 1252-XIV din 28.09.2000 cu modificările ulterioare, specificând cadrul juridic, economic, social și administrativ de constituire și activitate.

Conform datelor referitoare la activitatea sistemului cooperatist volumul vânzărilor cu amănuntul în anul 2014 a însumat 796,7 mil lei sau 102,5 % față de 2013. În anul 2013 acest indicator a constituit 777,3 mil lei și a reflectat o creștere cu 105,7% în comparație cu anul 2012 sau cu 42,5 mil lei. Această tendință de creștere se observă pe parcursul perioadei 2009 – 2014, iar comparând cu anul 2008 observăm o scădere bruscă a volumului vânzărilor cu amănuntul. Astfel în anul 2009 indicatorul dat s-a diminuat cu 158,4 mil lei. Pe parcursul perioadei analizate organizațiile cooperatiste și întreprinderile acestora au înregistrat un volum de 707,2 mil lei ori 100,5% în raport cu perioada precedentă și 88,8% din totalul acestui indicator.

Întreprinderile cooperatiste proprii Moldcoop au participat la realizarea comercializării en-detail cu 89,5 mil lei sau 11,2% din totalul valoric. Rezultate performante au obținut: Gagauzcoop – 106,3% (69,5 mil lei), Urecoop Strășeni – 105,9%(62,2 mil lei), Ucoop Florești – 101,7% (58,4 mil lei), Angrocoop Chișinău – 166,9 % (47,1 mil lei), Universalcoop Cahul – 106,5% (40,3 mil lei), Hîncoop – 115,4% (17,1 mil lei), Universcoop Leova – 107,9 % (15,7 mil lei), Consumcoop Căzănești – 110,3 % (12,9 mil lei) etc.

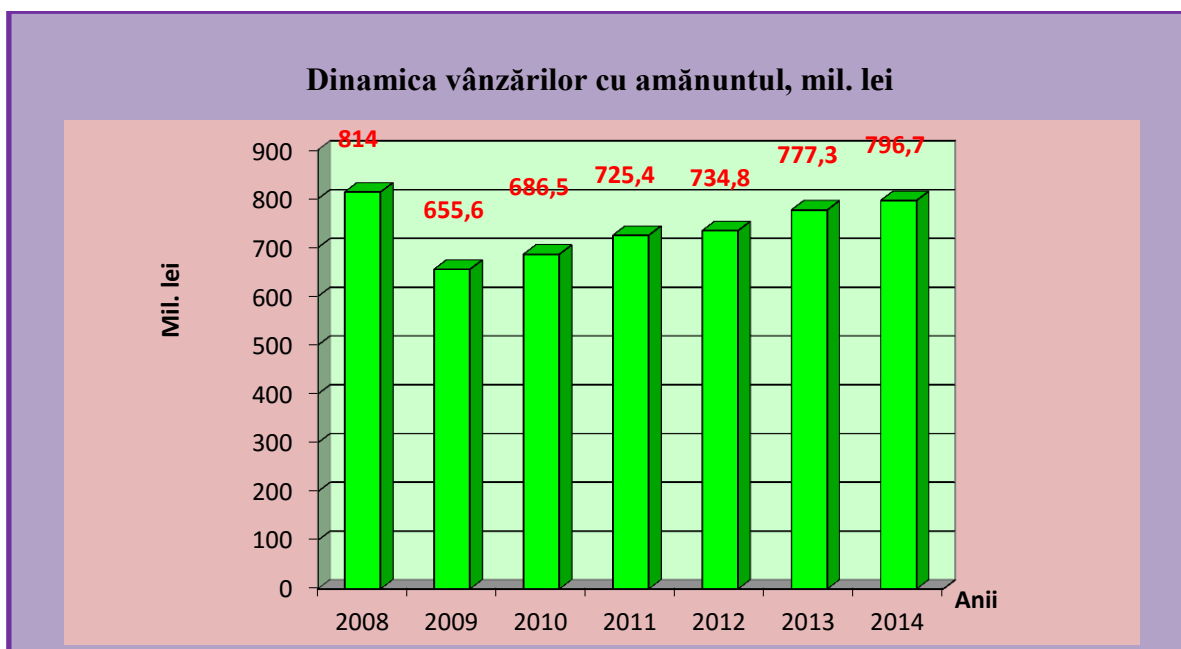

Fig. 2.1. Dinamica vânzărilor cu amănuntul în cadrul sistemului cooperatist, mil lei

Sursa: Elaborat de autor în baza rapoartelor cooperăției de consum

Volume de vânzări sporite au înregistrat: Consumcoop Chișinău – 194,2%, Rezina – 136,3 %, Universalcoop Cantemir – 110,4%, Consumcoop Cania – 108,4 %, Universcoop Cantemir – 107,1%, Rîșcani – 107,0%, Consumcoop Cruglic – 106,8%, Coopconsum Cojușna – 103,1% ș.a.Descreșteri față de 2013, cu menținerea cotelor esențiale în totalul de vânzări pe Moldcoop au avut: Ucoop Căușeni – 44,4 mil lei, Ungheni – 33,4 mil lei), Fălești – 26,5 mil lei, Călărași – 18,3 mil lei, Universcoop Drochia – 13,5 mil lei.

Sub nivelul perioadei corespunzătoare a anului precedent au activat Niscoop – 92,3%, Consumcoop Alexandru cel Bun – 92,2%, Universcoop Cimișlia – 92,1%, Consumcoop Dubăsarii Vechi – 90,7%, Fălești – 89,2%, Edineț – 84,7%, Alexandreni – 84,3%, Telenești – 83,8%, Universcoop Șoldăneșii – 76,5%. Consumcoop Pelinia – 65,0%. Taraclia – 63,2%, etc.

Ponderea produselor alimentare în totalul de vânzări cu amănuntul a constituit 72,7% comparativ cu 73,3% în anul 2013. Indicatorul nominalizat al organizațiilor cooperatiste a reprezentat – 72,7% și 73,2%, al întreprinderilor proprii Moldcoop – 72,5% și 74,8% corespunzător. Preponderent produse alimentare au comercializat Coopalimentația Edineț – 93,8%, Consumcoop Taraclia – 92,3%, Universcoop Basarabeasca – 92,7%, Consumcoop Drăgănești – 92,2%, Ștefan Vodă – 90,9%, Universcoop Dondușeni – 89,3%, etc.

Proгноza anuală a volumului de vânzări cu amănuntul în anul 2014 a fost îndeplinită cu 101,8%. Peste nivelul înregistrat s-au situat Consumcoop Chișinău – 200,3%, Anglocoop Chișinău – 157,0%, Consumcoop Rezina – 132,1%, Căzănești – 117,7 %, Universcoop Leova – 111,3%, Consumcoop Râșpopeni – 108,4%, Universcoop Cantemir – 108,3% ș.a. Indicatorul dat a fost realizat de către Consumcoop Fălești – 89,5%, Edineț - 87,5%, Orhei – 86,8%, Alexandreni – 86,2%, Sîngerei – 85,5%, Coșnița – 85,1%, Molovata – 85,0%, Dubăsarii Vechi – 84,2%, Panifcoop Sîngerei – 84,0%, Colprodcoop Sîngerei – 82,5%, Consumcoop Telenești – 71,8%, Universcoop Șoldănești – 62,8%, Consumcoop Pelinia – 62,1 %, Taraclia – 61,9%, etc.

Activitatea comercială a fost desfășurată prin intermediul a 1200 unități de profil (inclusiv 61 magazine „Coop Prim”), 420 fiind transmise în locațiune, 345 - inactive.

Conform prevederilor Strategiei de dezvoltare a comerțului, în 2014 urmau a fi deschise 19 magazine „Coop Prim” și 4 magazine de alt tip, modernizate 65, redeschise 43, create 72 locuri în piețele comerciale.

Efectiv s-a realizat mai puțin de 50% din stipulările sus-numite, și anume: deschiderea a 9 magazine „Coop Prim”, inclusiv: Ucoop Florești – 3 magazine (investiții 420 mii lei), Universalcoop Cahul – 2 cu investiții 370 mii lei, Anglocoop Chișinău – 2 cu 470 mii lei investiții, Gagauzcoop – 1 (320 mii lei), Consumcoop Căzănești - 1 (250 mii lei). Investițiile capitale pentru aceste lucrări au însumat 1830 mii lei.

În 2014 vânzările cu amănuntul prin intermediul magazinelor „Coop Prim” au însumat 91671,3 mii lei ori 11,5 % din total (în 2013 – 10,5 %). Au fost modernizate 31 unități de comerț, inclusiv: Gagauzcoop – 6 (investiții 820 mii lei), Urecoop Strășeni – 7 (510 mii lei), Universalcoop Cahul – 2 (200mii lei), Consumcoop Susleni – 2 (107 mii lei), Consumcoop Cinișeuți – 2 (85 mii lei) ș.a. Investițiile capitale pentru lucrările au însumat 3100 mii lei. Din 22 unități preconizate s-au redeschis 8, inclusiv în Gagauzcoop și Universcoop Șoldănești câte 2 magazine, Universcoop Cahul – 1, etc. În piețele comerciale au fost organizate 2 magazine (Vulcănești și Basarabeasca) din 4 preconizate.

Volumul de desfaceri angro în perioadă anului 2014 a alcătuit 104739,8 mii lei, sporind față de anul 2013 cu 19852,9 mii lei sau 23,4%. Prognoza anuală a vânzărilor angro a fost îndeplinită cu 128,7%. Analizînd datel înregistrate în anul 2009 observăm o scădere bruscă a volumului vânzărilor angro în comparație cu anul 2008 cu 26,6 mil lei. După anul 2009 se observă o creștere a indicatorul respectiv. Practic volumul vânzărilor angro din anul 2009 pînă în anul 2014 s-a majorat de 2,3 ori sau cu 60,2 mil lei.

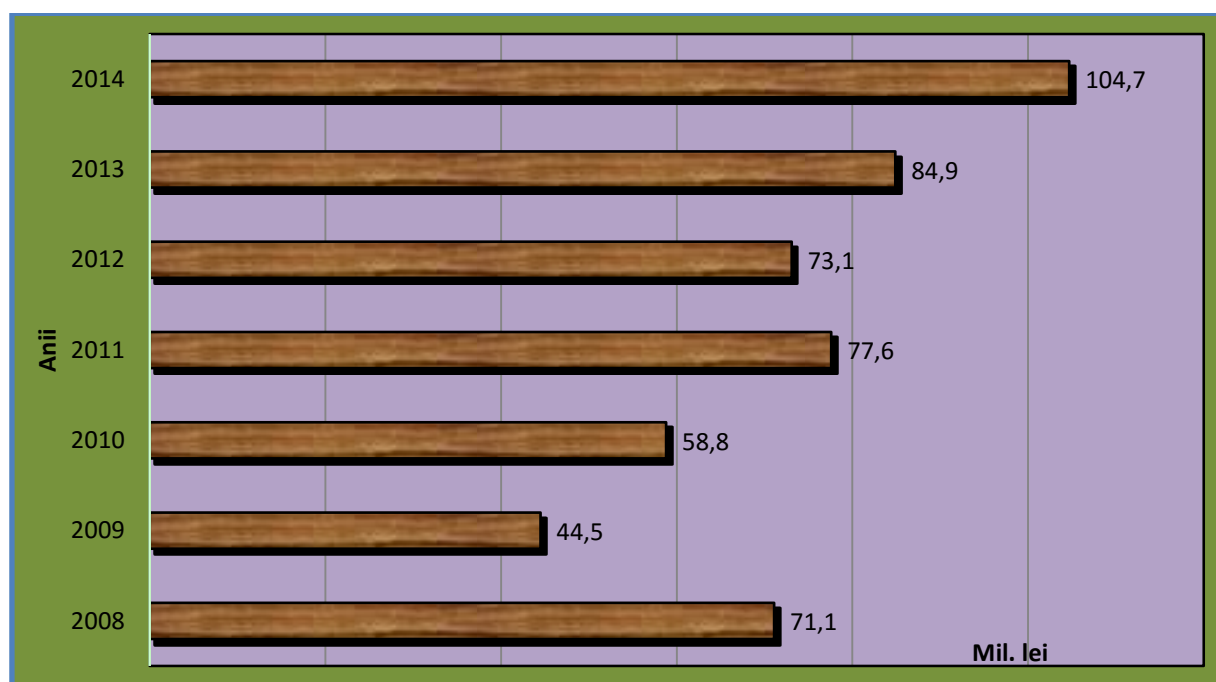

Fig. 2.2. Dinamica vânzărilor angro în cadrul sistemului cooperatist, mil lei

Sursa: Elaborat de autor în baza rapoartelor cooperației de consum

Întreprinderile proprii Moldcoop au comercializat en-gros mărfuri în valoare de 97731,5 mii lei sau cu 123,2% în raport cu anul precedent. Ponderea acestora în totalul indicatorului vizat s-a cifrat la 93,3%. Organizațiile cooperatiste au participat la realizarea indicatorului menționat cu 7008,3 mii lei, sporind cu 25,4 % sau 1421,6 mii lei.

Volumul importurilor a totalizat 3845,6 mii lei, inclusiv Anglocoop Chișinău – 3630,8 mii lei. Volumul exporturilor a însumat 17422,6 mii lei, inclusiv Moldcoopimex – 10330,8 mii lei, Prodcoop Chișinău – 7091,8 mii lei. Ponderea desfacerilor angro în totalul de vânzări cu amănuntul a reprezentat 13,1%, majorându-se cu 2,2% față de 2013.

Volumul de achiziții a produselor agricole, materiilor prime zootehnice și de altă natură în 2014 a însumat 80056,4 mii lei ori 103,9% față de anul 2013, inclusiv al organizațiilor cooperatiste – 47583,0 mii lei sau 93,3%, întreprinderilor proprii Moldcoop – 32473,4 mii lei ori 124,4% (vezi fig. 2.3.)

Volume importante au preluat Moldcoopimex – 11406,1 mii lei (14,2%), Urecoop Strășeni – 9599,4 mii lei (12,0%), Prodcoop Chișinău – 6047,9 mii lei (7,6%), Ucoop Căușeni - 3666,2 mii lei (4,6%), Colprodcoop Drochia – 3558,6 mii lei (4,5%), Universalcoop Soroca - 3259,0 mii lei (4,1%), unitățile administrate direct de Gagauzcoop – 3235,4 mii lei (4,0%), Ucoop Ungheni – 3164,5 mii lei (3,9%), etc. Creșteri în raport cu 2013 au înregistrat: Coopcolcomerț Bălți – de 2,1 ori, Universcoop Briceni – de 2,0 ori, Universcoop Cantemir – 146,0%, Consumcoop Rezina – 137,2 %, Prodcoop Ocnita – 133,8%, Consumcoop Cinișeuți – 128,7%, Coopalimentara Chișinău – 127,8 %, Colprodcoop Sîngerei – 117,5%, Consumcoop Chișinău – 111,4%, Cruglic – 109,3% și alții.

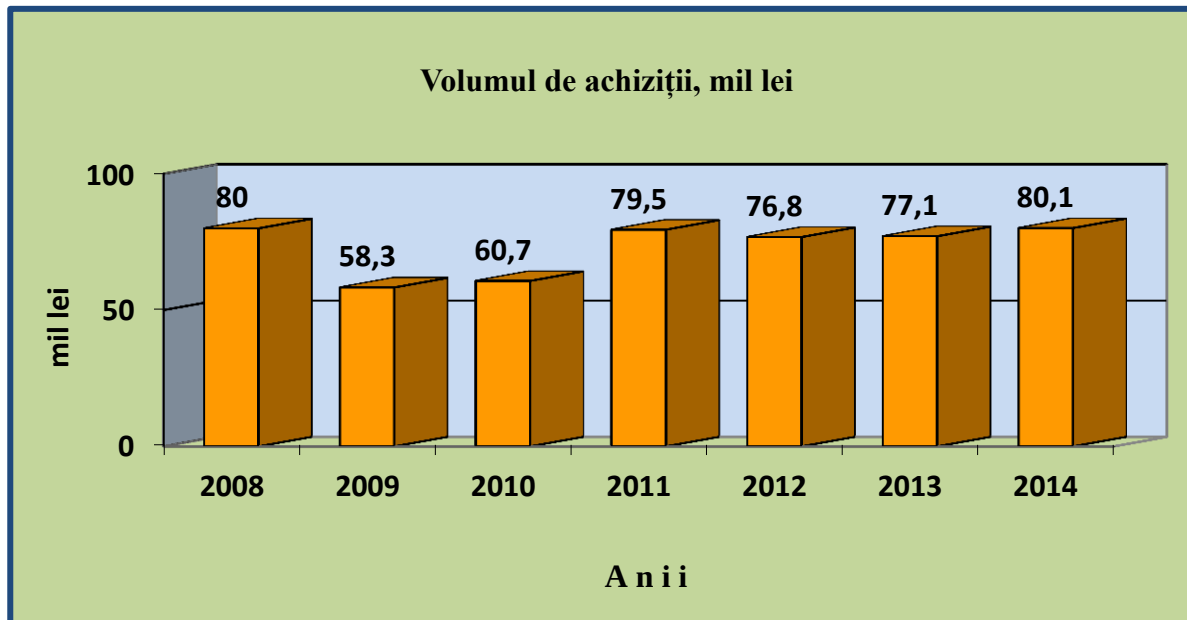

Fig. 2.3. Volumul de achiziții a produselor agricole în cadrul sistemului cooperatist, mil lei

Sursa: Elaborat de autor în baza rapoartelor cooperației de consum.

Insuficient la acest capitol au activat Ucoop Fălești – 73,2%, Consumcoop Căzănești - 72,6%, Drăgănești – 71,3%, Universcoop Drochia – 71,0%, Consumcoop Edineț – 59,3%,

unitățile administrate direct de Ucoop Criuleni – 58,8%, Universcoop Șoldănești – 50,7%, Consumcoop Susleni – 46,7% etc.

Volume mici și descreșteri continue au avut Apcacoop Telenești – 57,3 mii lei (89,1%), Consumcoop Molovata – 44,4 mii lei (67,0%), Dubăsarii Vechi – 44,3 mii lei (47,8%), Tomai - 36,6 mii lei (87,1%), Drâsliceni – 22,0 mii lei (54,1%), Mereni – 21,5 mii lei (82,7%), Orhei - 13,4 mii lei (61,2%), Chiperceni – 4,0 mii lei (26,0%), Criuleni – 3,2 mii lei (6,3%), ș.a.

Sortimental au fost colectate cereale – 8271,6 tone, legume – 915,9 tone, cartofi – 836,3 tone, fructe – 594,5 tone (185,8%), floarea soarelui 412,0 tone, mierei de albine 186,6 tone. Pentru necesitățile de producție s-au colectat cantități importante de cereale de către Urecoop Strășeni – 1786,3 tone, Colprodcoop Drochia – 1276,8 tone, Ucoop Ungheni – 852,0 tone, Căușeni - 662 tone, Universalcoop Soroca - 641,8 tone, Anenii Noi - 343,8 tone, Angrocoop Chișinău - 291,7 tone, ș.a. Prognoza anuală a volumului de achiziții a fost îndeplinită cu 114,0%.

Investițiile pentru modernizarea infrastructurii domeniului de achiziții au fost insuficiente. Acestea în perioada de referință au însumat doar 1219,4 mii lei (Moidcoopimex - 793,8 mii lei, Consumcoop Cimișlia – 227,5 mii lei).

Volumul producției industriale, în prețuri curente, în perioada de referință a însumat 60774,5 mii lei sau 103,2 % față de anul precedent. Organizațiile cooperatiste au produs mărfuri în valoare de 45695,3 mii lei ori 97,4%. Ponderea acestora pe total sistem a constituit 75,2% în raport cu 79,7% în 2013 (vezi fig. 2.4.).

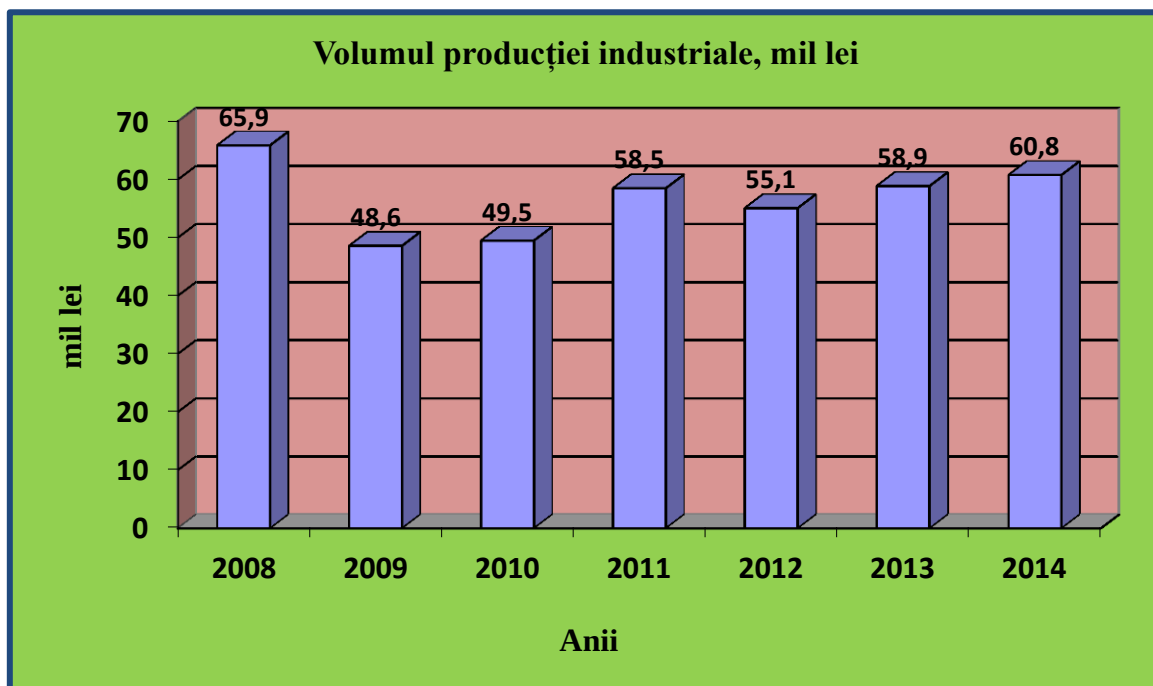

Fig. 2.4. Dinamica producției industriale în cadrul sistemului cooperatist, mil lei

Sursa: Elaborat de autor în baza rapoartelor cooperației de consum.

Întreprinderile proprii Moldcoop au fabricat produse în sumă de 15079,2 mii lei ori 126,0%. Ponderea acestora pe total cooperăția de consum a fost de 24,8% și 20,3% corespunzător. Volume impunătoare au realizat Urecoop Strășeni 19284,6 mii lei sau 31,7% din totalul pe sistem, Ucoop Căușeni – 8787,8 mii lei ori 14,5%, Prodcoop Chișinău 6408,6 mii lei sau 10,5%, Ucoop Fălești 4698,3 mii lei ori 7,7%, Universalcoop Anenii Noi – 2552,0 mii lei sau 4,2%, Gagauzcoop – 2323,8 mii lei ori 3,8%, Colprodcoop Orhei – 2287,6 mii lei sau 3,8%, etc. Creșteri față de anul 2013 au înregistrat Consumcoop Cimișlia – de 3,3 ori, Universcoop Dondușeni – 119,7%, Umecoop – 106,6%, Recoop – 102,8%, Hîncoop – 102,4%, etc. Inferior față de media pe sistem au activat Niscoop – 92,8%, Ucoop Ungheni – 92,7%, Universcoop Rîșcani – 88,2%, Panifcoop Glodeni – 85,2%, Sîngerei – 81,2%, Universalcoop Cahul – 79,1%, Colprodcoop Sîngerei – 19,5%, Universcoop Cimișlia – 11,7%, și alții.

În perioada de referință pe total Moldcoop s-au fabricat 5160,8 tone pâine și specialități de panificație sau 94,5% (inclusiv organizațiile cooperatiste – 4838,3 tone ori 96,1%); produse de cofetărie patiserie – 224,2 tone sau 109,5% (206,0 tone și 111,1% corespunzător). Carne și derivate s-au produs 122,7 tone ori 155,3%, inclusiv de către întreprinderi proprii Moldcoop – 119,0 tone sau 154,7%. Cantități semnificative de pâine și specialități de panificație au fabricat Urecoop Strășeni – 2161,2 tone sau 41,9 % din totalul pe sistem, Ucoop Căușeni 862,1 tone ori 16,7%, Fălești – 535,2 tone sau 10,4%, Universalcoop Anenii Noi – 296,0 tone ori 5,7%, Gagauzcoop – 254,3 tone sau 4,9% ș.a. Prognoza anuală în domeniul respectiv a fost îndeplinită cu 103,1%. De menționat că producția mezelurilor, făinei, crupelor și uleiurilor vegetale a înregistrat anumite progrese.

La Prodcoop din Chișinău continuă procesul de modernizare a secției de preambalare a mierii de albine conform standardelor internaționale de calitate ISO 22000, creând premise de extindere a exportului pe piața Uniunii Europene. În scopul sporirii competitivității entităților, calității produselor finite, în industria cooperăției de consuni s-au investit peste 6,2 mln lei și anume Urecoop Strășeni – 2015,9 mii lei, Colprodcoop Orhei – 1140,0 mii lei, Universalcoop Anenii Noi – 985,0 mii lei, Găgăuzcoop – 706,1 mii lei, Ucoop Fălești – 320,8 mii lei, Prodcoop Chișinău – 303,0 mii lei, Panifcoop Glodeni – 244,1 mii lei, Panifcoop Sîngerei – 107,0 mii lei, Niscoop – 101,0 mii lei, Ucoop Căușeni – 92,0 mii lei, Universcoop Rîșcani – 87,2 mii lei, Recoop – 55,0 mii lei, Umecoop – 55,0 mii lei ș.a.

Entitățile sistemului au fost prezente la Expoziția națională „Fabricat în Moldova”, CIE "Moldexpo", Expoziția Internațională de produse alimentare, Paris, Franța.

Volumul total de prestări servicii în anul 2014 a constituit 150346,6 mii lei ori 106,5% față de anul 2013 (vezi fig. 2.5.)

Alimentației publice i-a revenit 70834,0 mii lei ori 47,1%, serviciilor de piață – 29630,9 mii lei sau 19,7%, serviciilor de învățământ – 15515,8 mii lei sau 10,3%. Organizațiile cooperatiste au prestat servicii de alimentație publică în sumă de 56104,5 mii lei ori 99,3% comparativ cu anul 2013. Ponderea indicatorului vizat în totalul de servicii pe sistem a fost de 79,2%. Întreprinderile proprii Moldcoop au participat în acest domeniu cu 14729,5 mii lei ori 103,3%. Coopalimentara Chișinău a prestat servicii de alimentație publică, cifrându-se la 8713,2 mii lei ori 12,3%, Ucoop Florești – 7289,9 mii lei sau 10,3%, Urecoop Strășeni – 6572,2 mii lei sau 9,3 %, Consumcoop Chișinău – 5099,5 mii lei ori 7,2%, Ucoop Căușeni – 4422,5 mii lei ori 6,2%, Hîncoop – 3890,0 mii lei sau 5,5%; Ucoop Călărași – 3667,1 mii lei ori 5,2%, Universalcoop Anenii Noi – 3299,0 mii lei sau 4,7%, ș.a. Volumul total al acestor entități în anul 2014 a constituit 60,6% ori 42953,4 mii lei.

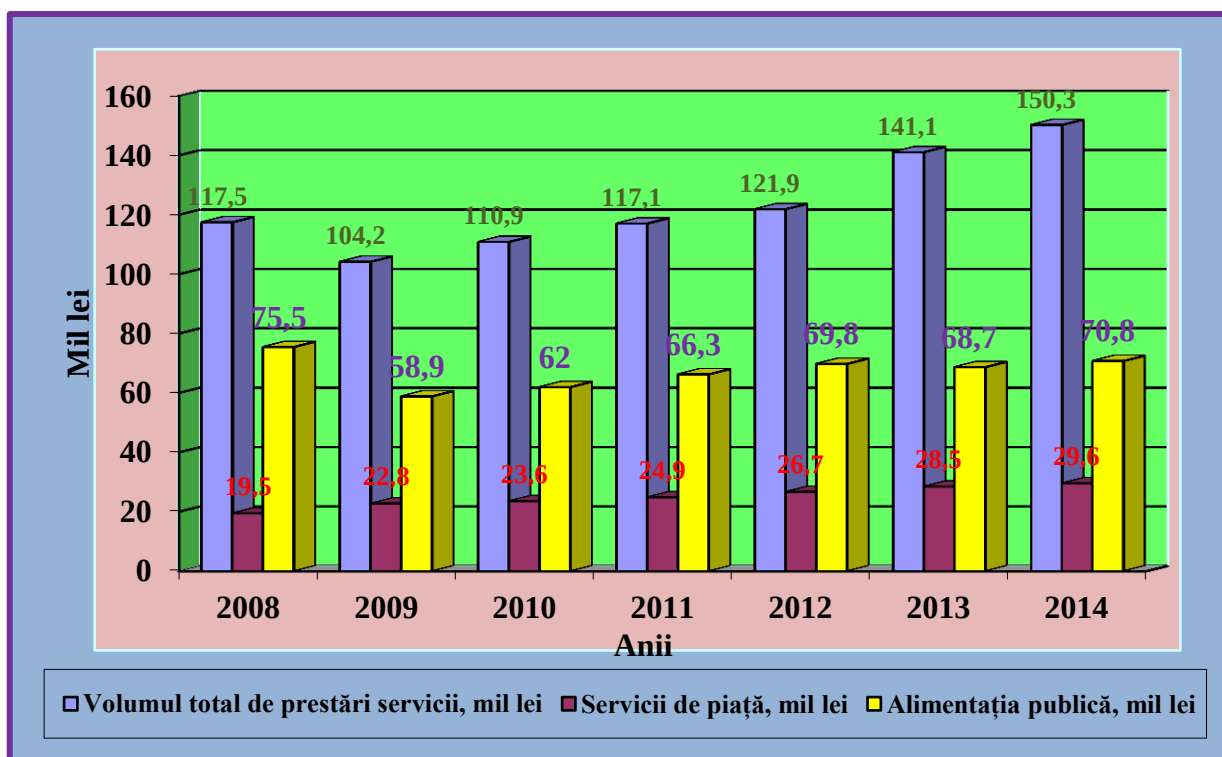

Fig. 2.5. Dinamica volumului total de prestări servicii în cadrul sistemului cooperatist, mil lei

Sursa: Elaborat de autor în baza rapoartelor cooperației de consum

Sporuri la această rubrică au înregistrat UCCM – 137,2%, Consumcoop Rezina – 124,1%, Angrocoop Chișinău – 120,6%, Universcoop Dondușeni – 119,4%, Consumcoop Cimișlia – 118,6%, Niscoop – 115,2%, Consumcoop Peresecina – 113,8%, Universcoop Rîșcani – 111,7%, etc. Sub media pe Moldcoop au activat unitățile administrate direct de Gagauzcoop –

63,4%, Universalcoop Cantemir – 73,5%, Coopalimentația Edineț – 75,9%, Universalcoop Briceni – 77,3%, Soroca – 83,2%, Cahul – 85,2%, Consumcoop Vrancești – 88,2%, Coșnița – 90,0% ș.a. Ponderea producției proprii în totalul de servicii de alimentație publică a constituit 58% sau 41112,9 mii lei. Prognoza anuală a domeniului dat a fost îndeplinită în proporție de 102,8%. Integral a fost modernizată cafeneaua „Poveste” a Consumcoop Tighina (investiții 1700 mii lei), parțial restaurantele „Prietenie” a Niscoop (220 mii lei) și „Pрут” a Universalcoop Ieova (100 mii lei). Volumul serviciilor de piață a alcătuit 29630,9 mii lei ori 103,1%. Organizațiilor cooperatiste le-a revenit 27305,9 mii lei (103,4%) ori 92,2% din total pe sistem. Întreprinderile proprii Moldcoop au realizat un volum de 2325 mii lei sau 7,8%. Universalcoop Soroca a prestat servicii de piață în sumă de 4304,9 mii lei ori 14,5%, Ucoop Ungheni – 3776,3 mii lei sau 12,7%, unitățile administrate direct de Gagauzcoop – 3765,4 mii lei ori 12,7%, Ucoop Florești – 3028,0 mii lei sau 10,2%, Căușeni – 2373,4 mii lei ori 8,0%, Colprodcoop Drochia – 2223,2 mii lei sau 7,5%; Ucoop Fălești – 2111,6 mii lei ori 7,1% din totalul pe sistem.

Majorări în anul 2014 față de anul 2013 s-au constatat la Consumcoop Cimișlia – 112,0%, Hîncoop – 109,6%, Universalcoop Anenii Noi – 107,7%, Ucoop Călărași – 106,8%, Universalcoop Cantemir – 105,9%, Apcacoop Telenești – 105,1%, Consumcoop Edineț – 104,0%, etc. Volumul serviciilor de piață s-a redus în raport cu 2013 la Universcoop Basarabeasca – 77,6%, Colprodcoop Rezina – 81,3% și alții. Prognoza anuală a indicatorului vizat a fost realizată în proporție de 103,8%.

La final, remarcăm că suma alocată în anul 2014 pentru modernizarea infrastructurii din domeniul serviciilor de piață a fost de peste 1,4 mln lei. S-au evidențiat la acest capitol Ucoop Călărași – 484,9 mii lei, Ucoop Ungheni – 230,0 mii lei, Ucoop Florești și Universalcoop Soroca cu a câte 181,0 mii lei, Niscoop – 127,5 mii lei, Hîncoop – 46,0 mii lei, Colprodcoop Drochia – 43,0 mii lei, etc.

În concluzie, subliniem că evaluarea indicilor financiari reprezintă cea mai eficientă și mai frecvent utilizată tehnică a analizei financiare. În urma acestei analize, se poate supraveghea dinamica evoluției diferiților indicatori. De asemenea, este foarte importantă informația cu privire la fluxul de numerar, rentabilitatea financiară și rata de rentabilitate a activelor. Pentru a efectua diagnosticul, trebuie analizate elementele specifice, precum activul net, rezultatul exploatării, echilibrul financiar, rentabilitatea activității întreprinderilor cooperatiste.

Or, în baza analizei deja efectuate, concretizăm că analiza și evaluarea financiară constituie un instrument managerial, care contribuie la cunoașterea situației activității financiare a întreprinderii, a factorilor și cauzelor de influență, asigurând, în același timp, un nivel oportun de stabilitate.

2.2. Determinarea și evaluarea rezultatelor financiare a entităților economice în cadrul sistemului cooperăției de consum

Aprecierea performanțelor activității entităților economice și inclusiv a celor din sistemul cooperăției de consum poate fi realizată pe baza analizei financiare ca instrument al mecanismului financiar, care se execută prin intermediul unui șir de indicatori, ce permit de a determina eficiența utilizării resurselor, stabilirea poziției pe piață etc. Totodată, aceștia oferă informații necesare pentru orientarea și decizie în acțiunea economică și asigură posibilitatea comparării diferitor tipuri de activități. Actualmente în activitatea sa agenții economici au libertate deplină.

Această activitate trebuie să conducă la o rentabilitate scontată, ceea ce impune întreprinderile de a realiza o complexitate de acțiuni economice și financiare, care ar asigura obținerea de rezultate, ce pot fi grupate pe următoarele tipuri de activitate:

- Rezultatul activității operaționale, care este compus din profitul brut, provenit din realizarea bunurilor și serviciilor, la care se adaugă alte venituri operaționale și din care se scad cheltuielile comerciale, cele generale și administrative și alte cheltuieli operaționale;
- Rezultatul activității investiționale se calculează ca diferența dintre veniturile și cheltuielile investiționale;
- Rezultatul activității financiare se determină ca diferența dintre veniturile și cheltuielile financiare;
- Rezultatul excepțional este un rezultat incidental și nu are caracter de regularitate. El se determină ca diferența dintre venituri excepționale și cheltuieli excepționale.

Factorii ce stau la baza selectării unei metode sau un grup sunt următorii: natura și talia întreprinderii, a ramurii din care face parte; cantitatea și calitatea datelor disponibile; accesul la informații al evaluatorului; patrimoniul întreprinderii; poziția întreprinderii pe piața financiară; interesul clientului și mediul economico-social și politic.

În teoria și practica economică întâlnim mai multe metode de evaluare și care se pot grupa astfel:

- metode de evaluare patrimonială – sunt statice, nu produc fluxuri corespunzător valorii lor de schimb. Pentru a putea compara o valoare patrimonială cu una de randament, prima trebuie divizată în patrimoniu utilizat și patrimoniu neutilizat. Aceste metode se folosesc în una din situațiile: clientul este vânzătorul sau cumpărătorul, incertitudinile asupra evoluției viitoare sunt mari, întreprindere evaluată este relativ mică;

➤ metode de evaluare pe bază de randament se orientează și vizează viitorul întreprinderii. Dacă apar schimbări semnificative ale activității (infuzie de capital, modernizări) acestea nu pot fi luate cu exactitate în calcul. În aceste cazuri se recomandă folosirea metodelor patrimoniale;

➤ metode de evaluare bazate pe fluxul de disponibilități bănești se recomandă a fi folosite pentru întreprinderile ce au un grad mare de capitalizare, unde uzura este mare datorită capitalului imobilizat și a politicilor de amortizare etc.

Pornind de la principiul că valoarea întreprinderii este dată de suma valorilor elementelor sale componente luate separat, rezultă că evaluarea, în optica patrimonială, privește întreprinderea ca fiind dezmembrată. Pentru a cunoaște componența patrimoniului întreprinderii se apelează la datele contabilității. În așa fel în scopul analizei indicatorilor financiari, ei pot fi grupați în următoarele grupe: indicii de lichiditate; de gestiune a activelor și datoriilor; de profitabilitate (rentabilitate); valorii de piață a întreprinderii și indicii creșterii întreprinderii.

În prezent, în condițiile intensificării mediului concurențial și adaptării întreprinderilor la acestea, trebuie folosit un sistem de indicatori specific fiecărui sector de activitate, care să determine promovarea ideilor novatoare cu efecte pozitive asupra activității întreprinderii.

Componentă esențială pentru dinamica vieții economice, întreprinderea are o structură de producție proprie și caracteristici specifice, care o individualizează și o particularizează. Ea produce bunuri și servicii proiectate, fabricate și vândute de ea însăși, în condițiile specificate, fapt ce conferă fiecărei întreprinderi, caracterul de unicatitate în evoluție. Stabilitatea întreprinderii este relevantă, căci ea este identificabilă într-un context social-economic dinamic, la care trebuie să se adapteze în permanență [32, p. 158].

Obiectivele fundamentale (strategice) reprezintă punctul de plecare în conturarea unui sistem categorial de obiective ce vizează toate componentele procesuale și structurale ale firmei.

Conform definiției date de către O. Nicolescu și I. Verboncu, în lucrarea “Management”, opțiunile strategice definesc abordările majore, cu implicații asupra conținutului unei părți apreciable dintre activitățile firmei, pe baza cărora se stabilește cum este posibilă și rațională îndeplinirea obiectivelor strategice.

Opțiunile strategice, ca vectori de bază în realizarea obiectivelor, se elaborează în urma unei analize, care scoate în evidență oportunitățile și dificultățile, cu care se confruntă întreprinderile cooperatiste, punctele forte și vulnerabile, care permit identificarea principalelor modalități de acțiune în realizarea obiectivelor propuse. Primul pas în stabilirea opțiunilor strategice constă în construirea matricei SWOT. În baza acesteia, se va construi cea de a doua matrice – matricea opțiunilor strategice.

Analiza SWOT, fiind unul dintre cele mai cunoscute instrumente utilizate în domeniul managementului strategic și al marketingului, preconizează studiul a patru elemente: strengths, weaknesses, opportunities și threats, adică punctele forte, punctele vulnerabile, oportunități și amenințări. Punctele forte se atribuie caracteristicilor interne ce oferă posibilitatea îmbunătățirii competitivității întreprinderii cooperatiste, iar cele slabe sunt trăsături ce o pot face vulnerabilă la o mișcare strategică a concurenților. Oportunitatea este o condiție de mediu, care oferă posibilități semnificative de îmbunătățire a competitivității, a situației organizației, vizavi de concurenții săi. Dimpotrivă, o amenințare sau un pericol potențial, reprezintă o condiție de mediu cu perspective semnificative de subminare a competitivității organizației.

Analiza SWOT se realizează la scara de ansamblu a întreprinderii, sau, dacă se dorește adâncirea investigației și conturarea unor concluzii mai detaliate, la nivelul structurilor funcționale ale acesteia. Se poate observa că matricea SWOT are un puternic caracter calitativ, permițând o evaluare complexă a situației firmei și a perspectivelor sale de evoluție, acoperind toate laturile activității desfășurate de firma și toate domeniile de specializare ale acesteia. Punctele forte și vulnerabile ale întreprinderilor din sistemul cooperației de consum pot fi identificate în etapa analizei-diagnostic a activității interne a întreprinderii, în timp ce oportunitățile și amenințările pot fi identificate în etapa analizei mediului extern.

Pentru construirea matricei opțiunilor strategice, se recomandă parcurgerea următoarelor etape:

- Se selectează principalele puncte forte și vulnerabile ale firmei, cu care se vor întocmi două liste ce vor fi înscrise în ultimele două coloane ale matricei oportunităților;
- Se selectează principalele oportunități și pericole, cu care se vor întocmi două liste ce vor fi înscrise în ultimele două rânduri ale matricei oportunităților;
- Din combinarea diferitelor puncte forte și vulnerabile, cu diferite oportunități și pericole, se vor completa posibilele alternative decizionale, care reprezintă opțiuni strategice, din care managementul organizației poate să aleagă pentru fundamentarea strategiei, în funcție de eficacitatea cu care acestea influențează realizarea obiectivelor strategice.

Ca parte componentă a managementului întreprinderii, se prezumă monitoringul indicilor financiari, pentru care, în țările cu economie de piață dezvoltată, se utilizează 160 de indicatori, iar în Republica Moldova, și mai ales în cooperația de consum, se determină un număr mult mai mic de indicatori, cu toate că Standardele Naționale de Contabilitate oferă suficientă informație pentru calculul lor. Totalitatea acestor indicatori poate fi divizată în câteva grupe, fiecare dintre acestea caracterizând un domeniu al activității economico-financiare.

Bilanțul oferă imaginea clară a patrimoniului acumulat de întreprindere de-a lungul existenței sale, precum și a rezultatelor financiare obținute în exercițiul financiar care s-a încheiat. Pentru o claritate mai evidentă a situației financiare din cadrul întreprinderilor cooperatiste, se studiază modul în care întreprinderea a rezolvat problemele legate de fondul de rulment, necesarul de fond de rulment și evoluția sa, indicatorii lichidității și ai solvabilității, capacitatea de autofinanțare, indicatorii trezoreriei, coeficienții de îndatorare.

Tot în acest context, se fac aprecieri asupra eficienței activității desfășurate, și asupra principalilor indicatori de rezultate. Sunt analizați indicatorii de cheltuieli și ponderea fiecărei cheltuieli în venitul din vânzări și se evidențiază modul în care cheltuielile sunt recuperate din rezultate.

Importanța metodei ratelor constă în faptul că oferă posibilitatea realizării unor comparații atât în timp, cât și în spațiu, cu ratele medii pe ramură, făcând astfel posibilă aprecierea evoluției performanțelor în timp, dar și cu indicele înalt de perfecționare obținut de concurenți. Referitor la obiectivele analizei financiare, putem menționa că sarcina acestora rezidă în identificarea posibilităților de creștere a fluxurilor pozitive și se atribuie principalelor domenii de activitate financiară. Ideea care stă la baza elaborării sistemului de indicatori, utilizați în procesul analizei financiare, constă în faptul că ea trebuie să reflecte cât mai exact desăvârșirea sau dereglările, pe care factorii producției și pieței o impun în timp asupra obiectului de activitate a întreprinderii. Calitatea sistemului de indicatori și capacitatea acestuia de a oferi informații utile în analiza financiară reprezintă o condiție esențială în stabilirea unui diagnostic complet și eficient. Totodată, în baza trecutului și prezentului, diagnosticul permite fundamentarea obiectivelor strategice de menținere și dezvoltare a întreprinderii în mediul concurențial, stabilind punctele forte și vulnerabile.

Aprecierea performanțelor întreprinderii se face în baza analizei financiare, ce presupune folosirea unor instrumente de bază, precum ratele financiare, conceptul de levier financiar și operațional etc. Totodată, ea oferă metode raționale de planificare financiară și mecanisme adecvate de realizare.

Stabilind diagnosticul financiar, putem aprecia evoluția potențialului economic și determina capacitatea întreprinderilor cooperatiste de a evita falimentul. Pentru acest scop, e necesară elaborarea unui sistem de principii de estimare a structurii nesatisfăcătoare a bilanțului contabil și elaborarea unui diagnostic al contului de profit și pierderi. Diagnosticul situației financiare a agentului economic oferă posibilitatea de a studia: dacă acesta dispune de volumul necesar de mijloace pentru a face față angajamentelor asumate, cât de rapid mijloacele, investite în active, se transformă în mijloace bănești și care este eficiența folosirii patrimoniului, precum

și starea când întreprinderea e în pericol de să-și piardă competitivitatea și să devină insolubilă. Diagnosticul activității agentului economic se caracterizează din punct de vedere al volumului capitalului, mărimii activelor, lichidității, eficienței ș. a.

Metodele analizei financiare se manifestă ca un instrument real folosit pentru gestionarea întreprinderii, care permit managerilor să pătrundă în sensul fenomenelor cercetate, să formuleze cele mai juste concluzii care rezultă din această cercetare și care să fie valorificate pentru elaborarea diferitor alternative strategice. Privind modul în care se pot obține datele necesare pentru studiul fenomenelor social-economice, Norbert Wiener sublinia: "... în absența unor metode standard de calcul sigure, rolul judecății experților în aprecierea factorilor sociologici, antropologici și economici este atât de mare, încât un novice care încă nu a acumulat uriașa experiență însoțită de către experți, nu are ce face în acest domeniu" [105, p. 158].

În acest context, diagnosticul financiar al unităților cooperatiste va fi început cu analiza profiturilor întreprinderii, în calitatea sa de indicator general al eficienței activității, și indicator de comparare cu rata dobânzii percepută pe piața financiară. În paralel, facem o estimare a indicatorului rentabilitatea financiară pentru determinarea eficienței utilizării capitalului propriu și efectul de levier financiar.

Pe marginea celor expuse mai sus, menționăm că examinarea indicatorilor rezultatelor economico-financiare în sume absolute nu este relevantă, fiind necesară compararea acestora cu eforturile depuse.

Volumul vânzărilor nete total pe Moldcoop în anul 2014 a înregistrat 885,2 mil lei, majorându-se față de 2013 cu 35,4 mil lei sau 104,1%. Costul acestora s-a cifrat la 702,4mil lei sau 103,4 % în raport cu anul precedent. Profitul brut de la comercializarea mărfurilor, produselor proprii și prestarea serviciilor a constituit 182,8 mil lei ori 106,6 %. Analizînd datele din raportul financiar generalizat pe sistem observăm o tendință de creștere a indicatorilor sus menționați pe parcursul anilor 2009 – 2014 (vezi anexa 2).

În cadrul entităților analizate se observă o oscilație a indicatorilor menționați. Astfel în cadrul UniversalCoop Anenii Noi a fost înregistrată o descreștere a mărimii venitului de vânzări în anul 2014 cu 353,4 mii lei în comparație cu anul 2013, ceea ce a adus la o diminuare a profitului brut cu 330,1 mii lei în aceeași perioadă. Această diminuare se menține pe parcursul anilor 2012 – 2014.

Rentabilitatea vânzărilor în anul 2014 a constituit 20,7% față de 20,1% în 2013. Acest indicator peste media pe Molcoop s-a constatat la: Consumcoop Chișinău – 30%, Cimișlia – 28,9%, Vrancești – 28,7%, Fălești – 26,1%, Universalcoop Soroca – 24,6%, Anenii Noi – 24,5%, Consumcoop Rezina – 24,4%, Universcoop Leova – 24,1%, Urecoop Strășeni – 23,5%,

Universalcoop Cahul – 23,4%, Ucoop Ungheni – 23,2%, Consumcoop Tighina – 21,7%, Universcoop Rîșcani – 21,1%, etc. Sub nivelul înregistrat s-au situat: Coopcomerț Bălți – 0,8%, Recoop – 1,7%, Niscoop – 4,6%, Colprodcoop Orhei – 10,2%, Universalcoop Briceni – 10,3%, Consumcoop Alexandru cei Bun – 17,3%, Colprodcoop Drochia – 14,4%, Consumcoop Chetrosu 15,0%, Tvardița 15,5%, Zaim 15,8%, Căușeni – 15,9%, Edineț – 16,0%, Râșpopeni 16,5%, Copanca 16,2%, Coșnița 16,3%, Universcoop Cimișlia – 16,8%, Consumcoop Tețcani 17,0%, Chiperceni – 17,5%, Alexandreni – 17,6%, Ștefan Vodă – 17,7%, Ucoop Fălești – 18,3%, Universalcoop Cantemir – 18,6%, Consumcoop Orhei – 18,7%, Drâșliceni – 19,3%, etc. (vezi fig. 2.6.)

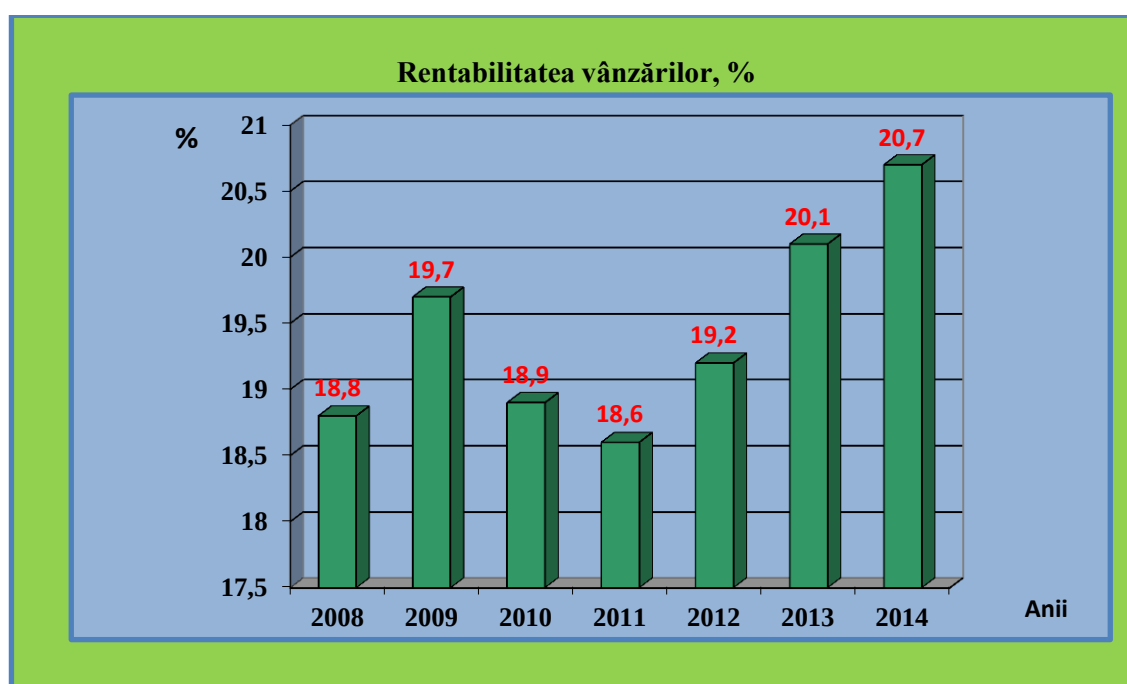

Fig. 2.6. Rentabilitatea vânzărilor în sistemul cooperatist, în procente

Sursa: Elaborat de autor în baza rapoartelor cooperației de consum

Entitățile cooperatiste au finalizat perioada de dare de seamă cu profit de 11282,2 mii lei, comparativ cu 4903,1 mii lei profit în anul precedent. Rezultate remarcabile au înregistrat: Urecoop Strășeni – 2480,8 mii lei, Universalcoop Soroca – 1648,8 mii lei, Moldcoopimex – 1450,1 mii lei, Consumcoop Tighina – 800,5 mii lei, Ucoop Ungheni – 620,0 mii lei, Universalcoop Cahul – 556,3 mii lei, Anenii Noi – 536,9 mii lei, Consumcoop Chișinău – 526,6 mii lei, Ucoop Florești – 497,9 mii lei, Universcoop Cantemir – 287,5 mii lei, Niscoop – 277,9 mii lei, Hîncoop – 204,0 mii lei, Consumcoop Căzănești – 164,8 mii lei, Coopalimentara Chișinău – 158,3 mii lei, Prodcoop Chișinău – 155,0 mii lei, etc.

Pierderi financiare în perioada de dare de seamă au înregistrat: Ucoop Făleşti – 1078,1 mii lei, Consumcoop Pelinia – 342,5 mii lei, Ucoop Ocnița – 302,0 mii lei, Colprodcoop Orhei – 280,6 mii lei, Consumcoop Peresecina – 277,4 mii lei, Angrocoop Călărași – 209,4 mii lei, Colprodcoop Sîngerei – 196,2 mii lei, Consumcoop Coșnița – 169,5 mii lei, Tomai – 164,4 mii lei, Universalcoop Briceni – 157,5 mii lei, Panifcoop Sîngerei – 149,9 mii lei, Consumcoop Chetrosu – 142,8 mii lei, Ucoop Raritas – 136,7 mii lei, Prodcoop Ocnița – 131,5 mii lei, Colprodcoop Drochia – 120,4 mii lei, Coopcomerț Glodeni – 116,9 mii lei, Consumcoop Chiperceni – 111,5 mii lei, Apcacoop Telenеști – 108,7 mii lei, Consumcoop Sîngerei – 108,5 mii lei, etc. Din 94 din organizații cooperatiste 65 au înregistrat un profit însumând 9404 mii lei, iar 29 – pierderi de 2833,7 mii lei. Din 28 de întreprinderi cooperatiste ale organizațiilor cooperatiste teritoriale 17 au încheiat anul de gestiune cu un profit total de 4036,9 mii lei, iar 11 – cu pierderi, cifrându-se la 1652,2 mii lei. Din 32 de întreprinderi proprii Moldcoop 15 au înregistrat un profit, însumând 4351,7 mii lei, iar 17 – pierderi totalizând 1860,1 mii lei.

Având în vedere situația financiară a entităților cooperatiste, și anume indicatorii rentabilității, capitalului permanent și propriu, putem determina rentabilitatea economică și financiară, ca factori determinați ai eficienței utilizării mijloacelor materiale și financiare ale întreprinderii, prevăzute în vederea desfășurării activității sale și capacității întreprinderii de a utiliza capitalul propriu sau de a realiza profit net prin capitalurile proprii angajate în activitatea sa.

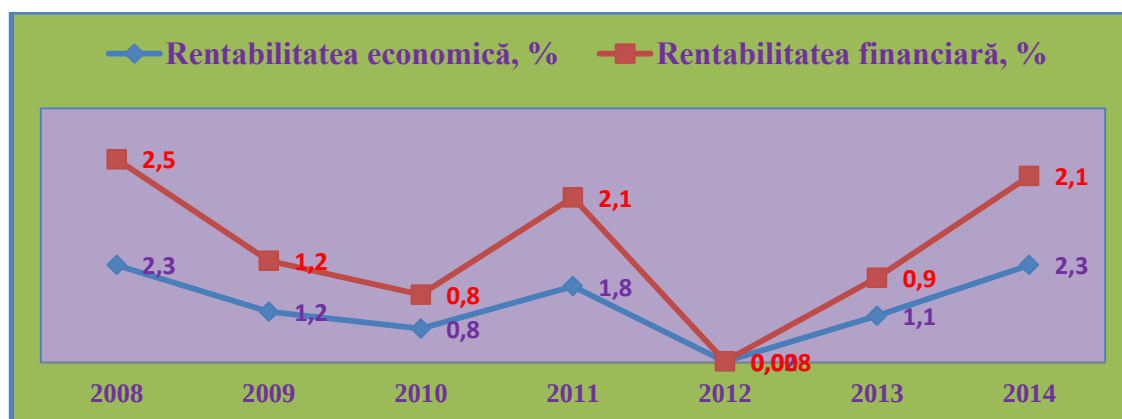

Fig. 2.7. Rentabilitatea financiară și economică în sistemul cooperatist, %

Sursa: Elaborat de autor în baza rapoartelor cooperației de consum

Pe parcursul anilor de activitate indicatorii rentabilității economice și financiare au oscilat în diminuare, motivată de diminuarea profitului până la impozitare și respectiv profitului net și sporirii datoriilor pe termen lung și capitalului propriu înregistrați de entitățile

cooperatiste. În anul 2014 rentabilitatea economică și rentabilitatea financiară au atins nivelul anului 2008.

Analizând indicatorii gradului de îndatorare, a stabilității și autonomiei financiare în cadrul sistemului cooperației de consum determinați și prezentați în anexa 5 observăm situația (vezi tab. 2.1.) că practic, se menține la același nivel pe parcursul perioadei date majoritatea indicatorilor.

Astfel, *totalul mijloacelor circulante pe sistem*, conform situației de la 31.12.2014, a constituit 234925,5 mii lei, inclusiv al întreprinderilor proprii Moldcoop – 86036,7 mii lei ori 36,6 % din total sistem cooperatist. Mijloacele circulante proprii au totalizat 11889,5 mii lei, inclusiv al întreprinderilor proprii Moldcoop – 21326,2 mii lei. În organizațiile cooperatiste și întreprinderile acestora deficitul indicatorului respectiv a fost de 9436,7 mii lei.

Tabelul 2.1.

Dinamica indicatorilor de îndatorare, a stabilității și autonomiei financiare în cadrul sistemului cooperației de consum pentru anii 2008 – 2014

	INDICATORI	Unit. măs.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Rata de îndatorare globală	%	31,0	27,6	27,3	27,6	27,3	27,8	29,1
2.	Rata stabilității financiare	%	72,3	75,1	75,3	75,1	75,4	74,9	73,6
3.	Rata autonomiei financiare	%	69,0	72,4	72,7	72,4	72,7	72,2	70,9
4.	Rata autonomiei financiare la termen	%	95,4	96,4	96,5	96,4	96,5	96,3	96,3

Sursa: Elaborat de autor în baza rapoartelor cooperației de consum

În lipsa surselor financiare proprii au activat: Consumcoop Alexandru cel Bun – 2536,6 mii lei, Coșnița – 2000,2 mii lei, Universcoop Leova – 1769,9 mii lei, Consumcoop Zaim – 1769,5 mii lei, Hîncoop – 1668,4 mii lei, Angrocoop Bălți – 1588,0 mii lei, Ucoop Călărași – 1485,4 mii lei, Consumcoop Căușeni – 1443 2 mii lei, Universcoop Donduseni – 1203 9 mii lei, Consumcoop Pelinia – 1081,6 mii lei, Consumcoop – 948,1 mii lei, Chetrosu – 921,3 mii lei, Cinișeuți – 746,9 mii lei, Tomai – 624,4 mii lei, Tețcani – 593,6 mii lei, Ucoop Fălești – 589,9 mii lei, Consumcoop Cimișlia – 509,2 mii lei, etc. Datoriile de încasat la 01.01.2015 pe sistem au însumat 46353,8 mii lei, cu 2841,4 mii lei mai mult în raport cu aceeași dată anului precedent. Pondere esențială a acestora au înregistrat creanțele privind facturile comerciale – 42,8% sau 19843,2 mii lei. Din totalul creanțelor, organizațiilor cooperatiste le-a revenit 32510,1 mii lei sau 70,1%.

La 01 ianuarie 2015 *datoriile de achitat* au alcătuit 223043,6 mii lei, majorându-se față de aceeași dată a anului trecut cu 17406,1 mii lei, inclusiv privind facturile comerciale – 105182,8 mii lei, creditele bancare – 23625,0 mii lei, retribuirea muncii – 9002,7 mii lei, față de buget – 6698,4 mii lei, asigurările sociale și medicale – 5557,1 mii lei, ș.a.

De *credite bancare esențiale* dispuneau Angrocoop Chișinău – 6110,1 mii lei, unitățile administrate direct de Gagauzcoop – 3000,6 mii lei, Angrocoop Bălți – 2793,8 mii lei, Hîncoop – 2283,2 mii lei, Consumcoop Tighina – 1590,0 mii lei, Coopalimentara Chișinău – 1087,0 mii lei, Ucoop Fălești – 1000,7 mii lei, Universcoop Leova – 999,5 mii lei, Universalcoop Anenii Noi – 893,2 mii lei, etc. Împrumuturi bănești impunătoare dețin Angrocoop Chișinău – 5859,1 mii lei, unitățile administrate direct de Gagauzcoop – 3015,9 mii lei, Prodcoop Cimișlia în sumă de 2196,0 mii lei, Colprodcoop Orhei – 2172,0 mii lei, Prodcoop Chișinău – 1808,4 mii lei, Consumcoop Zaim în sumă de 1718,0 mii lei, Alexandru cel Bun – 1227,7 mii lei, Căzănești – 845,3 mii lei, Rezina – 786,1 mii lei, etc.

Datorii majore privind asigurările de stat și medicale obligatorii au avut Universcoop Basarabeasca – 269,1 mii lei, Hîncoop – 199,5 mii lei, Consumcoop Rezina – 189,7 mii lei, Angrocoop Călărași – 138,7 mii lei, Panifcoop Glodeni – 117,4 mii lei, Universcoop Dondușeni – 90,6 mii lei, Consumcoop Mereni – 78,8 mii lei, Cinișeuți – 72,9 mii lei, etc. La un nivel înalt sunt și datoriile privind decontările cu bugetul. La acest capitol s-au evidențiat Universcoop Dondușeni – 321,4 mii lei, Basarabeasca – 265,2 mii lei, Consumcoop Rezina – 174,9 mii lei, Alexandru cel Bun – 130,0 mii lei, Cimișlia – 123,9 mii lei, Mereni -116,9 mii lei, Universalcoop Cantemir – 103,6 mii lei, Universcoop Șoldănești – 97,7 mii lei, Consumcoop Taraclia – 91,2 mii lei, Prodcoop Cimișlia – 82,9 mii lei, Angrocoop Călărași – 81,1 mii lei.ș.a.

Numărul mediu scriptic de salariați pe total sistem în anul 2014 a alcătuit 4893 din care în organizațiile cooperatiste – 3949 și în cadrul întreprinderilor proprii Moldcoop – 944, salariu mediu lunar era de 2279,3 lei (organizațiile cooperatiste – 2079,9 lei, întreprinderile proprii Moldcoop – 3151,5 lei). Peste media înregistrată s-au situat: Moldcoopimex – 7863,9 lei, UCCM – 4441,5 lei, Angrocoop Bălți – 4080,2 lei, CCM – 3990,4 lei, Colprodcoop Drochia – 3639,7 lei, Aprovizcoop – 3504,8 lei, Ucoop Fălești – 3478,5 lei, Coopalimentara Chișinău – 3198,7 lei, Urecoop Strășeni – 3114,0 lei, Recoop – 3065,6 lei, Prodcoop Chișinău – 3043,2 lei, Universcoop Soroca – 2943,3 lei, Ucoop Raritas – 2832,7 lei, Angrocoop Chișinău – 2745,9 lei, Consumcoop Chișinău – 2685,5 lei, Universalcoop Soroca – 2682,2 lei, Consumcoop Căzănești – 2597,1 lei, Tighina – 2574,3 lei, Căușeni – 2491,4 lei, Universalcoop Anenii Noi – 2477,0 lei, Consumcoop Cimișlia – 2469,6 lei, Chiperceni – 2345,3 lei, Țareuca – 2357,6 lei, etc. Sub media acestui indicator s-au situat: Consumcoop Tețcani – 660,8 lei, Prodcoop Ocnița – 790,7 lei,

Colprodcoop Criuleni – 900,0 lei, Universalcoop Briceni – 935,5 lei, Consumcoop Coșnița – 960,3 lei, Universcoop Rîșcani – 1061,6 lei, Consumcoop Hagimus – 1117,5 lei, Alexandru cel Bun – 1166,1 lei, Ucoop Criuleni – 1205,0 lei, Consumcoop Orhei – 1359,6 lei, Coșcodeni – 1367,0 lei, Universcoop Basarabeasca – 1459,1 lei, Coopcolcomerț Bălți – 1483,3 lei, Colprodcoop Sîngerei – 1517,9 lei, Consumcoop Cania – 1548,3 lei, Universcoop Cimișlia – 1577,3 lei, Consumcoop Căinări – 1587,7 lei, etc. Ponderea aparatului administrativ în totalul de salariați ai cooperației de consum reprezintă 17 procente, inclusiv în organizațiile teritoriale și întreprinderile acestora – 16,6 la sută, întreprinderile proprii Moldcoop – 17,8 la sută.

Vânzările medii pe locuitor în anul 2014 au fost de 181,8 mii lei, mai superioare au fost la: Colprodcoop Drochia – 365,5 mii lei, Angrocoop Bălți – 334,0 mii lei, Universcoop Drochia – 318,1 mii lei, Consumcoop Căzănești – 291,0 mii lei, Chișinău – 282,0 mii lei, Universalcoop Cahul – 279,9 mii lei, Angrocoop Chișinău – 279,3 mii lei, Consumcoop Răspopeni – 276,2 mii lei, Coopconsum Cojușna – 263,8 mii lei, Consumcoop Peresecina – 254,6 mii lei, Prodcoop Chișinău – 250,1 mii lei, Consumcoop Cruglic – 248,4 mii lei, Universcoop Cantemir – 237,6 mii lei, Urecoop Strășeni – 237,2 mii lei, etc.

Rezultate nesatisfăcătoare la acest capitol au avut: Ucoop Criuleni – 33,1 mii lei, Prodcoop Ocnita – 41,9 mii lei, Consumcoop Tețcani – 52,5 mii lei, Universcoop Basarabeasca – 63,4 mii lei, Consumcoop Vrancești – 83,7 mii lei, Coșnița – 85,3 mii lei, Telenești – 88,9 mii lei, Ucoop Raritas – 90,2 mii lei, Consumcoop Tvardița – 91,1 mii lei, Apcacoop Telenești – 91,3 mii lei, Panifcoop Glodeni – 91,5 mii lei, Universcoop Rîșcani – 95,5 mii lei, Consumcoop Hagimus – 93,7 mii lei, Edineț – 102,9 mii lei, Niscoop – 93,1 mii lei, Coopalimentația Edineț – 107,0 mii lei, Universcoop Șoldănești – 115,0 mii lei, etc.

În *bugetul consolidat* de către cooperația de consum în anul 2014 s-au vărsat 104,0 mln. lei, inclusiv în bugetul de stat 67,3 mln. lei, în fondul asigurărilor sociale de stat și medicale obligatorii 36,7 mln. lei.

Numărul membrilor asociați ai cooperației de consum în anul 2014 alcătuia 165,7 mii persoane, fondul părților sociale subscrise – 4840,7 mii lei. Media părților sociale pe asociat în sistem este de 29,2 lei. Acest indicator s-a evidențiat la Consumcoop Chișinău – 571,1 lei, Universcoop Leova – 347,9 lei, Hîncoop – 286,7 lei, Consumcoop Cruglic – 230 lei, Vrancești – 181,6 lei, Niscoop – 144 lei etc. Insuficient a fost organizat lucrul vizat în Consumcoop Țareuca – 5,4 lei, Taraclia – 4,7 lei, Pelivan – 3,7 lei, Tvardița – 1,7 lei ș.a.

Ca indicatori principali ai capacității de plată și stabilității financiare servesc indicatorii lichidității, exprimați prin lichiditatea absolută, lichiditatea generală și lichiditatea intermediară. Calculul acestor indicatori este prezentat în anexa 6 și prin figura următoare:

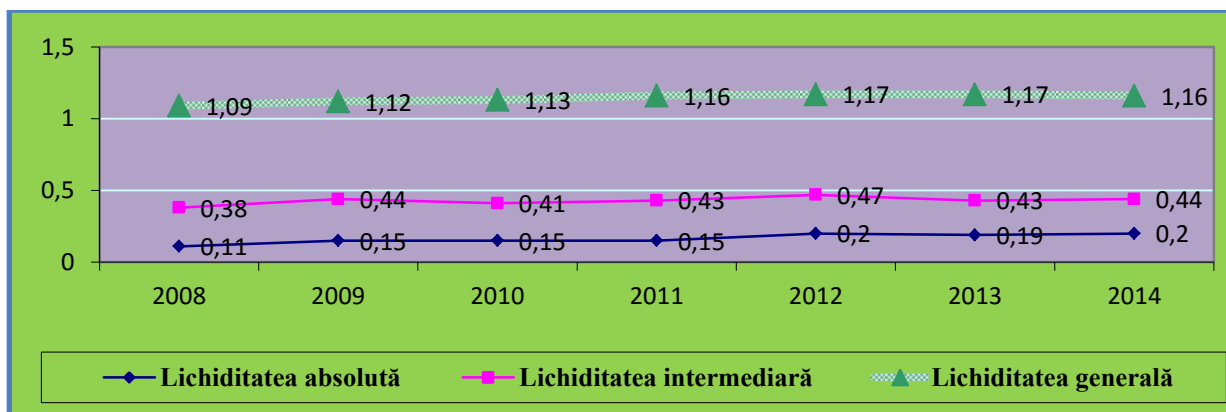

Fig. 2.8. Dinamica indicatorilor lichidității în sistemul cooperatist

Sursa: Elaborat de autor în baza rapoartelor cooperației de consum.

Analizând indicatorii lichidității, menționăm o stabilitate a indicatorilor menționați dar sub mărimea optimă determinată și stabilită de savanții. Având în vedere diversitatea domeniilor de activitate în cadrul sistemului cooperației de consum și multitudinea întreprinderilor și organizațiilor cooperatiste putem concluziona că mărimea indicatorilor lichidității este la un nivel satisfăcător în întregime pe sistem. Modificarea indicatorilor rezultă din devierea mărimii disponibilităților bănești înregistrați în raportul financiar, din modificarea mărimii activelor circulante și componentei lor stocuri de mărfuri și materiale și modificării valorii datoriilor pe termen scurt înregistrată pe parcursul anilor de activitate a sistemului cooperatist, care au fost luate în calcul.

2.3 Concluzii la capitolul 2

Analizând activitatea cooperației de consum și a entităților din sistemul dat pe parcursul anilor 2008 – 2014 se observă un declin în anii 2009 și 2010, și un ritm de creștere pe parcursul anilor 2011 – 2014 în toate domeniile de activitate: vânzările cu amănuntul, vânzări angro, de achiziții de produse agricole, activitatea de producere industrială și prestări de servicii.

Pe parcursul anilor de activitate indicatorii rentabilității economice și financiare au oscilat în diminuare, motivată de diminuarea profitului până la impozitare și respectiv profitului net, care s-a micșorat și datorită introducerii din anul 2012 a cotei de 12% a impozitului pe venit pentru persoanele juridice, și sporirii datoriilor pe termen lung și capitalului propriu înregistrați de entitățile cooperatiste. În anul 2014 rentabilitatea economică și rentabilitatea financiară au atins nivelul anului 2008. Numărul mediu scriptic de salariați pe total sistem în anul 2014 a alcătuit 4893 din care în organizațiile cooperatiste – 3949 și în cadrul întreprinderilor

propriei Moldcoop – 944, salariu mediu lunar era de 2279,3 lei (organizațiile cooperatiste – 2079,9 lei, întreprinderile proprii Moldcoop – 3151,5 lei).

În bugetul consolidat de către cooperația de consum în anul 2014 s-au vărsat 104,0 mln. lei, inclusiv în bugetul de stat 67,3 mln. lei, în fondul asigurărilor sociale de stat și medicale obligatorii 36,7 mln. lei.

În baza analizei efectuate se observă o tendință de creștere a tuturor indicatorilor, inclusiv și indicatorilor echilibrului financiar.

Analizând indicatorii gradului de îndatorare, a stabilității și autonomiei financiare în cadrul sistemului cooperației de consum determinați observăm o menținerea aceluși nivel pe parcursul anilor luați în calcul.

Analizând indicatorii lichidității menționăm o stabilitate a indicatorilor menționați dar sub mărimea optimă determinată și stabilită de savanții. Având în vedere diversitatea domeniilor de activitate în cadrul sistemului cooperației de consum și multitudinea întreprinderilor și organizațiilor cooperatiste putem concluziona că mărimea indicatorilor lichidității este la un nivel satisfăcător în întregime pe sistem. Modificarea indicatorilor rezultă din devierea mărimii disponibilităților bănești înregistrați în raportul financiar, din modificarea mărimii activelor circulante și componentei lor stocuri de mărfuri și materiale și modificării valorii datoriilor pe termen scurt înregistrată pe parcursul anilor de activitate a sistemului cooperatist, care au fost luate în calcul.

Astfel, dimensiunea și natura obiectivelor generale generează, direct și indirect, anumite modalități sau opțiuni de realizare. Concret, opțiunile strategice se referă la: diversificarea gamei de produse, specializarea, crearea de alianțe strategice, informatizarea, re proiectarea sistemului de management, asimilarea de noi produse, modernizarea celor existente, pătrunderea pe noi piețe, integrarea pe verticală sau pe orizontală etc.

Pornind de la aceasta, analiza rentabilității permite aprecierea rezultatelor obținute, comparativ cu eforturile depuse, pentru a putea înțelege mai bine aportul fiecărui activ și al fiecărui leu investit în obținerea de profituri. Levierul financiar arată care ar fi raportul dintre sursele de finanțare proprii și cele atrase, iar importanța indicatorului dat decurge din posibilitățile întreprinderii de a se îndatora și reflectă care ar fi capacitatea maximă de îndatorare.

Intensificarea mediului concurențial, în etapa actuală, impune adaptarea unităților economice la condițiile existente. Din această cauză, managerii trebuie să treacă de la metodele intuitive și empirice de conducere, la cele moderne de gestiune, adică implicarea metodelor și tehnicilor analizei financiare.

Estimând starea financiară a sistemului cooperației de consum, apreciem capacitatea de concurență a cooperației de consum, potențialul ei în parteneriatul de afaceri, gradul de asigurare cu resurse financiare necesare pentru funcționarea normală și utilizarea lor eficientă, relațiile financiare cu alte persoane fizice sau juridice, lichiditatea și stabilitatea sistemului.

În concluzie subliniem că sarcinile întreprinderii de a lucra rentabil sunt puse, deseori, în prim-plan, însă o activitate rentabilă poate fi realizată doar prin luarea în considerare a tuturor factorilor, ce influențează afacerea.

3. PERFECȚIONAREA MECANISMULUI FINANCIAR ÎN CADRUL ÎNTREPRINDERILOR SISTEMULUI COPERAȚIEI DE CONSUM

3.1. Mecanismul bugetării și planificării financiare - implicație eficientă în cadrul întreprinderilor cooperației de consum din Republica Moldova

Crearea unui proces bugetar eficient reprezintă cheia unei activități economice profitabile. Fără un sistem bugetar complet coordonat, managementul are doar o imagine vagă despre evoluția situației financiare a companiei. Un sistem bugetar eficient poate oferi informații privind necesitățile lunare de mijloace bănești, de materii prime, perioadele de vârf ale cererii de forță de muncă și programarea în timp a cheltuielilor de capital. La sfârșitul unui exercițiu contabil, bugetele contribuie la determinarea punctelor forte și slabe ale companiei, prin compararea rezultatelor efective ale activității de exploatare cu sumele prevăzute în bugete. Aceste comparații îi ajută pe manageri să identifice motivele realizării sau nerealizării estimărilor privind profiturile întreprinderii.

Gestiunea bugetară este procesul prin care întreprinderea își definește atât obiectivele pe termen scurt, cât și mijloacele pentru obținerea acestora și care se realizează prin intermediul bugetelor. [139]

Gestiunea bugetară vizează elaborarea unui model de gestiune care să permită coerența, descentralizarea și controlul diferitelor subsisteme ale întreprinderii.

- Coerența: prin intermediul bugetului, care este o previziune cifrică, se asigura coerența între diferitele componente ale întreprinderii (de exemplu, bugetarea vânzărilor se corelează cu programul de aprovizionări și cu bugetul de fabricație, toate formând un ansamblu coerent).

- Descentralizarea: bugetul general reflectă opțiunile și obiectivele direcției generale. Însă, elaborarea și execuția lui necesită o descentralizare la nivelul diferitelor centre de responsabilitate din întreprindere, devenind astfel un instrument al conducerii prin obiective.

- Controlul: descentralizarea (sau delegarea autorității și a responsabilităților) se face în cadrul și în limita obiectivelor prestabilite, fixate prin bugete. Bugetele și controlul bugetar nu suprimă structura ierarhică, ci o formalizează într-un sistem de obiective de realizat și abateri de la acestea.

Din punct de vedere practic, gestiunea bugetară se realizează în trei faze: o fază de previziune strategică, care corespunde stabilirii de previziuni privind diferite obiective sau performanțe ale întreprinderii, pe diferite orizonturi de timp, de regulă pe termen mediu, până la 3-5 ani; rezultatul acestei etape este întocmirea unui plan strategic al întreprinderii; o fază de

bugetare, care constă în elaborarea bugetelor ținând cont de previziuni; o fază de control al execuției bugetelor.

În contextul controlului de gestiune, bugetul este un plan pe termen scurt, de regulă până la un an, care prezintă alocarea resurselor și asumarea responsabilităților de către diferiți decidenți din cadrul unei organizații.

Pentru o urmărire mai bună a realizării obiectivelor prevăzute, bugetul anual poate fi decupat pe intervale mai mici de timp, cum ar fi trimestre, luni, decade și, pe măsura execuției, chiar pe zile. Prin intermediul bugetelor se realizează controlul bugetar, care constă în compararea permanentă a rezultatelor obținute cu previziunile bugetare, cu scopul:

- de a identifica cauza (sau cauzele) abaterilor de la bugete;
- de a informa diferite niveluri ierarhice;
- de a lua eventuale măsuri corective;
- de a aprecia activitatea diferiților responsabili de bugete.

Bugetul este elaborat de controlorul de gestiune și este un plan care prezintă modul cum vor fi realizate obiectivele strategice ale întreprinderii (cum ar fi creșterea cifrei de afaceri cu un anumit procent, dezvoltarea internațională, reducerea costurilor, ocuparea unui anumit loc pe piața etc.). Orice întreprindere poate să-și controleze performanțele financiare viitoare cu ajutorul gestiunii prin bugete. Bugetele reprezintă expresia financiară a obiectivelor și a strategiilor generale de dezvoltare a întreprinderii pentru un an. Rapoartele de control bugetar se vor întocmi lunar, permițând identificarea abaterilor între indicii estimați și cei realizați și analiza cauzelor acestor abateri în scopul remedierii deficiențelor înregistrate.

Nevoia bugetării diferitelor componente a entităților din cadrul sistemului cooperației de consum este impusă de obținerea performanței într-un mediu concurențial și în condițiile utilizării de resurse limitate (materiale, financiare, umane etc.). În acest sens, bugetul trebuie perceput ca un plan de acțiune voluntar și un instrument de coordonare a diferitelor entități ale unei organizații economice (secții, departamente, activități, filiale etc.) pentru realizarea obiectivelor strategice. Construirea unui buget rezultă din arbitrajul între obiectivele uneori divergente ale diferitelor entități dintr-o organizație, motiv pentru care un buget poate fi considerat și ca un instrument de reglementare a comportamentelor din interiorul unei organizații.[139]

Elaborarea sistemului bugetar al entităților cooperatiste trebuie să fie realizată având în vedere următoarele principii:

- principiul integralității sistemului bugetar: presupune ca bugetarea să ia în calcul toate aspectele activității întreprinderii. Dacă există situații particulare care nu pot fi bugetate

(datorită lipsei de informații, costuri cu bugetarea ridicate și care nu se justifică în raport cu efectele acestora etc.), procedura bugetară se va limita la un sistem parțial de bugete.

- principiul suprapunerii sistemului bugetar cu sistemul de autoritate din cadrul firmei: conform acestei convenții, delimitarea diferitelor bugete se face în funcție de repartizarea autorității între diferiți decidenți din cadrul unei organizații. Altfel spus, sistemul bugetar se construiește pe organigrama și funcțiile definite în cadrul întreprinderii, precizând obiectivele și mijloacele fiecărui centru de responsabilitate. Dacă partajul autorității se face pe servicii funcționale (vânzări, cumpărări, fabricație, administrație generală etc.), pe produse, pe zone geografice sau pe proiecte (de cercetare, organizarea pe șantiere în construcții etc.), sistemul bugetar se va proiecta pe această schema de distribuire a autorității, deoarece „un buget este o persoană responsabilă, plus descrierea contabilă a autorității sale”. În consecință, fiecare buget trebuie să includă doar elementele controlabile prin deciziile responsabilului acelui buget (de exemplu, șeful unei secții de producție este responsabilul bugetului de fabricație a unui produs, elemente controlabile fiind randamentul mașinilor, productivitatea muncii, cheltuielile indirecte de fabricație etc., însă acesta nu poate controla costul de achiziție al materiilor prime, atâta timp cât cumpărările sunt un atribut al compartimentului de aprovizionări). Delimitarea bugetelor pe baza acestui principiu permite evaluarea și controlul performanțelor fiecărui responsabil din cadrul unei organizații.

- principiul menținerii solidarității între diferite structuri organizatorice: identificarea clară a responsabilităților nu trebuie să altereze spiritul de echipă și solidaritatea interdepartamentală necesară. Dacă responsabilul unui buget va urmări doar realizarea obiectivelor prevăzute de acesta, fără să țină cont de efectele acțiunilor sale asupra altor departamente, se ajunge ca suma diferitelor „optime” locale să nu conducă la un „optim” global. Mai mult, la un nivel inferior al ierarhiei, nu este întotdeauna ușor de delimitat responsabilitățile, de unde necesitatea unei responsabilități colective. Pentru a funcționa această solidaritate, responsabilitatea pentru anume obiective, cum sunt respectarea termenelor de livrare, calitatea produselor vândute, ameliorarea continuă a fabricației etc., va fi partajată între toți cei implicați, indiferent de structura funcțională în care sunt plasați, asigurându-se astfel un echilibru între gestiunea ierarhică și solidaritatea orizontală din cadrul unei organizații.

- principiul înscrierii sistemului bugetar în cadrul politicii generale a întreprinderii: sistemul bugetar, care este o proiecție a obiectivelor pe termen scurt, nu trebuie să contravină obiectivelor pe termen lung ale întreprinderii, indiferent dacă sunt sau nu formalizate.

- principiul cuplării sistemului bugetar cu politica de personal a întreprinderii: politica de personal trebuie să fie conformă cu logica bugetară deoarece reușita sau eșecul activității de

bugetare depinde, în mare parte, de modul cum sunt abordate aspectele umane în construirea și execuția bugetelor. Identificarea responsabilului de buget și a personalului corespunzător este foarte importantă pentru eficiența sistemului bugetar. Un responsabil de buget trebuie să asigure comunicarea cu diferite niveluri decizionale și să coordoneze realizarea obiectivelor bugetare. Elaborarea bugetelor trebuie făcută cu implicarea personalului responsabil de prevederile bugetare, prin aplicarea tehnicilor de bugetare participativă. Succesul gestiunii depinde și de motivația personalului.

- principiul actualizării previziunilor bugetare: bugetele trebuie privite ca instrumente orientative pentru acțiunile managerilor și nu ca adevăruri „absolute”. De aceea, un buget trebuie actualizat atunci când circumstanțele avute în vedere la elaborarea lui s-au modificat de o manieră semnificativă. Actualizarea unui buget este subordonată gradului de incertitudine a mediului aferent.

În cazul întreprinderilor cu o structură organizatorică descentralizată, ideea revizuirii unor bugete aflate în curs de execuție este mai puțin agreată deoarece bugetele corespund unor planuri de acțiune aprobate de conducere și sunt, în același timp, angajamente ale responsabililor de a realiza anumite obiective.

Drept urmare, orice revizuire a previziunilor va fi percepută ca o „rupere” de contract între diferitele niveluri de responsabilitate. În schimb, dacă bugetele sunt actualizate ca urmare a modificării uneia sau mai multor variabile exogene (modificarea legislației fiscale sau a celei care reglementează domeniul de activitate, evoluția inflației etc.) revizuirea bugetelor se face automat, fără „renegocierea” obiectivelor și a mijloacelor pentru realizarea lor și fără să fie pus în discuție aspectul contractual al procedurii.

Un buget este o previziune cifrică a obiectivelor și mijloacelor pentru realizarea lor. Datele previzionate pot fi exprimate monetar, ceea ce conferă o omogenitate sistemului bugetar, dar pot fi exprimate și în etalon natural (ca de exemplu: cantitățile de vândut, timpul de lucru pentru obținerea unei producții etc.) sau o combinație între acestea două. Orice buget trebuie să fie o previziune realistă, care să țină cont de constrângerile la care este supusă întreprinderea, atât de natură internă (cum ar fi capacitatea de producție disponibilă, calificarea personalului, sursele de finanțare accesibile), cât și de natură externă (situația concurențială, conjunctura). Elaborarea bugetului trebuie să înceapă prin luarea în calcul a constrângerilor cele mai importante pe care trebuie să le suporte întreprinderea.

O procedură bugetară în cadrul întreprinderilor cooperației de consum poate fi etapizată astfel [139]:

- stabilirea obiectivelor întreprinderii pentru anul următor (adică a planului operațional) de către direcția generală și transmiterea acestora și a informațiilor privind mediul de afaceri către responsabilii centrelor de gestiune (se comunică informații cum sunt: evoluția pieței, inflația așteptată, politica socială, cursul valutar, politica de preț);

- elaborarea unor bugete provizorii (pre-bugete) de către fiecare responsabil al centrelor delimitate în cadrul întreprinderii și alegerea unei variante considerată dezirabilă;

- verificarea coerenței bugetare: în această fază, bugetele provizorii elaborate pentru fiecare centru de responsabilitate sunt regrupate la nivelul conducerii generale pentru testarea coerenței dintre diferitele componente ale ansamblului bugetar; responsabilii centrelor de gestiune (de fapt, responsabilii de bugete) și comitetul bugetar (controlorul de gestiune și managerii generali) dezbate obiectivele și mijloacele alocate pentru realizarea acestora, realizându-se o adevărată „negociere” a obiectivelor și mijloacelor aferente fiecărui buget. Controlorul de gestiune are un rol foarte important în această fază, deoarece el verifică realismul ipotezelor și obiectivelor inițiale, evaluează sensibilitatea rezultatelor la variabilele cele mai incerte și se asigură de existența unei „rezerve” la nivelul direcției generale, utilizabilă în cursul execuției bugetare în cazul unei conjuncturi nefavorabile sau a unei situații de gestiune neprevăzută la nivelul entităților bugetate;

- elaborarea bugetelor definitive și transmiterea acestora către centrele de responsabilitate (bugetele sunt detaliate în funcție de gestionarea lor în timp și în spațiul organizațional);

- urmărirea execuției bugetelor și actualizarea lor în funcție de evoluția mediului de afaceri și a realizării obiectivelor.

La nivelul unei întreprinderi, putem distinge patru categorii de bugete. Bugetele de exploatare, legate de funcția de exploatare a întreprinderii, sunt proiectate în funcție de volumul activității agentului economic. În această categorie se includ bugetul de vânzări (detaliat, la rândul său, în bugetul cifrei de afaceri și bugetul cheltuielilor de distribuție), bugetul de producție și bugetul de aprovizionări. Bugetul de vânzări este considerat, în general, ca un buget-țintă (sau determinant), deoarece, plecând de la previziunea vânzărilor, se stabilesc cantitățile de produs și, apoi, necesarul de aprovizionat. Considerarea bugetului de vânzări ca o „țintă” în elaborarea sistemului bugetar se explică prin faptul că gestiunea oricărei întreprinderi trebuie centrată pe funcția de vânzare, care generează performanța măsurată în termeni de profitabilitate și lichiditate.

Bugetul de investiții prezintă angajamentele pe termen scurt privind proiectele de investiții ale întreprinderii. Aceste angajamente sunt autonome față de bugetele de exploatare,

dar au un impact asupra bugetului de trezorerie și situațiilor financiare previzionale (contul de rezultate și bilanțul previzionale).

Bugetul cheltuielilor generale cuprinde, de regulă, cheltuieli fixe, care nu depind de nivelul de activitate al întreprinderii. Acest buget regrupează cheltuieli legate de administrarea generală a întreprinderii (cum sunt cele cu gestiunea financiară, cu gestiunea personalului, cu gestiunea echipamentelor informatice etc.). Bugetarea acestor cheltuieli este mai dificil de realizat și se face, adesea, de o manieră arbitrară.

Astfel, sintezele bugetare cuprind bugetul de trezorerie și situațiile financiare previzionale: contul de rezultate și bilanțul previzionale. Se mai numesc și bugete generale și constituie o sinteză a celorlalte bugete. Bugetul de trezorerie prezintă previziunea fluxurilor de lichidități, iar întocmirea situațiilor financiare previzionale (bilanț și cont de rezultate previzionale) constituie ultima etapă a construcției bugetare.

Diferitele bugete care formează sistemul bugetar al întreprinderii sunt interdependente, coerența ansamblului fiind un aspect esențial urmărit de controlorul de gestiune și de managerii firmei în actul de gestiune bugetară. De aceea, construirea bugetelor este un proces iterativ, care trebuie să asigure articularea tuturor bugetelor într-un ansamblu coerent.

În condițiile actuale, planificarea are menirea de a identifica modificările mediului înconjurător și de a adapta activitatea întreprinderii la aceasta. Planificarea financiară în cadrul întreprinderii presupune o programare a mijloacelor destinate să atingă obiectivele, care trebuie să fie coerente între ele și să conducă la utilizarea optimală a resurselor disponibile.

Prin planificare, întreprinderea estimează activitatea viitoare ținând cont de obiectivele propuse și de disponibilitatea de resurse și mijloace necesare realizării acestora. Activitatea de planificare poate lua forme diverse de la simple orientări generale la stabilirea unor acțiuni concrete, detalierea acestora și elaborarea de programe. Planificarea la nivelul întreprinderii este atât o activitate bine definită, cât și un stil de gestiune bazându-se pe principiul că deciziile trebuie să fie luate ținând cont de situația viitoare și conține două etape:

1. Planificarea strategică, în cadrul căreia se determină obiectivele generale, pe care întreprinderea dorește să le realizeze și mijloacele pentru realizarea acestora precum și definirea unei strategii pentru a ghida acțiunile viitoare ale întreprinderii. Aceasta este o sarcină dificilă având în vedere complexitatea mediului în care întreprinderea acționează.

2. Planificarea operațională, care se axează pe exploatarea pe termen scurt a resurselor și pe precizarea detaliilor, programelor și procedurilor necesare de realizare a planului strategic.

Sarcinile planificării strategice țin de pregătirea acțiunilor vitale ale firmei, vizând acțiuni viitoare de lungă durată, anticipând consecințele durabile pe care acesta le poate avea.

Planificarea strategică în cadrul întreprinderilor cooperației de consum este necesară din mai multe considerente, dintre care menționăm:

✚ Întreprinderile trebuie să planifice pentru a-și coordona activitățile, întrucât planurile pot servi drept mecanism important pentru a reuni activitățile. Organizațiile sunt “aranjamente raționale” de personal care conduc la realizarea planurilor. Coordonarea acestora se poate face prin controlul direct exercitat de un lider.

✚ Activitatea agenților economici va fi în haos fără un plan elaborat echilibrat și bine argumentat. Există trei moduri în care întreprinderea poate ține cont de viitor: pregătindu-se pentru evenimente inevitabile care se pot produce, sesizând elementele nedorite, care se pot produce, sau controlând ceea ce poate fi controlat. Rezultă de aici, că planificarea strategică poate deveni un mijloc pentru a previziona elementele încă neprogramate.

✚ Organizația trebuie să planifice pentru a avea o activitate rațională, adică adaptată cerințelor pieței și conjuncturii economice. Planificarea strategică este importantă nu prin ceea ce este, ci prin ceea ce simbolizează. Eforturile conducerii sunt presupuse a fi mai eficiente decât cele ale altor persoane din întreprindere, iar virtuțile planificării rezultă și din faptul că folosește norme universale pentru alegeri specifice organizației implicate. Va rezulta de aici că strategia obținută în urma acestui proces complex reprezintă: un plan, o formă de exprimare a scopurilor, o poziție (prin determinarea produselor și a piețelor specifice), o perspectivă, reflectând modul în care organizația își percepe propria activitate.

Toate acestea au caracteristic faptul că se referă la prospectarea viitorului. Pentru a putea stabili unde se află firma, trebuie să evalueze atent toate resursele pe care le utilizează veniturile și profiturile înregistrate, atât în trecut, cât și în prezent. Înainte de a decide unde dorește să ajungă, cu alte cuvinte, atunci când își stabilește obiectivele, firma trebuie să efectueze o evaluare detaliată a tuturor aspectelor legate de piață, să înțeleagă tendințele survenite în ceea ce privește costurile vânzărilor, productivitatea etc. Apoi, ea poate determina resursele de care are nevoie pentru a-și atinge obiectivele și va stabili dacă acestea sunt disponibile.

Planificarea viitorului financiar al unei firme influențează toate activitățile firmei respective. Ca atare, toate compartimentele trebuie să fie implicate în acest proces de producție, de personal, comerciale de marketing, administrative și cele financiare. În activitatea de planificare financiară, organizațiile din cooperația de consum trebuie să se conducă de două direcții de bază:

- pregătirea planurilor strategice (de perspectivă și previziune) – un proces de luare a deciziilor privind programele strategice de bază și include elaborarea planurilor pe termen lung de dezvoltare generală a afacerilor și a structurii pe termen lung a întreprinderii;

- elaborarea bugetelor sau determinarea sarcinilor pe termen scurt, care se realizează prin detalierea planurilor pe termen lung în bugetele curente pe termen scurt ale activității întreprinderii pentru perioade scurte de timp (până la un an).

Astfel, sinteza literaturii analizate, precum și cercetările efectuate, ne permit să constatăm că principalele sarcini ale planificării financiare în cadrul cooperăției de consum sunt:

- selectarea datelor privind performanțele întreprinderii comparativ cu cele ale perioadelor anterioare, cu media pe cooperăția de consum la nivel de republică și cu cele ale concurenților;
- evaluarea și estimarea cererii pe piață și previzionarea vânzărilor;
- estimarea intrărilor necesare pentru realizarea volumului respectiv de vânzări;
- stabilirea modalității în care vor fi obținute aceste resurse financiare;
- valorificarea eficientă a excedentului de mijloace bănești;
- asigurarea și menținerea echilibrului financiar pe termen scurt;
- previziunea unor obiective acceptabile și accesibile pentru unitatea economică;
- fixarea responsabilităților;
- elaborarea strategiilor de dezvoltare pe viitor;
- crearea imaginii favorabile atât pe piața internă, cât și pe cea externă.

Planificarea afacerii unei întreprinderi poate fi împărțită în două mari activități:

1. planificarea strategică (de lungă durată);
2. planificarea operațională (de scurtă durată).

În ultimele decenii au fost concepute diverse modele ale procesului de planificare strategică, dintre care vom prezenta în cele ce urmează pe cele care considerăm că pot fi reținute și aplicate în întreprinderile cooperăției de consum. Aici ne referim la modele punctuale, în care diferitele etape sunt riguros prezentate, autorii acestora propunând astfel, modalități viabile de adaptare a firmelor la cerințele economiei moderne.

Un asemenea model este cel propus de A. Desremaux care identifică și analizează determinanții potențiali ai procesului de decizie strategică și rolul acestora în obținerea performanței organizației. Astfel, procesul efectiv de decizie strategică se bazează pe analiza realizată de persoanele care asigură managementul firmei. Complexitatea firmei și caracterul complex al strategiei, influențează procesul de decizie strategică. A. Desremaux optează pentru următoarele faze ale acestui proces:

1. *Faza de definire a problemei*, care presupune confruntarea de fapt cu modelul ideal dorit de firmă. Definirea problemei are loc după elaborarea prealabilă a unui model descriptiv al acțiunilor anterioare și a unui model ideal al stării sistemului analizat.

2. *Faza de definire a soluțiilor*, presupune descoperirea mijloacelor pentru a reduce diferența dintre modelul descriptiv și modelul ideal. Aceasta se face cu ajutorul unui model de interpretare cauzal, care să permită identificarea motivelor care au generat probleme și prin precizarea “simptomelor” firmei.

3. *Faza de alegere a unei soluții*, care se realizează prin evaluarea soluțiilor inventariate în faza precedentă și prin raportarea la diferite criterii. Criteriile pot fi raționale, deci mai mult sau mai puțin cuantificabile.

4. *Faza de planificare a punerii în operă a soluției alese*, cuprinde identificarea metodelor de implementare cele mai potrivite. Această fază reproduce operațiile din fazele precedente, aplicându-le însă într-un context diferit: acela al punerii în operă și nu al identificării de soluții.

Determinanții potențiali ai procesului de decizie strategică la nivelul sistemului cooperatist sunt influențați de următorii factori:

I. Factori contextuali:

- + Caracteristicile mediului,
- + Cultura societală,
- + personalul firmei.

II. Factori organizaționali:

- + Configurația generală,
- + Stilul managerial,
- + Particularități structurale,
- + Distribuirea puterii de decizie,
- + Coalițiile în cadrul firmei.

III. Factori individuali (ai managerilor):

- + Experiența, vârsta, tipul caracterului, etc.,
- + Nivelul general cognitiv,
- + Nivelul abilităților profesionale,
- + Percepția asupra controlului.

Astfel, în model intervin trei niveluri de elaborare a strategiei, respectiv nivelul de firmă, nivelul de activitate al subdiviziunilor organizatorice și nivelul de funcțiune, precum și

variabilele care influențează activitatea organizației, iar modelul suferă reevaluări anuale în cele trei componente esențiale: formularea, programarea și bugetizarea strategiei.

Structura matricială a procesului de planificare strategică propus de A. Desremaux ne permite să identificăm ușor avantajele acestuia. Astfel, un prim avantaj îl reprezintă elaborarea concomitentă a strategiei la cele trei niveluri, fapt care permite corelarea acestora și evitarea unor inconsecvențe. Apreciem, de asemenea, ca un avantaj faptul, că modelul permite reevaluarea parțială a stadiului de realizare a strategiilor concepute, în vederea unor eventuale modificări sau adaptări la noi condiții ale factorilor de influență. Un alt avantaj al modelului derivă din faptul că acest model oferă o imagine complexă a procesului de planificare strategică în sensul interconexiunii strategiilor dar și a programelor la nivelul subdiviziunilor organizatorice cu bugetele stabilite pentru fiecare nivel de realizare a strategiei.

Acest model, fiind utilizat în procesele de planificare strategică a organizațiilor de dimensiuni mari, cum este sistemul cooperatist, prin strategiile elaborate, ținându-se cont de ansamblul variabilelor implicate și de specificul acestor organizații, fapt care generează performanța organizației.

În viziunea lui M. Marchesnay, procesul de planificare strategică este condiționat de existența unor influențe între cele trei mari grupe de componente: activități, etape, rezultate. Activitățile analizate din punct de vedere strategic de către autorul modelului sunt cele de orientare generală a firmei și de gestiune și control bugetar, etapele acestui proces constau în stabilirea planurilor, programelor și a bugetelor, iar indicatorii prin care se evidențiază performanțele firmei îmbracă forma scopurilor, obiectivelor și a tendințelor strategice. În acest mod, planificarea strategică pentru perioada următoare va evita dezechilibrele și insuccesele înregistrate în etapa curentă. În baza utilizării acestui model putem interveni pentru a redimensiona, la nevoie, bugetul stabilit inițial dar și de a regândi nivelurile previzionate ale unui indicator, în cazul deficitului bugetar sau sub influența variabilelor din mediul ambiant.

Astfel, considerăm că modelul poate fi utilizat cu succes în organizațiile mici și mijlocii pentru care rezultatele sunt dependente direct de “activitățile” care asigură planificarea strategică.

Alt model demn de urmat în procesul planificării financiare în cadrul întreprinderilor cooperativei de consum este cel elaborat de G. A. Cole. G. A. Cole ne propune un model “tradițional” de planificare strategică, care prin logica etapelor și a factorilor de influență este ușor de implementat în cadrul cooperativei de consum din republică. Organizațiile cooperativei de consum autohtone pot utiliza modelul G.C. Cole care este adecvat pentru realizarea propunerilor strategice, inclusiv de ordin financiar la cele trei niveluri (ansamblul sistemului, subdiviziunile

organizatorice, funcțiunile). Ulterior putem utiliza feedback-ul pentru precizarea distinctă a reevaluării unor strategii ca urmare a controlului rezultatelor aplicării acestora, care de fapt, reprezintă un avantaj considerabil al modelului.

Viziunea lui H. Mintzberg în acest context al planificării strategice, este mai complexă vis-a-vis de modelele anterioare. Acest model ne sugerează posibilități reale și o viziune a gândirii strategice care trebuie să existe și să funcționeze eficient, dar mai ales permanent, în sistemul cooperatist. De obligațiunea managerului este să vină astfel, concomitent cu previziuni, planuri și programe, inclusiv financiare. Pentru organizațiile mari ca sistemul cooperației de consum, care practică în mod consecvent planificarea strategică, utilizarea acestui model poate reprezenta posibilitatea acceptării rolului important al experienței anterioare în activitățile de planificare financiară a unor manageri în stabilirea previziunilor organizației.

În acest context, subliniem că planificarea financiară are drept obiectiv alocarea eficientă a capitalurilor bănești ale întreprinderii pentru atingerea obiectivului propus în exercițiul financiar viitor. Ea cuprinde efectuarea de proiecții privitoare la vânzări, active și profit bazate pe alternative de producție și strategii de marketing și, în consecință, decizia în privința acoperirii cheltuielilor solicitate de finanțarea previzionată.

Pe termen scurt, instrumentele de realizare a previziunii financiare pot fi prezentate prin bugetele întreprinderii. Acestea pot fi destinate nevoilor interne de orientare a activității întreprinderilor spre realizarea scopului propus în perioada bugetară. Elaborarea bugetelor favorizează implementarea unui sistem eficient de control prin compararea realizărilor cu previziunile și luarea măsurilor corective la momentul oportun. Astfel, se stabilesc resursele și responsabilitățile pe fiecare centru de activitate, bugetul reprezentând previziune cifrată a alocărilor de resurse și de responsabilități pe centre de activități în vederea realizării cât mai eficiente a obiectivelor strategice ale întreprinderii.

Procesul bugetar are rolul de a orienta activitatea tuturor compartimentelor spre același obiectiv: rentabilitate, lichiditate, diminuarea riscurilor. Bugetele se elaborează în general pe o perioadă de un an, existând însă bugete cu periodicitate mai mare de un an (planul de finanțare), dar și cu periodicitate mai mică de un an (bugetul trezoreriei).

Sistemul planificării financiare poate cuprinde trei tipuri de bugete: bugetele de orientare generală, pe termen lung; bugetele anuale, specifice diferitelor activități economice ale întreprinderii: aprovizionare, producție, desfacere, publicitate; bugetele pentru estimarea situației patrimoniale care rezultă din aplicarea bugetelor specifice având caracterul unor bugete rezultative.

În sistemul de gestiune al întreprinderii din cooperația de consum se pot utiliza diverse

tipuri de bugete, diferențiate în raport cu criteriul de întocmire, obiectul activității bugetare și perioada de timp la care se referă.

Planificarea financiară practic se concretizează în elaborarea bugetului de venituri și cheltuieli și dimensionarea obiectivelor sub forma indicatorilor financiari pentru orice activitate generatoare de venituri și cheltuieli. Programul financiar al întreprinderii, un instrument al gestiunii financiare a întreprinderii, de planificare a profitului, precum și a fondurilor necesare, reflectă modul de formare, administrare și utilizare a mijloacelor financiare. În acest fel se asigură informațiile necesare fundamentării deciziilor legate de gestiunea economico-financiară a întreprinderii pe principiile eficienței maxime și a echilibrului financiar.

În viziunea noastră ca instrument de previziune în cadrul sistemului cooperăției de consum, bugetul de venituri și cheltuieli are un rol deosebit în activitatea întreprinderilor după cum urmează: [35]

- asigură determinarea optimă a nivelului veniturilor, cheltuielilor și rezultatelor unității;
- stabilește modul de asigurare a resurselor proprii pentru finanțarea activității economice;
- asigură echilibrul financiar al unității prin dimensionarea veniturilor și cheltuielilor, a resurselor și utilizărilor numai în funcție de producția, serviciile și lucrările previzionate pe întregul an și pe perioade mai scurte;
- asigură în permanență un echilibru între fluxurile bănești de intrare și de ieșire din întreprindere, între necesitățile de resurse și posibilitățile de acoperire;
- asigură previziunea relațiilor cu banca, cu furnizorii și clienții, cu bugetul de stat pe linia vărsămintelor, impozitelor și taxelor, precum și cu bugetul asigurărilor și protecției sociale;
- bugetul de venituri și cheltuieli reflectă modul de formare, administrare și utilizare a mijloacelor financiare necesare funcționării societății;
- furnizează informații necesare fundamentării deciziilor privind gestiunea patrimoniului întreprinderii;
- asigură gestionarea prin criteriile de performanță ale managerilor stabilite pe baza bugetului de venituri și cheltuieli.

La elaborarea bugetelor de venituri și cheltuieli în cadrul întreprinderilor cooperăției de consum din republică trebuie să se țină cont de anumite principii și cerințe ale gestiunii economice și financiare, și anume:

- mobilizarea tuturor resurselor de care va dispune în viitor societatea pentru finanțarea

tuturor activităților;

- dimensionarea corectă a cheltuielilor bugetare;
- reflectarea în buget a modificărilor în structură și evoluția patrimoniului și a capitalului propriu;
- evaluarea și dimensionarea relațiilor bănești interne și externe ale unității;
- stabilirea previzionată a ratei rentabilității economice, astfel încât societatea să fie ferită de riscurile de pe piață.

Concluzionăm că pentru ***fundamentarea bugetului de venituri*** ale entității economice trebuie să se anticipeze și să se ia în considerare volumul, structura și valoarea vânzărilor firmei din mai multe perspective:

- venituri pe tipuri de produse și servicii;
- venituri pe zone și puncte de desfacere;
- venituri pe categorii de clienți.

Factorii care influențează dimensiunea generală a bugetului de venituri al unei companii sunt:

- obiectivele comerciale ale firmei și anume: cifra de afaceri, piața țintă și cota de piață;
- politicile comerciale ale firmei, cum ar fi politica de produse, de clienți, de preturi și de discounturi;
- conjunctura generală a mediului de afaceri.

În altă ordine de idei, subliniem că pentru ***fundamentarea bugetului de cheltuieli*** ale firmei trebuie să se anticipeze costul resurselor necesare pentru desfășurarea activității companiei în scopul obținerii de venituri și profit.

Bugetul de cheltuieli poate fi elaborat din următoarele perspective:

a) *bugete de cheltuieli după natura resurselor consumate:*

a1) cheltuieli generate de consumul de resurse materiale:

- cheltuieli cu marfa și materiile prime;
- cheltuieli cu alte resurse materiale: combustibil, piese de schimb, obiecte de inventar, rechizite, alte materiale consumabile;

a2) cheltuieli generate de achiziția de servicii de la terți:

- cheltuieli cu utilitățile: chirie, energie electrică, apă și canalizare, telecomunicații, paza, colectare deșeurilor;
- cheltuieli cu alte servicii furnizate de terți: transport, cazare, întreținere și reparații, asigurări, consultanță etc.;
- cheltuieli cu protocolul și publicitatea;

a3) cheltuieli cu resursele umane:

- cheltuieli cu salariile si asigurările sociale;
- cheltuieli cu tichetele de masa si alte beneficii de personal;
- cheltuieli cu recrutarea;
- cheltuieli cu pregătirea profesionala (training);

a4) cheltuieli specifice relației cu societățile bancare:

- cheltuieli cu serviciile bancare curente;
- cheltuieli cu dobânzile bancare si diferențele de curs valutar;

a5) cheltuieli specifice relației cu instituțiile statului:

- cheltuieli cu impozitele si taxele locale pentru bunurile aflate in proprietatea firmei (terenuri, clădiri, mijloace de transport)
- cheltuieli cu impozitul pe profit sau pe venit

b) *bugete de cheltuieli după natura activității firmei:*

b1) cheltuieli pentru activitatea de exploatare:

- cheltuieli cu activitatea de producție;
- cheltuieli cu activitatea de depozitare si distribuție;
- cheltuieli cu activitatea de promovare, vânzare si servicii postvânzare;
- cheltuieli cu activitățile de suport general: contabilitate, informatica etc.

b2) cheltuieli privind activitatea financiara a companiei:

- cheltuieli cu comisioanele bancare curente si pentru acordarea de credite;
- cheltuieli cu dobânzile pentru sursele de finanțare bancare sau prin leasing;

c) *bugete de cheltuieli după natura costurilor:*

c1) bugete de cheltuieli fixe;

c2) bugete de cheltuieli variabile.

Factorii care influențează dimensiunea generala a bugetului de cheltuieli al unei companii sunt:

- strategiile manageriale, comerciale, investiționale, de resurse umane si financiare – prin care se urmărește realizarea obiectivelor strategice si anuale ale firmei;
- politica de achiziții si calculație a costurilor;
- politica de personal si de salarizare;
- politica de investiții, finanțare si amortizare;
- politica de rentabilitate comerciala;
- politica de costuri fixe;
- conjunctura generala a mediului de afaceri.

În fine, ținem să concluzionăm că, utilizarea cu succes a modelelor de planificare strategică și financiară are rezultate pozitive numai în cazul în care “utilizatorul”, adică managementul organizației cooperăției de consum, la care ne referim și contribuie esențial la definirea corectă a contextului economic, politic și social, își alege instrumentarul adecvat, identifică și realizează avantajele modelării, cunoaște și evită limitele utilizării exagerate sau neadecvate a noilor instrumente manageriale.

Strategia de dezvoltare a cooperăției de consum trebuie să asigure continuitatea și amplificarea tendințelor de creștere economică și consolidarea bazei sociale a acestui sistem. Progresele înregistrate în ultimii ani în domeniu confirmă existența premiselor pentru realizarea acestui imperativ.

Cu acest prilej în cadrul cooperăției de consum și la nivel național a fost elaborat Programul național de dezvoltare a cooperăției de consum pentru anii 2013-2015, Strategia de dezvoltare a întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020, Strategia de dezvoltare a comerțului interior în Republica Moldova pentru anii 2014-2020, în conformitate cu articolul 74 litera c) a Legii cooperăției de consum, nr. 1252 – XV din 28 septembrie 2000, prioritățile de dezvoltare social-economică a Republicii Moldova stabilite în strategii și programe naționale, Programul Național „Satul Moldovenesc”, Programul Național de Dezvoltare, Planul de acțiuni Republica Moldova – UE etc.

Strategia stabilește scopurile și prioritățile de evoluție a cooperăției de consum, mecanismul de realizare a acestora avînd ca finalități creșterea competitivității sistemului, sporirea eficienței economice și sociale și o satisfacție mai bună a necesității materiale și spirituale ale membrilor cooperatori, angajaților, precum și altor beneficiari de serviciile cooperăției de consum.

Dar pentru realizarea acestei strategii e necesară valorificarea corectă a tuturor resurselor disponibile: materiale, financiare, informaționale, umane. Consolidarea și dezvoltarea infrastructurii cooperatiste, avînd drept scop apropierea serviciilor prestate de structurile cooperatiste către membrii cooperatori și a populației din aria de activitate a cooperăției de consum este o prioritate pentru evoluția sistemului. Dezvoltarea resurselor și utilizarea lor eficientă constituie o condiție primordială pentru funcționarea eficientă a sistemului cooperatist.

Obiectivul de bază a unei strategii pentru dezvoltarea cooperăției de consum constă în crearea unui sector economic-social bazat pe utilizarea tehnologiilor moderne, eficient, competitiv, orientat către membrii cooperatori și populația din aria de activitate a sistemului cooperatist.

Accentuăm că elaborarea strategiei trebuie să fie bazată pe următoarele principii:

- ❖ Asigurarea stabilității economice a cooperației de consum;
- ❖ Corelarea obiectivelor, priorităților de dezvoltare a cooperației de consum cu strategiile și programele naționale de dezvoltare social-economică a țării, prioritățile integrării europene;
- ❖ Direcționarea dezvoltării sistemului cooperatist spre creșterea bunăstării populației deservite, sporirea accesului membrilor cooperatori și altor beneficiari la prestațiile formațiunilor economice cooperatiste;
- ❖ Modernizarea continuă și consecventă a ramurilor economiei cooperatiste, re tehnologizarea sectorului economic, reengineeringul organizatoric și managerial, implementarea tehnologiilor inovaționale în domeniu;
- ❖ Asigurarea mediului favorabil legislativ, economic, investițional pentru dezvoltarea durabilă și echilibrată a cooperației de consum;
- ❖ Respectarea principiului echității sociale pentru membrii cooperatori și formațiunile economice din cadrul cooperației de consum, asigurarea accesului egal al acestora la bunurile economice și sociale;
- ❖ Promovarea politicii de dezvoltare „pentru membrii cooperatori prin membrii cooperatori”;
- ❖ Asigurarea transparenței activității cooperatiste, a acțiunilor de implementare a strategiei, programelor ramurale și locale de dezvoltare.

În continuarea procesului dat, este necesar ca pentru realizarea obiectivului strategic să se elaboreze și aplicemecanisme și instrumente speciale, după cum urmează:

1. Asigurarea stabilității dezvoltării economice;
2. Dezvoltarea infrastructurii cooperației de consum, asigurarea prestației de servicii cooperatiste în majoritatea localităților rurale și stimularea investițiilor;
3. Optimizarea structurii organizatorice și manageriale;
4. Dezvoltarea resurselor umane și utilizarea eficientă a potențialului uman;
5. Consolidarea bazei sociale și sporirea rolului membrilor cooperatori, participării lor în dezvoltarea cooperatistă;
6. Dezvoltarea domeniilor economice și diversificarea activităților;
7. Asigurarea eficienței economice în condiții de competitivitate a pieței.

În concluzie, considerăm că politica economică promovată în cadrul cooperației de consum va sprijini dezvoltarea tuturor ramurilor de activitate a acestui sistem și va favoriza inițierea și dezvoltarea altor domenii necesare realizării obiectivelor cooperatiste. Susținerea acțiunilor de creștere economică și dezvoltarea durabilă se va asigura prin investiții în capital fix,

re tehnologizarea sectorului industrial, comercial și eficientizarea managementului financiar și al patrimoniului, ceea ce va duce la sporirea volumului cifrei de afaceri.

3.2. Prognozarea activității economico-financiare a entităților sistemului cooperăției de consum din Republica Moldova prin aplicarea mecanismului financiar de modelare

Aparatul metodic de rezolvare a problemelor organizatorice de gestiune care s-a constituit în țara noastră era caracteristic sistemului totalitar cu gestiunea și planificarea centralizată. O perioadă îndelungată o însemnătate deosebită în organizarea procesului de conducere o aveau metodele empirice. Mult succes aveau metodele tipice și de standardizare: structurile organizatorice de conducere tipice, structura aparatului de conducere identic, standardul în gestiunea întreprinderii, etc.

Intensificarea mediului concurențial la etapa actuală impune adaptarea unităților economice la condițiile existente. Din această cauză întreprinderile trebuie să treacă de la metodele intuitive și empirice de conducere la metodele perfecționate de gestiune, adică implicarea metodelor și tehnicilor analizei financiare. În acest sens se presupune utilizarea unui sistem de indicatori, care au calitatea de purtători ai informației, cu ajutorul cărora se asigură caracteristica complexă, cantitativă și calitativă a fenomenelor studiate. Evaluarea indicilor financiari reprezintă cea mai eficientă și cea mai des utilizată tehnică a analizei financiare.

Disponând de toate datele apare posibilitatea aprecierii situației reale și formulării de decizii. În rezultatul procesului de analiză financiară sunt prelucrate și analizate un sistem de indicatori, prin intermediul cărora se apreciază laturile componente ale activității întreprinderii și se întocmesc propuneri pentru ameliorarea situației financiare. Ideea care stă la baza elaborării acestui sistem de indicatori utilizați în procesul analizei financiare constă în aceea că ea trebuie să reflecte cât mai exact performanțele sau disfuncționalitățile pe care factorii producției și pieței o impun asupra obiectului de activitate a întreprinderii.

Calitatea sistemului de indicatori și capacitatea acestuia de a oferi informații utile în analiza financiară reprezintă o condiție esențială în obținerea unui diagnostic complet și eficient. Analiza indicatorilor, precum și concluziile generate de această sunt foarte importante pentru evaluarea situației actuale și elaborarea prognozei.

Actualmente în activitatea sa, agenții economici au libertate deplină, dar trebuie să ținem cont de faptul că această activitate trebuie să conducă la o rentabilitate scontată, ceea ce impune întreprinderile de a realiza o complexitate de acțiuni economice și financiare, de a elabora un mecanism eficient de funcționare a întreprinderii, care va asigura obținerea rezultatelor, ce pot fi grupate pe următoarele tipuri de activitate:

- rezultatul activității operaționale, care este compus din profitul brut, provenit din realizarea bunurilor și serviciilor, la care se adaugă alte venituri operaționale și din care se scad cheltuielile comerciale, cele generale și administrative și alte cheltuieli operaționale;
- rezultatul activității investiționale se calculează ca diferența dintre veniturile și cheltuielile investiționale;
- rezultatul activității financiare se determină ca diferența dintre veniturile și cheltuielile financiare;
- rezultatul excepțional, este un rezultat incidental și nu are caracter de regularitate. El se determină ca diferența dintre venituri excepționale și cheltuieli excepționale.

Potențialul economic al întreprinderii, locul ei în economia națională, asigurarea cu resurse materiale, financiare ce sunt folosite în circuitul economic de organizare și gestionare a activității economice constituie mecanismul financiar.

Fiecare întreprindere are structuri proprii, forme adecvate de organizare, reglementări de orientare și control, aplică metode și principii de conducere corespunzătoare, folosește modalități și criterii diferite de apreciere a eforturilor, de măsurare a efectelor și de apreciere a eficienței, utilizează diferite instrumente economice și financiare de stimulare sau limitare a unor activități.

Toate instrumentele financiare sunt orientate și acționează pentru realizarea unei totalități de obiective și se intercondiționează, acestea sunt strâns corelate între ele și au menirea să orienteze eforturile întreprinderii spre realizarea obiectivelor stabilite, să stimuleze dezvoltarea producției și desfacerii, a prestărilor de servicii, exportului, creșterea competitivității produselor pe piața externă, folosirea cu rezultate înalte a resurselor, accelerarea vitezei de rotație a fondurilor, obținerea de randamente cât mai înalte cu consumuri cât mai reduse și pe această bază să asigure creșterea veniturilor.

Prin intermediul acestor instrumente se exercită controlul financiar asupra gestionării eficiente a resurselor și îndeplinesc următoarele funcții: mijloc de dimensionare a necesarului de resurse financiare ce urmează a fi constituite și utilizate pentru efectuarea activității, mijloc de semnalare, control și reglare, mijloc de stimulare de sancționare a întreprinderii, mijloc de cuantificare a eficienței cu care trebuie să fie folosite resursele.

Utilitatea analizei nu poate fi motivată numai prin aceea că agentul economic s-a ciocnit cu unele dificultăți. Ea este necesară și atunci, când, așa cum spune Jean Pierre Thibaut, “întreprinderea are o bună stare de sănătate”, dar se dorește îmbunătățirea ei. Totodată menționăm, că analiza reprezintă nu doar o funcție a managementului, ci o parte inseparabilă a acestuia. După opinia lui Peter Drucker, un conducător eficient consacră 50% din timpul său

problemelor de diagnosticare a activității. Astfel analiza oferă conducerii informații privind mersul activității economice, evoluția realizării programelor și bugetelor, informația necesară pentru elaborarea și adoptarea deciziilor de reglare și orientare a activității în viitor.

Referitor la conceptul privind analiza financiară a unei întreprinderi, el definește activitatea de evaluare a performanțelor economice ale acesteia, atât în trecut, cât și în prezent. Totodată, el prevede studierea factorilor și cauzelor care au determinat situația în cauză și stabilește măsurile concrete de îmbunătățire a acestora, folosind un ansamblu de date disponibile, precum și de metode și tehnici adecvate.

Metodele analizei financiare se manifestă ca un instrument real folosit pentru gestionarea întreprinderii, care permit managerilor să pătrundă în sensul fenomenelor cercetate, să formuleze cele mai juste concluzii care rezultă din această cercetare și care să fie valorificate pentru elaborarea diferitor alternative strategice. Privind modul în care se pot obține datele necesare pentru studiul fenomenelor social-economice, Norbert Wiener sublinia: "... în absența unor metode standard de calcul sigure, rolul judecății experților în aprecierea factorilor sociologici, antropologici și economici este atât de mare, încât un novice care încă nu a acumulat uriașă experiență însușită de către experți, nu are ce face în acest domeniu".

În prezent, există o gamă foarte largă de metode și tehnici de realizare a analizei financiare. Selectarea acestora este influențată de menirea analizei și urmează să facă față scopurilor și obiectivelor pe care le urmărește întreprinderea. Reieșind din aceasta, poate fi executată o grupare a metodelor existente în funcție de tipurile acestora și laturile fundamentale ale cunoașterii – latura calitativă și latura cantitativă. [85]

Un rol aparte pentru efectuarea analizei necesare pentru stabilirea mecanismului de funcționare a întreprinderii îi revine obținerii informațiilor relevante, ce vor reflecta complex situația întreprinderii. Acest sistem de informații, necesar analizei se formează din două categorii de surse:

1. *Surse interne.* Reflectă funcționarea propriu-zisă a întreprinderii, stările acesteia în anumite momente și este asigurată, în mod deosebit, de sistemul de evidență contabilă. Acesta include patru documente financiare de bază: bilanțul contabil, raportul privind rezultatele financiare, raportul fluxului mijloacelor bănești și raportul fluxului capitalului propriu. Informația ce se conține în aceste documente oferă posibilitatea de a forma o viziune contabilă asupra operațiilor și poziției financiare ale unei întreprinderi; explica evoluția reală a veniturilor anilor precedenți și a evidenția cauzele acestei evoluții. În caz când întreprinderea s-a confruntat cu probleme grave, se vor identifica schimbările necesare pentru a remedia situația și vor fi elaborate măsurile pentru revenirea la o profitabilitate normală.

Asigurând un flux informațional permanent și sistematic asupra evoluției mijloacelor, a modului de constituire a resurselor financiare și a utilizării acestora, a profitului și pierderilor obținute, rapoartele financiare oferă conducerii elementele de bază pentru selectarea direcțiilor de dezvoltare, de optimizare a procesului de producție și desfacere, elaborarea politicii investiționale, etc.

2. *Sursele externe* ale firmei sunt necesare orientării activității și adaptării ei la schimbările ce pot avea loc brusc în mediul economic, ajutând întreprinderea la dimensionarea de noi obiective strategice.

Disponând de toate datele trecute previziunii, confidentiale, permit aprecierea situației reale, analiza financiară le prelucrează prin intermediul sistemului de indicatori în vederea accentuării laturilor calitative și a înlăturării factorilor și cauzelor, care influențează negativ asupra dezvoltării activității întreprinderii.

Elementul cheie pentru evaluare este alegerea unui model operațional cât mai adecvat. Această calitate trebuie susținută prin proceduri simple și flexibile, dar și riguroase, care să cuantifice acele caracteristici ale întreprinderii ce sunt considerate cele mai importante pentru părțile implicate, dar și acceptate în planul procedurilor de lucru. Demersul nu este complet dacă nu sunt precizate și conștientizate elementele cheie în evaluare așa ca: obiectul evaluării, adică întreprinderea se apreciază ca o individualitate; subiecții, presupun evidențierea părților implicate și interesate în tranzacție; precum și poziția terțului care furnizează elementul de reper pentru valoare și preț.

Caracterul complex al operațiunii de evaluare este determinat de o serie de elemente cum ar fi:

- natura și mărimea întreprinderii. Domeniul în care activează firma își pune amprenta asupra modalității de evaluare. Cât privește mărimea, această se reflectă în dimensiunea activității de evaluare care în timp poate fi de ordinul lunilor;
- patrimoniul firmei și posibilitățile de valorificare a lui. Întreprinderea dispune de bunuri materiale achiziționate în momente și la prețuri diferite, care trebuie să fie evaluate în funcție de valoarea lor de utilitate. Aceste bunuri au o valoare intrinsecă, care se materializează în măsura în care pot fi valorificate;
- reflectarea în contabilitatea firmei a patrimoniului. Cu ocazia evaluării unor societăți s-au constatat diferențe importante dintre datele evidenței și situația faptică din teren. Or, în acestea condiții echipa de evaluare a trebuit să efectueze o serie de acțiuni pentru a se asigura concordanța dintre evidențe și realitatea din teren;
- capacitatea echipei de conducere de a gestiona și elabora strategia firmei.

Astfel, evaluarea unei întreprinderi vizează stabilirea valorii afacerii la un moment dat, măsurarea avuției reale și a potențialului acesteia de a-și mări bogăția în perioada următoare. Aceasta înseamnă că ea nu reprezintă doar stabilirea valorii unor proprietăți sau bunuri din patrimoniul acesteia, ci și determinarea capacității firmei de a genera diferite fluxuri la dispoziția proprietarului său, avându-se în vedere că obiectul evaluat este un bun care are capacitatea de a crea alte bunuri.

Dar, în condițiile economiei de piață accentul se pune pe autonomia financiară a agenților economici, adică aceștia singuri hotărăsc ce să producă, cu ce resurse, pentru cine și unde să comercializeze producția. Organizarea finanțelor în cadrul unei întreprinderi presupune câteva principii de bază:

- Independența întreprinderii în domeniul activității financiare.
- Capacitatea de autofinanțare.
- Atingerea unor rezultate și responsabilitatea pentru atingerea lor.
- Controlul asupra activității.

Nu există decizie la întreprindere care să nu aibă implicații financiare și de aceea se poate de afirmat că elaborarea mecanismului de gestiune financiară trebuie să țină cont de toate domeniile de activitate ale agentului economic și să fie orientată spre maximizarea valorii firmei.

Deși între gestiunea financiară și activitatea financiară nu există o deosebire esențială și deseori aceste noțiuni se confundă, considerăm totuși că gestiunea financiară cuprinde o activitate mai amplă fiind privită sub două aspecte:

Departamentul care se ocupă de gestionarea resurselor financiare. Activitatea financiară în cadrul întreprinderii este reprezentată de ansamblul de oameni, servicii și totalitatea relațiilor ierarhice și comunicaționale ce îi leagă, care adoptând și implementând decizii financiare realizează funcția financiară în cadrul întreprinderii. Georges Nordmann a identificat trei parametri care influențează mărimea și complexitatea departamentului financiar la întreprindere:

- volumul activității întreprinderii, care permite sau nu de a crea secții independente de exemplu independente de exemplu planificare strategică, controlul, informatica;
- structura întreprinderii, care poate fi centralizată sau decentralizată. Dar chiar și în cadrul unei structuri decentralizate gestiunea cu finanțele trebuie să rămână centralizată, deoarece este necesar de avut în cadrul întreprinderii o politică financiară unică referitoare la circulația fluxurilor financiare;
- ramura de activitate (servicii, metalurgie, construcții de mașini etc.). Un director financiar ar trebui să fie orientat în planul competențelor și mijloacelor de care are ei nevoie mai întâi înspre ramura sa decât spre finanțe.

În același timp, e necesar de a ține cont, că în cadrul întreprinderilor mici o activitate financiară ca atare nici nu există, problemele financiare apărute se discută de director cu contabil sau se apelează la un expert extern. În întreprinderile mici și mijlocii activitatea financiară curentă este concentrată în interiorul altor departamente: de exemplu în departamentul contabil, administrativ, economic, deciziile financiare serioase (investire, finanțare, distribuirea beneficiilor) luându-se de către consiliul superior de administrație. [83]

În întreprinderile mari activitatea financiară este diferențiată clar între:

- organele informaționale: contabilitate, departamentul juridic, fiscal;
- organele financiare: gestiunea cu flexurile de numerar și cu portofoliul de hârtii de valoare;
- organele de audit: revizia interioară și auditul.

Gestionarea nemijlocită a finanțelor. Deoarece importanța gestiunii financiare este legată în primul rând de dirijarea cu procesele financiare în cadrul întreprinderii este important de determinat care este locul gestiunii financiare în întreprindere și care din funcțiile clasice ale managementului se referă nemijlocit la domeniul financiar: planificare, organizare, motivare, control și domeniile de legătură: comunicarea și procesul decizional.

Mediul de activitate are o influență hotărâtoare asupra procesului decizional. Veridicitatea, oportunitatea informației este o condiție importantă a unei decizii financiare optime. Principalii factori ce trebuie analizați în procesul aprobării mecanismului de funcționare la nivel de întreprindere sunt:

Baza legislativă ce legalizează activitatea agenților economici în domeniul antreprenoriatului, creditului, capitalului statutar, fondării și lichidării acestora etc. Nu există decizie în cadrul întreprinderii să nu aibă implicații financiare și de aceea pentru o întreprindere e important de analizat implicațiile oricărui act normativ asupra activității și asupra fluxurilor financiare în particular.

Informațiile pieței financiar-bancare sunt importante în primul rând pentru că întreprinderea poate afla evoluția ratelor dobânzilor la împrumuturi, tipurile creditelor, starea piețe hârtiilor de valoare, etc. Este important de a efectua arbitraj a diferitor tipuri de împrumuturi în vederea depistării celor mai convenabile.

Ea trebuie să mențină relații bune cu furnizorii de fonduri financiare: proprietarii și creditorii. Este importantă evaluarea modului în care ei estimează riscul de a investi și disponibilitatea lor de a mai pune la dispoziție alte resurse, etc.

Informațiile privind evoluția ramurii de activitate pot influența deciziile de finanțare, deoarece nimeni nu va dori să finanțeze domenii ce sunt în declin. În ramuri cu concurență dezvoltată, rentabilitatea este mai mică și implicit și finanțările sunt mai reduse.

Atitudinile clienților și furnizorilor au o influență asupra posibilităților și necesităților de finanțare, deoarece când clienții nu plătesc imediat avem o creștere a necesarului de finanțare, iar în cazul achitării materialelor și serviciilor prestate peste o perioadă oarecare de timp, vom putea reduce necesitățile date.

Performanța activității economico-financiare, posibilitățile de obținere a profitului, performanțele și obiectivele dorite și nivelul acestora, mobilizarea rezervelor interne, nivelul competitivității.

Ca obiectiv final, în cadrul factorilor ce stau la baza elaborării mecanismului economico-financiar al întreprinderii putem evidenția: echipa managerială, strategia întreprinderii, structura activelor și pasivelor, profitabilitatea, decizia de finanțare optimă și eficiența gestiunii financiare

În baza datelor acumulate din surse interne și externe ale sistemului cooperăției de consum din Republica Moldova am elaborat modelul econometric privind prognozarea indicatorilor ai activității economico-financiare. Modelul econometric include un set de ecuații divizat în ecuații comportamentale și ecuații ce reflectă identități. Baza informațională o constituie anii 2008 – 2014. Pentru estimarea ecuațiilor comportamentale a fost folosit pachetul econometric EViews.7. Toate variabilele utilizate în model sunt divizate în 4 grupe.

În total în ecuații sunt folosite 40 de variabile, dintre care 25 – exogene, 15 – endogene și 15 de variabile sunt determinate conform definițiilor. Numerele prezentate sub fiecare factor a relației econometrice prezintă statistica t calculată, care este comparată cu statistica t teoretică, ce poate fi găsită în tabelele respective în dependență de numărul de grade de libertate și nivel de semnificație. Numărul de grade de libertate se determină ca $n-k-1$, unde n – numărul de observații, k – numărul de factori exogeni. Statistica t ne vorbește despre semnificația factorului exogen respectiv pentru factorul endogen. R^2 - coeficient de determinație, care ne arată ce parte din variația factorului endogen este explicată de variația factorilor exogeni. Valorile lui $R^2 \in [0;1]$ și cu cât valoarea acestui coeficient este mai aproape de 1, cu atât se consideră că variația explicată de factorul alior este mai mică și respectiv este datorată factorilor exogeni. F - este statistica Fisher calculată, care caracterizează semnificația regresiei în întregime, DW - statistica Durbin-Watson calculată, care ne vorbește despre autocorelarea erorilor.

Variabile exogene au fost determinate în baza rapoartelor financiare ale sistemului cooperăției de consum din Republica Moldova și indicatorii macroeconomici (vezi anexa 25).

Variabile endogene din prima grupă sunt indicatorii financiari ai activității sistemului cooperației de consum, care sunt prezentați prin coeficientul de rotație a activelor, rentabilitatea vânzărilor, rentabilitatea activelor, rentabilitatea economică și rentabilitatea financiară au fost determinați și prognozați în baza datelor statistice ale sistemului cooperației de consum prognozați în baza dinamicii stabilite în anii precedenți aplicând metoda mediei aritmetice.

Toate componentele au fost calculate cu ajutorul relațiilor având în vedere factorii interni (venitul din vânzări, profitul brut, profitul până la impozitare, profit net, capital propriu, etc.) și factorii externi (cursul de schimb, rata inflației, produsul intern brut), după mărimile prognozate și estimate, care influențează acești indicatori (vezi anexele 25, 26, 27, 28, 29).

Tabelul 3.1

Indicatorii financiari ai activității cooperației de consum prognozați
în baza modelului econometric

Indicatorii \ Anii	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015 estim	2016 prog	2017 prog
Coeficientul de rotație a activelor CRAF	1.26	1.02	1.07	1.14	1.12	1.15	1.16	1.18	1.21	1.23
(year % ch.)	--	-18.8	4.2	6.9	-1.7	2.7	0.8	2.1	2.1	2.0
Rentabilitatea vânzărilor RVF%	18.8	19.7	18.9	18.7	19.2	20.2	20.7	20.6	20.8	21.0
(year % ch.)	--	4.73	-4.07	-1.41	2.87	5.12	2.39	-0.23	0.86	1.01
Rentabilitatea activelor RAF%	1.63	0.88	0.60	1.31	0.12	0.83	1.67	2.48	3.37	4.27
(year % ch.)	--	-46.0	-31.8	118.3	-90.8	592.2	101.2	48.4	35.9	26.7
Rentabilitatea economică REF%	2.26	1.17	0.80	1.74	0.16	1.10	2.27	3.44	4.64	5.82
(year % ch.)	--	-48.2	-31.6	117.4	-90.7	577.3	107.1	51.5	34.7	25.7
Rentabilitatea financiară RFF%	2.49	1.22	0.83	2.05	0.01	0.92	2.08	3.19	4.26	5.30
(year % ch.)	--	-51.0	-32.0	147.0	-99.5	8262.9	126.6	53.2	33.6	24.4

Sursa: Elaborat de autor

Folosirea eficientă a activelor circulante reprezintă o cale de creștere a profitului și de eliberare a unor fonduri care pot fi replasate în vederea obținerii de noi câștiguri. Cu cât indicatorul dat este mai mare, cu atât activele circulante sunt utilizate mai eficient:

$$CRA = 1.05524111204 + 0.00135266146458 * VV - 0.00142672368148 * ACTIV + 0.00567252879177 * D11, \quad (3.1.)$$

Unde: $R^2 = 0.999285$

$F = 0.000032$

$DW = 2.795793$

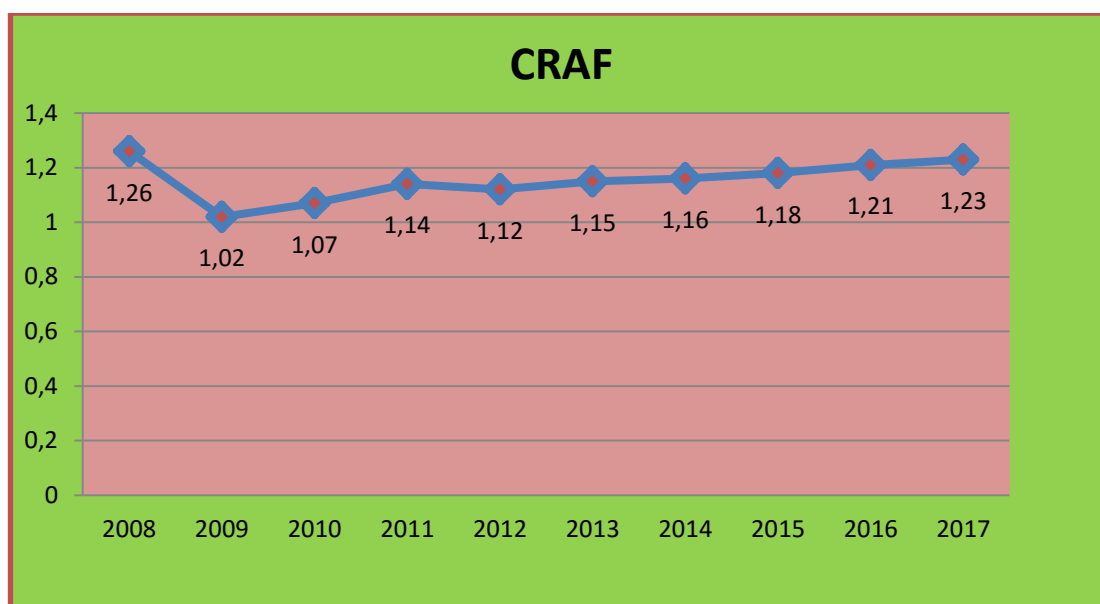

Fig. 3.1. Prognozarea coeficientului de rotație a activelor (CRAF) în sistemului cooperăției de consum

Sursa: elaborată de autor

În continuare vom calcula rentabilitatea vânzărilor prin formula:

$$RV = 19.9918394998 + 0.121915435976*PB - 0.0236218529247*VV \quad (3.2)$$

(127.99)
(127.19)
(-73.54)

$$+ 3.14315458842e-07*PIB - 0.00133688163232*IN - 0.0532236271729*DOL$$

(0.59)
(-0.58)
(-6.67)

$$Unde: R^2 = 0.999994$$

$$F = 0.003998$$

$$DW = 2.991481$$

Rentabilitatea activelor (RA) este unul dintre indicatorii principali de rentabilitate ai unei întreprinderi, și măsoară eficiența utilizării activelor, din punctul de vedere al profitului obținut. Totodată la prognozarea acestui indicator s-a ținut cont de influența factorilor externi, așa ca cursului de schimb, produsul intern brut și rata inflației.

$$RA = 1.98988860801 + 0.136850443474*PPGPI - 0.00264156479821*ACTIV \quad (3.3)$$

(114.55)
(3137.19)
(-98.32)

$$- 0.0195903375376*DOL + 1/97422042271e-06*PIB + 0.00107665730328*IN$$

(-83.33)
(67.26)
(26.83)

$$Unde: R^2 = 1.000000$$

$$F = 0.000360$$

$$DW = 1.916886$$

Rata rentabilității economice (RE) măsoară performanțele totale ale activității agentului economic, independent de modul de finanțare și de sistemul fiscal. Indicatorul dat este influențat de mărimea profitului pînă la impozitare și mărimea capitalului propriu. La prognozarea acestui indicator s-a ținut cont de influența factorilor externi, așa ca cursului de schimb și rata inflației.

$$RE = 0.717575818882 + 0.180588572525*PPGPI - 0.00187907075377*CP \quad (3.4)$$

(3.65)
(310.63)
(-6.39)

$$+ 0.00378973539386*DTL + 2.42084568306*1/DOL + 0.00199661520269*IN$$

(2.19)
(4.18)
(3.29)

Unde: $R^2 = 0.999995$

$F = 0.003737$

$DW = 3.264333$

La final se va calcula rentabilitatea financiară prin următoarea formulă:

$$RF = 1.91499181365 + 0.186885127669 \cdot PN - 0.00363646412199 \cdot CP \quad (3.5)$$

$$+ 0.00557739596334 \cdot IN - 0.0429093598548 \cdot D10 - 0.0104137487442 \cdot D11$$

(54.99)
(710.57)
(-55.86)
(18.94)(-16.12)
(-3.99)

Unde: $R^2 = 0.999999$

$F = 0.001741$

$DW = 3.151339$

În mod grafic, cele relatate vor fi ilustrate conform figurei 2.3.:

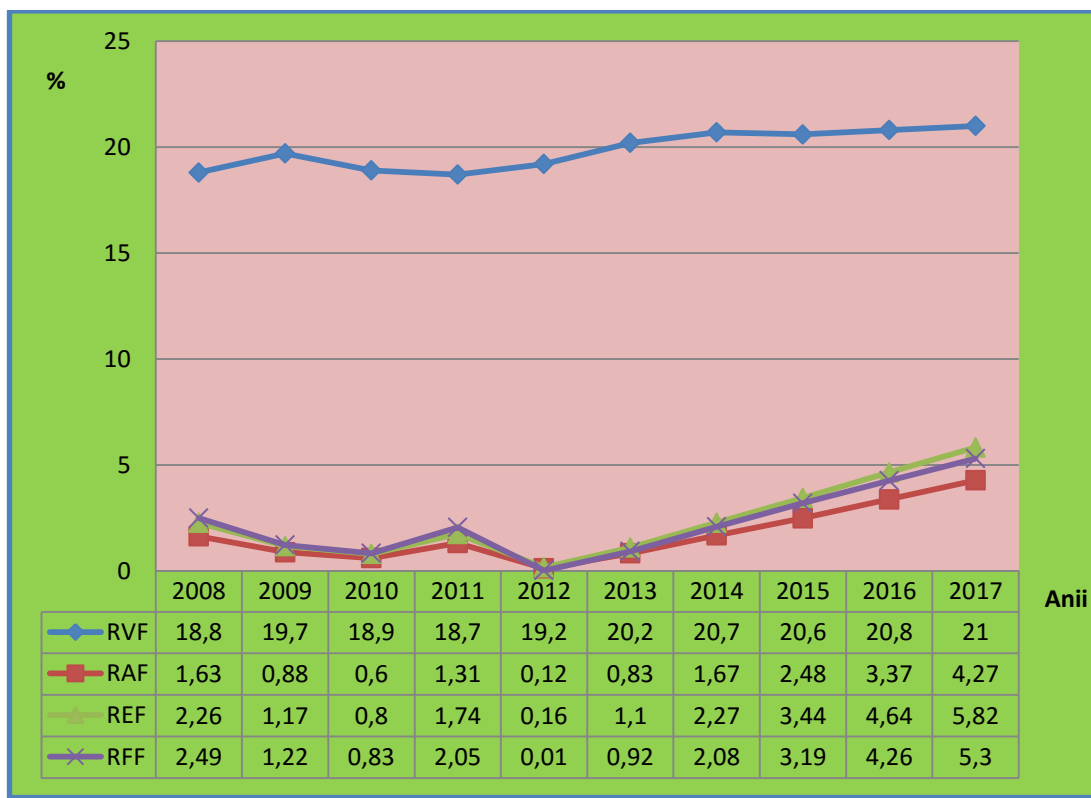

Fig. 3.2. Prognozarea indicatorilor rentabilității activității sistemului cooperăției de consum

Sursa: elaborată de autor

A doua grupă de variabile endogene sau factori prognozați reprezintă indicatorii fondului de rulment prezentați de fondul de rulment net, fondul de rulment propriu și necesarul fondului de rulment.

Indicatorii fondului de rulment prognozați

Sursa: Elaborat de autor

$$\begin{aligned} \text{FRN} = & 11.1334752431 + 1.01945547345 \cdot \text{CP} + 0.995168101715 \cdot \text{DTL} \\ & - 1.04114495598 \cdot \text{ATL} \end{aligned} \quad (3.6)$$

$$Unde: R^2 = 0.999930 \quad F = 0.000001 \quad DW = 3.018114$$

$$\begin{aligned} \text{FRP} = & 12.0135982272 + 1.02212871151 \cdot \text{CP} - 1.04579402213 \cdot \text{ATL} \\ & + 0.0968935684844 \cdot \text{D10} + 0.0779604777672 \cdot \text{D13} \end{aligned} \quad (3.7)$$

$$Unde: R^2 = 0.999985 \quad F = 0.000030 \quad DW = 2.519171$$

$$\begin{aligned} \text{NFR} = & -0.0283862214543 + 1.00026158122 * \text{SMM} + 0.973307445521 * \text{CRTS} & (3.8) \\ & (-0.15) & (695.95) & (101.94) \\ & - 0.988725389476 * \text{DCTS} + 0.0720946782297 * \text{D11} \\ & (-212.36) & (2.36) \end{aligned}$$

Unde: $R^2 = 0.999997$ $F = 0.000006$ $DW = 2.966219$

95

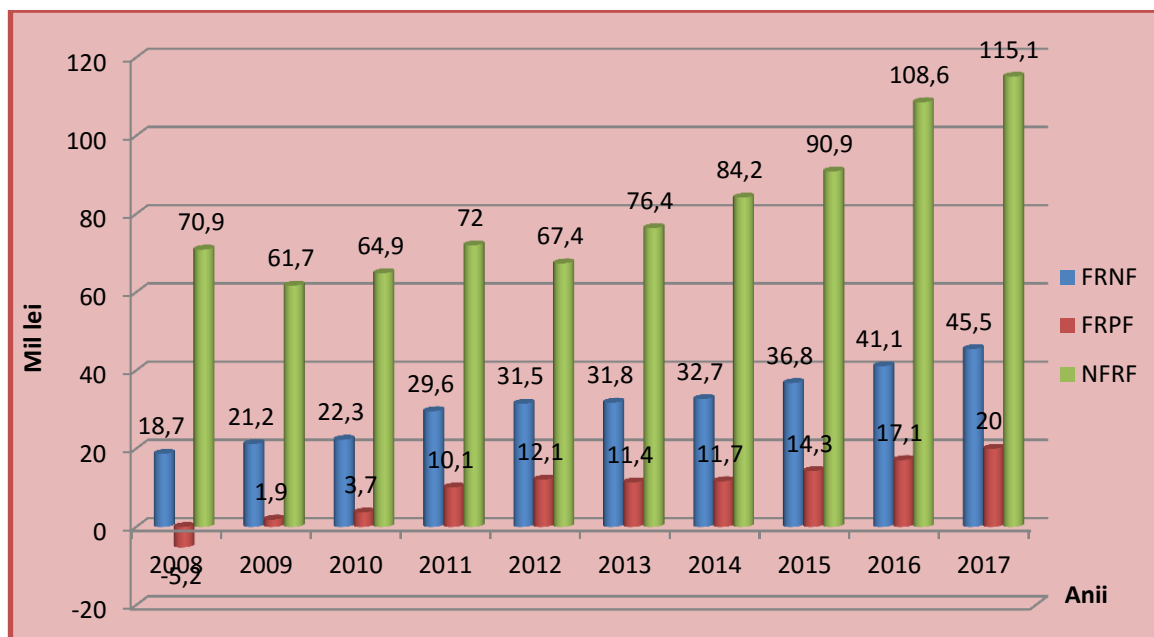

Fig. 3.3. Prognosticarea indicatorilor fondului de rulment al sistemului cooperăției de consum

Sursa: Elaborat de autor

A treia grupă conține indicatorii stabilității financiare, care sunt prezentați prin rata de îndatorare globală, rata stabilității financiare, rata autonomiei financiare, rata autonomiei financiare la termen:

Tabelul 3.4

Prognosticarea indicatorilor stabilității financiare

Indicatorii \ Anii	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015 estim	2016 prog	2017 prog
Rata de îndatorare globală RIGF %	31.0	27.6	27.3	27.6	27.3	27.9	29.2	29.5	29.9	30.3
(year % ch.)	--	-10.8	-1.3	1.1	-1.1	2.1	4.7	1.3	1.3	1.3
Rata stabilității financiare RSFF %	72.3	75.1	75.3	75.1	75.4	74.9	73.6	73.4	73.3	73.1
(year % ch.)	--	3.85	0.31	-0.35	0.38	-0.55	-1.82	-0.20	-0.25	-0.26
Rata autonomiei financiare RAFF %	69.0	72.4	72.7	72.4	72.7	72.2	70.8	70.6	70.2	69.9
(year % ch.)	--	4.88	0.47	-0.44	0.45	-0.75	-1.84	-0.40	-0.47	-0.49
Rata autonomiei financiare la termen RAFTF %	95.4	96.4	96.5	96.4	96.5	96.3	96.3	96.1	95.8	95.6
(year % ch.)	--	0.98	0.15	-0.09	0.06	-0.20	-0.02	-0.22	-0.22	-0.23

Sursa: Elaborat de autor

Astfel, conform datelor din tabel, vom calcula rata de îndatorare globală (RIG), conform formulei:

$$RIG = 27.6735838659 + 0.182622667073 \cdot DTL + 0.128736682165 \cdot DTS \quad (3.9)$$

$$- 0.0370911188882 * \text{PASIV} \quad \begin{matrix} (98.06) \\ (-60.84) \end{matrix} \quad \begin{matrix} (19.99) \\ \end{matrix} \quad \begin{matrix} (68.87) \\ \end{matrix}$$

Unde: $R^2 = 0.999961$ $F = 0.000000$ $DW = 2.068155$

Ulterior, conform datelor din tabel, vom calcula rata stabilității financiare (RSF), conform formulei:

$$\text{RSF} = 75.1772370675 + 0.136750113565 * \text{CPER} - 0.10313076216 * \text{PASIV} + 0.0198775257199 * \text{DOL} \quad (3.10)$$

$\begin{matrix} (299.78) & (197.97) & (-292.63) & (2.62) \end{matrix}$

Unde: $R^2 = 0.999968$ $F = 0.000000$ $DW = 3.031945$

De asemenea, se va calcula, conform datelor din tabel, și rata autonomiei financiare (RAF), conform formulei:

$$\text{RAF} = 72.4647765317 + 0.136879643711 * \text{CP} - 0.09957401021 * \text{PASIV} + 0.0233264311646 * \text{DOL} \quad (3.11)$$

$\begin{matrix} (250.03) & (197.55) & (-271.54) & (2.54) \end{matrix}$

Unde: $R^2 = 0.999969$ $F = 0.000000$ $DW = 2.807624$

Astfel, în final devine posibil de calculat rata autonomiei financiare la termen (RAFT):

$$\text{RAFT} = 96.0842653855 + 0.187874041957 * \text{CP} - 0.180531658231 * \text{CPER} + 0.0095294674391 * \text{D09} \quad (3.12)$$

$\begin{matrix} (1496.88) & (239.88) & (-216.16) & (2.44) \end{matrix}$

Unde: $R^2 = 0.999971$ $F = 0.000000$ $DW = 2.676369$

Deci putem face o comparație între acești indicatori (vezi figura 3.4.):

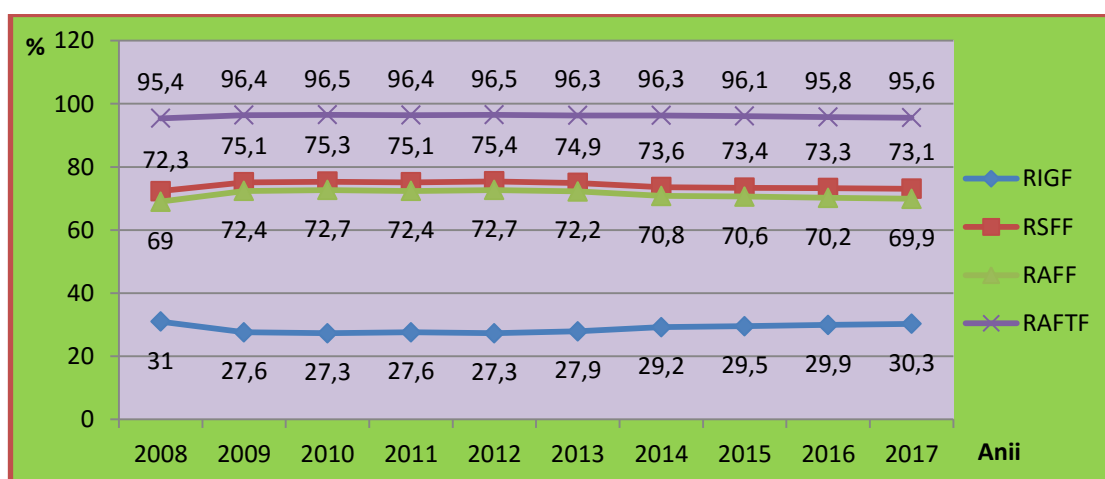

Fig. 3.4. Prognozarea indicatorilor de îndatorare a sistemului cooperăției de consum, %

Sursa: Elaborat de autor

A patra grupă conține indicatorii lichidității în cadrul sistemului cooperăției de consum, care se prezintă prin lichiditatea absolută, lichiditatea intermediară și lichiditatea generală.

Tabelul 3.5

Prognostarea indicatorilor lichidității

Indicatorii	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015 estim	2016 prog	2017 prog
Lichiditatea absolută LAF	0.11	0.15	0.15	0.15	0.20	0.19	0.20	0.21	0.21	0.21
(year % ch.)	--	36.2	-0.2	-0.0	33.8	-5.2	5.2	5.8	-0.9	-1.9
Lichiditatea intermediară LIF	0.38	0.09	0.41	0.43	0.47	0.43	0.44	0.44	0.44	0.44
(year % ch.)	--	-76.2	355.9	4.7	9.0	-8.6	3.1	0.1	-0.0	-0.0
Lichiditatea generală LGF	1.09	0.78	1.13	1.16	1.17	1.17	1.16	1.35	1.40	1.45
(year % ch.)	--	-28.4	44.9	2.9	0.4	0.2	-0.9	16.0	3.7	3.6

Sursa: Elaborat de autor

Deci, utilizând datele tabelului, prin anteriorul algoritm de calcul vom obține, pe rând valoarea următorilor indicatori:

Lichiditatea absolută:

$$\begin{aligned}
 LA = & 0.151597605043 + 0.00466744437618 \cdot MB + 0.00561751695461 \cdot INTS & (3.13) \\
 & (37.73) & (49.53) & (93.80) \\
 & - 0.000788670995361 \cdot DTS + 0.00165994613536 \cdot D13 \\
 & (-38.76) & (3.61) \\
 Unde: R^2 = & 0.999952 & F = 0.000096 & DW = 1.964776
 \end{aligned}$$

Lichiditatea intermediară:

$$\begin{aligned}
 LI = & 0.390625487071 + 0.00581590571569 \cdot AC - 0.00686992831537 \cdot SMM & (3.14) \\
 & (27.09) & (104.19) & (-15.65) \\
 & - 0.00153559815811 \cdot DTS \\
 & (-5.38) \\
 Unde: R^2 = & 0.999887 & F = 0.000002 & DW = 1.649889
 \end{aligned}$$

Lichiditatea generală:

$$\begin{aligned}
 LG = & 1.07835418311 + 0.00556909678391 \cdot AC - 0.0060316339172 \cdot DTS & (3.15) \\
 & (175.05) & (535.57) & (-154.92) \\
 & + 0.00835083810151 \cdot D10 - 0.0068461321673 \cdot D14 \\
 & (11.68) & (-8.08) \\
 Unde: R^2 = & 0.999994 & F = 0.000011 & DW = 2.229886
 \end{aligned}$$

În final, vom reprezenta grafic modalitatea de prognozare a lichidității sistemului cooperăției de consum (vezi figura 3.5.):

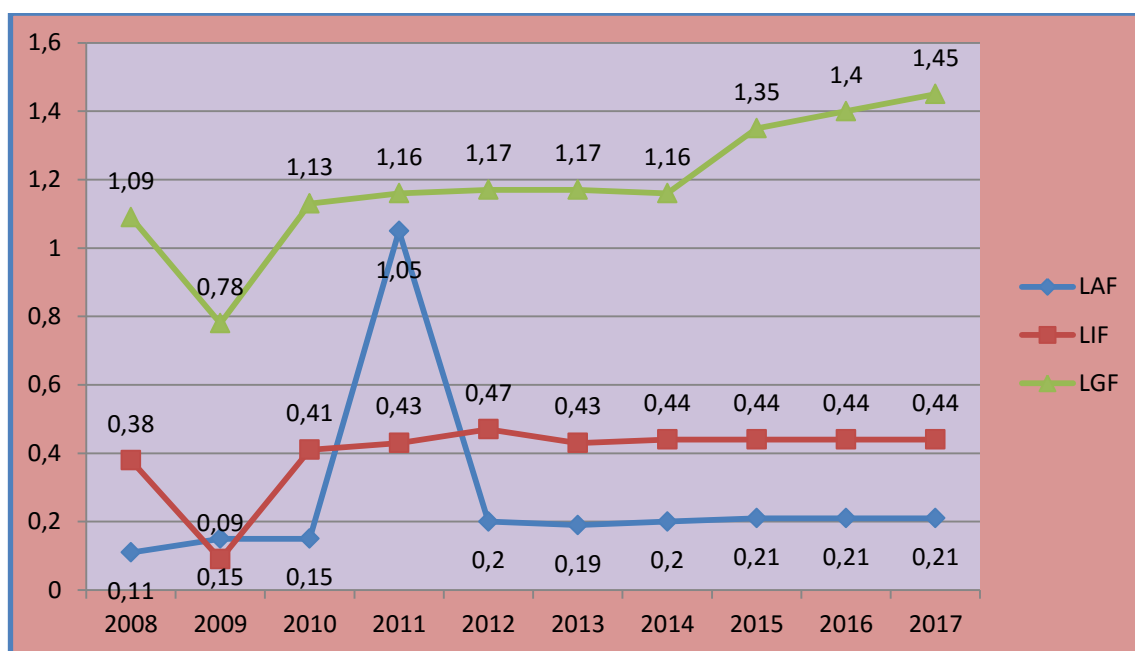

Fig. 3.5. Prognozarea indicatorilor lichidității sistemului cooperăției de consum

Sursa: Elaborat de autor

Modelul descris este utilizat pentru prognoza indicatorilor activității economico-financiare ai entităților sistemului cooperăției de consum pe termen scurt și mediu. În procesul de prognoză cu ajutorul modelului se apelează la valorile factorilor exogeni, cât și cei endogeni, deoarece baza informațională pentru regresii sunt doar 10 observații. În același timp specialiștii în domeniu pot folosi prognozele propuse de acest model, deoarece aici este bine structurată dependența dintre factori.

Totodată, stimularea investițiilor constituie unul din elementele de bază ale strategiei care asigură procesul de renovare și re tehnologizare și determină evoluția cooperăției de consum în continuare. Pentru atragerea investițiilor străine e necesar de elaborat programe investiționale pentru domeniile economiei cooperatiste de importanță strategică precum și proiecte de investiții pentru fiecare formațiune economică inclusă în program.

Implementarea strategiilor inovaționale este legată de volumul mare de investiții. Conform teoriei economice rentabilitatea activității întreprinderii e direct proporțională mărimii investițiilor de capital. Luînd în considerație specificul dinamicii proiectului investițional și întrunirea dificultăților în aprecierea fiecărei etape a viabilității proiectului, propunem ca sistemul de evaluare a eficienței strategiilor investiționale să fie analizat în dinamică sub influența factorului timp la fiecare etapă de realizare a proiectului.

În momentul t_0 la elaborarea proiectului i , rentabilitatea proiectului investițional poate fi apreciată în baza formulei:

$$R_I \bigg|_{t=t_0} = \frac{\int_{t_4}^{t_8} \frac{CF_t^0(t)}{(1+k(t))^t} dt}{\int_{t_0}^{t_4} \frac{I_t^0(t)}{(1+(t))^t} dt} \quad (3.16)$$

Unde:

$CF_t^0(t)$ volumul încasărilor mijloacelor bănești prognozat în decursul perioadei t_4 – faza introducerii inovațiilor pe piață și pînă la momentul t_8 – uzura morală la momentul finalizării etapei exploatarei produsul inovațional;

$I_t^0(t)$ - funcția investițiilor prognozată în perioada t_0 - momentul inițierii etapei de elaborare a proiectului inovațional și t_4 – etapa de finisare a realizării investițiilor; $k(t)$ – funcția modificării coeficientului de scontare în perioada analizată.

Totodată nu este trecută cu vedere și probabilitatea obținerii $R_I|_{t=t_0}$ rezultatului rentabilității $P(R_I|_{t=t_0})$. Concomitent se prognozează efectul activității întreprinderii în urma implementării strategiei investiționale, sau diferența dintre cheltuielile și rezultatele funcționării sistemului:

$$E|_{t=t_0} = P|_{t=t_0} - S|_{t=t_0}; \quad (3.17)$$

Unde: $P|_{t=t_0}$ - valoarea prognozată a rezultatelor economico-financiari la momentul t_0 pentru perioada $T_{8-4} = t_8 - t_4$ funcționării strategiei investiționale;

$S|_{t=t_0}$ - valoarea prognozată a cheltuielilor din activitatea economico-financiară a agentului economic la momentul t_0 pentru perioada T_{8-4} .

După finisarea primei faze cu durata $T_{1-0} = t_1 - t_0$ din nou se prognozează valoarea rentabilității proiectului investițional, iar datele perioadei T_{1-0} utilizate în calcul sunt de facto:

$$R_I \bigg|_{t=t_1} = \frac{\int_{t_4}^{t_8} \frac{CF_t^1(t)}{(1+k(t))^t} dt}{I_{1-0} - \int_{t_0}^{t_4} \frac{I_t^1(t)}{(1+(t))^t} dt} \quad (3.18)$$

Unde:

volumul încasărilor mijloacelor bănești prognozat la momentul $t = t_1$ pentru perioada de timp T_{8-4} ; I_{1-0} - valoarea investiției reale în perioada T_{1-0} ;

$I_t^1(t)$ - funcția investițională prognozată la momentul actual pentru perioada T_{4-1} .

Totodată se calculează și probabilitatea obținerii $R_I|_{t=t1}$ rezultatului rentabilității $P(R_I|_{t=t1})$ și se prognozează efectul activității întreprinderii:

$$E|_{t=t1} = P|_{t=t1} - S|_{t=t1}; \quad (3.19)$$

Unde:

$P|_{t=t1}$ - valoarea prognozată a rezultatelor economico-financiari la moment pentru perioada T_{8-4} funcționării strategiei investiționale;

$S|_{t=t1}$ - valoarea prognozată a cheltuielilor din activitatea economico-financiară a agentului economic la momentul t_1 pentru aceeași perioadă T_{8-4} .

Dar, trebuie de menționat, că în situația reală momente de referință sunt mărimi probabilistice și, deci, e necesar de analizat în dinamică influența lor asupra rentabilității și efectului așteptat.

În cadrul etapei următoare sunt determinate abaterile în mărimile calculate cu cele planificate și prognozate:

1. devierea rentabilității în prima fază a proiectului investițional:

$$\Delta R_I(t_{1-0}) = R_I|_{t=t1} - R_I|_{t=t0} = \frac{\int_{t_4}^{t_8} \frac{CF_t^1(t)}{(1+k(t))^t} dt}{I_{1-0} - \int_{t_0}^{t_4} \frac{I_t^1(t)}{(1+(t))^t} dt} - \frac{\int_{t_4}^{t_8} \frac{CF_t^0}{(1+k(t))^t} dt}{\int_{t_0}^{t_4} \frac{I_t^0(t)}{(1+(t))^t} dt} \quad (3.20)$$

2. compararea rentabilității obținute cu cea prognozată:

$$\Delta P(R|_{t=t1}) = P(R_I|_{t=t1}) - P(R_I|_{t=t0}); \quad (3.21)$$

Devierea efectului prognozat $\Delta E|_{t1-0}$ în momentul de referință $t = t_1$ va depinde de rezultatele obținute în urma elaborării și implementării strategiei investiționale:

$$\Delta E|_{t1-0} = E|_{t=t1} - E|_{t=t0} \quad (3.22)$$

În următoarea etapă se efectuează controlul asupra devierilor admisibile obținute în urma prognozării:

$$\Delta R_I(t_{1-0}) \forall \delta_R \quad (3.23)$$

Unde: δ_R - mărimea devierii admisibile a rentabilității prognozate, în cazul căreia întreprinderea poate să nu-și schimbe strategia investițională.

În caz că $\Delta R_I \geq \delta_R$, rentabilitatea prognozată crește sau rămâne la același nivel. După opinia noastră pentru agent economic pe de o parte această situație este favorabilă, iar pe de altă parte, creșterea rentabilității trebuie să fie permanent verificată. Procesul de dezvoltare și

implementare a strategiei investiționale decurge în mod normal atunci când $\Delta R_I > \delta_R$ și $\Delta P(R|_{t=tI}) > \delta_R$, iar agentul economic poate să analizeze efectul inovațiilor. În situația când $\Delta R_I > \delta_R$ și $\Delta P(R|_{t=tI}) < \delta_R$ întreprinderea trebuie să analizeze factorii ce au influențat diminuarea rentabilității prognozate.

Astfel, algoritmul prezentat constituie baza sistemului de evaluare a eficienței strategiilor investiționale și poate fi implementat pentru evaluarea eficienței proiectelor investiționale în cadrul sistemului cooperăției de consum.

3.3. Prioritățile dezvoltării instituțiilor financiare în structura sistemului cooperăției de consum

Cu referire la instituțiile financiare, subliniem că la nivel european, bancile cooperatiste concurează cu succes cu bancile comerciale de pe piețele financiare nu doar la nivel local, ci și la nivel regional sau național. Astfel, unele grupuri cooperatiste (Credit Auricle, Raiffeisen Bank, Rabobank Nederland, DZ Bank) s-au transformat în instituții financiare internaționale și se poziționează sus în topul instituțiilor bancare din întreaga lume. În anul 2007, grupurile de banci cooperatiste din Uniunea Europeană reprezentau 44 milioane de actionari/membri cooperatori, 126 milioane clienți, 674 000 de angajați și acopereau 20% din piața bancară.

Deci vom defini băncile cooperatiste ca instituții de credit constituite ca asociații autonome de persoane fizice, unite voluntar, în scopul îndeplinirii nevoilor și aspirațiilor lor comune de ordin economic, social și cultural. Ele funcționează în special pe principiul într-ajutorării membrilor cooperatori (cf. OUG 99/2006). Cu câteva excepții, cooperativele de credit pot desfășura majoritatea activităților pe care le poate desfășura orice altă instituție de credit.

Cooperativele de credit atrag depozite sau alte fonduri rambursabile de la membrii acestora, precum și de la persoane fizice, juridice ori alte entități, care domiciliază, au reședință sau locul de muncă, respectiv au sediul social și desfășoară activitate, în raza teritorială de operare a cooperativei de credit.

Cooperativele de credit pot acorda credite: membrilor lor, cu prioritate și persoanelor fizice, persoanelor juridice ori altor entități fără personalitate juridică, ce domiciliază, au reședința sau locul de muncă, respectiv au sediul social și desfășoară activitate, în raza teritorială de operare a cooperativei de credit, la un nivel care nu poate depăși 25% din activele cooperativei de credit.

Băncile cooperatiste își desfășoară activitatea după principii teritoriale. Ele nu se pot concura între ele, din moment ce nu pot acorda credite decât persoanelor fizice care domiciliază sau au locul de muncă în raza teritorială de operare a cooperativei de credit.

Cooperativele de credit sunt o categorie de instituții financiare nebancare (IFN). În România conform *Legii nr.109 din 10 octombrie 1996 privind organizarea și functionarea cooperatiei de consum și a cooperatiei de credit* pentru susținerea membrilor cooperatori – coasociați sunt constituite cooperativele de credit - bănci populare. Cooperativele de credit - bănci populare desfășoară activități în beneficiul membrilor cooperatori privind:

- a) acordarea de împrumuturi și efectuarea de prestări de servicii bancare;
- b) acordarea, cu prioritate, de împrumuturi în condiții avantajoase membrilor cooperatori, producători agricoli, pentru cumpărarea de animale, furaje, mașini, utilaje, unelte agricole, îngrășăminte și alte bunuri pentru dezvoltarea producției agricole în gospodăriile individuale, în funcție de resursele de refinanțare;
- c) fructificarea economiilor bănești ale membrilor cooperatori și ale altor persoane;
- d) contractarea de împrumuturi de la bănci;
- e) păstrarea disponibilităților bănești ale membrilor cooperatori, ale altor persoane fizice sau juridice, în conturi deschise, la cererea acestora, și efectuarea de operațiuni în cont;
- f) operațiuni de schimb valutar;
- g) operațiuni cu caracter financiar-bancar, efectuate în mandat.

Dobânda pentru resursele de refinanțare a cooperativelor de credit - bănci populare se suportă din venituri.

Membrii cooperativelor de credit - bănci populare au, de asemenea, următoarele drepturi:

- a) să fie aleși ca delegați și la adunarea generală a casei teritoriale a cooperativelor de credit și să fie aleși în organele de conducere și de control ale acesteia;
- b) să primească împrumuturi în condițiile prevăzute de regulamentul privind acordarea împrumuturilor;
- c) să depună spre fructificare economiile lor bănești pentru care primesc o dobândă stabilită de adunarea generală, potrivit normelor elaborate în acest scop de CREDITCOOP.

Membrii cooperatori, beneficiari de împrumuturi, au obligația să achite la termen ratele de împrumut și dobânzile aferente. Membrul cooperativei de credit - bancă populară se poate retrage din cooperativă numai dacă a trecut cel puțin un an de la data achitării ultimei rate de împrumut.

Prin asocierea liberă a cooperativelor de credit - bănci populare de pe raza unui sau a mai multor județese constituie Casa teritorială a cooperativelor de credit. La asociere, fiecare cooperativă de credit - bancă populară plătește o taxă de înscriere stabilită de adunarea generală a casei teritoriale a cooperativelor de credit și subscrie una sau mai multe părți sociale. Înmatricularea casei teritoriale a cooperativelor de credit la Registrul comerțului se face pe baza

actului de constituire și a statutului propriu, elaborat pe baza statutului-cadru aprobat de Congresul Cooperăției de Consum și de Credit.

Casa teritorială a cooperativelor de credit desfășoară, de asemenea, următoarele activități:

- a) reprezintă interesele economice, financiare, juridice, social-culturale ale cooperativelor de credit - bănci populare asociate în fața instituțiilor publice și a instanțelor judecătorești;
- b) sprijină cooperativele de credit - bănci populare asociate cu mijloace financiare, pe perioade determinate, pentru desfășurarea activității curente și dezvoltarea bazei tehnico-materiale;
- c) acordă asistență economico-financiară, juridică și de altă specialitate cooperativelor de credit - bănci populare asociate;
- d) centralizează și analizează bilanțurile contabile și rezultatele îndeplinirii programelor trimestriale, precum și datele operative lunare ale cooperativelor de credit - bănci populare asociate;
- e) constituie bănci de date economico-sociale necesare cooperativelor de credit - bănci populare asociate și organizează servicii de informatizare;
- f) efectuează controlul respectării prevederilor statutare de către cooperativele de credit - bănci populare asociate;
- g) organizează, pentru cooperativele de credit - bănci populare asociate, instruirii ale personalului, acțiuni de reclamă și publicitate, acțiuni social-culturale și sportive;
- h) exercită, potrivit legii, controlul financiar de gestiune la cooperativele de credit - bănci populare asociate.

În Basarabia, deși s-au înființat de către țărani, cu începere din anul 1860, mai multe tovărășii de credit și păstrare, în 1871, printr-un ucaz imperial, organizația acestora a fost trecută pe seama zemstvelor guberniale, care primeau și sarcina de a întreprinde propaganda pentru înființarea de noi tovărășii în fiecare voloste (plasă), de a mijloci acordarea creditelor și de a exercita asupra lor controlul de stat. În același an, zemstva gubernială din Chișinău a alcătuit un regulament pentru constituirea capitalurilor sociale ale asociațiilor țărănești, care provenea din impozitul plătit pentru întreținerea poștelor satești și dintr-un procent ce se reținea de la vânzarea produselor pentru construirea și repararea coșarelor destinate să ajute țărănimea în caz de secetă. Acest tip de asociații s-a dezvoltat cu începere din 1873 în orașe, iar la sate din 1881.

Sistemul de cooperative financiare al Basarabiei la 1 martie 1920 constituia: 556 cooperative de consum și tovărășii de consum și păstrare; 428 case de credit mărunț; 23 de uniuni de credit reciproc, uniuni de credit și case de credit mărunț care întruneau un număr de peste 420 mii membri.

Cu toate că o parte din formele de asociere folosite în teritoriile locuite de basarabeni, în special cele ale cooperativelor de credit, au fost inspirate din principiile instaurate în cooperația altor țări, în special a celor din Germania, promotorii lor autohtoni le-au modelat potrivit cerințelor membrilor asociațiilor și condițiilor social-economice interne. În ansamblul ei, cu toate succesele înregistrate până la primul război mondial în unele ramuri, mișcarea de asociere era mult rămasă în urmă în privința vieții cooperatiste, comparativ cu alte state, în special cu Danemarca, unde cooperația era foarte dezvoltată. Dar, în privința organizării, fundațiile fuseseră bine puse, iar populația rurală se acomodase cu principiile ajutorului mutual.

Deși o bună parte din asociațiile cooperative de creditare au avut o activitate modestă, unele chiar nesatisfăcătoare, în toate teritoriile s-au remarcat o serie de unități care au excelat în permanent prin rezultatele obținute și prin înrâurirea pe care au exercitat-o asupra comunității în care ele activau. Este necesar de menționat că asociațiile cooperatiste cu activitate fructuoasă au alocat o parte din beneficiile realizate de ele în vederea finanțării unor activități social-culturale.

Deși începuturile creditului cooperativ în Basarabia au fost atât de însemnate, aceste instituții nu au evoluat, deoarece lipseau condițiile economice necesare și respectiv nici populația nu cunoștea perfect angajamentul și modul de organizare a acestora.

Din păcate, buna tradiție a instituțiilor de ajutor reciproc a fost lichidată de guvernarea din 1940. În decursul anilor 1940-1989 ajutorarea financiară reciprocă a existat neformal în cadrul colectivelor de muncă a întreprinderilor, dar deoarece nu au fost organizate oficial, nu au avut proporțiile și amploarea unui fenomen economico-financiar important. Sectorul de microfinanțare pornește reabilitarea sa în Republica Moldova în 1997, prin constituirea primelor AEÎC (asociații de economii și împrumut ale cetățenilor).

Astfel, considerăm că pentru dezvoltarea cooperației de consum în Republica Moldova ar fi binevenită crearea cooperativei de credit cu atribuțiile și funcțiile cooperativelor de credit din UE. Direcțiile principale de funcționare a cooperativelor de credit în cadrul sistemului cooperației de consum ar fi binevenite:

1. Asigurarea cooperației de consum de credit cu baza normativă legală. În cazul dat e nevoie de implementat și aprobat un șir de acte normative, care vor asigura dezvoltarea domeniului respectiv al cooperației de consum.

2. Crearea sistemului de mecanisme financiar-economice a dezvoltării sistemului cooperatist. Consimțământul organizațiilor și întreprinderilor cooperatiste la dezvoltarea cooperației de credit. Cooperativele de credit trebuie să fie stimulate pentru unire, care trebuie să fie exprimată prin acces la utilizarea serviciilor de consalting și informaționale, acces la date privind fondul de dezvoltare, fondul de rezervă, etc.

Pentru dezvoltarea activității cooperăției de credit e necesară depunerea efortului în comun de întreprinderile și organizațiile cooperatiste performante pentru atingerea obiectivului. Astfel e necesară crearea mecanismelor economico-financiare, care vor contribui la dezvoltarea cooperativelor cu risc redus și în condiții de liberă asociere a entităților economice cooperatiste. Ca rezultat final va fi constituirea asociației de cooperative de credit. În cazul dat se propun următorii pași:

- ✓ Crearea fondului de dezvoltare, care va permite asigurarea cu resurse suplimentare pentru activitatea întreprinderilor cooperatiste de credit, circulația de resurse între cooperative;
- ✓ Crearea fondului unic de standardizare și reglementare a relațiilor uniunilor de credit cu coasociații, prestarea serviciilor de leasing;
- ✓ Crearea fondului de rezervă pentru susținerea întreprinderilor și organizațiilor cooperatiste care au dificultăți cu solvabilitatea și protecția economiilor membrilor sistemului cooperatist.

3. Crearea bazei organizaționale pentru dezvoltarea cooperăției de credit în următoarele direcții principale:

- Dezvoltarea cooperăției de credit pentru membrii cooperatori și populația;
- Dezvoltarea creditării ipotecare și a sistemului de economii pentru construcții;
- Dezvoltarea cooperăției de credit în sectorul rural.

4. Abordarea și asigurarea științifico-metodică și educațională a cooperăției de credit, legături cu mass-media și propagarea ideilor și obiectivelor cooperăției de credit.

Conform legislației în vigoare (Legea asociațiilor de economii și împrumut, nr. 139-XVI din 21.06.2007. MO nr. 112-116/506 din 03.08.2007), cooperativa de credit în cadrul sistemului cooperăției de consum poate fi organizată sub forma asociației de credit și împrumut, cu scopul sprijinirii activităților legale ale membrilor săi în vederea îmbunătățirii condițiilor economice și sociale ale acestora prin acordarea așa servicii: acordarea de împrumuturi; acceptarea depunerilor de economii: la termen și la vedere; acordarea de servicii aferente împrumuturilor; acordarea serviciilor de intermediere în asigurări în calitate de agent bancassurance; acordarea de consultații; acordarea altor servicii, cu acordul scris al autorității de supraveghere.

Asociația are ca scop sprijinirea activităților legale ale membrilor săi în vederea îmbunătățirii condițiilor economice și sociale ale acestora prin acordarea serviciilor specializate.

Analizând cele menționate, considerăm rațională implementarea în practica economică a *Schemei alternative de finanțare a sistemului de cooperăție din zona rurală a RM prin intermediul sistemului de microfinanțare actual din țară*, expus de autor mai jos:

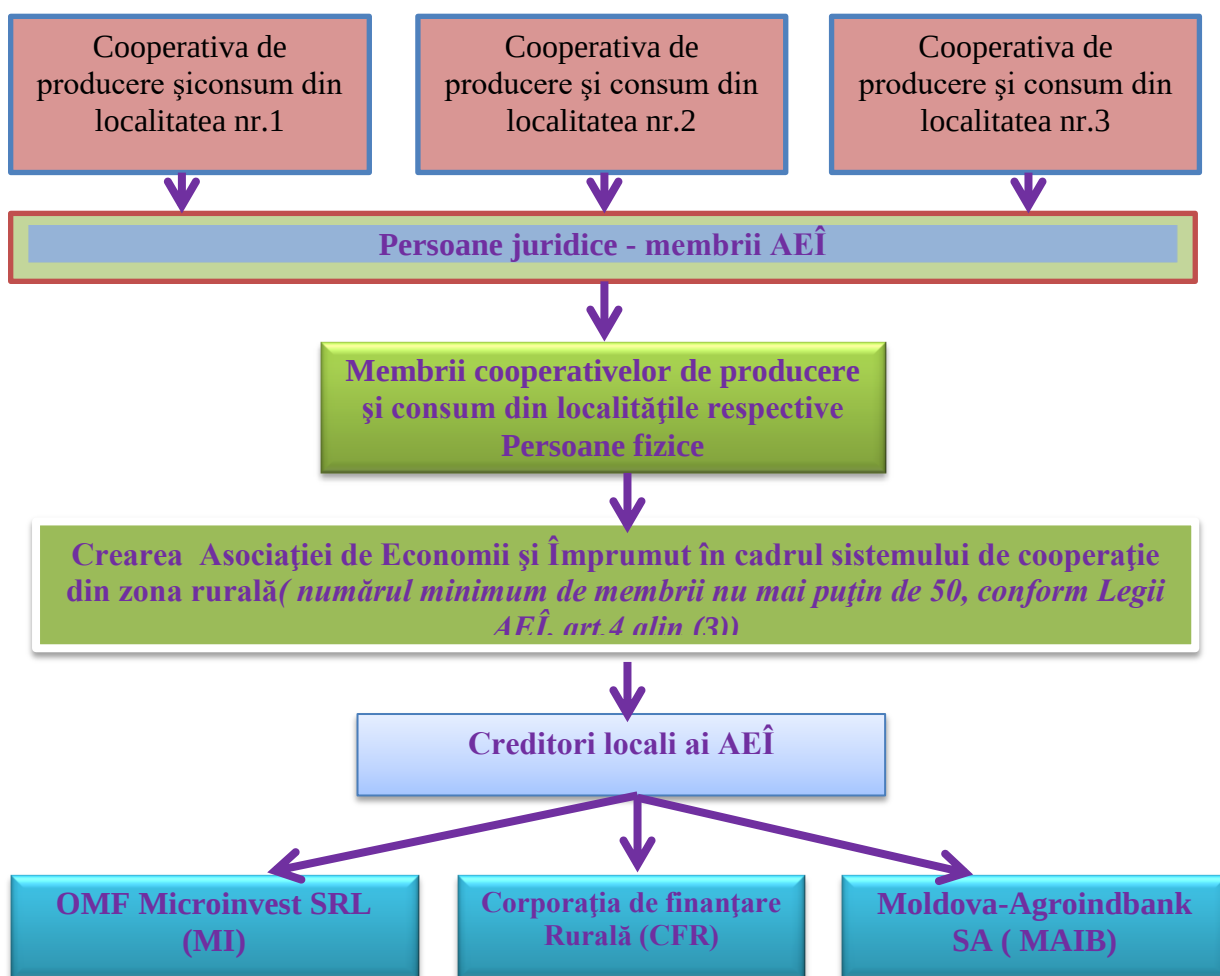

Fig. 3.3. Schema alternativă de finanțare a sistemului de cooperatie din zona rurală a RM prin intermediul sistemului de microfinanțare actual din țară

Sursa: Elaborat de autor

Astfel, vom scoate în evidență anumite principii de bază ale activității asociației:

- a) asocierea benevolă a persoanelor fizice și juridice prin comunitate teritorială, profesională, religioasă sau de interese și libera disociere;
- b) participarea personală sau prin reprezentant a membrilor ei în organele de conducere și de control, în conformitate cu legislația;
- c) egalitatea în drepturi personale nepatrimoniale a membrilor asociației, indiferent de mărimea cotei de membru, inclusiv deținerea de către fiecare membru al asociației a unui singur vot în organele de conducere;
- d) accesul egal al membrilor ei la serviciile de acceptare a depunerilor de economii, de acordare a împrumuturilor și la alte servicii oferite în conformitate cu legislația, cu statutul și cu politicile asociației;

e) minimalizarea riscurilor asociației.

Avantajele economice reciproce a integrării sistemului de microfinanțare în sistemul de cooperatie pot fi: asigurarea cooperativelor de productie și consum din cadrul sistemului MoldCOOP și a sectorului rural cu resurse financiare; accesul la produse financiare, cum sunt împrumuturile și depunerile de economii; accesul la produse specializate, cum sunt instruirii, seminare, consultații; contribuirea la creșterea stabilității financiare a cooperativelor de consum și a membrilor săi; aprovizionarea cu capital inițial a fermierilor privați și anteprenorilor agricoli și non-agricoli din zona rurală; contribuirea la rezolvarea problemelor infrastructurii satului și dezvoltării sectorului de servicii pe lângă cooperativele de productie și consum; etc.

Pe lângă aceasta asociația de economii și împrumut cooperatistă va putea realiza și *operațiunile de factoring*, pe care o definim ca vânzarea creanțelor unei societăți, la un pret redus, către un factor care își asumă apoi riscul de credit al debitorilor cedati. Principalele avantaje ale operațiunii de factoring pentru structurile antreprenoriale din sistemul cooperatiei de consum, sunt: (a) plata rapidă a creanțelor; (b) protecție împotriva neefectuării plății de către debitori; și (c) o alternativă de finanțare care nu necesită garanții.

O societate care alege operațiunea de factoring ca alternativă de finanțare ("clientul") va ceda societății de factoring ("factor") creanțele sale izvorând din facturi pentru produse și servicii furnizate terților, în schimbul plății prompte de către factor a valorii acestor creanțe, minus o reducere. Există și variante de factoring în care plata se face în mai multe tranșe.

În general, operațiunea de factoring este înțeleasă ca o vânzare de creanțe, în care riscul aferent achitării creanțelor de către debitori este transferat în întregime factorului, iar factorul nu are nici un drept de regres împotriva clientului în cazul neefectuării plăților de către debitori. Prin urmare, în mod normal, partea de protecție împotriva riscurilor a operațiunii este esențială în operațiunile de factoring fără drept de regres. Totuși, unii dintre factori furnizează și finanțare cu drept de regres, ceea ce înseamnă că riscul de neefectuare a plății creanțelor îi revine clientului.

Dat fiind faptul că operațiunea de factoring este în esență o cesiune de creanță, factorii dobândind de la client creanțele împreună cu toate drepturile și instrumentele aferente, în general nu sunt necesare alte garanții din partea clienților pentru ca aceștia să aibă acces la acest tip de finanțare.

Toate societățile importante de factoring de pe piață oferă, de asemenea, servicii auxiliare operațiunii de factoring, precum contabilitatea și raportarea facturilor, monitorizarea debitorilor, încasarea datoriilor. Tipul cel mai comun de factoring la nivel mondial este operațiunea de factoring intern, care presupune că acordul de factoring este încheiat între un factor și un client pentru facturi emise pentru furnizarea de bunuri și servicii în țara de reședință a clientului. Se

estimeaza ca 80% din operatiunile de factoring la nivel mondial sunt operatiuni de factoring intern.

Operatiunile de factoring extern inregistreaza în prezent o dezvoltare mai rapida decât cele de factoring intern, în special pentru că sunt activități de finanțare a activităților de export, care au crescut în mod semnificativ în ultimii zece ani. Finanțarea externă poate fi un factoring de export sau import direct, in care societatea de factoring întreține raporturi de afaceri cu cumparatori sau furnizori străini, sau un sistem cu doi factori, în cadrul căruia un factor exportator utilizeaza serviciile unui factor importator în țară de reședință a cumpărătorului.

Sistemul cu doi factori constă în: clientul care își cesionează creanțele către un factor exportator; factorul exportator care recesionează creanțele de export către un factor importator, în țara importatoare; și factorul importator, care în general va suporta riscul neefectuării plății de către debitor și va efectua încasarea creanțelor.

În altă ordine de idei, considerăm ca element cheie al eficienței managementului financiar al Asociației de economii și împrumut (AEÎ) binevenită Concepția Corelația de Compromis cu directivele principale (risc-rentabilitate) care constituie combinația optimă a veniturilor și riscurilor e considerată aceea care asigură un grad minim de risc în corelația risc/rentabilitate sau echivalentul volumului maxim de venituri în corelatia rentabilitate/risc.

Importanța gestiunii riscului ca activitate constă în posibilitatea de a prognoza într-o anumită măsură producerea evenimentului de risc și de a lua la timp deciziile necesare în vederea reducerii riscului și eventualelor consecințe nefavorabile asupra performanțelor financiare a AEÎ.

Examinarea și controlul periodic al calității creditelor reprezintă un element esențial al politicii de gestionare a riscului de creditare, obiectivele urmărite fiind: respectarea standardelor de creditare prin verificarea dosarelor de creditare, respectarea normelor interne de creditare; reducerea pierderilor la portofoliul de credite, detectarea erorilor și a problemelor; analiza evoluției plăților aferente portofoliului de împrumuturi; analiza evoluției nivelului de deteriorare a calității portofoliului de împrumuturi; informarea periodică a conducerii cu privire la starea și evoluția calității portofoliului de credite.

Un aspect important în gestionarea riscului de credit îl constituie mecanismul financiar de provizionare. Provizioanele reprezintă cheltuieli pentru eventualele pierderi din nerambursarea împrumuturilor în viitor, recunoscute în rapoartele financiare în scopul constatării diminuării calității portofoliului de împrumuturi (provizioane pentru deprecierea activelor productive).

$$RPP = \frac{(\sum V_{ps} \times RR \% + \sum V_{par} \times RR \%)}{100\%} \quad (3.24)$$

Constituirea provizioanelor trebuie privită în contextul aplicării următoarelor principii:

- Principiul prudenței, care presupune reflectarea în contabilitate a unui anumit grad de precauție, atunci când se fac estimări valorice fără a se cunoaște cu certitudine situația finală, cu scopul de a evita riscurile specifice activității;
- Principiul independenței exercițiilor, potrivit căruia la stabilirea rezultatului financiar trebuie avute în vedere toate cheltuielile și veniturile provenite din activitatea exercițiului curent, implicit de cheltuielile aferente constituirii/majorării provizioanelor pentru deprecierea activelor și de veniturile aferente diminuării/anulării acestor provizioane.

3.4. Concluzii la capitolul 3

Analizând perspectivele bugetării activității agentului economic, putem afirma, că nevoia bugetării diferitelor componente a entităților din cadrul sistemului cooperăției de consum este impusă de obținerea performanței într-un mediu concurențial și în condițiile utilizării de resurse limitate (materiale, financiare, umane etc.). În acest sens, bugetul trebuie perceput ca un plan de acțiune voluntar și un instrument de coordonare a diferitelor entități ale unei organizații economice (secții, departamente, activități, filiale etc.) pentru realizarea obiectivelor strategice. Construirea unui buget rezultă din arbitrajul între obiectivele uneori divergente ale diferitelor entități dintr-o organizație, motiv pentru care un buget poate fi considerat și ca un instrument de reglementare a comportamentelor din interiorul unei organizații.

Strategia de dezvoltare a cooperăției de consum trebuie să asigure continuitatea și amplificarea tendințelor de creștere economică și consolidarea bazei sociale a acestui sistem. Progresele înregistrate în ultimii ani în domeniu confirmă existența premiselor pentru realizarea acestui imperativ. Cu acest prilej în cadrul cooperăției de consum și la nivel național a fost elaborate programe și strategii de dezvoltare a economiei naționale și a cooperăției de consum ca parte componentă a acesteia.

Totodată a fost elaborat modelul econometric privind prognozarea indicatorilor de performanță a activității și dezvoltării sistemului cooperăției de consum sub influența factorilor exogeni interni și externi, așa ca, cursul de schimb existent și prognozat, produsul intern brut (PIB) și rata inflației, ca factori cu impact semnificativ asupra activității agentului economic.

Concomitent, am confirmat necesitatea și importanța inițierii cooperativelor de credit în cadrul sistemului cooperăției de consum din Republica Moldova. Având în vedere legislația în vigoare și sub aspectul integrării Republicii Moldova în Uniunea Europeană, putem afirma că entitățile date pot fi instituite sub formă de asociații de economii și împrumut. Ca direcții

principale de funcționare a cooperativelor de credit în cadrul sistemului cooperației de consum ar fi binevenite: asigurarea cooperației de consum de credit cu baza normativă legală, în cazul dat e nevoie de implementat și aprobat un șir de acte normative, care vor asigura dezvoltarea domeniului respectiv al cooperației de consum; crearea sistemului de mecanisme financiar-economice a dezvoltării sistemului cooperatist; crearea bazei organizaționale pentru dezvoltarea cooperației de credit; abordarea și asigurarea științifico-metodică și educațională a cooperației de credit, legături cu mass-media și propagarea ideilor și obiectivelor cooperației de credit.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Efectuarea cercetărilor teoretico-metodologice și aplicative asupra perfecționarea mecanismului financiar în întreprinderile din sistemul cooperăției de consum din Republica Moldova permite formularea următoarelor **concluzii**:

1. Conform analizei opiniilor diferitor savanți în domeniu, putem confirma că mecanismul financiar este determinat de natura economică a relațiilor de producție, nivelul de dezvoltare a factorilor de producție, instrumentele economice, financiare și bancare, condițiile în care se desfășoară procesul reproducerii sociale și necesită o nouă redefinire. Astfel, în opinia autorului, mecanismul financiar reprezintă un sistem complex și dinamic de gestionare, organizare și utilizare eficientă a resurselor materiale, de muncă și monetare, constituie sistemul de gestiune al finanțelor agentului economic, contribuit pentru organizarea relațiilor financiare reciproce și fondurilor bănești cu scopul influenței eficiente asupra rezultatelor financiare ale producerii.

2. Mecanismul financiar întrunește totalitatea de procese de reglare a activității financiare și constituie un sistem complex care include următoarele elemente principale: principiile de gestiune a întreprinderii, modul de organizare; formele legăturilor dintre subdiviziunile întreprinderii; relațiile de piață și planul în baza căruia se estimează alocarea de resurse de echilibrare a balanțelor materiale; instrumentele economice, financiare și metodele de administrare; mecanismele speciale pentru intensificarea sau slăbirea anumitor procese; sistemul informațional, procedeele privind adoptarea deciziilor, controlul, analiza, evaluarea rezultatelor, corectarea evoluției potrivit noilor condiții; modalitățile adaptării mecanismului economic și financiar la noile condiții interne și externe.

3. Considerăm că caracterul definitiv al cooperăției de consum rezidă în capacitatea de a efectua un anumit lucru în comun datorită faptului că pentru un individ este mai avantajos a acționa în acest mod decât folosind numai mijloace proprii. Cooperativele sunt asociații economice private, dar nu de capitaluri, ci de persoane, cu drepturi și datorii egale, indiferent de aportul lor social, unite pe baza liberului consimțământ și a inițiativei particulare, în vederea satisfacerii anumitor nevoi (de producție, de valorificare a produselor muncii, de credit, de consum etc.) în condiții mult mai bune decât ar putea o face în mod izolat.

4. Orice întreprindere poate să-și controleze performanțele financiare viitoare cu ajutorul gestiunii prin bugete. Bugetele reprezintă expresia financiară a obiectivelor și a strategiilor generale de dezvoltare a întreprinderii pentru un an. Crearea unui proces bugetar eficient reprezintă cheia unei activități economice profitabile. Fără un sistem bugetar complet coordonat, managementul are doar o imagine vagă despre evoluția situației financiare a

companiei. Un sistem bugetar eficient poate oferi informații privind necesitățile lunare de mijloace bănești, de materii prime, perioadele de vârf ale cererii de forță de muncă și programarea în timp a cheltuielilor de capital. La sfârșitul unui exercițiu contabil, bugetele contribuie la determinarea punctelor forte și slabe ale companiei, prin compararea rezultatelor efective ale activității de exploatare cu sumele prevăzute în bugete.

5. Ca rezultat pozitiv al activității oricărei întreprinderi poate fi considerat obținerea de profit la sfârșitul perioadei de gestiune. Rolul acestuia este privit cel puțin în două sensuri deoarece pe de o parte el depinde în mare măsură de calitatea muncii depuse, formează o cointeresare economică privind folosirea resurselor economice în modul cel mai efectiv iar pe de altă parte reprezintă izvorul principal al formării bugetului de stat. Autorul a constatat că schimbarea mărimii profitului la întreprinderile din sistemul cooperatist are loc la influența diferitor factori atât interni cât și externi. Indiferent dacă se realizează ca urmare a deciziei de diagnosticare a situației întreprinderii la un moment dat sau ca acțiune internă permanentă la nivel de întreprindere, activitatea practică de analiză economico-financiară presupune parcurgerea unor etape, adaptate la condițiile concrete ale firmei și la cerințele managementului.

*Soluționarea problemei științifice importante care constă în perfecționarea mecanismului financiar în întreprinderile din sistemul cooperației de consum bazat pe aplicarea modelului algoritmic de analiză a strategiilor investiționale, bugetare și dezvoltarea cooperativelor de credit ca posibilitate de optimizarea a mecanismului financiar a condus la identificarea următoarelor **recomandări**:*

1. Intensificarea mediului concurențial la etapa actuală impune adaptarea unităților economice la condițiile existente. Din această cauză întreprinderile trebuie să treacă de la metodele intuitive și empirice de conducere la metodele perfecționate de gestiune, adică implicarea metodelor și tehnicilor analizei financiare. În acest sens se presupune utilizarea unui sistem de indicatori, care au calitatea de purtători ai informației, cu ajutorul cărora se asigură caracteristica complexă, cantitativă și calitativă a fenomenelor studiate.

2. Considerăm că în cadrul întreprinderilor cooperației de consum o procedură bugetară poate fi etapizată astfel: stabilirea obiectivelor întreprinderii pentru anul următor de către direcția generală și transmiterea acestora și a informațiilor privind mediul de afaceri către responsabili centrului de gestiune; elaborarea unor bugete provizorii de către fiecare responsabil al centrelor delimitate în cadrul întreprinderii și alegerea unei variante; verificarea coerenței bugetare: în această fază, bugetele provizorii elaborate pentru fiecare centru de responsabilitate sunt regrupate la nivelul conducerii generale pentru testarea coerenței dintre diferitele componente ale ansamblului bugetar; responsabili centrului de gestiune și comitetul bugetar dezbate obiectivele și

mijloacele alocate pentru realizarea acestora, realizându-se o adevărată „negociere” a obiectivelor și mijloacelor aferente fiecărui buget.

3. Ca instrument de previziune în cadrul sistemului cooperației de consum, bugetul de venituri și cheltuieli are un rol deosebit în activitatea întreprinderilor, deoarece asigură determinarea optimă a nivelului veniturilor, cheltuielilor și rezultatelor unității, stabilește modul de asigurare a resurselor proprii pentru finanțarea activității economice, asigură echilibrul financiar al unității prin dimensionarea veniturilor și cheltuielilor, a resurselor și utilizărilor numai în funcție de producția, serviciile și lucrările previzionate pe întregul an și pe perioade mai scurte, asigură în permanență un echilibru între fluxurile bănești de intrare și de ieșire din întreprindere, între necesitățile de resurse și posibilitățile de acoperire, furnizează informații necesare fundamentării deciziilor privind gestiunea patrimoniului întreprinderii.

4. Elaborarea modelului econometric privind previziunea performanțelor activității entităților cooperației de consum, ținând cont de factorii interni și externi, ceea ce va permite asigurarea stabilității economice a cooperației de consum, corelarea obiectivelor, priorităților de dezvoltare a cooperației de consum cu strategiile și programele naționale de dezvoltare social-economică a țării, prioritățile integrării europene, direcționarea dezvoltării sistemului cooperatist spre creșterea bunăstării populației deservite, modernizarea continuă și consecventă a ramurilor economiei cooperatiste, re tehnologizarea sectorului economic, reengineeringul organizatoric și managerial, implementarea tehnologiilor inovatoare în domeniu.

5. Pentru perfecționarea mecanismului de finanțare și dezvoltarea cooperației de consum din Republica Moldova după opinia noastră ar fi binevenită crearea cooperativei de credit la nivelul uniunilor raionale cu atribuțiile și funcțiile cooperativei de credit din UE sub formă de asociația de economii și împrumut. Totodată, dezvoltarea cooperației de credit va fi binevenită pentru susținerea membrilor operatori și populația, dezvoltarea creditării ipotecare și a sistemului de economii pentru construcții, dezvoltarea cooperației de credit în sectorul rural, susținerea producătorilor agricoli, efectuarea operațiunilor de factoring.

6. Pentru funcționarea efectivă a asociației respective conchidem că este necesar de a introduce unele modificări în Legea cooperației de consum și de aprobat un șir de acte normative, care vor asigura dezvoltarea domeniului respectiv al cooperației de consum. Asociațiile de economii și împrumut trebuie să fie stimulate pentru unire, care trebuie să fie exprimată prin acces la utilizarea serviciilor de consalting și informaționale, acces la date privind fondul de dezvoltare, fondul de rezervă, etc.

7. Pentru dezvoltarea activității cooperației de credit este necesară depunerea efortului în comun de întreprinderile și organizațiile cooperatiste performante pentru atingerea

obiectivului prin realizarea unor activități: crearea fondului de dezvoltare, care va permite asigurarea cu resurse suplimentare pentru activitatea întreprinderilor cooperatiste de credit, circulația de resurse între cooperative; crearea fondului unic de standardizare și reglementare a relațiilor uniunilor de credit cu coasociații, prestarea serviciilor de leasing; crearea fondului de rezervă pentru susținerea întreprinderilor și organizațiilor cooperatiste care au dificultăți cu solvabilitatea și protecția economiilor membrilor sistemului cooperatist.

Perfecționarea mecanismului financiar în întreprinderile din sistemul cooperației de consum din Republica Moldova, cu certitudine, va contribui la revitalizarea stării generale a sistemului nominalizat, care în ultimă instanță va conduce la creșterea economică în țară.

BIBLIOGRAFIE

1. Băcanu B., Management strategic, Ed. Teora, 1997. – 320 p.
2. Bălănuță V. Analiza gestionară: (lucrare didactică și practico-aplicativă în domeniul diagnosticului activității întreprinderii de producție).// ASEM, Chișinău, 2003 – 120 p.
3. Bălănuță V. Diagnosticul financiar al activității firmei.// Editura Departamentului Editorial-Poligrafic ASEM, 2001.- 55 p.
4. Bălănuță V., Muntean N. Analiza rentabilității financiare a întreprinderii pe baza efectului de levier // Economica. – 2008. - Nr. 3. - P. 88-92.
5. Bălănuță V., Sandul T., Fratea N. Diagnosticul și estimarea rentabilității economice și financiare în contextul restructurării activității de producție. Contabilitate și audit, 1998, nr.7, p. 66-71.
6. Băncilă N. Evaluarea financiară a întreprinderii, (curs universitar pentru studenții facultăților de economie și finanțe). - Chișinău, Editura ASEM, 2005.- 219 p.
7. Băncilă N., Ganea V. Constrângeri și posibilități de optimizare a activității de finanțare în sectorul întreprinderilor mici și mijlocii. Chișinău: INCE, 2012. – 182 p.
8. Bărbulescu C. Diagnosticarea întreprinderilor în dificultate economică, Strategii și politici de redresare și dinamizare a activității. Ed. Economică, București 2008, - 320 p.
9. Bărbulescu C., Sistemele strategice ale întreprinderii, Editura Economică, București, 1999. – 470 p.
10. Biermann H., Smidt S., The Capital Budgeting Decisions, Ed. MacMillan, 1980.
11. Bistriceanu G., Adochiței M. Finanțele agenților economici. - București, 2009 – 587 p.
12. Bogdan, Ioan. Tratat de management financiar-bancar. - B.: Ed. Economică, 2006 – 920 p.
13. Botnari N. Echilibrul financiar al întreprinderii: probleme și soluții de asigurare a acestuia / Nadejda Botnari // Analele Academiei de Studii Economice din Moldova. – Chișinău, 2007. - Vol. 5. - P. 247-252.
14. Botnari N. Finanțele întreprinderii. Chișinău: ÎS F.E.P. „Tipografia Centrală”, 2006–240 p.
15. Bran P. Finanțele întreprinderii: Gestionarea fenomenului microfinanciar. / Red.: dr. Marin: Cop.: A.Bard – B.: Ed. Economică, 1997 – 351 p.
16. Brezeanu P. Finanțe corporative. Vol.I, Ed: C. H. Beck, București, 2008. – 660 p.
17. Brezeanu P. Finanțe corporative. Vol.II., Ed: C. H. Beck, București, 2009. – 637p.
18. Brezeanu P., Boștinăru A., Prăjișteanu B., Diagnostic financiar: instrumente de analiză financiară.// Editura Economica, București, 2003. - 528 p.

19. Brigham E. Helfert E., Techniques of Financial Analysis, Ed. Irwin, 1987. – 512 p.
20. Burduș E., Căprărescu Gh., Androniceanu A., Miles M. Managementul schimbării organizaționale, Editura Economică, 2003. – 262 p.
21. Byars L., Rue H., Zahra S., Strategic Management, Ed. Irwin, Chicago, 1996. – 366 p.
22. Ciobanu A., Analiza performanței întreprinderii, Editura ASE, 2006, 204 p.;
23. Ciobanu I., Management strategic, Ed. Polirom, 1998. – 336 p.
24. Cobzari L. Politici financiare ale întreprinderii : curs de lecții / L. Cobzari, I. Taran, A. Baurciulu. - Chișinău : Ed. A.S.E.M., 2006. - 170 p.
25. Cole G. A. Organisational Behaviour: Theory and Practice Cengage Learning EMEA, 2000. – 381 p.
26. Cooperația de consum din Republica Moldova 2003-2007 (în scheme și diagrame), ediție coord. de V. Carauș, Chișinău: Moldcoop, 2007. – 48 p.
27. Cotelnic A., Nicolaescu M., Cojocaru V. Management (în definiții, scheme și formule). Chișinău: ASEM, 1998.
28. Căndea D., Fărcaș D., Diagnosticul și decizia strategică, Ed. Fiman, 1998.–204 p.
29. Dinu E., Strategia firmei: teorie și practică, Ed. Economică, 2000. – 224 p.
30. Dubăları P., Dudnic A., Petrovici S., Șavga L., Maleca T. Cooperația de consum din Moldova (trecut, prezent, viitor). – Chișinău, 1999. – 125 p.
31. Dumitrescu D., Dragotă V., Ciobanu A., Evaluarea întreprinderilor. București: Editura Economică, 2002. – 336 p.
32. Ișfănescu A., Robu, V., Titu A., Anghel I. Evaluarea întreprinderii. București: Tribuna economică, 2004 – 256 p.
33. Filipescu C., Giurgea Eugeniu N. Basarabia. Considerațiuni generale agricole, economice și statistice, Chișinău, 1919. – 300 p.
34. Frăsineanu, Corina. Perfecționarea metodelor de evaluare a patrimoniului. – București: ASE, 2004. – 200 p.
35. Fruhan W.E., Financial Strategy, Ed. Irwin, 1979. – 301 p.
36. Gaftoniuc S. Finanțe internaționale. București, 2000. – 518 p.
37. Ganea V., Sanduța T. Implicații metodologice referitor la mecanismul planificării financiare în cadrul întreprinderilor cooperației de consum din RM. Revista „Economie și Sociologie”, Chișinău 2011 nr.3 p. 66 – 72 (0,8 c.a.), ISSN-1857-4130
38. Gheorghiu A. Sistemul decizional al organizației, Editura Economică, București, 1998. – 296 p.

39. Giurgiu I. Mecanismul financiar al întreprinzătorului. Editura Dacia, Cluj Napoca, 1995.– 386 p
40. Graur E. Doga-Mîrzac M. Activitatea și mecanismul finanțării micului business . Chișinău: Editura A.S.E.M., 2006. – 357p.
41. Halpern, Paul; Weston, Fred; Brigham, Eugene. Finanțe manageriale: Modelul canadian. – B.: Ed. Economică, 1998 – 948 p.
42. Hartulari C., Păun M., Păun R.M. Analiza, diagnoza și modelarea sistemelor financiar-bancare. București: Editura ASE, 2005. – 224 p.
43. Hotărîrea Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr. 17/8 din 30 aprilie 2008. Normele de prudență financiară a asociațiilor de economii și împrumut.
44. Ioniță I., Bănaciu S., Stoica M., Evaluarea organizațiilor. București: Editura Economică, 2004. - 221 p.
45. Isfănescu A., Stănescu C. Analiza economică și financiară, Editura Tribuna Economică, 1997. – 320 p.
46. Kamil Joseph, La coopération en Roumanie, Paris, 1932. – 136 p.
47. Kotler Ph., Managementul marketingului, Ed. Teora, București, 1998. – 896 p.
48. Lavalette G., Niculescu M., Diagnostic global strategic, Ed. Economică, 1997. – 344 p.
49. Legea asociațiilor de economii și împrumut nr. 139-XVI din 21.06.2007. Monitorul Oficial nr.112-116/506 din 03.08.2007// (Cu modificările ulterioare)
50. Legea cooperației de consum din 28 septembrie 2000, nr. 1252-XIV. // (Cu modificările ulterioare)
51. Legea cu privire la activitatea de evaluare nr. 989-XV din 18.04.2002 Monitorul Oficial Nr. 102 din 16.07.2002// (Cu modificările ulterioare)
52. Legea cu privire la organizațiile de microfinanțare nr. 280-XV din 22.07.2004. Monitorul Oficial al R.Moldova nr.138-146/737 din 13.08.2004 // (Cu modificările ulterioare)
53. Legea insolvenței, Nr.149 din 29.06.2012. Monitorul Oficial Nr. 193-197.Din 14.09.2012
54. Legea Republicii Moldova cu privire la antreprenariat și întreprinderi nr.845-XII din 03.01.92. Monitorul Parlamentului Nr. 2 din 28.02.1994 // (Cu modificările ulterioare)
55. Levasseur M., Finanțe, Economica, Paris, 1992. – 736 p.
56. Marin D. Finanțele întreprinderii. Editura: Fundației România de Măine, București, 2009.– 158p.
57. Marin D. Gestiunea financiară a întreprinderii. Ediția a III-a, revăzută și adăugată, Editura Fundației România de Măine, București, 2010 – 208 p.

58. Martinet A.C., Diagnostique stratégique, Economica, Paris, 1992.
59. Maxim I. Perfecționarea mecanismului de finanțare a întreprinderii în perioada instabilității economice. Teză de doctor în economie, Chișinău, 2003. – 128 p.
60. Mărgulescu D. Diagnostic economico-financiar, Ed. Romcart, 1996. – 450 p.
61. Mintzberg Henry The Rise and Fall of Strategic Planning: Reconceiving the Roles for Planning, Plans, Planners, Free Press, Toronto, 1994 – 458 p. ISBN 0-02-921605-2
62. Mironiuc M. Analiza performanțelor economico-financiare ale întreprinderii. Iași, Junimea, 1999. – 300 p.
63. Mîrzac V. Particularitățile implementării mecanismelor financiare în instituțiile de microfinanțare din Republica Moldova. Teză de dr. în economie, Chișinău, 2010. – 227 p.
64. Moroșan I. Analiza economico-financiară. //Ed. Fundației România de Mîine, 2004.-215 p.
65. Nicolescu O. (coord.) Sisteme, metode și tehnici manageriale ale organizației. Ed. Economică, București, 2000. – 528 p.
66. Nicolescu O. (coord.) Strategii manageriale de firmă. Editura Economică, București, 1996. – 575 p.
67. Niculescu M., Diagnostic global strategic– București: Editura Economică, 1998 – 455p.
68. Niculescu M., Strategii de creștere– București: Editura Economică, 1999. – 395 p.
69. Niculescu M., Robu V., Mărgulescu D. (coord.), Analiza economico-financiară a societăților comerciale, Ed. Tribuna Economică, 1994. – 430 p.
70. Oancea-Neqescu M. D. Analiza și evaluarea informațiilor financiare. – București: Editura Economică, 2009.- 209 p.
71. Oloinic C. Perfecționarea sistemului de gestionare a activelor curente ale întreprinderilor cooperăției de consum în Republica Moldova //Autoreferat la teza de doctor în economie. Specialitatea: 08.00.10 - Finanțe; monedă; credit, 2008.
72. Onofrei M. Finanțele întreprinderii. Editura Economică, București, 2008 – 310 p.
73. Onofrei M., Impactul politicilor financiare asupra societății / M. Onofrei. – Buc.: Ed. Economică, 2000. – 176 p.
74. Onofrei, M. Management financiar. București: Beck, 2006.-128 p.
75. Perciun R. Managementul activității de credit în cadrul băncilor comerciale. Ed: IEFS, Chișinău, 2012. – 188 p.
76. Petcu M. Analiza economico-financiară a întreprinderii. Probleme, abordări, metode, aplicații. Ediția II. 2009. – 209 p.
77. Petcu, Monica. Creșterea capitalului și echilibrul financiar al întreprinderii. Tribuna economică. – 2006. - Nr. 3. - P. 66-67.

78. Petrescu S. Diagnosticul financiar-contabil privind performanța întreprinderii: aspecte teoretice și aplicative de contabilitate și analiză financiară. Suceava : Editura Universității din Suceava, 2006. - 357 p.
79. Popa A. Management financiar. Ed: Economica, București, 2001. – 284p.
80. Porter M.E., Competitive Advantage, Ed. Free Press, 1985. – 592 p.
81. Porter M.E., Competitive Strategy, Ed. Free Press, 1980. – 432 p.
82. Pugh D.S., Hickson D.J., Managementul organizațiilor, CODECS. – 188 p.
83. Regulamentului privind fondul de stabilizare a asociațiilor de economii și împrumut, nr. 24/16 din 25.06.2010. Monitorul Oficial nr.206-209/720 din 22.10.2010// (Cu modificările ulterioare)
84. Sanduța T. Aspecte privind procesul de evaluare și gestionare financiară la întreprinderile cooperatiei de consum. Racordarea sistemului financiar la exigențele integrării europene. Conf. int. Chișinău, ASEM, 2004. p. 170 - 172 (0,35 c.a.) ISBN 9975-75-231-4
85. Sanduța T. Conotații privind controlul performanțelor întreprinderilor cooperatiei de consum autohtone la etapa actuală. Analele științifice ale UCCM (ediție specială consacrată Anului 2012, declarat de către ONU, Anul Internațional al Cooperativelor), Volumul al XI-lea, partea a doua, Chișinău, 2013p. 79 – 85 (0,6 c.a.), ISSN-1857-1239
86. Sanduța T. Dificultăți privind procesul de modelare a mecanismului de funcționare a întreprinderii. România – exigențe în procesul dezvoltării, din perspectiva integrării în anul 2007. Conferința științifică internațională., vol. II // Sibiu, 2004, pag. 66 - 70 (0,55 c.a.) ISBN 973-651-992-9
87. Sanduța T. Direcții de perfecționare a strategiilor de dezvoltare a întreprinderii. Conferința a XVII-a științifică de totalizare a activității de cercetare-dezvoltare a corpului profesoral efectuate în anul 2008, cu genericul „Problemele activității cooperatiei de consum în condițiile crizei financiare mondiale”, Chișinău, 2009. (0,4 c.a.) ISBN 978-9975-4095-0-6
88. Sanduța T. Echilibrul financiar al întreprinderilor cooperatiste: situația curentă, probleme, soluții. Totalurile activității științifice a corpului profesoral-didactic pe anii 2003-2004. Partea II Chișinău, 2004, p. 305-308 (0,2 c.a.)
89. Sanduța T. Problemele evaluării și gestionării financiare a întreprinderilor cooperatiste din RM. Progrese în teoria deciziilor economice în condiții de risc și incertitudine. Vol. XXII. Iași, 2013, p 136-143, (0,8 c.a) ISBN 978-606-687-042-9
90. Sanduța T., Dodu C. Aspecte privind monitorizarea întreprinderilor supuse pericolului de faliment. Lucrările conferinței științifice internaționale "Tehnologii moderne. Calitate. Restructurare", Vol.5. Chișinău, UTM, 2001 pag. 282-286 (0,3 c.a.) ISBN 9975-9638-5-4

91. Stancu I. Finanțe pieței financiare și gestiunea portofoliului: Investiții reale și finanțarea lor. Analize și gestiunea financiară a întreprinderii. Ed: Economica, București, 2002.–105 p.
92. Stancu I., Finanțe: teoria piețelor financiare, Ed. Economică, 2000. – 376 p.
93. Stancu I. Finanțe: Teoria piețelor financiare. Finanțele întreprinderilor. Analiza și gestiunea financiară. – B.: Editura economică, 2007 – 720 p.
94. Stroe R. Finanțe. București: ASE, 2010. – 313 p.
95. Șavga L. Obiective de dezvoltare a cooperăției de consum prin optica politicilor europene// Analele științifice ale Universității Cooperatist-Comerciale din Moldova.-Chișinău, Tipografia UCCM, 2011, p.3-10.
96. Șavga L., Pănuță A., Pănuță S. Cooperția de consum din Moldova: evoluții și orientări strategice de dezvoltare// Analele științifice ale Universității Cooperatist-Comerciale din Moldova.-Chișinău, Volumul al XI-lea, Tipografia UCCM, 2012, p.3-10. ISSN 1857-1239
97. Thomson Arthur Strategic Management. Concepts and Cases, Irwin, Chicago, 1987. – 1117 p.
98. Toffler A., Previziuni și premise, Editura Antet, București, 1999. – 42 p.
99. Țiriulnicova N. ș.a., Analiza rapoartelor financiare:[manual]// Chișinău: F.E.-P.”Tipogr. Centrală”, 2004. – 384 p.
100. Țole M., Preda O., Matei C., Finanțele agenților economici. București: Editura Universitară, 2009. – 438 p.
101. Vasile I., Teodorescu M., Finanțele întreprinderii. – Meteor Press, București, 2005, 336 p.
102. Văcărel I., Bistriceanu Gh. Finanțe publice. Ediția V. București: Editura didactică și pedagogică, 2006. – 660 p.
103. Vintilă G., Gestiunea financiară a întreprinderii, ediția a VI-a, București, Editura Didactică și Pedagogică, 2006. – 423 p.
104. Zugrav I. Reflecții privind insolabilitatea întreprinderilor sistemului cooperăției de consum și perfecționarea mecanismului de gestionare a acestora //Autoreferat la teza de doctor în economie. Specialitatea: 08.00.10 - Finanțe; monedă; credit, 2009.
105. Wiener Norbert . Generalized harmonic analysis. Acta Mathematica, 1930. –258 p.
106. Абрютинa, М.С., Грачев А.В. Анализ финансово-экономической деятельности предприятия. – 3-е издание.: М.: ДИС, 2001. – 272 с.
107. Акофф, Р. Планирование будущего корпорации. М.: Прогресс, 1987.
108. Балабанов, И. Т. Основы финансового менеджмента. М. Финансы и статистика, 1997. – 480 с.

109. Банк В.Р., Банк С.В., Тараскина А.В. Финансовый анализ. – М.: ТК Велби, Проспект, 2006. – 344 с.
110. Барабаш Ю.Л. и др., Вопросы статистической теории распознавания. - М.: Сов. Радио, 1967. – 400 с.
111. Басовский Л.Е., Басовская Е.Н., Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности: Учеб. пособие. // М.: Инфра-М, 2005.- 366 р.
112. Батрин Ю.Д. Бюджетное планирование деятельности промышленных предприятий. – М.: Высшая школа, 2001. – 586 с.
113. Бернштейн Л.А., Анализ финансовой отчетности: теория, практика и интерпретация: Пер. с англ. // М.: Финансы и статистика, 2003. – 624 р.
114. Бир С., Мозг фирмы. / Пер. с англ. - М.: Радио и связь, 1993. - 408 С.
115. Блаженкова, Н. М. Анализ рисков деятельности предприятия. Бухгалтерский учет. - 2008. - №3. - С. 75-79.
116. Бланк И. А., Основы финансового менеджмента/ Т.2. - Киев: Ника- Центр, 1999. – 512 с.
117. Боумен, К. Основы стратегического менеджмента. Пер. с англ. / Под ред. Зайцева Л.Г., Соколовой М.И. Москва: ЮНИТИ: Банки и биржи, 1997. – 1955 с.
118. Брег С. Настольная книга финансового директора; Пер. С англ. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. – 532с.
119. Брейли Р., Майерс С. Принципы корпоративных финансов.– 2-е изд. – Москва: Олимп-Бизнес, 2006. – 1008 с.
120. Бригхэм, Ю. Финансовый менеджмент: полный курс. – Санкт-Петербург: Экономическая школа, 1998. – Т. 1. – 497 с.; Т. 2. – 668 с.
121. Бригхэм, Ю. Энциклопедия финансового менеджмента. – М: Экономика, 1998.–823с.
122. Ван Хорн. Основы управления финансами: Пер.с англ. - М.: Финансы и статистика, 2006. – 1236 с.
123. Грачев А.В. Анализ и управление финансовой устойчивостью предприятия. // М.: Изд-во «Финпресс», 2002. – 208 р.
124. Грачев М.Н. Норберт Винер и его философская концепция // Общественные науки и современность. – 1994. – № 6. – С. 119–126/
125. Деева А.И. Финансы: Учебное пособие; Моск. академия экономики и права. – М.: Экзамен, 2002. – 319 с.
126. Добровольский Е., Карабанов Б., Боровков П., Глухов Е., Бреслав Е. Бюджетирование: шаг за шагом. СПб., 2006. – 448 с.

127. Ермасова Н. Б. Финансовый менеджмент. – Москва: Юрайт-издат, 2007. – 192 с.
128. Золотарев С. Н. Принципы финансового планирования// Финансы. – 2008. - №3. – С. 75-76
129. Ильдеменов С.В., Дранко О.И. Реформа предприятия и управление финансами: Учебно-методич. пособие для рос. Бизнеса. - М.: ИСАРП, 1999. – С.73.
130. Караванова Б.П. Мониторинг финансового состояния организации. – Москва: Издательство «Финансы и статистика», 2008. – 48 с.
131. Караванова Б.П. Разработка стратегии управления финансами организации. – Москва: Издательство «Финансы и статистика», 2008. – 128 с.
132. Карасева И.М., Ревякина М.А. Финансовый менеджмент. – М.: Омега-Л, 2006. –335 с
133. Клейнер Г.Б.Стратегия предприятия. – Москва: Издательство "Дело", 2008. – 568 с
134. Кобзарь, Л. Финансовый менеджмент фирмы. – К.: Изд.-во МЭА, 2005. – 515 с.
135. Ковалев В. Финансовый менеджмент. – Москва: Финансы и статистика, 2007.– 768 с.
136. Ковалёв В.В., Волкова О.Н., Анализ хозяйственной деятельности предприятия: учеб./ М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2006. – 424 р.
137. Ковалева А.М.,Лапуста М.Г., Скамай Л.Г. Финансы фирмы: Учебник/ Гос. Ун-тет Управления, М.: ИНФРА-М, 2001.–413 с.
138. Макаренко А.П., Теория и история кооперативного движения/ Учебноепособие для студентов высших и Средних кооперативных учебныхзаведений. М.,: ИВЦ«Маркетинг», 2000. – 328 с.
139. Олунин В. И. Экономико-логическая модель обоснования комплексной стратегии управления предприятием как инструмент агрегирования корпоративной и финансовой стратегии// Финансы и кредит. - 2007. - №12. - С. 58-60.
140. Организация внутрифирменного бюджетирования и финансового планирования: Учебно-методическое пособие / Под ред. В.Е. Хруцкого. – М.: АНХ при Правительстве РФ, ЦМБ и РР. – 1998.
141. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия/ 4-е изд., перераб. и доп. - Минск: ООО«Новое знание», 2000. – 688 с.
142. Савчук В.П. Управление финансами предприятия. – М.: БИНОМ. Лаборатория знаний, 2005. – 480 с.
143. Самочкин В.Н., Калюкин А.А., Тимофеева О.А. Бюджетирование как инструмент управления промышленным предприятием. // Менеджмент в России и за рубежом. – 2000. - №2.

144. Самсонов Н.Ф., Баранникова Н.П., Володин А.А. Финансовый менеджмент: Учеб. – М.: Финансы, 2002. – 495 с.
145. Сандуца Т. Вопросы анализа финансовой деятельности предприятий потребительской кооперации. Узбекистон Республикаси олий ва урта махсус таълим вазирлиги. Самарканд кооператив институти. Илмий амалий анжуман материаллари. Самарканд, 2003. р. 173 – 174 (0,1 с.а.)
146. Сандуца Т. Преимущества бюджетного планирования деятельности для предприятий потребкооперации Молдовы. Экономический рост Республики Беларусь: глобализация, инновационность, устойчивость. Международная научно-практическая конференция. Минск 2010. (0,1 с.а.)
147. Сандуца Т. Преимущества факторинга для предприятий потребительской кооперации. Кооперация России: приоритеты развития Международная научная конференция. Москва, 2009 р. 406 - 407 (0,13 с.а) ISBN 978-5-947771-109-75
148. Сандуца Т. Финансовая устойчивость как инструмент обеспечения экономической безопасности деятельности предприятий потребкооперации Молдовы. Проблемы обеспечения экономической безопасности. Международная научная конференция. Энгельс, 2010. (0,15 с.а.) ISBN 978-5-8031-0063-8
149. Сандуца Т. Финансовое планирование как механизм обеспечения устойчивого развития кооперативных предприятий Молдовы. Международная научно-практическая конференция «Современное состояние и тенденции развития финансово-кредитных систем в условиях глобализации экономики», Белорусский торгово-экономический университет потребительской кооперации, Гомель, 2012. (0,6 с.а)
150. Сицилиано Дж., Финансы для нефинансовых менеджеров. М.: Гросс МедиаФерлаг, 2005. – 256 с.
151. Старовойтов М.К. Современная российская корпорация (организация, опыт, проблемы). – М.: Наука, 2001. – С. 108.
152. Стоянова Е.С. Финансовый менеджмент: российская практика. М.: Перспектива, 1995. – С. 411.
153. Ткачук М.И., Киреева Е.Ф. Основы финансового менеджмента: Учебн. пособ. – Минск: Экоперспектива, 2002. – 416 с.
154. Тренев, Н.Н. Управление финансами: Учебное пособие. – М.: Финансы и статистика, 2009. – 496 с.

155. Фуйор Е., Сандуца Т. Некоторые аспекты деятельности предприятий потребкооперации Молдовы. Економічна теорія: сучасна парадигма та її еволюція на порозі ХХІ століття. Матеріали міжнародної научно-практичної конференції. Київ, 2000. р 14 – 15 (0,2 с.а.) ISBN 966-7376-21-4
156. Фуйор Е., Сандуца Т. Проблемы управления финансовыми ресурсами предприятий потребкооперации в условиях рынка. Место и роль кооперативного движения в свете новых социально-экономических тенденций, Международная научная конференция, Караганда, 2001.р. 62 -63, (0,25с.а.) ISBN 9965-508-67.4
157. Ховарт П. Концепция контроллинга: управленческий учет. Система отчетности. Бюджетирование. Пер. с нем. Москва: Альпина Бизнес Букс, 2005. – 269 с.
158. Хорин А.Н., Керимов В.Э., Стратегический анализ: учебное пособие. //Москва: Эксмо, 2006. – 288 с.
159. Шеремет А. Д., Сайфулин Р. С. Методика финансового анализа. – М.: ИНФРА-М, 1996. – 172 с.
160. Экономическая стратегия фирмы: Учебное пособие/Под ред. проф. А. П. Градова. - СПб.: Специальная литература, 2003. – 510 с.
161. Яковец Ю.В., Циклы, кризисы, прогнозы. - М.: Наука, 1999. – 448 с.

A N E X E

Anexa 1

Bilanțul sistematizat al sistemului cooperației de consum, lei

BILANȚUL CONTABIL		12/31/2008	12/31/2009	12/31/2010	12/31/2011	12/31/2012	12/31/2013	12/31/2014
ACTIV	cod							
ACTIVE PE TERMEN LUNG								
Active nemateriale	10	1165268	1039814	1077611	1075785	1121131	1858549	1937910
Amortizarea activelor nemateriale	20	(731252)	(498257)	(581141)	(588933)	(628476)	(606693)	(632295)
Valoarea de bilanț a activelor nemateriale	30	434016	541557	496470	486852	492655	1251856	1305615
Active material pe termen lung								
Active materiale în curs de execuție	40	17736860	13826174	12607139	14347621	12620046	9969822	12982395
Terenuri	50	11879031	12603339	13041083	13309423	13671884	14586558	18988053
Mijloace fixe	60	994193990	980298579	991887512	976089502	992630555	992773806	1023261851
Resurse naturale	70	3818	3818	3818	3818	3818	3818	3818
Uzura și epuizarea activelor materiale pe t/ lung	80	(532088634)	(512011288)	(517125780)	(504202589)	(507209779)	(506215570)	(533361952)
Valoarea de bilanț a activ. mat. pe t/ lung	90	491725065	494720622	500413772	499547775	511716524	511118434	521874165
Active financiare pe termen lung								
Investiții pe termen lung în părți nelegate	100	7776562	8962213	10254571	12167194	4910772	5098354	4659959
Investiții pe termen lung în părți legate	110	311669	166522	602650	918650	12700	717700	12700
Modificarea valorii investițiilor pe termen lung	120	3467643	3413943	3413700	3401250	3401250	3347550	3347550
Creranțe pe termen lung	130	25094	25094	27773	15144	15144	15144	15144
Active amânate privind impozitul pe venit	140					39372	51457	48606
Avansuri acordate	150							
Total s.1.3	160	11580968	12567772	14298694	16502238	8379238	9230205	8083959

Continuare anexă

Alte active pe termen lung	170	42920	19080	20456	16798	14900	8290	7626
Total capitolul 1	180	503782969	507849031	515229392	516553663	520603317	521608785	531271365
ACTIVE CURENTE								
Stocuri de mărfuri și materiale								
Materiale	190	10411103	9900882	10575731	9361460	8864706	8749295	8563640
Animale la creștere și îngrășat	200	49964	21464	64792	1694	2544	-	11883
Obiecte de mică valoare și scurtă durată	210	6477802	6739164	7118461	7601642	8466356	9208163	9720566
Producția în curs de execuție	220	3189969	3146009	2894570	3668297	2592544	2381571	2006346
Produse	230	3481984	2642216	1403584	1749410	1221196	1172023	2145307
Mărfuri	240	118697896	97524843	103677893	109783438	106582062	115272062	123860586
Total s.2.1	250	142308718	119974578	125735031	132165941	127729409	136783114	146308328
Creanțe pe termen scurt								
Creanțe aferente facturilor comerciale	260	30446454	28141383	24509980	26228535	23324047	20284087	19843163
Corecții la datorii dubioase	270	-	-	(133)	(133)	-	-	-
Creanțe ale părților legate	280	2379923	2304704	909135	869097	896542	845042	1862885
Avansuri acordate	290	2074198	1356449	2918069	2417683	1071048	2961777	2471685
Creanțe privind decontările cu bugetul	300	3645495	2036123	1958105	2226140	2499384	2555443	2643342
Taxa pe valoarea adăugată de recuperat	310	719555	777380	269129	369612	357550	154388	242215
Creanțe ale personalului	320	1881579	2125094	2359176	3129345	3570089	3670164	3425993
Creanțe privind veniturile calculate	330	3749145	4421701	4508682	4643048	6108893	5972075	6780986
Alte creanțe pe termen scurt	340	7744070	7484807	7397616	9190408	8167589	7069435	9217161
Total s.2.2	350	52640419	48647641	44829759	49073735	45995142	43512411	46487430
Investiții pe termen scurt								
Investiții pe termen scurt în părțile nelegate	360	9573410	10804563	9912033	7944788	14465348	12007753	13429432
Investiții pe termen scurt în părțile leg.	370	2883961	2998686	4181161	4079056	4894671	7410156	10734489
Diminuarea valorii investițiilor pe termen scurt	380						-	-

Continuare anexă

Total s.2.3.	390	12457371	13803249	14093194	12023844	19360019	19417909	24163921
Mijloace bănești								
Casa	400	3497694	3208276	4015494	5518924	7071590	4260055	4143523
Cont de decontare	410	4787524	7242545	6523023	8403379	7138029	8769885	7308695
Cont valutar	420	864780	1612044	1218952	507197	1222087	1858846	2848697
Alte mijloace bănești	430	745532	675154	636630	1400341	2192469	924079	1066291
Total s.2.4.	440	9895530	12738019	12394099	15829841	17624175	15812865	15367206
Alte active curente	450	1521670	1195528	1404245	1805611	1299854	1491381	2791128
TOTAL capitolul 2	460	218823708	136359015	198456328	210898972	212008599	217017680	235118013
TOTAL GENERAL-ACTIV	470	722606677	704208046	713685720	727452635	732611916	738626465	766389378

BILANȚUL CONTABIL		12/31/2008	12/31/2009	12/31/2010	12/31/2011	12/31/2012	12/31/2013	12/31/2014
PASIV								
CAPITAL PROPRIU								
Capital statutar și suplimentar								
Capital statutar, inclusiv	480	442901289	452726977	460793081	457154868	466561337	466297644	471697258
Capital suplimentar	490	3584527	2845722	2627647	2574831	2486751	2440342	1779564
Capital nevărsat	500	-3482245	-3839606	-3593576	-3602917	-3602127	-3514853	-3415041
Capital retras	510	-3246	-3246	-3246			-	
Total s.3.1.Capital statutar	520	443000325	451729847	459823906	456126782	465445961	465223133	470061781
Rezerve stabilite de legislație	530	1083393	2879978	3100964	3096563	3255694	3077175	2578645
Rezerve prevăzute de statut	540	15071448	17763808	19610497	29695698	32614875	34217553	35398711
Alte rezerve	550	5447684	6440473	6492166	6689871	6506173	6545979	5498820
Total s.3.2.Rezerve	560	21602525	27084259	29203627	39482132	42376742	43840707	43476176
Corectarea rezultatelor perioadelor prec.	570		-72071	-72016	-642476	-828118	-995484	254715
Profitul nerepartizat (pierdere neacoperită) al anilor precedenți	580	-204931	-13887667	-16399692	-16568412	-18116069	-19687605	-22419262
Profitul net (pierdere) al perioadei de gestiune	590		6175301	4316451	10766913	44813	4903131	11250979

Continuare anexă

Profitul utilizat al anului de gestiune	600		-1615241	-1187267	-3770991	-1872199	-3276312	-961688
Total s.3.3	610	-204931	-9399678	-13342524	-10214966	-20771573	-19056270	-11875256
Diferențe din reevaluarea activelor pe termen lung	620	34226585	40267452	43243770	41259265	45629345	42981334	41335614
Subvenții	630						-	
Total s.3.4.	640	34226585	40267452	43243770	41259265	45629345	42981334	41335614
TOTAL capitolul 3	650	498624504	509681880	518928779	526653213	532680475	532988904	542998315
Credite bancare pe termen lung	660	12844822	10171389	9731132	12406995	12617651	12688222	11180623
Împrumuturi pe termen lung	670	5676339	5809355	5600977	5123830	5807063	6667314	7869464
Alte datorii financiare pe termen lung	680	209562	346620	265007	100000	148592	98592	84000
Total s.4.1.	690	18730783	16327364	15597109	17630825	18573306	19454128	19134087
Datorii de arendă pe termen lung	700	699441	54001	1308	504544	42548	73360	21332
Venituri anticipate pe termen lung	710	315601	313623	948096	522433	259417	330654	281729
Finanțări și încasări cu destinație specială	720	149094	222412	146263	83255	63299	45067	1189712
Avansuri primite	730	1712758		14137	244937	264137	480569	256137
Datorii amânate privind impozitul pe venit	740	1249768	1249029	1249029	274	10124	69247	78063
Alte datorii pe termen lung calculate	750	1031178	985289	746978	481932	186518	86518	41299
Total s.4.2.	760	5157840	2824354	3105811	1837375	826043	1085415	1868272
Total capitolul 4	770	23888623	19151718	18702920	19468200	19399349	20539543	21002359
Credite bancare pe termen scurt	780	18207765	9728744	9477443	7716543	6334784	9654716	12226779
Împrumuturi pe termen scurt	790	18678622	19607483	21941246	26468435	29706018	33168133	38644656
Cota curentă a datoriilor pe termen lung	800	180714	130714	180714	22714	22714	22715	122715
Alte datorii financiare pe termen scurt	810	8037801	9782509	83807704	8035890	7675001	7683370	7631824
Total s.5.1.	820	45104902	39299450	39980107	42243582	43738517	50528934	58625974
Datorii privind facturile comerciale	830	119456691	101369822	101643603	103660744	102866260	100412478	105295393
Datorii față de părțile legate	840	2634134	2443696	2121794	2455874	1298108	2271583	1301704
Avansuri primite	850	1914981	2988784	1871638	3189379	2048628	1190123	2006709
Total s.5.2.	860	124005806	106802302	105637035	109305997	106212996	103874184	108603806

Continuare anexă								
Datorii privind retribuirea muncii	870	8038748	7196175	7873635	8097987	8137729	8513122	9179213
Datorii față de personal privind alte operații	880	521350	399738	568935	567910	781785	842273	1080984
Datorii privind asigurările	890	5049484	4708338	4767272	4707460	4260374	4876548	5564695
Datorii privind decontările cu bugetul	900	5353267	5453466	5188288	5055114	5543540	5465259	6698855
Datorii preliminare	910	1751335	1289391	1106304	844757	674020	948072	818941
Datorii privind plățile extrabugetare	920	1752	1752	1752	1752	1752	1752	122987
Datorii față de fondatori și alți participanți	930	291894	6192				-	168580
Rezerve pentru cheltuieli și plăți preliminare	940	2302	1747747	648982	16616	2246	38850	2896
Alte datorii pe termen scurt	950	9972710	8469897	10281711	10490047	11179133	10009024	11521773
Total s.5.3	960	30982842	29272696	30436879	29781643	30580579	30694900	35158924
TOTAL capitolul 5	970	200093550	175374448	176054021	181331222	180532092	185098018	202388704
TOTAL GENERAL-PASIV	980	722606677	704208046	713685720	727452635	732611916	738626465	766389378

Sursa: Elaborat și calculat de autor în baza rapoartelor financiare ale sistemului cooperației de consum

RAPORTUL PRIVIND REZULTATELE FINANCIARE SISTEMULUI COOPERATIST, lei

Indicatorii	cod	12/31/2008	12/31/2009	12/31/2010	12/31/2011	12/31/2012	12/31/2013	12/31/2014
Venituri din vânzări	010	913610479	718631390	760657658	825797623	821132612	849841404	885189498
Costul vânzărilor	020	741589186	576918084	616794616	671766766	663544818	678477834	702411772
Profitul brut (pierdere globală)	030	172021293	141713306	143863042	154030857	157587794	171363570	182777726
Alte venituri operaționale	040	47875743	53321123	53043934	56255477	58892283	56923851	54806840
Cheltuieli comerciale	050	114934972	98685863	101893136	104370930	110068150	115109422	116932304
Cheltuieli generale și administrative	060	99676090	90692471	94089909	101992334	107156667	107357900	111734394
Alte cheltuieli operaționale	070	15865065	14605118	13244540	16218686	14063056	16273299	16929693
Rezultatul din activitatea operațională: profit (pierdere)	080	-10579091	-8949023	-12320609	-12295617	-14807796	-10453200	-8011825
Rezultatul din activitatea de investiții: profit (pierdere)	090	20687674	13499365	15915715	20850302	14895006	15971841	19236596
Rezultatul din activitatea financiară: profit (pierdere)	100	1738558	1662999	737010	989082	590458	732130	1556170
Rezultatul din activitatea economico-financiară: profit (pierdere)	110	11847141	6213341	4332116	9543767	677668	6250771	12780941
Rezultatul excepțional: profit (pierdere)	120	-	-50295	-	-14104	250701	-108135	0
Profitul (pierderea) perioadei de gestiune pînă la impozitare	130	11847141	6163046	4332116	9529663	928369	6142636	12780941
Cheltuieli (economii) privind impozitul pe venit	140	-549286	-12255	15665	-1237250	883556	1239505	1529962
Profit net (pierdere netă)	150	12396427	6175301	4316451	10766913	44813	4903131	11250979

Sursa: Elaborat și calculat de autor în baza rapoartelor financiare ale sistemului cooperației de consum.

Indicatorii financiari ai activității sistemului cooperăției de consum pe anii 2008 – 2014

	Indicatori	Unit.măs.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Active pe termen lung	mil lei	503,8	507,8	515,2	516,6	520,6	521,6	531,3
2.	Active curente	mil lei	218,8	136,4	198,5	210,9	212,0	217,0	235,1
3.	Active totale	mil lei	722,6	704,2	713,7	727,5	732,6	738,6	766,4
4.	Capital propriu	mil lei	498,6	509,7	518,9	526,7	532,7	533,0	543,0
5.	Datorii pe termen lung	mil lei	23,9	19,2	18,7	19,5	19,4	20,5	21,0
6.	Venituri din vânzări	mil lei	913,6	718,6	760,7	825,8	821,1	849,8	885,2
7.	Profit brut	mil lei	172,0	141,7	143,9	154,0	157,6	171,4	182,8
8.	Profit până la impozitare	mil lei	11,8	6,2	4,3	9,5	0,9	6,1	12,8
9.	Profit net	mil lei	12,4	6,2	4,3	10,8	0,04	4,9	11,3
10.	Coeficientul de rotație a activelor = 6/3		1,3	1,0	1,1	1,1	1,1	1,2	1,2
11.	Rentabilitatea vânzărilor = 7/6	%	18,8	19,7	18,9	18,6	19,2	20,1	20,7
12.	Rentabilitatea activelor = 8/3	%	1,6	0,9	0,6	1,3	0,1	0,8	1,7
13.	Rentabilitatea economică = 8/4+5	%	2,3	1,2	0,8	1,8	0,02	1,1	2,3
14.	Rentabilitatea financiară = 9/4	%	2,5	1,2	0,8	2,1	0,008	0,9	2,1

Sursa: Elaborat de autor în baza rapoartelor financiare generalizatoare ale cooperăției de consum

Anexa 4**Dinamica fondului de rulment în cadrul sistemului cooperației de consum pentru anii 2008 – 2014**

	Indicatori	Unit.măs.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Capital propriu	mil lei	498,6	509,7	518,9	526,7	532,7	533,0	543,0
2.	Datorii pe termen lung	mil lei	23,9	19,2	18,7	19,5	19,4	20,5	21,0
3.	Active pe termen lung	mil lei	503,8	507,8	515,2	516,6	520,6	521,6	531,3
4.	Fond de rulment net = 1+2-3	mil lei	18,7	21,0	22,4	29,5	31,5	31,9	32,7
5.	Fondul de rulment propriu = 1-3	mil lei	-5,2	1,9	3,7	10,1	12,1	11,4	11,7
6.	Necesarul fondului de rulment	mil lei	70,9	61,8	64,9	72,0	67,5	76,4	84,2

Sursa: Elaborat de autor în baza rapoartelor financiare generalizatoare ale cooperației de consum

**Dinamica gradului de îndatorare, a stabilității și autonomiei financiare în cadrul sistemului cooperației de consum
pentru anii 2008 – 2014**

	Indicatori	Unit.măs	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Capital propriu	mil lei	498,6	509,7	518,9	526,7	532,7	533,0	543,0
2.	Datorii pe termen lung	mil lei	23,9	19,2	18,7	19,5	19,4	20,5	21,0
3.	Datorii pe termen scurt	mil lei	200,1	175,4	176,1	181,3	180,5	185,1	202,4
4.	Datorii financiare pe termen scurt	mil lei	45,1	39,3	40,0	42,2	43,7	50,5	58,6
5.	Active pe termen lung	mil lei	503,8	507,8	515,2	516,6	520,6	521,6	531,3
6.	Active curente	mil lei	218,8	136,4	198,5	210,9	212,0	217,0	235,1
7.	Active totale	mil lei	722,6	704,2	713,7	727,5	732,6	738,6	766,4
8.	Capital permanent =(1+2)	mil lei	522,5	528,9	537,6	546,2	552,1	553,5	564,0
9.	Total Pasiv	mil lei	722,6	704,2	713,7	727,5	732,6	738,6	766,4
10.	Rata de îndatorare globală=(2+3)/9	%	31,0	27,6	27,3	27,6	27,3	27,8	29,1
11.	Rata stabilității financiare = 8/9	%	72,3	75,1	75,3	75,1	75,4	74,9	73,6
12.	Rata autonomiei financiare = 1/9	%	69,0	72,4	72,7	72,4	72,7	72,2	70,9
13.	Rata autonomiei financiare la termen = 1/8	%	95,4	96,4	96,5	96,4	96,5	96,3	96,3

Sursa: Elaborat de autor în baza rapoartelor financiare generalizatoare ale cooperației de consum

Anexa 6

Coeficienții lichidității în cadrul sistemului cooperației de consum pentru anii 2008 – 2014

	Indicatori	Unit.măs.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Mijloace bănești	mil lei	9,9	12,7	12,4	15,8	17,6	15,8	15,4
2.	Investiții pe termen scurt	mil lei	12,5	13,8	14,1	12,0	19,4	19,4	24,2
3.	Stocuri de mărfuri și materiale	mil lei	142,3	120,0	125,7	132,2	127,7	136,8	146,3
4.	Total active curente	mil lei	218,8	136,4	198,5	210,9	212,0	217,0	235,1
5.	Total datorii pe termen scurt	mil lei	200,1	175,4	176,1	181,3	180,5	185,1	202,4
6.	Lichiditatea absolută $(1+2)/5$		0,11	0,15	0,15	0,15	0,20	0,19	0,20
7.	Lichiditatea intermediară $(4-3)/5$		0,38	0,44	0,41	0,43	0,47	0,43	0,44
8.	Lichiditatea generală $4/5$		1,09	1,12	1,13	1,16	1,17	1,17	1,16

Sursa: Elaborat de autor în baza rapoartelor financiare generalizatoare ale cooperației de consum

Anexa 7

Bilanțul sistematizat al UniversalCOOP or. Anenii Noi, lei

BILANȚUL CONTABIL		12/31/2008	12/31/2009	12/31/2010	12/31/2011	12/31/2012	12/31/2013	12/31/2014
ACTIV	cod							
ACTIVE PE TERMEN LUNG								
Active nemateriale	10							
Amortizarea activelor nemateriale	20							
Valoarea de bilanț a activelor nemateriale	30							
Active materiale pe termen lung								
Active materiale în curs de execuție	40				190972			223379
Terenuri	50	269854	273753	273298	272600	272600	272600	268820
Mijloace fixe	60	13032255	13026003	13196658	15712573	17394234	17446070	18079001
Resurse naturale	70							
Uzura și epuizarea activelor materiale pe t/ lung	80	(7268300)	(7647720)	(7944921)	(8273514)	(8752175)	(9315328)	(9507771)
Valoarea de bilanț a activ. mat. pe t/ lung	90	6033809	5652036	5525035	7902631	8914659	8403342	9063429
Active financiare pe termen lung								
Investiții pe termen lung în părți nelegate	100							
Investiții pe termen lung în părți legate	110							
Modificarea valorii investițiilor pe termen lung	120							
Creanțe pe termen lung	130							
Active amânate privind impozitul pe venit	140							
Avansuri acordate	150							
Total s.1.3	160							
Alte active pe termen lung	170							
Total capitolul 1	180	6033809	5652036	5525035	7902631	8914659	8403342	9063429
ACTIVE CURENTE								
Stocuri de mărfuri și materiale								

Materiale	190	134411	138177	192465	202661	184230	116169	128746
Animale la creștere și îngrășat	200							
Obiecte de mică valoare și scurtă durată	210							9329
Producția în curs de execuție	220							
Produse	230	4136	6204	5986	5137	4274	4954	6868

Continuare anexă

Mărfuri	240	2776357	2147308	2523547	2740747	2263595	2504872	2460430
Total s.2.1	250	2914904	2291689	2721998	2948545	2452099	2625995	2605373
Creanțe pe termen scurt								
Creanțe aferente facturilor comerciale	260	136081	238785	130012	97084	70242	62881	92649
Corecții la datorii dubioase	270							
Creanțe ale părților legate	280							
Avansuri acordate	290	11392	12981	5965	1655	1506	3938	22507
Creanțe privind decontările cu bugetul	300	13500	18991	23475	21090	45298	12532	38334
Taxa pe valoarea adăugată de recuperat	310	13216						
Creanțe ale personalului	320	33	2400	800	5559	100	3700	
Creanțe privind veniturile calculate	330	19303	7734	19134	42894	43544	55731	76804
Alte creanțe pe termen scurt	340	10447	105642	115309	69282	85504	37390	11097
Total s.2.2	350	203972	386533	294695	237564	246194	176172	241391
Investiții pe termen scurt în părțile nelegate	360							
Investiții pe termen scurt în părțile legate	370							
Diminuarea valorii investițiilor pe termen scurt	380							
Total s.2.3.	390							
Mijloace bănești								
Casa	400	1	10	1	40	800	198	1
Cont de decontare	410	30453	94610	729	171761		75314	58
Cont valutar	420							
Alte mijloace bănești	430				88256	84760	206	22385
Total s.2.4.	440	30454	94620	730	260057	85560	75718	22444
Alte active curente	450	5225	7334	7456	8695	7315	3316	5126
TOTAL capitoul 2	460	3154555	2780176	3024879	3454861	2791168	2881201	2874334
TOTAL GENERAL-ACTIV	470	9188364	8432212	8549914	11357492	11705827	11284543	11937763

BILANȚUL CONTABIL		12/31/2008	12/31/2009	12/31/2010	12/31/2011	12/31/2012	12/31/2013	12/31/2014
PASIV								
CAPITAL PROPRIU								
Capital statutar, inclusiv	480	5232883	5604858	5904427	5997936	6485131	7017151	7210667
Capital suplimentar	490							
Capital nevărsat	500							
Capital retras	510							
Total s.3.1.Capital statutar	520	5232883	5604858	5904427	5997936	6485131	7017151	7210667
Rezerve stabilite de legislație	530							
Rezerve prevăzute de statut	540	147251	49011	46199	92688	19775	25059	25054
Alte rezerve	550							
Total s.3.2.Rezerve	560	147251	49011	46199	92688	19775	25059	25054
Corectarea rezultatelor perioadelor precedente	570							
Profitul nerepartizat (pierderea neacoperită) al anilor precedenți	580							
Profitul net (pierderea) al perioadei de gestiune	590	258161	297850	102520	435352	553119	219281	536856
Profitul utilizat al anului de gestiune	600							
Total s.3.3	610	258161	297850	102520	435352	553119	219281	536856
Diferențe din reevaluarea active pe termen lung	620							
Subvenții	630							
Total s.3.4.	640							
TOTAL capitolul 3	650	5638295	5951719	6053146	6525976	7058025	7261491	7772577
Credite bancare pe termen lung	660	395960	268520	112760	1342200	1026600	711000	852545
Împrumuturi pe termen lung	670	115502	114506	105612	147537	216722	214089	209094
Alte datorii financiare pe termen lung	680							
Total s.4.1.	690	511462	383026	218372	1489737	1243322	925089	1061639
Datorii de arendă pe termen lung	700							
Venituri anticipate pe termen lung	710							

Finanțări și încasări cu destinație specială	720							
Avansuri primite	730							
Datorii amânate privind impozitul pevenit	740							
Alte datorii pe termen lung calculate	750							
Total s.4.2.	760							
Total capitolul 4	770	511462	383026	218372	1489737	1243322	925089	1061639
Credite bancare pe termen scurt	780	1000		18000		107900		40644
Împrumuturi pe termen scurt	790				200000	200000	200000	100000
Cota curentă a datoriilor pe termen lung	800							
Alte datorii financiare pe termen scurt	810							
Total s.5.1.	820	1000		18000	200000	307900	200000	140644
Datorii privind facturile comerciale	830	1965674	1347560	1510588	2017668	2189075	1988139	2140781
Datorii față de părțile legate	840							
Avansuri primite	850	29326	11546	22207	22504	13786	21648	26397
Total s.5.2.	860	1995000	1359109	1532795	2040172	2202861	2009787	2167178
Datorii privind retribuirea muncii	870	273298	204981	221618	241000	233700	224318	228142
Datorii față de personal privind alte operații	880	83134	34515	55945	42893	70910	66498	43373
Datorii privind asigurările	890	93220	73111	71763	106392	80111	66522	94534
Datorii privind decontările cu bugetul	900	74684	56586	62650	73613	85618	121808	107033
Datorii preliminare	910	376504	245653	210268	161694	119159	237440	241206
Datorii privind plățile extrabugetare	920							
Datorii față de fondatori și alți participanți	930							
Rezerve pentru cheltuieli și plăți preliminare	940							
Alte datorii pe termen scurt	950	141767	123512	105357	476015	304221	171590	81437
Total s.5.3	960	1042607	738358	727601	1101607	893719	888176	795725
TOTAL capitolul 5	970	3038607	2097467	2278396	3341779	3404480	3097963	3103547
TOTAL GENERAL-PASIV	980	9188364	8432212	8549914	11357492	11705827	11284543	11937763

Raportul privind rezultatele financiare al UniversalCOOP or. Anenii Noi, lei

Indicatorii	cod	12/31/2008	12/31/2009	12/31/2010	12/31/2011	12/31/2012	12/31/2013	12/31/2014
Venituri din vânzări	010	19985557	16474527	17317478	18703450	16546590	16822111	16468712
Costul vânzărilor	020	15225484	12617125	13340966	14368120	12894280	12454712	12431379
Profitul brut (pierdere globală)	030	4760073	3857402	3976512	4335330	3652310	4367399	4037333
Alte venituri operaționale	040	768048	976391	992748	1101724	1617806	1000851	1018663
Cheltuieli comerciale	050	4576509	3881854	4074671	3990508	4056633	4171975	3827657
Cheltuieli generale și administrative	060	834906	738537	828418	871390	848323	821508	941696
Alte cheltuieli operaționale	070	84675	136628	43905	169106	33292	98455	7823
Rezultatul din activitatea operațională: profit (pierdere)	080	32031	76774	22266	406050	331868	276312	278820
Rezultatul din activitatea de investiții: profit (pierdere)	090	226130	221076	80254	29302		217	322949
Rezultatul din activitatea financiară: profit (pierdere)	100							-1858
Rezultatul din activitatea economico-financiară: profit (pierdere)	110	258161	297850	102520	435352	331868	276529	599911
Rezultatul excepțional: profit (pierdere)	120					250000		
Profitul (pierdere) perioadei de gestiune până la impozitare	130	258161	297850	102520	435352	581868	276529	599911
Cheltuieli (economii) privind impozitul pe venit	140					28749	57248	63055
Profit net (pierdere netă)	150	258161	297850	102520	435352	553119	219281	536856

Sursa: Elaborat și calculat de autor în baza rapoartelor financiare ale sistemului cooperăției de consum

Indicatorii financiari ai activității UniversalCOOP or. Anenii Noi pe anii 2008 – 2014

	Indicatori	Unit. măs.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Active pe termen lung	lei	6033809	5652036	5525035	7902631	8914659	8403342	9063429
2.	Active curente	lei	3154555	2780176	3024879	3454861	2791168	2881201	2874334
3.	Active totale	lei	9188364	8432212	8549914	11357492	11705827	11284543	11937763
4.	Capital propriu	lei	5638295	5951719	6053146	6525976	7058025	7261491	7772577
5.	Datorii pe termen lung	lei	511462	383026	218372	1489737	1243322	925089	1061639
6.	Venituri din vânzări	lei	19985557	16474527	17317478	18703450	16546590	16822111	16468712
7.	Profit brut	lei	4760073	3857402	3976512	4335330	3652310	4367399	4037333
8.	Profit până la impozitare	lei	258161	297850	102520	435352	581868	276529	599911
9.	Profit net	lei	258161	297850	102520	435352	553119	219281	536856
10.	Coeficientul de rotație a activelor = 6/3		2,18	1,95	2,02	1,65	1,41	1,49	1,38
11.	Rentabilitatea vânzărilor = 7/6	%	23,82	23,41	22,96	23,18	22,07	25,96	24,52
12.	Rentabilitatea activelor = 8/3	%	2,81	3,53	1,20	3,83	4,97	2,45	5,03
13.	Rentabilitatea economică = 8/4+5	%	4,20	4,70	1,63	5,43	7,01	3,38	6,79
14.	Rentabilitatea financiară = 9/4	%	4,58	5,00	1,69	6,67	7,84	3,02	6,91

Sursa: Elaborat de autor în baza rapoartelor financiare generalizatoare ale cooperației de consum

Dinamica fondului de rulment în cadrul UniversalCOOP or. Anenii Noi pentru anii 2008 – 2014

	Indicatori	Unit.măs.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Capital propriu	lei	5638295	5951719	6053146	6525976	7058025	7261491	7772577
2.	Datorii pe termen lung	lei	511462	383026	218372	1489737	1243322	925089	1061639
3.	Active pe termen lung	lei	6033809	5652036	5525035	7902631	8914659	8403342	9063429
4.	Fond de rulment net = 1+2-3	lei	115948	682709	746483	113082	-613312	-216762	-229213
5.	Fondul de rulment propriu = 1-3	lei	-395514	299683	528111	-1376655	-1856634	-1141851	-1290852
6.	Necesarul fondului de rulment	lei	1123876	1319113	1483898	1145937	495432	792380	679586

Sursa: Elaborat de autor în baza rapoartelor financiare generalizatoare ale cooperației de consum

**Dinamica gradului de îndatorare, a stabilității și autonomiei financiare în cadrul UniversalCOOP or. Anenii Noi
pentru anii 2008 – 2014**

	Indicatori	Unit.măs	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Capital propriu	lei	5638295	5951719	6053146	6525976	7058025	7261491	7772577
2.	Datorii pe termen lung	lei	511462	383026	218372	1489737	1243322	925089	1061639
3.	Datorii pe termen scurt	lei	3038607	2097467	2278396	3341779	3404480	3097963	3103547
4.	Datorii financiare pe termen scurt	lei	1000		18000	200000	307900	200000	140644
5.	Active pe termen lung	lei	6033809	5652036	5525035	7902631	8914659	8403342	9063429
6.	Active curente	lei	3154555	2780176	3024879	3454861	2791168	2881201	2874334
7.	Active totale	lei	9188364	8432212	8549914	1135749 2	1170582 7	1128454 3	1193776 3
8.	Capital permanent =(1+2)	lei	6149757	6334745	627151 8	801571 3	830134 7	818658 0	8834216
9.	Total Pasiv	lei	9188364	8432212	8549914	1135749 2	1170582 7	1128454 3	1193776 3
10.	Rata de îndatorare globală=(2+3)/9	%	38,64	29,42	29,20	42,54	39,71	35,65	34,89
11.	Rata stabilității financiare = 8/9	%	66,93	75,13	73,35	70,58	70,92	72,55	74,00
12.	Rata autonomiei financiare = 1/9	%	61,36	70,58	70,80	57,46	60,29	64,35	65,11
13.	Rata autonomiei financiare la termen = 1/8	%	91,68	93,95	96,52	81,41	85,02	88,70	87,98

Sursa: Elaborat de autor în baza rapoartelor financiare generalizatoare ale cooperației de consum

Coeficienții lichidității în cadrul UniversalCOOP or. Anenii Noi pentru anii 2008 – 2014

	Indicatori	Unit.măs.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Mijloace bănești	lei	30454	94620	730	260057	85560	75718	22444
2.	Investiții pe termen scurt	lei	-	-	-	-	-	-	-
3.	Stocuri de mărfuri și materiale	lei	2914904	2291689	2721998	2948545	2452099	2625995	2605373
4.	Total active curente	lei	3154555	2780176	3024879	3454861	2791168	2881201	2874334
5.	Total datorii pe termen scurt	lei	3038607	2097467	2278396	3341779	3404480	3097963	3103547
6.	Lichiditatea absolută (1+2)/5		0,01	0,05	0,0003	0,08	0,03	0,02	0,007
7.	Lichiditatea intermediară (4-3)/5		0,08	0,23	0,13	0,15	0,10	0,08	0,09
8.	Lichiditatea generală 4/5		1,04	1,33	1,33	1,03	0,82	0,93	0,93

Sursa: Elaborat de autor în baza rapoartelor financiare generalizatoare ale cooperației de consum

Bilanțul sistematizat al UCOOP or. Florești, lei

BILANȚUL CONTABIL		12/31/2008	12/31/2009	12/31/2010	12/31/2011	12/31/2012	12/31/2013	12/31/2014
ACTIV	cod							
ACTIVE PE TERMEN LUNG								
Active nemateriale	10	108355	5320	5320				
Amortizarea activelor nemateriale	20	(96748)	(4389)	(5320)				
Valoarea de bilanț a activelor nemateriale	30	11607	931	-				
Active materiale pe termen lung								
Active materiale în curs de execuție	40	442889	326010	326010	326010	326010	284730	284730
Terenuri	50	263700	271582	282107	282107	280213	278660	273929
Mijloace fixe	60	35654324	36579612	37916392	38872458	38716899	39479647	40208418
Resurse naturale	70	3818	3818	3818	3818	3818	3818	3818
Uzura și epuizarea activelor materiale pe t/ lung	80	(18016674)	(18418071)	(18940809)	(19427558)	(19560365)	(20301222)	(20937089)
Valoarea de bilanț a activ. mat. pe t/ lung	90	18348057	18762951	19587518	20056835	19766575	19745633	19833806
Active financiare pe termen lung								
Investiții pe termen lung în părți nelegate	100	429007	429007	429007	557470	87470	87470	87470
Investiții pe termen lung în părți legate	110							
Modificarea valorii investițiilor pe termen lung	120							
Creranțe pe termen lung	130							
Active amânate privind impozitul pe venit	140							
Avansuri acordate	150							
Total s.1.3	160	429007	429007	429007	557470	87470	87470	87470
Alte active pe termen lung	170	6982	6511	5795	3660	4109		
Total capitoulul 1	180	18795653	19199400	20022320	20617965	19858154	19833103	19921276
ACTIVE CURENTE								
Stocuri de mărfuri și materiale								
Materiale	190	460262	386637	379424	253035	154045	152375	130593
Animale la creștere și îngrășat	200							
Obiecte de mică valoare și scurtă durată	210	514722	838811	903329	840693	900815	848665	798763
Producția în curs de execuție	220							
Produse	230							

Continuare anexă

Mărfuri	240	9048184	7886234	8900129	8950732	9268708	9697644	9874457
Total s.2.1	250	10023168	9111682	10182882	10044460	10323568	10698684	10803813
Creanțe pe termen scurt								
Creanțe aferente facturilor comerciale	260	1402051	1011548	1065657	1848959	1212407	957432	750857
Corecții la datorii dubioase	270							
Creanțe ale părților legate	280							
Avansuri acordate	290	97894	121646	109195	101858	21603	12018	14664
Creanțe privind decontările cu bugetul	300	74623	49489	44072	47304	57488	25247	82457
Taxa pe valoarea adăugată de recuperat	310							
Creanțe ale personalului	320	115325	97384	114059	147049	87547	110774	93830
Creanțe privind veniturile calculate	330	960				97207	211025	237087
Alte creanțe pe termen scurt	340	620455	552097	640971	687753	280169	478721	334925
Total s.2.2	350	2311308	1832164	1973954	2832923	1756421	1795217	1513820
Investiții pe termen scurt								
Investiții pe termen scurt în părțile nelegate	360							
Investiții pe termen scurt în părțile legate	370							
Diminuarea valorii investițiilor pe termen scurt	380							
Total s.2.3.	390							
Mijloace bănești								
Casa	400	12847	61016	12794	43458	947	102772	52411
Cont de decontare	410	204627	218104	130098	134613	185067	200857	235585
Cont valutar	420							
Alte mijloace bănești	430	98325	111240	33350	246080	585990	10000	
Total s.2.4.	440	315799	390360	176242	424151	772004	313629	287996
Alte active curente	450	168229	150259	186619	191296	158934	172802	197395
TOTAL capitolul 2	460	12818504	11484465	12519697	13492830	13010927	12980332	12803024
TOTAL GENERAL-ACTIV	470	31614157	30683865	32542017	34110795	32869081	32813435	32724300

Continuare anexă

BILANȚUL CONTABIL		12/31/2008	12/31/2009	12/31/2010	12/31/2011	12/31/2012	12/31/2013	12/31/2014
PASIV								
CAPITAL PROPRIU								
Capital statutar și suplimentar								
Capital statutar, inclusiv	480	18345063	19024844	19942896	20397829	21311765	22012112	22559468
Capital suplimentar	490							
Capital nevărsat	500							
Capital retras	510							
Total s.3.1.Capital statutar	520	18345063	19024844	19942896	20397829	21311765	22012112	22559468
Rezerve stabilite de legislație	530							
Rezerve prevăzute de statut	540	1306627	1677366	1831901	1627728	1658467	1080787	886641
Alte rezerve	550							
Total s.3.2.Rezerve	560	1306627	1677366	1831901	1627728	1658467	1080787	886641
Corectarea rezultatelor perioadelor precedente	570	(8841)	(788)	(101491)	(1469)	(171)		617
Profitul nerepartizat (pierderea neacoperită) al anilor precedenți	580						(6023)	
Profitul net (pierderea) al perioadei de gestiune	590	1151370	1119938	902050	982611	227412	584240	497950
Profitul utilizat al anului de gestiune	600	(149006)	(2242)	(20876)		(42049)		
Total s.3.3	610	993523	1116908	779683	981142	185192	578217	498567
Diferențe din reevaluarea activelor pe termen lung	620	60936	60936	60936	60936	60936	60936	60936
Subvenții	630							
Total s.3.4.	640	60936	60936	60936	60936	60936	60936	60936
TOTAL capitolul 3	650	20706149	21880054	22615416	23067635	23216360	23732052	24005612
Credite bancare pe termen lung	660	1020000	833766	1002500	650000	375000	200000	62500
Împrumuturi pe termen lung	670							
Alte datorii financiare pe termen lung	680							
Total s.4.1.	690	1020000	833766	1002500	650000	375000	200000	62500
Datorii de arendă pe termen lung	700				53154	42548	31940	21332
Venituri anticipate pe termen lung	710							

Continuare anexă								
Finanțări și încasări cu destinație specială	720							
Avansuri primite	730							
Datorii amânate privind impozitul pe venit	740							
Alte datorii pe termen lung calculate	750		41587					
Total s.4.2.	760		41587		53154	42548	31940	21332
Total capitolul 4	770	1020000	875353	1002500	703154	417548	231940	83832
Credite bancare pe termen scurt	780	714900	345280	505000	588448	293796	431251	316250
Împrumuturi pe termen scurt	790	823677	1075098	1237116	1485111	1612079	1649515	1322278
Cota curentă a datoriilor pe termen lung	800							100000
Alte datorii financiare pe termen scurt	810					40000		
Total s.5.1.	820	1538577	1420378	1742116	2073559	1945875	2080766	1738528
Datorii privind facturile comerciale	830	7356399	5640718	6174553	7189384	6056300	5335428	5563504
Datorii față de părțile legate	840	11745	6610	19154	19207	23932	20949	7431
Avansuri primite	850	1142	781					40420
Total s.5.2.	860	7369286	5648109	6193707	7208591	6080232	5356377	5611355
Datorii privind retribuirea muncii	870	450584	425694	426571	409402	420348	449114	459059
Datorii față de personal privind alte operații	880	1299	334	1344	329	616	583	443
Datorii privind asigurările	890	134388	128216	133553	136966	53462	173191	140824
Datorii privind decontările cu bugetul	900	195366	150606	302083	301861	341299	351756	281235
Datorii preliminare	910							
Datorii privind plățile extrabugetare	920							
Datorii față de fondatori și alți participanți	930							
Rezerve pentru cheltuieli și plăți preliminare	940							
Alte datorii pe termen scurt	950	198508	155121	124727	209298	393341	437656	403412
Total s.5.3	960	980145	859971	988278	1057856	1209066	1412300	1284973
TOTAL capitolul 5	970	9888008	7928458	8924101	10340006	9235173	8849443	8634856
TOTAL GENERAL-PASIV	980	31614157	30683865	32542017	34110795	32869081	32813435	32724300

Raportul privind rezultatele financiare a UCOOP or. Florești, lei

Indicatorii	cod	12/31/2008	12/31/2009	12/31/2010	12/31/2011	12/31/2012	12/31/2013	12/31/2014
Venituri din vânzări	010	63475281	53283088	56593139	60650346	57854082	57900051	56852019
Costul vânzărilor	020	52107322	42943000	46251178	50025055	47380536	47527672	46385743
Profitul brut (pierdere globală)	030	11367959	10340088	10341961	10625291	10473546	10372379	10466276
Alte venituri operaționale	040	906491	1422511	1828154	1823027	1693144	2044398	2233683
Cheltuieli comerciale	050	7239613	6293913	6647933	6895817	7074192	7307322	7547562
Cheltuieli generale și administrative	060	3706965	3835856	4050308	4358280	4526718	4405498	4532483
Alte cheltuieli operaționale	070	693033	654175	564246	550193	700824	278747	193792
Rezultatul din activitatea operațională: profit (pierdere)	080	634839	978655	907628	644028	(135044)	425210	426122
Rezultatul din activitatea de investiții: profit (pierdere)	090	515425	141283	(5578)	338583	484754	211325	124019
Rezultatul din activitatea financiară: profit (pierdere)	100	15854					49644	9742
Rezultatul din activitatea economico-financiară: profit (pierdere)	110	1166118	1119938	902050	982611	349710	686179	559883
Rezultatul excepțional: profit (pierdere)	120							
Profitul (pierderea) perioadei de gestiune până la impozitare	130	1166118	1119938	902050	982611	349710	686179	559883
Cheltuieli (economii) privind impozitul pe venit	140	14748				122298	101939	61933
Profit net (pierdere netă)	150	1151370	1119938	902050	982611	227412	584240	497950

Sursa: Elaborat și calculat de autor în baza rapoartelor financiare ale sistemului cooperăției de consum.

Indicatorii financiari ai activității UCOOP or. Florești pe anii 2008 – 2014

	Indicatori	Unit.măs.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Active pe termen lung	lei	18795653	19199400	20022320	20617965	19858154	19833103	19921276
2.	Active curente	lei	12818504	11484465	12519697	13492830	13010927	12980332	12803024
3.	Active totale	lei	31614157	30683865	32542017	34110795	32869081	32813435	32724300
4.	Capital propriu	lei	20706149	21880054	22615416	23067635	23216360	23732052	24005612
5.	Datorii pe termen lung	lei	1020000	875353	1002500	703154	417548	231940	83832
6.	Venituri din vânzări	lei	63475281	53283088	56593139	60650346	57854082	57900051	56852019
7.	Profit brut	lei	11367959	10340088	10341961	10625291	10473546	10372379	10466276
8.	Profit până la impozitare	lei	1166118	1119938	902050	982611	349710	686179	559883
9.	Profit net	lei	1151370	1119938	902050	982611	227412	584240	497950
10.	Coeficientul de rotație a activelor = 6/3		2,01	1,74	1,74	1,78	1,76	1,76	1,74
11.	Rentabilitatea vânzărilor = 7/6	%	17,91	19,41	18,27	17,52	18,10	17,91	18,41
12.	Rentabilitatea activelor = 8/3	%	3,69	3,65	2,77	2,88	1,06	2,09	1,71
13.	Rentabilitatea economică = 8/4+5	%	5,37	4,92	3,82	4,13	1,48	2,86	2,32
14.	Rentabilitatea financiară = 9/4	%	5,56	5,12	3,99	4,26	0,98	2,46	2,07

Sursa: Elaborat de autor în baza rapoartelor financiare generalizatoare ale cooperației de consum

Dinamica fondului de rulment în cadrul UCOOP or. Florești pentru anii 2008 – 2014

	Indicatori	Unit.măs.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Capital propriu	lei	20706149	21880054	22615416	23067635	23216360	23732052	24005612
2.	Datorii pe termen lung	lei	1020000	875353	1002500	703154	417548	231940	83832
3.	Active pe termen lung	lei	18795653	19199400	20022320	20617965	19858154	19833103	19921276
4.	Fond de rulment net = 1+2-3	lei	2930496	3556007	3595596	3152824	3775754	4130889	4168168
5.	Fondul de rulment propriu = 1-3	lei	1910496	2680654	2593096	2449670	3358206	3898949	4084336
6.	Necesarul fondului de rulment	lei	4965190	5295737	5963129	5668792	5999757	7137524	6706278

Sursa: Elaborat de autor în baza rapoartelor financiare generalizatoare ale cooperației de consum

**Dinamica gradului de îndatorare, a stabilității și autonomiei financiare în cadrul UCOOP or. Florești
pentru anii 2008 – 2014**

	Indicatori	Unit. măs	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Capital propriu	lei	20706149	21880054	22615416	23067635	23216360	23732052	24005612
2.	Datorii pe termen lung	lei	1020000	875353	1002500	703154	417548	231940	83832
3.	Datorii pe termen scurt	lei	9888008	7928458	8924101	10340006	9235173	8849443	8634856
4.	Datorii financiare pe termen scurt	lei	1538577	1420378	1742116	2073559	1945875	2080766	1738528
5.	Active pe termen lung	lei	18795653	19199400	20022320	20617965	19858154	19833103	19921276
6.	Active curente	lei	12818504	11484465	12519697	13492830	13010927	12980332	12803024
7.	Active totale	lei	31614157	30683865	32542017	34110795	32869081	32813435	32724300
8.	Capital permanent =(1+2)	lei	21726149	22755407	23617916	23770789	23633908	23963992	24089444
9.	Total Pasiv	lei	31614157	30683865	32542017	34110795	32869081	32813435	32724300
10.	Rata de îndatorare globală=(2+3)/9	%	34,50	28,69	30,50	32,37	29,37	27,68	26,64
11.	Rata stabilității financiare = 8/9	%	68,72	74,16	72,58	69,69	71,90	73,03	73,61
12.	Rata autonomiei financiare = 1/9	%	65,50	71,31	69,50	67,63	70,63	72,32	73,36
13.	Rata autonomiei financiare la termen = 1/8	%	95,31	96,15	95,76	97,04	98,23	99,03	99,65

Sursa: Elaborat de autor în baza rapoartelor financiare generalizatoare ale cooperației de consum

Coefficienții lichidității în cadrul UCOOP or. Florești pentru anii 2008 – 2014

	Indicatori	Unit. măs.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Mijloace bănești	lei	315799	390360	176242	424151	772004	313629	287996
2.	Investiții pe termen scurt	lei							
3.	Stocuri de mărfuri și materiale	lei	10023168	9111682	10182882	10044460	10323568	10698684	10803813
4.	Total active curente	lei	12818504	11484465	12519697	13492830	13010927	12980332	12803024
5.	Total datorii pe termen scurt	lei	9888008	7928458	8924101	10340006	9235173	8849443	8634856
6.	Lichiditatea absolută (1+2)/5		0,03	0,05	0,02	0,04	0,08	0,04	0,03
7.	Lichiditatea intermediară (4-3)/5		0,28	0,30	0,26	0,33	0,29	0,26	0,23
8.	Lichiditatea generală 4/5		1,30	1,45	1,40	1,30	1,41	1,47	1,48

Sursa: Elaborat de autor în baza rapoartelor financiare generalizatoare ale cooperației de consum

Bilanțul sistematizat al URECOOP or. Srășeni, lei

BILANȚUL CONTABIL		12/31/2008	12/31/2009	12/31/2010	12/31/2011	12/31/2012	12/31/2013	12/31/2014
ACTIV	cod							
ACTIVE PE TERMEN LUNG								
Active nemateriale	10	20775	17306	17306	27098	22786	13296	3500
Amortizarea activelor nemateriale	20	(310)	(1960)	(11285)	(16660)	(18978)	(12752)	(584)
Valoarea de bilanț a activelor nemateriale	30	20465	15346	6021	10438	3808	544	2916
Active materiale pe termen lung								
Active materiale în curs de execuție	40	169454	134011	135620	125549	173454	316312	
Terenuri	50	673184	605671	652660	691413	691413	690788	144767
Mijloace fixe	60	35948976	36287980	38943486	41256352	43072189	45231546	9236345
Resurse naturale	70							
Uzura și epuizarea activelor materiale pe t/ lung	80	(15297755)	(15665334)	(16776168)	(17823706)	(19036028)	(20234558)	(3346790)
Valoarea de bilanț a activ. mat. pe t/ lung	90	21493859	21362328	22955598	24249608	24901028	26004088	6034322
Active financiare pe termen lung								
Investiții pe termen lung în părți nelegate	100	2465090	2854010	3015800	3301130	2473270	2666700	2640000
Investiții pe termen lung în părți legate	110							
Modificarea valorii investițiilor pe termen lung	120	74100	74100	74100	74100	74100	74100	60000
Creranțe pe termen lung	130							
Active amânate privind impozitul pe venit	140							
Avansuri acordate	150							
Total s.1.3	160	2539190	2928110	3089900	3375230	2547370	2740800	2700000
Alte active pe termen lung	170							
Total capitolul 1	180	24053514	24305784	26051519	27635276	27452206	28745432	8737239
ACTIVE CURENTE								
Stocuri de mărfuri și materiale								
Materiale	190	604270	661207	880213	725133	1125670	827752	27759
Animale la creștere și îngrășat	200							
Obiecte de mică valoare și scurtă durată	210	757471	759621	850247	907265	988387	1020052	48081
Producția în curs de execuție	220							
Produse	230	35362	12717	34142	48908	1646	46759	

Continuare anexă								
Mărfuri	240	6493318	6755203	7873850	7513254	6711399	7133095	217637
Total s.2.1	250	7890421	8188748	9638452	9194560	8827102	9027658	293477
Creanțe pe termen scurt								
Creanțe aferente facturilor comerciale	260	3848543	4279303	5649424	5667670	6125233	5833078	4245056
Corecții la datorii dubioase	270							
Creanțe ale părților legate	280							
Avansuri acordate	290	161450	35850	32362	95076	47190	799214	74061
Creanțe privind decontările cu bugetul	300	99462	25856	174063	55461	115424	36483	552
Taxa pe valoarea adăugată de recuperat	310	279326	179285	170540	319156	327739	126011	
Creanțe ale personalului	320	81073	109968	144390	128361	187132	191720	17142
Creanțe privind veniturile calculate	330	500749	289883	294956	249980	314067	414379	619073
Alte creanțe pe termen scurt	340	49899	45316	120837	154111	198683	346879	282944
Total s.2.2	350	5020502	4965461	6586572	6669815	7315468	7747764	5238828
Investiții pe termen scurt								
Investiții pe termen scurt în părțile nelegate	360						2346	
Investiții pe termen scurt în părțile legate	370							
Diminuarea valorii investițiilor pe termen scurt	380							
Total s.2.3.	390						2346	
Mijloace bănești								
Casa	400	571421	369210	600328	672115	1028943	473695	10585
Cont de decontare	410	97946	387231	462035	385853	330947	511130	97000
Cont valutar	420							
Alte mijloace bănești	430						10000	
Total s.2.4.	440	669367	756441	1062363	1057968	1359890	994825	107585
Alte active curente	450	81827	69287	98632	138733	59946	141534	14765
TOTAL capitolul 2	460	13662117	13979937	17386019	17061076	17562406	17914127	5654655
TOTAL GENERAL-ACTIV	470	37715631	38285721	43437538	44696352	45014612	46659559	14391893

Continuare anexă

BILANȚUL CONTABIL		12/31/2008	12/31/2009	12/31/2010	12/31/2011	12/31/2012	12/31/2013	12/31/2014
PASIV								
CAPITAL PROPRIU								
Capital statutar și suplimentar								
Capital statutar, inclusiv	480	18912335	22228373	22940709	24043136	26024729	26670310	10240140
Capital suplimentar	490							
Capital nevărsat	500							
Capital retras	510							
Total s.3.1.Capital statutar	520	18912335	22228373	22940709	24043136	26024729	26670310	10240140
Rezerve stabilite de legislație	530							
Rezerve prevăzute de statut	540	433629	433072	429754	420311	420311	420245	51585
Alte rezerve	550	20282	28697	44087	32102	32102	32102	23975
Total s.3.2.Rezerve	560	453911	461769	473841	452413	452413	452347	75560
Corectarea rezultatelor perioadelor precedente	570							
Profitul nerepartizat (pierderea neacoperită) al anilor precedenți	580	(44199)					(78255)	
Profitul net (pierderea) al perioadei de gestiune	590	3416249	875155	1112471	2001676	754542	1641908	1548838
Profitul utilizat al anului de gestiune	600							
Total s.3.3	610	3372050	875155	1112471	2001676	754542	1563653	1548838
Diferențe din reevaluarea activelor pe termen lung	620	95184	95184	95184	95184	95184	95184	60000
Subvenții	630							
Total s.3.4.	640	95184	95184	95184	95184	95184	95184	60000
TOTAL capitolul 3	650	22833480	23660481	24622205	26592409	27326868	28781494	11924538
Credite bancare pe termen lung	660		50000					
Împrumuturi pe termen lung	670	2040000	2220000	2270000	2270000	2370000	2570000	
Alte datorii financiare pe termen lung	680							
Total s.4.1.	690	2040000	2270000	2270000	2270000	2370000	2570000	
Datorii de arendă pe termen lung	700	154830	54001					
Venituri anticipate pe termen lung	710			758019	351094	6540		

Continuare anexă								
Finanțări și încasări cu destinație specială	720	126027	203012	140563	74331	57099	39867	
Avansuri primite	730							
Datorii amânate privind impozitul pe venit	740						34771	
Alte datorii pe termen lung calculate	750							
Total s.4.2.	760	280857	257013	898582	425425	63639	74638	
Total capitolul 4	770	2320857	2527013	3168582	2695425	2433639	2644638	
Credite bancare pe termen scurt	780	767300	340834	105914	147093		291000	
Împrumuturi pe termen scurt	790	1007550	1037198	1468791	2420375	2317483	2782371	1458188
Cota curentă a datoriilor pe termen lung	800							
Alte datorii financiare pe termen scurt	810	13799	13799					
Total s.5.1.	820	1788649	1391831	1574705	2567468	2317483	3073371	1458188
Datorii privind facturilecomerciale	830	9371379	9346869	11927780	11247577	11368186	9841018	489429
Datorii față de părțile legate	840							
Avansuri primite	850	40318	15629	165717	33262	28389	24789	
Total s.5.2.	860	9411697	9362498	12093497	11280839	11396575	9865807	489429
Datorii privind retribuirea muncii	870	650507	620109	726762	847712	706770	951096	219037
Datorii față de personal privind alte operații	880	54503	200	1870			428	
Datorii privind asigurările	890	285799	229615	310079	240295	302388	344154	62439
Datorii privind decontările cu bugetul	900	182406	168794	190227	204478	201714	457687	207013
Datorii preliminare	910		19732	2097	2343	3055	8140	8181
Datorii privind plățile extrabugetare	920							
Datorii față de fondatori și alți participanți	930							
Rezerve pentru cheltuieli și plăți preliminare	940							
Alte datorii pe termen scurt	950	187733	305448	747514	265383	326120	532744	23068
Total s.5.3	960	1360948	1343898	1978549	1560211	1540047	2294249	519738
TOTAL capitolul 5	970	12561294	12098227	15646742	15408518	15254105	15233427	2467355
TOTAL GENERAL-PASIV	980	37715631	38285721	43437538	44696352	45014612	46659559	14391893

Raportul privind rezultatele financiare a URECOOP or. Srășeni, lei

Indicatorii	cod	12/31/2008	12/31/2009	12/31/2010	12/31/2011	12/31/2012	12/31/2013	12/31/2014
Venituri din vânzări	010	61567133	55123436	73563620	90629771	72241016	77902079	9801291
Costul vânzărilor	020	48913797	43009877	59388066	74770292	57417165	60507362	6315217
Profitul brut (pierdere globală)	030	12653336	12113559	14175554	15859479	14823851	17394717	3486074
Alte venituri operaționale	040	2628712	2915411	2835096	3362419	3482052	3893705	2024677
Cheltuieli comerciale	050	8270837	8272526	9279239	8444232	9742341	10747953	21384
Cheltuieli generale și administrative	060	5659115	5384717	6082819	7512469	6961439	7825690	2650170
Alte cheltuieli operaționale	070	663399	732686	742880	1606431	972444	1030746	1148341
Rezultatul din activitatea operațională: profit (pierdere)	080	688697	639041	905712	1658766	629679	1684033	1690856
Rezultatul din activitatea de investiții: profit (pierdere)	090	2710320	213638	161707	301998	98987	171264	56400
Rezultatul din activitatea financiară: profit (pierdere)	100	17232	22476	45052	40912	25876	39506	
Rezultatul din activitatea economico-financiară: profit (pierdere)	110	3416249	875155	1112471	2001676	754542	1894803	1747256
Rezultatul excepțional: profit (pierdere)	120							
Profitul (pierderea) perioadei de gestiune până la impozitare	130	3416249	875155	1112471	2001676	754542	1894803	1747256
Cheltuieli (economii) privind impozitul pe venit	140						252895	(198418)
Profit net (pierdere netă)	150	3416249	875155	1112471	2001676	754542	1641908	1548838

Sursa: Elaborat și calculat de autor în baza rapoartelor financiare ale sistemului cooperăției de consum.

Indicatorii financiari ai activității a URECOOP or. Srășeni pe anii 2008 – 2014

	Indicatori	Unit.măs.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Active pe termen lung	lei	24053514	24305784	26051519	27635276	27452206	28745432	8737239
2.	Active curente	lei	13662117	13979937	17386019	17061076	17562406	17914127	5654655
3.	Active totale	lei	37715631	38285721	43437538	44696352	45014612	46659559	14391893
4.	Capital propriu	lei	22833480	23660481	24622205	26592409	27326868	28781494	11924538
5.	Datorii pe termen lung	lei	2320857	2527013	3168582	2695425	2433639	2644638	
6.	Venituri din vânzări	lei	61567133	55123436	73563620	90629771	72241016	77902079	9801291
7.	Profit brut	lei	12653336	12113559	14175554	15859479	14823851	17394717	3486074
8.	Profit până la impozitare	lei	3416249	875155	1112471	2001676	754542	1894803	1747256
9.	Profit net	lei	3416249	875155	1112471	2001676	754542	1641908	1548838
10.	Coeficientul de rotație a activelor = 6/3		1,63	1,44	1,69	2,03	1,60	1,67	0,68
11.	Rentabilitatea vânzărilor = 7/6	%	20,55	21,98	19,27	17,50	20,52	22,33	35,57
12.	Rentabilitatea activelor = 8/3	%	9,06	2,29	2,56	4,48	1,68	4,06	12,14
13.	Rentabilitatea economică = 8/4+5	%	13,58	3,34	4,00	6,83	2,54	6,03	14,65
14.	Rentabilitatea financiară = 9/4	%	14,96	3,70	4,52	7,53	2,76	5,70	12,99

Sursa: Elaborat de autor în baza rapoartelor financiare generalizatoare ale cooperației de consum

Dinamica fondului de rulment în cadrul al URECOOP or. Srășeni pentru anii 2008 – 2014

	Indicatori	Unit.măs.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Capital propriu	lei	22833480	23660481	24622205	26592409	27326868	28781494	11924538
2.	Datorii pe termen lung	lei	2320857	2527013	3168582	2695425	2433639	2644638	
3.	Active pe termen lung	lei	24053514	24305784	26051519	27635276	27452206	28745432	8737239
4.	Fond de rulment net = 1+2-3	lei	1100823	1881710	1739268	1652558	2308301	2680700	3187299
5.	Fondul de rulment propriu = 1-3	lei	-1220034	-645303	-1429314	-1042867	-125338	36062	3187299
6.	Necesarul fondului de rulment	lei	3499226	3791711	4131527	4583536	4745995	6909615	5042876

Sursa: Elaborat de autor în baza rapoartelor financiare generalizatoare ale cooperației de consum

**Dinamica gradului de îndatorare, a stabilității și autonomiei financiare în cadrul URECOOP or. Srășeni
pentru anii 2008 – 2014**

	Indicatori	Unit. măs	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Capital propriu	lei	22833480	23660481	24622205	26592409	27326868	28781494	11924538
2.	Datorii pe termen lung	lei	2320857	2527013	3168582	2695425	2433639	2644638	0
3.	Datorii pe termen scurt	lei	12561294	12098227	15646742	15408518	15254105	15233427	2467355
4.	Datorii financiare pe termen scurt	lei	1788649	1391831	1574705	2567468	2317483	3073371	1458188
5.	Active pe termen lung	lei	24053514	24305784	26051519	27635276	27452206	28745432	8737239
6.	Active curente	lei	13662117	13979937	17386019	17061076	17562406	17914127	5654655
7.	Active totale	lei	37715631	38285721	43437538	44696352	45014612	46659559	14391893
8.	Capital permanent =(1+2)	lei	2515433 7	2618749 4	2779078 7	2928783 4	2976050 7	3142613 2	1192453 8
9.	Total Pasiv	lei	37715631	38285721	43437538	44696352	45014612	46659559	14391893
10.	Rata de îndatorare globală=(2+3)/9	%	39,46	38,20	43,32	40,50	39,29	38,32	17,14
11.	Rata stabilității financiare = 8/9	%	66,70	68,40	63,98	65,53	66,11	67,35	82,86
12.	Rata autonomiei financiare = 1/9	%	60,54	61,80	56,68	59,50	60,71	61,68	82,86
13.	Rata autonomiei financiare la termen = 1/8	%	90,77	90,35	88,60	90,80	91,82	91,58	100,00

Sursa: Elaborat de autor în baza rapoartelor financiare generalizatoare ale cooperației de consum

Coeficienții lichidității în cadrul URECOOP or. Srășeni pentru anii 2008 – 2014

	Indicatori	Unit.măs.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Mijloace bănești	lei	669367	756441	1062363	1057968	1359890	994825	107585
2.	Investiții pe termen scurt	lei						2346	
3.	Stocuri de mărfuri și materiale	lei	7890421	8188748	9638452	9194560	8827102	9027658	293477
4.	Total active curente	lei	1366211 7	13979937	17386019	17061076	17562406	17914127	5654655
5.	Total datorii pe termen scurt	lei	1256129 4	12098227	15646742	15408518	15254105	15233427	2467355
6.	Lichiditatea absolută (1+2)/5		0,05	0,06	0,07	0,07	0,09	0,07	0,04
7.	Lichiditatea intermediară (4-3)/5		0,46	0,48	0,50	0,51	0,57	0,58	2,17
8.	Lichiditatea generală 4/5		1,09	1,16	1,11	1,11	1,15	1,18	2,29

Sursa: Elaborat de autor în baza rapoartelor financiare generalizatoare ale cooperației de consum

Factorii exogeni aplicați în modelul econometric

Indicatori	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015 estim.	2016 progn.	2017 progn.
Active pe termen lung ATL, mil lei	503,8	507,8	515,2	516,6	520,6	521,6	531,3	535,9	540,5	545,1
Mijloace bănești MB, mil lei	9,9	12,7	12,4	15,8	17,6	15,8	15,4	12,8	7,1	3,6
Investiții pe termen scurt, INTS, mil lei	12,5	13,8	14,1	12	19,4	19,4	24,2	29,1	34,2	37,1
Stocuri de mărf. și mat., SMM, mil lei	142,3	120	125,7	132,2	127,7	136,8	146,3	153	159,8	166,6
Creanțe pe termen scurt, CRTS, mil lei	52,6	48,6	44,8	49,1	45,9	43,5	46,5	49,5	52,6	55,7
Active curente AC, mil lei	218,8	136,4	198,5	210,9	212	217	235,1	244,4	253,7	263
Active totale ACTIV, mil lei	722,6	704,2	713,7	727,5	732,6	738,6	766,4	780,3	794,2	808,1
Capital propriu CP, mil lei	498,6	509,7	518,9	526,7	532,7	533	543	550,5	558	565,5
Datorii pe termen lung, DTL, mil lei	23,9	19,2	18,7	19,5	19,4	20,5	21	22,5	24	25,5
Datorii com. pe termen scurt DCTS, mil lei	124	106,8	105,6	109,3	106,2	103,9	108,6	111,5	103,6	106,9
Datorii financiare pe termen scurt DFTS, mil lei	45,1	39,3	40	42,2	43,7	50,5	58,6	64,5	72,3	75,2
Datorii pe termen scurt DTS, mil lei	200,1	175,4	176,1	181,3	180,5	185,1	202,4	207,3	212,2	217,1
Total pasiv PASIV, mil lei	722,6	704,2	713,7	727,5	732,6	738,6	766,4	780,3	794,2	808,1
Capital permanent CPER, mil lei	522,5	528,9	537,6	546,2	552,1	553,5	564	573	582	591
Venituri din vânzări VV, mii lei	913,6	718,6	760,7	825,8	821,1	849,8	885,2	918	950,8	983,6
Profit brut PB, mil lei	172	141,7	143,9	154	157,6	171,4	182,8	191	199,2	207,4
Profit până la impozitare PPGPI, mil lei	11,8	6,2	4,3	9,5	0,9	6,1	12,8	19,5	26,2	32,9
Profit net PN, mii lei	12,4	6,2	4,3	10,8	0,04	4,9	11,3	17,16	23,06	28,9
Produsul intern brut PIB, mil lei	62922	60430	71885	82349	88228	100510	111757	122000	137400	155200
Rata inflației IN, %	12,7	0	7,4	7,6	4,6	4,6	5,1	12	11,4	6,7
Cursul de schimb DOL, lei	10,4	11,1	12,4	11,7	12,1	12,6	14	19	20	20,5

Sursa: Elaborat de autor

Factorii endogeni a indicatorilor rentabilității determinați prin modelul econometric

LS CRA C VV ACTIV D11

Estimation Equation:

=====

$$\text{CRA} = \text{C}(1) + \text{C}(2)*\text{VV} + \text{C}(3)*\text{ACTIV} + \text{C}(4)*\text{D11}$$

Substituted Coefficients:

=====

$$\text{CRA} = 1.05524111204 + 0.00135266146458*\text{VV} - 0.00142672368148*\text{ACTIV}$$

$$+ 0.00567252879177*\text{D11}$$

Dependent Variable: CRA

Method: Least Squares

Date: 01/11/16 Time: 14:49

Sample: 2008 2014

Included observations: 7

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	1.055241	0.047509	22.21119	0.0002
VV	0.001353	2.35E-05	57.56351	0.0000
ACTIV	-0.001427	8.03E-05	-17.77442	0.0004
D11	0.005673	0.003085	1.838899	0.1632
R-squared	0.999285	Mean dependent var	1.131429	
Adjusted R-squared	0.998570	S.D. dependent var	0.075372	
S.E. of regression	0.002851	Akaike info criterion	-8.586937	
Sum squared resid	2.44E-05	Schwarz criterion	-8.617845	
Log likelihood	34.05428	Hannan-Quinn criter.	-8.968960	
F-statistic	1397.120	Durbin-Watson stat	2.795793	
Prob(F-statistic)	0.000032			

LS RV C PB VV PIB IN DOL

Estimation Equation:

=====

$$RV = C(1) + C(2)*PB + C(3)*VV + C(4)*PIB + C(5)*IN + C(6)*DOL$$

Substituted Coefficients:

=====

$$RV = 19.9918394998 + 0.121915435976*PB - 0.0236218529247*VV + 3.14315458842e-07*PIB$$

$$- 0.00133688163232*IN - 0.0532236271729*DOL$$

Dependent Variable: RV

Method: Least Squares

Date: 01/13/16 Time: 12:21

Sample: 2008 2014

Included observations: 7

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	19.99184	0.156193	127.9947	0.0050
PB	0.121915	0.000959	127.1911	0.0050
VV	-0.023622	0.000321	-73.54475	0.0087
PIB	3.14E-07	5.37E-07	0.585009	0.6630
IN	-0.001337	0.002305	-0.579933	0.6654
DOL	-0.053224	0.007975	-6.673787	0.0947
R-squared	0.999994	Mean dependent var	19.44714	
Adjusted R-squared	0.999967	S.D. dependent var	0.753231	
S.E. of regression	0.004345	Akaike info criterion	-8.271329	
Sum squared resid	1.89E-05	Schwarz criterion	-8.317692	
Log likelihood	34.94965	Hannan-Quinn criter.	-8.844364	
F-statistic	36066.94	Durbin-Watson stat	2.991481	
Prob(F-statistic)	0.003998			

LS RA C PPGPI ACTIV DOL PIB IN

Estimation Equation:

=====

$$RA = C(1) + C(2)*PPGPI + C(3)*ACTIV + C(4)*DOL + C(5)*PIB + C(6)*IN$$

Substituted Coefficients:

=====

$$RA = 1.98988860801 + 0.136850443474*PPGPI - 0.00264156479821*ACTIV - 0.0195903375376*DOL + 1.97422042271e-06*PIB + 0.00107665730328*IN$$

Dependent Variable: RA

Method: Least Squares

Date: 01/13/16 Time: 12:23

Sample: 2008 2014

Included observations: 7

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	1.989889	0.017371	114.5549	0.0056
PPGPI	0.136850	4.36E-05	3137.195	0.0002
ACTIV	-0.002642	2.69E-05	-98.32053	0.0065
DOL	-0.019590	0.000235	-83.32633	0.0076
PIB	1.97E-06	2.94E-08	67.25769	0.0095
IN	0.001077	4.01E-05	26.82632	0.0237
R-squared	1.000000	Mean dependent var	1.005714	
Adjusted R-squared	1.000000	S.D. dependent var	0.565593	
S.E. of regression	0.000294	Akaike info criterion	-13.65756	
Sum squared resid	8.64E-08	Schwarz criterion	-13.70393	
Log likelihood	53.80148	Hannan-Quinn criter.	-14.23060	
F-statistic	4440942.	Durbin-Watson stat	1.916886	
Prob(F-statistic)	0.000360			

LS RE C PPGPI CP DTL 1/DOL IN

Estimation Equation:

=====

$$RE = C(1) + C(2)*PPGPI + C(3)*CP + C(4)*DTL + C(5)*1/DOL + C(6)*IN$$

Substituted Coefficients:

=====

$$RE = 0.717575818882 + 0.180588572525*PPGPI - 0.00187907075377*CP$$

$$+ 0.00378973539386*DTL + 2.42084568306*1/DOL + 0.00199661520269*IN$$

Dependent Variable: RE

Method: Least Squares

Date: 01/13/16 Time: 12:28

Sample: 2008 2014

Included observations: 7

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	0.717576	0.196439	3.652914	0.1701
PPGPI	0.180589	0.000581	310.6259	0.0020
CP	-0.001879	0.000294	-6.398914	0.0987
DTL	0.003790	0.001725	2.196614	0.2720
1/DOL	2.420846	0.578918	4.181670	0.1494
IN	0.001997	0.000605	3.298852	0.1874
R-squared	0.999995	Mean dependent var	1.357143	
Adjusted R-squared	0.999971	S.D. dependent var	0.778861	
S.E. of regression	0.004200	Akaike info criterion	-8.339087	
Sum squared resid	1.76E-05	Schwarz criterion	-8.385450	
Log likelihood	35.18680	Hannan-Quinn criter.	-8.912122	
F-statistic	41266.65	Durbin-Watson stat	3.264333	
Prob(F-statistic)	0.003737			

=====

LS RF C PN CP IN D10 D11

Estimation Equation:

=====

$$RF = C(1) + C(2)*PN + C(3)*CP + C(4)*IN + C(5)*D10 + C(6)*D11$$

Substituted Coefficients:

=====

$$RF = 1.91499181365 + 0.186885127669*PN - 0.00363646412199*CP + 0.00557739596334*IN - 0.0429093598548*D10 - 0.0104137487442*D11$$

Dependent Variable: RF

Method: Least Squares

Date: 01/13/16 Time: 12:32

Sample: 2008 2014

Included observations: 7

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	1.914992	0.034824	54.99081	0.0116
PN	0.186885	0.000263	710.5668	0.0009
CP	-0.003636	6.51E-05	-55.86164	0.0114
IN	0.005577	0.000294	18.94714	0.0336
D10	-0.042909	0.002662	-16.11961	0.0394
D11	-0.010414	0.002606	-3.995992	0.1561
R-squared	0.999999	Mean dependent var	1.371429	
Adjusted R-squared	0.999994	S.D. dependent var	0.874365	
S.E. of regression	0.002196	Akaike info criterion	-9.635766	
Sum squared resid	4.82E-06	Schwarz criterion	-9.682129	
Log likelihood	39.72518	Hannan-Quinn criter.	-10.20880	
F-statistic	190198.7	Durbin-Watson stat	3.151339	
Prob(F-statistic)	0.001741			

**Factorii endogeni a indicatorilor fondului de rulment determinați prin modelul
econometric**

LS FRN C CP DTL ATL

Estimation Equation:

=====

$$\text{FRN} = \text{C}(1) + \text{C}(2)*\text{CP} + \text{C}(3)*\text{DTL} + \text{C}(4)*\text{ATL}$$

Substituted Coefficients:

=====

$$\text{FRN} = 11.1334752431 + 1.01945547345*\text{CP} + 0.995168101715*\text{DTL} - 1.04114495598*\text{ATL}$$

Dependent Variable: FRN

Method: Least Squares

Date: 01/11/16 Time: 14:35

Sample: 2008 2014

Included observations: 7

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	11.13348	3.686916	3.019726	0.0568
CP	1.019455	0.011520	88.49263	0.0000
DTL	0.995168	0.020718	48.03359	0.0000
ATL	-1.041145	0.018650	-55.82490	0.0000

R-squared	0.999930	Mean dependent var	26.84286
Adjusted R-squared	0.999861	S.D. dependent var	5.890630
S.E. of regression	0.069538	Akaike info criterion	-2.198317
Sum squared resid	0.014507	Schwarz criterion	-2.229226
Log likelihood	11.69411	Hannan-Quinn criter.	-2.580340
F-statistic	14350.74	Durbin-Watson stat	3.018114
Prob(F-statistic)	0.000001		

LS FRP C CP ATL D10 D13

Estimation Equation:

=====

$$\text{FRP} = C(1) + C(2)*CP + C(3)*ATL + C(4)*D10 + C(5)*D13$$

Substituted Coefficients:

=====

$$\text{FRP} = 12.0135982272 + 1.02212871151*CP - 1.04579402213*ATL + 0.0968935684844*D10$$

$$+ 0.0779604777672*D13$$

Dependent Variable: FRP

Method: Least Squares

Date: 01/11/16 Time: 14:36

Sample: 2008 2014

Included observations: 7

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	12.01360	2.252661	5.333070	0.0334
CP	1.022129	0.006257	163.3559	0.0000
ATL	-1.045794	0.010393	-100.6219	0.0001
D10	0.096894	0.049746	1.947764	0.1908
D13	0.077960	0.050574	1.541511	0.2631

R-squared	0.999985	Mean dependent var	6.528571
Adjusted R-squared	0.999956	S.D. dependent var	6.598665
S.E. of regression	0.043925	Akaike info criterion	-3.236848
Sum squared resid	0.003859	Schwarz criterion	-3.275484
Log likelihood	16.32897	Hannan-Quinn criter.	-3.714377
F-statistic	33850.82	Durbin-Watson stat	2.519171
Prob(F-statistic)	0.000030		

LS NFR C SMM CRTS DCTS D11

Estimation Equation:

=====

$NFR = C(1) + C(2)*SMM + C(3)*CRTS + C(4)*DCTS + C(5)*D11$

Substituted Coefficients:

=====

$NFR = -0.0283862214543 + 1.00026158122*SMM + 0.973307445521*CRTS$
 $- 0.988725389476*DCTS + 0.0720946782297*D11$

Dependent Variable: NFR

Method: Least Squares

Date: 01/11/16 Time: 14:38

Sample: 2008 2014

Included observations: 7

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-0.028386	0.185029	-0.153415	0.8922
SMM	1.000262	0.001437	695.9483	0.0000
CRTS	0.973307	0.009548	101.9383	0.0001
DCTS	-0.988725	0.004656	-212.3562	0.0000
D11	0.072095	0.030529	2.361519	0.1421
R-squared	0.999997	Mean dependent var	71.07143	
Adjusted R-squared	0.999991	S.D. dependent var	7.539168	
S.E. of regression	0.022219	Akaike info criterion	-4.599919	
Sum squared resid	0.000987	Schwarz criterion	-4.638555	
Log likelihood	21.09972	Hannan-Quinn criter.	-5.077448	
F-statistic	172696.4	Durbin-Watson stat	2.966219	
Prob(F-statistic)	0.000006			

**Factorii endogeni a indicatorilor de îndatorare și stabilitate financiară determinați prin
modelul econometric**

LS RIG C DTL DTS PASIV

Estimation Equation:

=====

$$RIG = C(1) + C(2)*DTL + C(3)*DTS + C(4)*PASIV$$

Substituted Coefficients:

=====

$$RIG = 27.6735838659 + 0.182622667073*DTL + 0.128736682165*DTS \\ - 0.0370911188882*PASIV$$

Dependent Variable: RIG

Method: Least Squares

Date: 01/11/16 Time: 14:24

Sample: 2008 2014

Included observations: 7

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	27.67358	0.282224	98.05556	0.0000
DTL	0.182623	0.009134	19.99414	0.0003
DTS	0.128737	0.001955	65.86657	0.0000
PASIV	-0.037091	0.000610	-60.83640	0.0000
R-squared	0.999961	Mean dependent var	28.25714	
Adjusted R-squared	0.999921	S.D. dependent var	1.365671	
S.E. of regression	0.012131	Akaike info criterion	-5.690604	
Sum squared resid	0.000441	Schwarz criterion	-5.721513	
Log likelihood	23.91712	Hannan-Quinn criter.	-6.072627	
F-statistic	25347.62	Durbin-Watson stat	2.068155	
Prob(F-statistic)	0.000000			

LS RSF C CPER PASIV DOL

Estimation Equation:

=====

$$RSF = C(1) + C(2)*CPER + C(3)*PASIV + C(4)*DOL$$

Substituted Coefficients:

=====

$$\text{RSF} = 75.1772370675 + 0.136750113565 \cdot \text{CPER} - 0.10313076216 \cdot \text{PASIV} + 0.0198775257199 \cdot \text{DOL}$$

Dependent Variable: RSF

Method: Least Squares

Date: 01/13/16 Time: 12:37

Sample: 2008 2014

Included observations: 7

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	75.17724	0.250773	299.7822	0.0000
CPER	0.136750	0.000691	197.9739	0.0000
PASIV	-0.103131	0.000352	-292.6273	0.0000
DOL	0.019878	0.007587	2.619957	0.0790
R-squared	0.999968	Mean dependent var	74.53143	
Adjusted R-squared	0.999935	S.D. dependent var	1.150933	
S.E. of regression	0.009257	Akaike info criterion	-6.231212	
Sum squared resid	0.000257	Schwarz criterion	-6.262120	
Log likelihood	25.80924	Hannan-Quinn criter.	-6.613235	
F-statistic	30912.30	Durbin-Watson stat	3.031945	
Prob(F-statistic)	0.000000			

LS RAF C CP PASIV DOL

Estimation Equation:

=====

$$\text{RAF} = \text{C}(1) + \text{C}(2) \cdot \text{CP} + \text{C}(3) \cdot \text{PASIV} + \text{C}(4) \cdot \text{DOL}$$

Substituted Coefficients:

=====

$$\text{RAF} = 72.4647765317 + 0.136879643711 \cdot \text{CP} - 0.09957401021 \cdot \text{PASIV} + 0.0233264311646 \cdot \text{DOL}$$

Dependent Variable: RAF

Method: Least Squares

Date: 01/13/16 Time: 12:38

Sample: 2008 2014

Included observations: 7

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
----------	-------------	------------	-------------	-------

C	72.46478	0.289826	250.0287	0.0000
CP	0.136880	0.000693	197.5460	0.0000
PASIV	-0.099574	0.000367	-271.5356	0.0000
DOL	0.023326	0.009178	2.541626	0.0846
R-squared	0.999969	Mean dependent var	71.74429	
Adjusted R-squared	0.999938	S.D. dependent var	1.366441	
S.E. of regression	0.010752	Akaike info criterion	-5.931838	
Sum squared resid	0.000347	Schwarz criterion	-5.962747	
Log likelihood	24.76143	Hannan-Quinn criter.	-6.313861	
F-statistic	32299.61	Durbin-Watson stat	2.807624	
Prob(F-statistic)	0.000000			

LS RAFT C CP CPER D09

Estimation Equation:

=====

RAFT = C(1) + C(2)*CP + C(3)*CPER + C(4)*D09

Substituted Coefficients:

=====

RAFT = 96.0842653855 + 0.187874041957*CP - 0.180531658231*CPER

+ 0.0095294674391*D09

Dependent Variable: RAFT

Method: Least Squares

Date: 01/11/16 Time: 14:29

Sample: 2008 2014

Included observations: 7

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	96.08427	0.064190	1496.876	0.0000
CP	0.187874	0.000783	239.8815	0.0000
CPER	-0.180532	0.000835	-216.1631	0.0000
D09	0.009529	0.003911	2.436514	0.0928
R-squared	0.999971	Mean dependent var	96.26000	
Adjusted R-squared	0.999942	S.D. dependent var	0.376917	
S.E. of regression	0.002876	Akaike info criterion	-8.569447	
Sum squared resid	2.48E-05	Schwarz criterion	-8.600356	
Log likelihood	33.99307	Hannan-Quinn criter.	-8.951471	
F-statistic	34356.38	Durbin-Watson stat	2.676369	
Prob(F-statistic)	0.000000			

Factorii endogeni indicatorii lichidității determinați prin modelul econometric

LS LA C MB INTS DTS D13

Estimation Equation:

=====

$$LA = C(1) + C(2)*MB + C(3)*INTS + C(4)*DTS + C(5)*D13$$

Substituted Coefficients:

=====

$$LA = 0.151597605043 + 0.00466744437618*MB + 0.00561751695461*INTS$$

$$- 0.000788670995361*DTS + 0.00165994613536*D13$$

Dependent Variable: LA

Method: Least Squares

Date: 01/11/16 Time: 13:43

Sample: 2008 2014

Included observations: 7

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	0.151598	0.004018	37.73111	0.0007
MB	0.004667	9.42E-05	49.52979	0.0004
INTS	0.005618	5.99E-05	93.80364	0.0001
DTS	-0.000789	2.03E-05	-38.76121	0.0007
D13	0.001660	0.000459	3.613567	0.0688
R-squared	0.999952	Mean dependent var	0.164286	
Adjusted R-squared	0.999857	S.D. dependent var	0.033594	
S.E. of regression	0.000402	Akaike info criterion	-12.62345	
Sum squared resid	3.24E-07	Schwarz criterion	-12.66209	
Log likelihood	49.18208	Hannan-Quinn criter.	-13.10098	
F-statistic	10464.57	Durbin-Watson stat	1.964776	
Prob(F-statistic)	0.000096			

LS LI C AC SMM DTS

Estimation Equation:

=====

$$LI = C(1) + C(2)*AC + C(3)*SMM + C(4)*DTS$$

Substituted Coefficients:

=====

$$LI = 0.390625487071 + 0.00581590571569*AC - 0.00686992831537*SMM$$

$$- 0.00153559815811*DTS$$

Dependent Variable: LI

Method: Least Squares

Date: 01/11/16 Time: 13:46

Sample: 2008 2014

Included observations: 7

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	0.390625	0.014419	27.09138	0.0001
AC	0.005816	5.58E-05	104.1857	0.0000
SMM	-0.006870	0.000439	-15.64839	0.0006
DTS	-0.001536	0.000285	-5.384910	0.0125
R-squared	0.999887	Mean dependent var	0.378571	
Adjusted R-squared	0.999774	S.D. dependent var	0.130183	
S.E. of regression	0.001956	Akaike info criterion	-9.339775	
Sum squared resid	1.15E-05	Schwarz criterion	-9.370683	
Log likelihood	36.68921	Hannan-Quinn criter.	-9.721798	
F-statistic	8853.936	Durbin-Watson stat	1.649889	
Prob(F-statistic)	0.000002			

LS LG C AC DTS D10 D14

Estimation Equation:

=====

LG = C(1)*AC + C(2)*DTS + C(3)*D10 + C(4)*D14

LG = 1.07835418311 + 0.00556909678391*AC - 0.0060316339172*DTS

+ 0.00835083810151*D10 - 0.0068461321673*D14

Dependent Variable: LG

Method: Least Squares

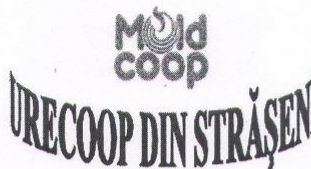
Date: 01/21/16 Time: 11:45

Sample (adjusted): 2008 2014

Included observations: 7 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	1.078354	0.006160	175.0494	0.0000
AC	0.005569	1.04E-05	535.5718	0.0000
DTS	-0.006032	3.89E-05	-154.9214	0.0000
D10	0.008351	0.000715	11.68144	0.0072
D14	-0.006846	0.000847	-8.082569	0.0150
R-squared	0.999994	Mean dependent var	1.094286	
Adjusted R-squared	0.999983	S.D. dependent var	0.141522	
S.E. of regression	0.000582	Akaike info criterion	-11.88379	
Sum squared resid	6.78E-07	Schwarz criterion	-11.92243	
Log likelihood	46.59328	Hannan-Quinn criter.	-12.36132	
F-statistic	88640.50	Durbin-Watson stat	2.229886	
Prob(F-statistic)	0.000011			

Certificat de implementare a rezultatelor științifice

UNIUNEA COOPERATIVELOR DE CONSUM DIN STRĂȘENI

MD 3701, or. Strășeni
Str. Morii, 6
Tel. 2-29-48
Fax: 2-23-06 ; 2-21-75
Nr _____

Codul: 280101772
Contul: 22518270180
Moldova – Agroindbanc
Straseni
c/f: 1003600090108

Certificat de implementare

Prin prezenta confirmăm că rezultatele cercetării științifice din cadrul tezei de doctorat “Perfecționarea mecanismului financiar în întreprinderile din sistemul cooperației de consum din Republica Moldova”, elaborată de Sanduța Tatiana, au fost examinate de către Uniunea Cooperativelor de Consum din Strășeni URECOOP. Ca urmare acestei examinări apreciem pozitiv teza de doctor în economie, considerând rezultatele cercetării oportune și de o importanță științifică și practică vădită. Cele mai relevante rezultate ale cercetării pentru Uniunea Cooperativelor de Consum din Strășeni URECOOP vizează:

- ◆ argumentarea și propunerea mecanismului bugetării în cadrul sistemului cooperatist prin intermediul bugetelor și strategiilor de planificare;
- ◆ implementarea metodelor de planificare strategică și bugetarea activității entităților cooperației de consum;
- ◆ propunerea privind implementarea modelului algoritmic de analiză a strategiilor investiționale în cadrul sistemului cooperației de consum;
- ◆ propuneri privind inițierea activității cooperativelor de credit în cadrul cooperației de consum și determinarea direcțiilor principale de funcționare a acestora;
- ◆ aplicarea sistemului de control bugetar la toate nivelurile sistemului cooperatist, în toate domeniile de activitate, pe toate segmentele apariției costurilor și cheltuielilor.

La fel considerăm că teza de doctorat este adecvată situației economice existente în sistemul cooperației de consum din Republica Moldova, iar recomandările expuse sunt extreme de utile în dezvoltarea sectorului dat.

Președintele Biroului Executiv
URECOOP din Strășeni

V. Grosu

Certificat de implementare a rezultatelor științifice

UNIUNEA CENTRALĂ A ASOCIAȚIILOR
DE CONSUM DIN REPUBLICA MOLDOVA

MOLDCOOP

CONSUMCOOP Peresecina

MD 3541, raionul Orhei, s. Peresecina,

Str. M. Eminescu, 26

Tel: (235) 47 - 315

Fax: (235) 47 - 332

ЦЕНТРАЛЬНЫЙ СОЮЗ ПОТРЕБИТЕЛЬСКИХ
ОБЩЕСТВ РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

МОЛДКООП

КОНСУМКООП Пересечина,

МД 3541, Оргеевский р-н, с. Пересечина,

ул. М.Еминеску, 26

тел: (235) 47 - 315

факс: (235) 47 - 332

BC "Moldova- Agroindbank" SA

Fil. "Orhei",

Cod Bancar 280101776

c/d. 225122301137

c/f. 1003606003168

cod TVA 7400017

Nr. 45

КБ " Молдова-Агроиндбанк" АО

„Оргеевский” фил.,

Банковский Код 280101776

р/с .225122301137

ф/к. 1003606003168

код НДС 7400017

Certificat de implementare

Prin prezenta confirmăm că rezultatele cercetării științifice din cadrul tezei de doctorat "Perfecționarea mecanismului financiar în întreprinderile din sistemul cooperației de consum din Republica Moldova", elaborată de Sanduța Tatiana, au fost examinate de către Cooperativa de Consum Peresecina. Ca urmare acestei examinări apreciem pozitiv teza de doctor în economie, considerând rezultatele cercetării oportune și de o importanță științifică și practică vădită.

Cele mai relevante rezultate ale cercetării pentru Cooperativa de Consum Peresecina vizează:

- ◆ argumentarea și propunerea mecanismului bugetării în cadrul sistemului cooperatist prin intermediul bugetelor și strategiilor de planificare și implementarea metodelor de planificare strategică și bugetarea activității entităților cooperației de consum;
- ◆ propunerea privind implementarea modelului algoritmic de analiză a strategiilor investiționale în cadrul sistemului cooperației de consum;
- ◆ utilizarea modelului econometric pentru evaluarea eficienței proiectelor investiționale în cadrul sistemului cooperației de consum;
- ◆ aplicarea sistemului de control bugetar la toate nivelurile sistemului cooperatist, în toate domeniile de activitate, pe toate segmentele apariției costurilor și cheltuielilor.

La fel considerăm că teza de doctorat este adecvată situației economice existente în sistemul cooperației de consum din Republica Moldova, iar recomandările expuse sunt extreme de utile în dezvoltarea sectorului dat.

Președintele Biroului Executiv
Consumcoop Peresecina

V.V. Nacu

V.V. Nacu

Certificat de implementare a rezultatelor științifice

SC PARTENER COM SERVICE SRL

codul fiscal 1010600012078

sediul: Chișinău, str. Otovaska 17,

tel 3738812205

Certificat de implementare

Prin prezenta confirmăm că rezultatele cercetării științifice din cadrul tezei de doctorat “Perfecționarea mecanismului financiar în întreprinderile din sistemul cooperăției de consum din Republica Moldova”, elaborată de Sanduța Tatiana, au fost examinate de către SC PARTENER COM SERVICE SRL.

Ca urmare acestei examinări apreciem pozitiv teza de doctor în economie, considerând rezultatele cercetării oportune și de o importanță științifică și practică semnificativă. Cele mai relevante rezultate ale cercetării pentru SC PARTENER COM SERVICE SRL sunt:

- ◆ strategiile de planificare și implementarea metodelor de planificare strategică și bugetarea activității entităților economice;
- ◆ propunerea mecanismului bugetării în cadrul structurilor antreprenoriale prin intermediul bugetelor;
- ◆ aplicarea sistemului de control bugetar la toate nivelurile structurale ale agentului economic, în toate domeniile de activitate, pe toate segmentele apariției costurilor și cheltuielilor.
- ◆ propunerea privind implementarea modelului econometric de analiză a strategiilor investiționale în cadrul întreprinderilor;

La fel considerăm că teza de doctorat este adecvată situației economice existente în Republica Moldova, iar recomandările expuse sunt extreme de utile în dezvoltarea agenților economici.

Cu profundă considerație,

Cucu Cornel,

Director Executiv

Certificat de implementare a rezultatelor științifice

SC ORTRALEX VM SRL

codul fiscal 100560005991
 numărul de identificare de stat MD 0014402
 sediul: Chișinău, str. D. Rîșcanu 20/2 ap. 13,
 tel 3738812205

Certificat de implementare

Prin prezenta confirmăm că rezultatele cercetării științifice din cadrul tezei de doctorat “Perfecționarea mecanismului financiar în întreprinderile din sistemul cooperăției de consum din Republica Moldova”, elaborată de Sanduța Tatiana, au fost examinate de către SC ORTRALEX VM SRL. Ca urmare acestei examinări apreciem pozitiv teza de doctor în economie, considerând rezultatele cercetării oportune și de o importanță științifică și practică vădită.

Cele mai relevante rezultate ale cercetării pentru SC ORTRALEX VM SRL vizează:

- ◆ propunerea mecanismului bugetării în cadrul structurilor antreprenoriale prin intermediul bugetelor;
- ◆ strategiile de planificare și implementarea metodelor de planificare strategică și bugetarea activității entităților economice;
- ◆ propunerea privind implementarea modelului algoritmic de analiză a strategiilor investiționale în cadrul întreprinderilor;
- ◆ aplicarea sistemului de control bugetar la toate nivelurile structurale ale agentului economic, în toate domeniile de activitate, pe toate segmentele apariției costurilor și cheltuielilor.

La fel considerăm că teza de doctorat este adecvată situației economice existente în Republica Moldova, iar recomandările expuse sunt extreme de utile în dezvoltarea structurilor antreprenoriale autohtone.

Cu profundă considerație,

Mîrzac Viorica,
 Director Executiv

DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnata, Tatiana SANDUȚA, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctor sunt rezultatul propriilor cercetări și realizări științifice. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

SANDUȚA Tatiana

CURRICULUM VITAE

Numele și prenumele: SANDUȚA Tatiana

Data și locul nașterii: 03 iulie 1975, or. Călărași, Republica Moldova

Cetățenia: Republica Moldova

Studii universitare	1993 – 1998 – Universitatea Cooperatist-Comercială din Moldova, specialitatea ”Management”, licențiat în economie
Doctorat	2000 – 2004 – specialitatea Finanțe; Monedă; Credit, UCCM
Activitatea profesională	2004 – prezent – Lector universitar, catedra Finanțe și bănci, UCCM 2001 – 2002 – Prodecanul facultății “Contabilitate și informatica economică” 1998 – 2004 – Asistent universitar, catedra Finanțe și bănci, UCCM
Participări în proiecte științifice naționale și internaționale	2011- 2015 – Fundamentarea modernizării comerțului și cooperăției de consum din perspectiva implicațiilor acestora asupra dezvoltării socio-economice durabile și protecției consumatorilor
<i>Participări la foruri științifice (naționale și internaționale)</i> – Simpozionul științific internațional. Realizări și tendințe în implementarea mecanismelor economiei concurențiale. Chișinău, UCCM, 2000; – Conferința Științifică Internațională "Tehnologii moderne. Calitate. Restructurare", Chișinău, UTM, 2001; – Conferința Științifică Internațională. Racordarea sistemului financiar la exigențele integrării europene, Chișinău, ASEM, 2004; – Conferința științifică internațională România – exigențe în procesul dezvoltării, din perspectiva integrării în anul 2007, Sibiu, 2004; – Международная Научно-практическая Конференция. Економічна теорія: сучасна парадигма та її еволюція на порозі ХХІ століття. Киев, 2000; – Международная научная конференция. Место и роль кооперативного движения в свете новых социально-экономических тенденций Караганда, 2001; – Международная научная конференция. Кооперация России: приоритеты развития. Москва, 2009; – Международная научно-практическая конференция Экономический рост Республики Беларусь: глобализация, инновационность, устойчивость. Минск, 2010; – Международная научная конференция. Проблемы обеспечения экономической безопасности. Энгельс, 2010; – Международная научно-практическая конференция «Современное состояние и тенденции развития финансово- кредитных систем в условиях глобализации экономики», Гомель, 2012., etc.	
Lucrări științifice și științifico-metodice publicate	23 lucrări științifice cu circa 11 c.a

Date de contact: mun. Chișinău. Bd. Gagarin 8,
tel: (022) 81-56-36, e-mail: santatyana@yandex.ru